

LIBRI I ISAISË

komentari

Agim Rama

Rruga e Paqes

2020

Hyrje

Isaia (hebr. Jesha-ja = Zoti do të shpëtojë) pati një shërbesë shumë të gjatë nën hijen e Asirisë. Pushtimi i Asirisë do të rezultonte në amputimin e mbretërisë veriore dhe aneksimin e tij nga Asiria, dhe në vasalitetin të Judës. Meqenëse ai duket se ka qasje në oborrin mbretëror (mbreti – Ahaz – e dinte emrin e djalit të Isaia – Shear-Jashuv – 7,3) ai duhet të ketë qenë një njeri me qëndrim të lartë shoqëror. Sipas traditës çifute, babai i tij Amoc ishte vëllai i Amacjës, babai i Uziahut. Një traditë apokrifale thotë se Isaia u sharrua në dy gjatë përndjekjes nën Manasheun. Dikush mund të thotë për Isainë se ai dominon në epokën e tij: mbretërit konsultohen dhe kanë frikë prej tij, ai ka qasje të lirë në oborr dhe ndjek nga afër politikën ndërkombëtare. Libri i tij pasqyron fazat e ndryshme të veprimtarisë së tij, megjithëse profecitë e tij nuk vendosen në rend të rreptë kronologjik; kapitujt 1-12. të cilit i përkasin detajet autobiografike në 6-8, datohen nga fillimi i shërbimit të tij (lufta e 734 midis Sirisë dhe Izraelit), ndërsa kapitujt 28-33 na vendosin në periudhën e fushatës së Senacheribit kundër Jeruzalemit në 701.

Ashtu si paraardhësit e tij, Isaia përdor një larmi figurash letrare si akuza, vajtime, thënie enigmatike, në mënyrë që të shtrojë mesazhin e tij të dënimit për shkeljen e besëlidhjes, të besimit përballë zhvillimeve të rëndësishme historike dhe besimit në triumfin përfundimtar të qëllimeve të Zotit. Mosbesimi i përsëritur i popullit dhe i drejtuesve të tij nuk mund të shmangë katastrofën. Shëmbëlltyra e hardhisë (kap. 5) është një nga shprehjet më dramatike të kësaj dhe asaj që merret nga shkrimtarët e tjerë. Me sa duket, shumë në Judë kishin gabuar teologjinë mbretërore me premtimin e tij të

pakushtëzuar për Davidin si një miratim të përgjishshëm të gjithçkaje që bëri populli, të mirë apo të keq. Populli supozoi në mënyrë të rreme se Zoti nuk do ta vizitonte kurrë Cionin në ndëshkim. Prandaj Zoti ishte mbërthyer me ta, për mirë ose për keq. Për këtë Isaia kundërvihet me 6,11-12. Kjo dukej e tradhëtueshme, por ishte e vërtetë. Drejtuesit e popullit që ishin përgjegjës për ta mbajtur popullin besnik ndaj besëlidhjes, veçohen veçanërisht për dënim (Isaia 21 +; 3,1-7; 22,15). Përballë ngritjes së Asirisë si një fuqi imperialiste, nga e cila populli përpiqet të shpëtojë me anë të aleancave politike dhe përgatitjeve ushtarake, profeti u kujton atyre se duke marrë parasysh historinë e tyre të kaluar, ata duhet të jenë në gjendje të thërrasin besim të mjaftueshëm për të mos ndiqni shembullin e kombeve përreth. Katastrofa nuk do të jetë fjala e fundit e Zotit. Për shkak se Isaia është i sigurt për përmbushjen e premtimeve që Zoti i bëri Davidit në lidhje me përjetësinë e dinastisë së tij dhe në lidhje me paprekshmërinë e Cionit dhe që çlirimi nga Senacheribi e ka konfirmuar pjesërisht, ai njofton se linja mbretërore do të realizohet një ditë, përkundër i okupatorëve të tij të padenjë, në kohën e princit të përsosur që do të shkaktojë triumfin, përmes një teprice besnike, drejtësie, paqeje dhe mençurie (9,1-6 dhe 11,1-10). në kohën e mesme, gjëja kryesore është që kombi të pranojë që Zoti po punon qëllimin e tij (28,23 ++), pa dyshim në një mënyrë që është e vështirë për t'u kuptuar dhe që plotëson kërkesat e tij të drejta.

Sfond historik. Gjatë mbretërimit të Jeroboamit II dhe Uziahut, Asiria ishte e dobët, por më vonë një pushtet i përgjithshëm ambicioz kapi në Asiri dhe mori emrin e Tiglat-

Pileser III, duke përdorur një periudhë të re agresioni dhe zgjerimi, e cila arriti kulmin e saj në pushtimin e Egjiptit por përfundoi në shkatërrimin e Ninivës, kryeqyteti i Asirisë.

Asiria ishte kështu fuqia mbizotëruese që kërcënoi si Izraelin ashtu edhe Judën. Nga 738 Recini i Damaskut, Hirami i Tirit dhe Menahemi i Izraelit ishin bërë të gjithë vasalë të Asirisë. Kur Menahemi vdiq në 735. të dy Siria dhe Izraeli sulmuan Judën për ta detyruar atë në një aleancë anti-siriane. Përkundër përpjekjeve të Isaisë, Ahazi i bëri thirrje Asirisë që ta ndihmonte. Asiria shkatërroi, pushtoi qytetet e filistenjve dhe Damaskun. Izraeli, mbretëria veriore, iu desh të hiqte dorë nga Trans-Jordania dhe Galileja, në mënyrë që të mbijetojnë. Banorët e të gjitha këtyre zonave u morën në robëri dhe marshuan në internim. Ahazi i Judës u bë vasal i Asirisë.

Një rritje e fuqisë së Egjiptit inkurajoi Izraelin, mbretërinë veriore, të rebelohej kundër Shalmanezert V, pasardhësit asirian të Tiglat Pileserit. Rezultati ishte kapja e Samarisë dhe dëbimi i banorëve të saj nga pasardhësi i tij, Margoni.

I tërhequr nga ndihma egjiptiane, Hizkja (hebr. Hizkijahu), mbreti i mbretërisë jugore, gjithashtu vendosi të rebelohej. Asiria reagoi por sulmoi kryesisht aleatët e Hizkisë, filistenjtë. Ndoshta vizita e ambasadorëve të Merodah-Baladanit (babilonasit) do të datohet në këtë periudhë. Ata propozuan një aleancë anti-siriane.

Ndërkohë në Asiri, Sargoni u pasua nga Senacherib, por e gjithë perandoria e tij u rebelua. Ai reagoi katër vjet më vonë, duke mposhtur një ushtri egjiptiane. Hizkja, aleati i Egjiptit, duhej të pranonte kushte të mëdha (2 Mbr 18,13-16). Sidoqoftë, Sennaheribi vazhdoi fjalën e tij dhe kërkoi

dorëzimin e Jeruzalemit. Hizkja nuk pranoi. Senacheribi, me plot duar, i kënaqur me shkrimin e një letre kërcënuese dhe zbehjen e kufomave të tij nga një plagë, bëri që ai të tërhiqej. Sidoqoftë, Hizkja prapë duhej të mbetej një vasal. Mund të jetë që Senacheribi drejtoi një fushatë të dytë kundër Judës 10 vjet më vonë, por ne nuk e dimë me siguri.

Në Izrael, mbretëria veriore, pas vdekjes së Jeroboamit II, u vendos një periudhë rënie dramatike (një sukses i shpejtë i mbretërve, shumë prej të cilëve u vranë) që rezultoi në dëbimin e kombit në 722 në Asiri. Në të njëjtën kohë, në Judë, mbreti Ahaz shikoi Asirinë pagane për mbrojtje kundër një koalicioni sirian. Mikeja dhe Isaia protestuan. Nga 626 Hizkja kishte marrë përsipër nga Ahazi dhe filloi një reformë, e cila rezultoi në heqjen e idhujtarisë. Isaia u bë këshilltari i tij personal, por e paralajmëroi atë kundër një aleance me Egjiptin për të mbrojtur Judën kundër Asirisë. Egjipti u shkatërrua nën sulmin e ushtrisë së Senakheribit dhe vetëm ndërhyrja e Zotit e shpëtoi Judën nga një fat i ngjashëm.

Hizkja u pasua nga Manasheu, i cili u bë një mbret i pabesë, i cili rivendosi idhujtarinë e egër për të bërë plaçkitje të Asirisë. Është në këtë sfond që duhet të shohim pjesën e dytë të Isaisë. Politika e Manasheut ishte një sfidë serioze për besimin e vërtetë dhe autoritetin e Zotit. Prandaj ishte e përshtatshme që Zoti të provonte epërsinë e tij ndaj këtyre idhujve duke treguar se Ai ishte mjeshtri i historisë – jo ata. Ai e bën këtë duke bërë profeci parashikuese. duke shpallur një shekull ose dy përpara gjyqimit të Judës apostate dhe Babilonisë që kundërshtonte Perëndinë. Kjo është arsyeja pse referencat gjeografike janë kaq të paqarta – ato as i përshtaten Palestinës e as Babilonisë. Edhe pse të dhëna

(d.m.th. të shkruara në pleqërinë e Isaisë) gjatë sundimit të Manasheut, ato ishin menduar se do të ishin një ngushëllim për ata në mërgimin e ardhshëm babilonas, në mënyrë që ata të mos heqin dorë nga shpresa.

Do të shihet se një problem i madh i periudhës ishte ai i aleancave mëkatore midis Izraelit dhe kombeve të tjera, që përbënte mungesën e besimit të Zotit, i cili vetëm ishte Mbrojtësi i tyre i vërtetë.

Eshatologji

Sipas Isaisë, historia kishte të paktën tre fokus.

1. Kthimi i Izraelit nga robëria Babilonase.
2. Ardhja e parë e Krishtit (veçanërisht, ministria e Shërbëtorit Pësimtar – d.m.th. Biri i njeriut)
3. Ardhja e dytë e Krishtit

Këto tre faza në zbatimin e planit të Zotit janë të vështira për t'u ndarë sepse Isaia përdor një terminologji të ngjashme për t'u referuar të gjithë atyre. Autostrada e ndërtuar për të përgatitur rrugën për Zotin është e rëndësishme për të tre pikat fokale. Në mënyrë të ngjashme, lajmi i mirë për ardhjen e Zotit është i lidhur me kthimin nga mërgimi dhe me ardhjen e parë dhe të dytë të Krishtit. Ndërvarësia e këtyre termave e ndërlikon interpretimin e një fragmenti të caktuar, megjithëse mund të përdorim një fazë për të kuptuar një tjetër.

KOMENTAR

LIBRI 1. QORTIM DHE PREMTIM. 1,1 – 6,13.

Predikimi I. Rebelimi përballë gjykimit dhe hirit. 1,1-31.

1. Në këtë libër janë shkruar profecitë rreth Judës dhe Jerusalemit, të cilat Perëndia ia zbuloi Isaisë, birit të Amocit, në kohën kur Uzija, Jotami, Ahazi dhe Hizkija ishin mbretër të Judës.

Titulli. Vizioni. Një term teknik (hebr. *hazon*) për zbulesën hyjnore, si diçka që shfaqet para syrit të mendjes së profetit. Në të vërtetë, nuk ka asnjë vëgim (në kuptimin modern të fjalës) në tërë kapitullin e parë. Isaia. (hebr. jeshu-jahu), “Zoti është shpëtimi”. Amoc. “E fortë” ose “e guximshme”. Uzijahu, i njohur gjithashtu si Azaria, një mbret i mirë, i cili ra në mëkatin e krenarisë dhe i mbaroi ditët e tij si lebroz (mbretëroi 767-740 para Kr.). Jotami (bashkë-regjent 750-740, mbret i vetëm 740-736). Pasardhësi i përshpirtshëm i Uzijahut. Ahazi (736-716) një mbret i lig dhe idhujtar, i cili e drejtoi mbretërinë të humbur. Sedekia (bashkë-regjent 726-716, mbret i vetëm 716-698 para Kr.). Djali i frikshëm i Ahazit, i cili promovoi reformën fetare dhe i kushtoi vëmendje të madhe mesazhit të Isaisë, përveç në çështjen e politikës së tij pro-egjiptiane.

A. Mosmirënjohja dhe rebelimi i Judës kundër Perëndisë. 1,2-9.

2. Dëgjoni, o tokë dhe qiell! Dëgjoni se ç’thotë Zoti: «Fëmijët që rrita, u rebeluan kundër meje.

Fjalët qiej dhe tokë nënkuptojnë se banorët engjëj të qiejve dhe banorët njerëzorë të tokës do të shërbejnë si dëshmitarë

dënues kundër popullit të besëlidhjes së Perëndisë. *Zoti*. Ky titull qëndron për emrin e besëlidhjes të Zotit. Ky emër përdoret kudo që është i përfshirë një marrëdhënie besëlidhjeje. *U rebeluan*. E para nga pesë termat domethënës për mëkatën e përdorur në këtë kapitull (krh. rr. 4,13). Kjo nënkupton atë mëkat parësor të njeriut në rebelim kundër Zotit, me anë të së cilës ai u përpoq të zhdukej Perëndinë nga vendi i parë dhe të zëvendësonte veten dhe vullnetin e tij si suprem.

3. Kau e njeh pronarin e tij, dhe gomari grazhdin e pronarit të tij. Por Izraeli nuk do ta kuptojë se kujt i takon; populli im nuk pranon asnjë logjikë.»

Mosmirënjohja e këtyre “besimtarëve” i zhveshi nën nivelin e kafshëve brutale, sepse madje edhe bishat i njohin dhe vlerësojnë pronarët e tyre që i ushqejnë dhe kujdesen për to. *Nuk e di*. Kjo folje e zakonshme “të dish” shpesh përdoret në hebraisht për të nënkuptuar zotërimin dhe njohjen e burrit, gruas, prindit ose fëmijës së dikujt. Izraeli ishte injorant ndaj Zotit, megjithatë kjo injorancë nuk ishte e pavullnetshme, por zgjidhej qëllimisht nga një zemër rebele dhe vetë-vullnetare.

4. Ti je i humbur, o komb mëkatar, o popull i prishur dhe i keq! Mbi ty rëndojnë mëkatet e tua. Ti nuk e ke pranuar Zotin, Perëndinë e shenjtë të Izraelit, dhe i ke kthyer shpinën..

Një pjesëmarrës nga folja *hata*, që do të thotë fillimisht, “humbas shenjë” (krh. Fu. 8,6; Gj. 20,16); prandaj, mos harroni qëllimin e duhur të jetës, mos harroni mënyrën se si e ka caktuar *Zoti*. *ngarkuar*. Si një kamionçinë me një ngarkesë të rëndë. *Kërcënim* është paudhësia e Izraelit – një

çoroditje ose kthesë mënjanë (nga “*awa*,” do të përkulet ose kthej “) nga standardi i drejtësisë dhe detyrës. *Fara e keqbërësve*. Ata ishin të familjes shpirtërore të atyre që kryejnë mëkat të dëmshëm dhe dëmtues (nga *ra`a*, për të qenë të dëmshëm, «të jenë të këqij»). Ata ishin fëmijë që janë korruptues, d.m.th., të cilët shkatërruan ose shkaktuan mashtrim ajo që ishte e shëndetshme ose e bërë në mënyrë të përsosur. Për shkak se ata kishin rebeluar kundër sovranitetit të drejtë të Zotit mbi zemrat e tyre, ata e kishin braktisur atë krejt, dhe u bashkuan në kampin e armikut, për sa i përket jetës dhe sjelljes morale. Megjithëse ata shkonin në *kishë*, ashtu si të thuash, dhe vazhduan paraqitjet e jashtme të devotshmërisë, megjithatë në sytë e Zotit ata e kishin braktisur atë për armiqtë e tij (rr. 11-15). Një hipokrit që shkon nga kisha është një mjet më i vlerësuar i Satanit.

Ata kishin provokuar Shenjtin e Izraelit. Ky emër për Zotin është titulli më domethënës i përdorur nga profeti Isaia. Në kapitullin 6 Zoti zbulon veten në një skenë të lavdisë qiellore si i Shenjti (hebr. *kadoš*), d.m.th., Zoti transcendent, i cili është tërësisht i ndarë nga dobësia dhe kufizimi i krijimit (madhështia-shenjhtëria e tij), dhe tërësisht i ndarë nga mëkatshmëria dhe papastërtia e njeriut (pastërtia-shenjhtëria e tij). Por ky i Shenjtë ka adoptuar familjen e Abrahamit, Izakut dhe Jakobit si bij të tij të besëlidhjes. Ai ua ka dhënë vetveten atyre dhe ata ia kanë dhënë vetes në një besëlidhje kombëtare, nga ana e tyre dhe kremtuar para malit Sinai (Dal 19,5-8). Prandaj ai është i Shenjti i Izraelit. Kudo që shfaqet ky term në librin e Isaisë (dymbëdhjetë herë në kap. 1-39, katërmëdhjetë herë në kap. 40-66), ai paraqet dashurinë e tij të pastër dhe të shenjtë duke vepruar për të

vërtetuar të drejtat e tij të besëlidhjes – ose duke ndëshkuar popullin e tij kur ata janë të pabindur, që ata mund të pendohen dhe të kthehen tek ai, ose tjetër duke i mbrojtur dhe shpëtuar ata nga armiqtë e tyre kombëtarë. Sepse ai është i Shenjti i Izraelit, nuk mund të qëndrojë duarkryq ndërsa ai ishte dëshmitar i apostazisë së tyre të rëndë (ata janë zhdukur prapa). Përkundrazi, ai duhet t’i disiplinojë ata dhe t’i lejojë ata të vuajnë nga pikëllimi dhe pushtimi – siç kishin bërë tashmë.

5,6. Përse vazhdon të rebelohesh? Mos do të ndëshkohesh edhe më tepër? O Izrael, koka të është mbuluar me plagë; zemra dhe mendja të janë sëmure. Në trupin tënd fund e krye nuk ka asnjë pjesë të shëndoshë. Je mbuluar me xhunga dhe me plagë të hapura. Plagët e tua as nuk u pastruan, as nuk u fashuan. Nuk u lye me asnjë pomadë.

Toka e Izraelit dhe veçanërisht Mbretëria Jugore e Judës është paraqitur në mënyrë figurative si viktimë e një sulmi brutal, të lënë të gjakosur dhe gjysmë të vdekur nga rruga. Metoda e lashtë e trajtimit të një plage të infektuar ishte ta shtrydhni atë së bashku (kështu që ta bëni, ato nuk janë mbyllur) në mënyrë që të shtypni qelbin, ta vajosni atë me vaj ulliri në mënyrë që të vazhdojë të thahet, dhe pastaj ta lidhni atë me një fashë. Asnjë nga këto gjëra nuk ishte bërë për Judën. E gjithë zemra është e dobët (ose më mirë, e sëmure). Jo vetëm që vuajnë pikëllimet e jashtme këtu, por edhe sëmundja e shpirtit. Kjo sëmundje e kokës dhe e zemrës (rr. 5) gjeti shprehje në mënyrën kokëfortë dhe mosbindje të kombit të shfaqur ndaj Zotit.

7,8. Vendi yt u shkretua, dhe qytetet u bënë shkrunb e hi. Të huajt pushtojnë vendin tënd dhe shkatërrojnë

gjithçka para syve të tu. Ka mbetur vetëm Jerusalemi, qytet i rrethuar – i pambrojtur si kasollja në vresht ose si baraka në bostan .

Gjuha figurative e rretheve të mëparshme është përkthyer tani në realitete të zymta. Në 701 para Kr., Senacheribi kishte marrë 46 qytete dhe shkatërroi vendin për shkak se kishte revokuar statusin e tij vasal drejt Asirisë, dhe tani kërcënoi Jeruzalemin. Vetë Jeruzalemi u rrezua nga këta pushtues dhe u shkëput nga territori përreth nga rrethuesit. Vilë ose kasolle (hebr. *suka*) në vresht dhe shtëpizë ose strehim gjatë natës (hebr. *meluna*) të dy i referohen ligjeve të përkohshme ose shantazheve të ndërtuara për banimin e rojeve për të mbrojtur të korrat e pjekurisë kundër gjuetarëve.

9. Në qoftë se Zoti nuk do të na kishte lënë një tepricë njerëzish (të drejtë), Jerusalemi do të ishte shkatërruar plotësisht, ashtu si Sodomi dhe Gomora.

Mbetje shumë e vogël ose grup refugjatësh (hebr. *seridim*). Kjo do të thotë, një tepricë e besimtarëve të vërtetë, për hir të të cilëve Zoti do ta shpëtonte tërë bashkësinë nga shkatërrimi i plotë që meritonte. (Sh. asgjësimin e plotë të Sodomës dhe Gomorës, qendra të imoralitetit të ndyrë dhe devijim seksual, në kohën e Abrahamit; Zan 18, 19). Zoti vazhdoi, në historinë e mëvonshme, të ruante racën hebraike për hir të një tepricë të vogël besimtarësh të sinqertë. Në Rom 9,29 Pali citon këtë rreth në lidhje me kthimin në fe të krishterë nga judaizmi.

B. Dredhia mëkatore e adhurimit hipokrit. 1,10-15.

10. O Jerusalem, sundimtarët dhe banorët e tu u ngjajnë atyre të Sodomit dhe Gomorës. Dëgjo se ç'po të thotë Zoti. Kushtoji vëmendje asaj që po të mëson Perëndia jonë.

Njerëzit e prapambetur në Jeruzalem dhe sundimtarët e tyre të korruptuar (nën Ahazin e lig) janë adresuar këtu si qytetarë të Sodomës dhe Gomorës, sepse ata kishin kthyer me kurriz dhe me ligësi kurrizin nga zbulesa e veçantë e Zotit – siç bënë sodomazit pas shpalljes së përgjithshme – dhe zërit të ndërgjegjes.

11-14. Këto rrethe nuk paraqesin refuzimin e vlefshmërisë së flijimeve të gjakut (siç kanë argumentuar disa specialistë), sepse një interpretim i tillë do të thoshte gjithashtu refuzim të namazit (krhs. rr. 15). Përkundrazi, ata sqarojnë se madje edhe format e drejta dhe të duhura të adhurimit janë plotësisht fyese për Zotin kur paraqiten nga adhuruesit e papenduar që kërkojnë ta japin ryshfet për t'i kursyer atyre dënimin që meritojnë. Zoti nuk e gjen dhe nuk mund të gjejë të pranueshme edhe ofertat më të lavdishme dhe më të kushtueshme që hebrenjtë mund të paraqesin në altar.

12. Kush ju është lutur të m'i sillni të gjitha këto kur vini të më adhuronit? Kush ju është lutur të endeni kështu nëpër Tempullin tim?

Kur adhuruesi i dëshiruar nuk ka qëllim të sinqertë të braktisë mënyrat e tij të liga, hyrja e tij para Zotit në tempull është në një shkelje të padrejtë të zonave të shenjta (një folje e përdorur nga ndërhyrjet e dhunshme të pushtuesve të huaj) dhe jo si duhet shkelje nderimi mbi hapësirën e shenjtë.

13. Kot më sillni flijime. Temjani që po digjni për nderin tim, ngjall tek unë neveri. Nuk i duroj dot festat tuaja të hënës së re, të së shtunës dhe mbledhjet tuaja fetare; ato janë prishur të gjitha nga mëkatet tuaja.

Fjalë për fjalë, një (vakt) ofertë e pavlefshme – e pavlefshme për shkak të motivit të ulur pas tij. Është padrejtësi, madje edhe mbledhja solemne. Më mirë të

shqiptohet duke i interpretuar fjalët e mëparshme si parashikuese (pasi që një takim solemn (hebr. *asara*) u mbajt përgjithësisht në këto festa solemne). Kështu. “Sa për festivalin e hënës së re dhe të shtunën (dhe) mbledhjen e një mbledhje – unë nuk mund të qëndroj në paudhësi dhe (d.m.th. së bashku me) një takim solemn.”

14. Festat tuaja të hënës së re dhe ditët e shenjta i urrej; jam mërzhitur me to – më janë bërë barrë.

Festat e caktuara (hebr. *mo'adim*). Ndoshta tre kryesorët e vitit hebraik. Pashka dhe Bukë e Ndorme në muajin e parë, festa e rrëshajëve në muajin e tretë dhe festa e tëbanave në muajin e shtatë. Në këto tre raste çdo mashkull në Izrael duhet të paraqitet para Zotit. Por asnjë festë e këtyre festave nuk kishte ndonjë vlerë shpirtërore, përveç nëse mbështetet nga ofrimi i një zemre të plotë të penduar dhe të bindur.

15. Kur t'i përpini duart për të m'u lutur, do t'ju kthej shpinën. Pa marrë parasysh sa herë më luteni, unë nuk do t'ju dëgjoj, sepse duart tuaja janë të gjakosura.

Përhapni duart tuaja (fj.fj. pëllëmbët). Në lutjen përgjëruese hebraishtja i shtrin duart me pëllëmbët lart drejt Zotit. Sa fyese duhet të jenë këto pëllëmbët nëse janë njollosur me gjakun e viktimave të pafajshme që i kanë shtypur ose vrrarë! Mosarritja për t'u larguar nga mëkatet e tyre, i bëri këta adhurues krejt të ndyrë në sytë e Zotit.

C. Ftesa për të zgjedhur midis faljes dhe shkatërrimit. 1,16-20.

Dy gjëra janë të domosdoshme për ata që do t'i afroreshin Zotit për t'u falur: falje dhe favor. *pendimi nga mëkati* (rr. 16) dhe një qëllim jetësor për të ecur në rrugët e shenjtërisë (rr. 17).

16. Pastrohuni. Ndërprejeni të gjithë këtë të keqe që po bëni. Pushoni së vepruari keq

nuk nënkupton vetë-ndryshim vetëm me përpjekje njerëzore ose me ushtrime të vullnetit. Përkundrazi, ajo sugjeron zbatimin e premtimit të këndshëm të Zotit për të pastruar ata që vijnë tek ai në mënyrën e caktuar të flijimit të gjakut. Kjo mënyrë e caktuar përfshin braktisjen e të gjitha mëkateve të njohura – hiqni të keqen e veprimeve tuaja – me një ndjenjë urrejtjeje ndaj tij dhe keqardhje të singërtë që e keni kryer ndonjëherë. Prej syve të mi sugjerojnë se çfarë rezultati të rëndë është që një njeri të shfaqet, i penduar, përpara një Zoti që mund t’i shohë të gjithë, madje deri në thellësitë e shpirtit fajtor.

17. dhe mësoni të bëni mirë. Kujdesuni që të ketë drejtësi – ndihmoni të shtypurit, jepuni jetimëve të drejtat e tyre dhe mbroni vejushat.»

Kjo do të thotë, mësoni të jetoni me virtyt dhe drejtësi, në përputhje me vullnetin e shenjtë të Zotit, dhe veçanërisht do të jetë i drejtë ndaj të dobët dhe të shtypurit. *Kërkoni gjykim*. Keni një qëllim të zellshëm dhe të qëndrueshëm për të zbatuar parimet e drejtësisë në situata konkrete (hebr. *mišpat*). Brenga kryesore e një besimtarit duhet të jetë të tregojë drejtësi të vërtetë, madje edhe ndaj atyre që viktimizohen lehtë dhe nuk mund të mbrohen. *Gjykoni jetimët*. Gjykimi dhe gjykatësi të dy vijnë nga atafat, “për të gjykuar”. Kjo urdhëresë nënkupton “Sjellja e drejtësisë do të durojë çështjen e jetimit”. *Pendimi* për të venë përdor një term tjetër juridik, (hebr. *riv*), që do të thotë “të argumentosh ose të lutesh çështjen e dikujt”. E veja duhej të merrte të drejtat e saj ligjore edhe kundër një ndërgjyqësi të pasur ose

me ndikim. Në ato ditë, pasi një grua nuk mund të mbante një vend pune në industri, humbja e burrit të saj zakonisht nënkuptonte ndërprerjen e të ardhurave të saj. E detyruar të hipotekojë pronën e saj, ajo shpejt ra në rreziket e zotëruesve të pasur të parave, të cilët nuk kishin skrupuj kundër marrjes së pasurisë së saj ose shitjes së fëmijëve të saj në skllavëri për shlyerjen e borxhit.

18. Zoti thotë: «Tani, le ta zgjidhim çështjen. Ju jeni bërë të kuq nga mëkatet, por do t'ju pastroj, që të bëheni të bardhë si bora. Megjithëse duart tuaja janë të lyera me gjak, ju do të jeni të bardhë si leshi.

Një tjetër mandat i sallës së gjyqit. Zoti po thoshte: “Le të luftojmë me njëri-tjetrin si paditës dhe të paditur në një gjykatë të ligjit”. Të pandehurit në këtë rast ishin izraelitët fajtorë që ishin penduar dhe treguar një vullnet për të bërë një jetë të përshpirtshme; siç përshkruhet në 1,16-17.

Pavarësisht se sa të urryer mund të jenë mëkatet e tyre, megjithëse ato mbanin ngjyrën e fajit të gjakut të derdhur (dhe ngjyra e purpurtë e krimbit të kuqalleve të përmendur këtu ishte absolutisht me ngjyra dhe të pashlyeshme), megjithatë hiri i Zotit ishte në gjendje t'i pastronte plotësisht ato dhe t'i rivendoste ata deri në bardhësinë e dëborës së pafajësisë.

19,20. Në qoftë se do të më dëgjoni, do t'i hani prodhimet e tokës. Por në qoftë se nuk më përfillni, do t'ju shkatërrojë shpata. Fjala e Zotit!»

Fati i njerëzve varej nga përgjigja e tyre ndaj kësaj oferte të hirit falës. Nëse ata do të ishin të gatshëm të largoheshin nga ligësia e tyre dhe të pranonin premtimet e hijshme të Zotit, dhe nëse do të ishin të bindur (d.m.th., do të paraqiteshin si flijime të gjalla për të bërë vullnetin e Zotit, duke e bërë atë

qëllimin kryesor të jetës së tyre), atëherë do të ishte i sigurt dhe i duhur për Zotin do t'u dhurojë atyre mirësinë e tij. Ai do të nënkuptonte dhe vuloste favorin e tij duke dhuruar mbi to bekimin e jashtëm të lulëzimit material, të mbajtur të sigurt kundër pushtuesve. Por nëse ata vazhdonin të kundërshtonin ofertën e tij të hirit dhe të vazhdonin në rebelimin e tyre kundër sovranitetit të tij të drejtë mbi zemrat e tyre, ai do të duhet të lëshojë pushtuesin e kombeve mbi ta për të bërë kërdi në mes të tyre. *Për gojën e Zotit e ka thënë.* Kjo formulë shtohet për hir të solemnitetit të veçantë. Për shkak se përmban fjalën e vetë Zotit, kjo njoftim parashikues duhet të ndodhë pa dyshim; përndryshe Zoti nuk ishte më Perëndi dhe fjala e tij nuk do të besohej. Në këtë rast përmbushja erdhi në dy këste: pushtimi asirian i vitit 701 para Kr. dhe pushtimet babilonase të 588-587 para Kr. kur hebrenjtë u gllabëruan vërtet nga goja e shpatës.

D. Trishtimi i Zotit në rënien morale të Judës. 1,21-23.

21. Qyteti që dikur ishte besnik, tani sillet si prostitutë! Dikur ai ishte plot me njerëz të drejtë, por tani kanë mbetur vetëm vrasësit.

Duke shkelur kundër marrëdhënies së besëlidhjes me Zotin, Izraeli kishte kryer një mëkat si ai i një gruaje që bëhet jobesnike ndaj burrit të saj. Të shkelësh lidhjet e martesës është të plagosësh burrin e saj në ato zona ku ai është më i ndjeshëm dhe më i prekshëm; prandaj kjo është gabimi më i egër që mund të kryhet. Kishte një kohë kur Izraeli (përsëri në kohën e Joshuas dhe të Davidit) ishte një grua besnike ndaj Zotit, dhe në dashuritë e saj iu çua vetëm atij. Në ato ditë

pastërtia doktrinale e Izraelit shoqërohej me drejtësi morale dhe zbatim të barabartë të ligjeve në të mirë të të gjithëve.

Por kur kombi më vonë u bë më “gjerësisht i gjerë”, i gatshëm për të parë “të mirën në të gjitha fetë”, ishte vetëm një hap drejt prostitucionit shpirtëror, prostitucioni i shpirtit drejt perëndive të rreme dhe të neveritshme të kombeve.

Deklarimi doktrinal u shoqërua me prishje morale dhe bandat vrastare erdhën për të dominuar jetën dhe politikën e qytetit të shenjtë!

22. O Jerusalem, ti ishe dikur si argjend, por tani je pa vlerë; ishe si verë e mirë, por tani je vetëm si ujë.

Verë e përzier me ujë. Vera hollohet me ujë të zakonshëm përpara se të serviret në tryezë. Por tregtarët ishin të detyruar të merreshin me ndershmëri me blerësit dhe të shesin vetëm një produkt të pastër dhe të pandreqshëm.

23. Udhëheqësit tuaj janë rebelë dhe shokë me hajdutët; pranojnë gjithnjë ryshfete dhe dhurata. Kurrë nuk i mbrojnë jetimët në gjyq, as nuk dëgjojnë kur vejushat paraqesin çështjet e tyre.

Domethënë, kundër sovranitetit dhe ligjit të Zotit. Këta princë dhe zyrtarë qeveritarë, të cilët ishin të ngarkuar me detyrën e ruajtjes së ligjit dhe mbrojtjes së publikut kundër kimit, ishin fshehurazi tok me krerët e nëntokës – shokët e hajdutëve. Ata që vendosën çështjet gjyqësore kishin çmimin e tyre; paditësi më i pasur me çdo rast ishte i sigurt për të fituar verdiktin. Të varfërve dhe të pambrojturve, si të vejat dhe jetimët, nuk iu dha as seanca dëgjimi, sepse ata nuk kishin para për të blerë gjykatësin.

E. Rivendosja për të ndjekur ndëshkimin dhe pendimin. 1,24-31.

24. Prandaj dëgjoni se ç'po thotë Zoti, i gjithëfuqishmi, Perëndia e fuqishme e Izraelit: «Unë do t'ju marr hakun, armiq të mi, dhe ju nuk do të më hapni më telashe.

Zoti i ushtrive, d.m.th. nga ushtritë e engjëjve të fuqishëm që presin në buzën e tij dhe thërrasin. Ky titull i Zotit aludon në gjithëfuqinë dhe sovranitetin e tij. Ky mendim forcohet nga fraza shtesë, Një i fuqishëm i Izraelit, i cili aludon për fuqinë e mrekullueshme të Zotit (siç tregohet në mrekullitë e tij shpenguese në ditët e Daljes dhe Pushtimit), i cili tani do të përdorej kundër kombit apostat të besëlidhjes në vend se në emër të tyre. Kjo do të thotë, ai do t'u jepte lehtësim ndjenjave të tij të gjata për zhgënjimin e shenjtë për shkeljen flagrante të besëlidhjes së tij dhe shtypjen e të dobëtve në Izrael. Ai do të shqiptonte ndëshkimin e duhur për tërë shtetin hebre dhe do t'i shtypte plotësisht udhëheqësit e tyre të pabesë.

25. Unë do të veproj kundër jush; do t'ju pastroj siç pastrohet metali, dhe do t'ju heq të gjitha papastërtitë.

Kjo tregon ndërhyrje të veçantë të Zotit për të ndërmarrë veprime të përshtatshme dhe përmbledhëse kundër shkelësve; ose, si këtu, të merren me ta ashtu siç kërkon gjendja e tyre shpirtërore. Vetëm zjarri i një furre mund të nuhasë aliazh dhe shllak nga metali që po rafinohet; prandaj gjykimi i zjarrtë i vuajtjes dhe mërgimit nënkuptohet në premtimin e Zotit këtu.

26. Do t'ju jap sundimtarë dhe këshilltarë si ata që kishit shumë kohë më parë. Atëherë Jerusalemi do të quhet qytet i drejtë, qyteti besnik.»

d.m.th., si në kohën e Joshuas, Davidit dhe Salomonit. Perëndia nuk do ta linte mënjanë vullnetin e lirë të kombit Izrael, por ai megjithatë do ta kuptonte se idealja e tij për një popull besëlidhës hyjnor do të realizohej një ditë. Izraelitët, megjithë qëndrueshmërinë e tyre kokëfortë, nuk do ta mashtronin përgjithmonë qëllimin e tij. Ai akoma do ta bënte Jeruzalemin qytetin e drejtësisë, qytetin besnik. Kjo do të përmbushet shpirtërisht në formimin e Kishës së DhR (krh. Heb 12,22 – “Jeruzalemi qiellor”). Por gjithashtu ajo do të përmbushet në qytetin e lavdishëm të Mijëvjeçarit, nën sundimin personal të Krishtit.

27. Meqë Zoti është i drejtë, ai do ta shpëtojë Jerusalemin dhe të gjithë ata atje që kanë lënë mëkatet e tyre.

Në vend se nga ndonjë mënyrë shpëtimi që anashkalon fajin e mëkatit, një akt gjyqësor për shkaktimin e dënimit për të gjithë armiqtë e Zotit (dhe armiqtë e popullit të tij të zgjedhur), dhe gjithashtu për Shëlbuesin, si përfaqësuesin e mëkatarëve, në Golgotha.

28. Por ai do të dërrmojë cilindo që mëkaton dhe rebelohet kundër tij; ai do të vrasë cilindo që e braktis.;

d.m.th. edhe pse ata janë izraelitë nominalë. Vetëm besimtarët e vërtetë, të konvertuar do të marrin pjesë në të ardhmen e lavdishme të Cionit. Pjesa tjetër do të shkojë në shkatërrimin e destinuar për kombet.

29. Do t’ju vijë keq që adhuroat pemët dhe mbollët kopshtet kushtuar perëndive të pjellorisë.

Në gjykimin e fundit, kur ata do të ekspozohen si budallenj që kanë rrëmbyer shpirtat e tyre të pavdekshëm në gënjeshtëri dhe kanë vulosur dënimin e tyre të përjetshëm;

dhe madje edhe në këtë jetë, kur fatkeqësia dhe ndëshkimi përmblyten mbi ta, dhe idhujt e tyre të rremë dëshmojnë se nuk mund t’i shpëtojnë. Lisat dhe kopshtet u referohen lulishteve të lisit të nderuar me paragjykime dhe kopshteve të kënaqësive të lidhura me tempuj idhujtarie, ku organizoheshin orgji seksuale në lidhje me adhurimin e kombeve (krh. 57,5).

30. Do të fishkeni si lisi që thahet, si kopshti që nuk e ujit askush.

Krahasoni pemën që lulëzon nga “lumenjtë e ujit” në Psalmin 1, gjethet e së cilës nuk thahen. Kur nuk ka lidhje jetësore me jetën dhe Shpirtin e Zotit, vetëm prishja mund të rezultojë.

31. Njerëz të fuqishëm do të shkatërrohen duke kryer vepra të këqija, ashtu siç ndizet kashta me një shkëndijë, dhe askush nuk do të jetë në gjendje ta pengojë shkatërrimin e tyre. Më mirë, puna e tij, si në LIM (për fjalën për “punë” mund të jetë aq e shkruar në hebraisht, dhe ka kuptim më të mirë në këtë kontekst). Bëmat e liga të mëkatarit në këtë jetë do të japin në fund bazën e dënimit të tij dhe shkatërrimit të zjarrtë. Askush nuk do t’i shuajë. Asnjë fuqi njerëzore nuk mund ta shmangë këtë ndëshkim të zjarrtë për mëkatarët e papenduar dhe dënimi do të jetë i pafund dhe i përjetshëm.

Predikimi II. Ndëshkimi për mëkatin si përgatitje për lavdi. 2,1 – 4,6.

A. **Qëllimi i Zotit për Izraelin.** Pushtimi shpirtëror, paqja e qëndrueshme. 2,1-4.

2. Në të ardhmen mali ku qëndron Tempulli do të jetë më i larti, i ngritur lart mbi të gjitha kodrat e tjera. Shumë kombe do t’i afrohen turma-turma,

Meqë kjo skenë thuhet se ndodh në ditët e fundit, dhe meqë ne jemi mësuar nga Shkrime të tjera se Mbretëria e Perëndisë më në fund do të kapërcejë të gjitha mbretëritë e kësaj bote, prandaj duhet të shikojmë në kohën e kthimit të Krishtit, në fund të epokës sonë aktuale, për përmbushjen përfundimtare të kësaj profecie. Në këtë rreth na jepet një paraqitje e shkurtër e qëllimit përfundimtar të Zotit për Izraelin dhe racën njerëzore. I lartësuar mbi kodra. Mbretëria e Zotit do të lartësohet mbi mbretëritë e kësaj bote (Dan 2,35). *Të gjithë kombet*. Të gjithë kombet gojime, ose jo-hebrenj, siç dallohen nga ‘jam’ ose ‘populli’ i Zotit – izraelitët. Por këto janë përmendur në rrethin 3 sa më shumë njerëz, ose hebr. *`amimim*.

3. dhe popujt e tyre do të thonë: «Të ngjitemi në malin e Zotit, në Tempullin e Perëndisë së Izraelit. Ai do të na mësojë se ç’duhet të bëjmë; do ta ndjekim rrugën që do të na caktojë ai.» Sepse mësimi i Zotit do të vijë nga Jerusalemi, dhe Zoti do të flasë nga Cioni me popullin e tij.

Brenga kryesore e jo-hebrenjve të mbijetuar të ‘ditëve të fundit’ do të jetë zbulimi i vullnetit të Zotit dhe realizimi i tij. Dhe ata do të jenë të etur që të tjerët të marrin pjesë në bekimin e marrëdhënies së besëlidhjes me Perëndinë, sepse ata do të nxisin dhe inkurajojnë njëri-tjetrin të vijnë tek ai. Ata do të kërkojnë të mësojnë rrugët e tij dhe të ecin në shtigjet e tij të shenjtërisë. Jashtë Cionit. . . ligji. Cioni këtu përfaqëson një shpallje hyjnore autoritare, pasi ishte në Cion që Zoti u takua me njeriun për ndriçimin dhe faljen e tij dhe askund tjetër. Ligji ose Tora këtu nënkupton “udhëzim zbulues” në kuptimin më të madh (pasi Tora vjen nga folja *hora* ose *jara*, “udhëzoi”).

4. Ai do t'i zgjidhë grindjet mes kombeve të mëdha. Ata do t'i farkëtojnë shpatat e tyre e do t'i bëjnë plugje, ndërsa heshtat do t'i kthejnë në vegla për krasitje. Kombet nuk do të dalin më kurrë në luftë, nuk do të përgatiten më kurrë për betejë.

Ai do të gjykojë midis kombeve. Vetë Zoti (d.m.th. Zoti Jezus, sipas 11,3-4) do të imponojë sundimin e tij të drejtë mbi tokë dhe do t'i detyrojë kombet të praktikojnë drejtësi ndaj njëri-tjetrit. Prandaj nuk do të ketë grindje ndërkombëtare, as kombe agresive; të gjitha vendet do të banojnë së bashku në paqe. *Qortim*. Gjykoni, dhe ai do të vendosë (d.m.th., si gjyqtar i ulur në gjykatë). Meqenëse nuk do të ketë asnjë apel për armët ose dhunën për të zgjidhur dallimet – sepse të gjithë do të qeverisen me vendimin gjyqësor të Krishtit – armët e luftës do të shndërrohen në mjete paqeje dhe produktiviteti ekonomik. Mbretëria mijëvjeçare do të karakterizohet nga një shoqëri pa luftë.

B. Gjykimi mbi mëkatin për t'i paraprirë sundimit të Mesisë. 2,5 – 4,1.

1) Një komb i pjekur për dënim.

5. O pasardhësit e (Jakov) Izraelit, tani të ecim në dritën që na jep Zoti!

Në dritën e premtimeve të Zotit për falje për mëkatarët e penduar dhe duke pasur parasysh perspektivat e lavdishme për konvertimin e ardhshëm të jo-hebrenjve, profeti u bëri thirrje bashkatdhetarëve të tij që të ecin në dritë dhe të jetojnë për të kënaqur Zotin, duke i besuar Atij. Ata do ta bënin këtë edhe pse do të thoshte të kundërshtosh rrjedhën e kohës dhe të kundërshtosh tendencat aktuale dhe modë.

6. O Perëndi, ti e ke braktisur popullin tënd, pasardhësit e (Jakov) Izraelit! Vendi është mbushur me praktika magjike nga Lindja dhe nga Filistia. Populli ndjek zakone të huaja. Juda kishte adoptuar me padurim ide të reja nga kombet dhe kishte përqaftuar shumë elemente të fesë dhe të moralit të kombeve. Ata ishin të mbushur me ide dhe ndikime nga Asiria dhe. Babylon. Të veshur fqinjët e tyre filistenj në vijën bregdetare perëndimore, ata kishin adoptuar një besim te banorët e lajmeve (*'onenim* ndoshta do të thoshte fillimisht,“ ata që mbledhin lopë nga retë “). Ata e kënaqin veten ... Përkundrazi, ata godasin duart me fëmijët e të huajve, një term i përdorur për të hyrë në kompakte dhe për të bërë shkak të përbashkët me të tjerët.

7. Vendi është mbushur me argjend e ar, dhe thesaret e tyre janë pa fund. Ai është mbushur me kuaj, dhe karrocat e tyre të luftës janë pa fund.

Fushatat e suksesshme dhe veprimet tregtare të Uzijahut kishin rezultuar në lulëzim mjaft të madh ekonomik në Judë, por kjo pasuri i kishte inkurajuar vetëm hebrejtë në materializëm dhe neglizhencë ndaj Perëndisë së Biblës. Nga këndvështrimi i tillë karnaval ishte një hap i lehtë dhe i natyrshëm për idhujtarinë dhe për t' u bashkuar me pjesën tjetër të botës në “adhurimin e krijesës më shumë sesa Krijuesit”.

9. Ata të gjithë do të poshtërohen dhe do të turpërohen. Mos ua fal mëkatet, o Zot!

Para idhujve më të neveritshëm – Baalit, Ashtoretit, Milkom-it, Dagonit, Hadadit dhe të gjithë pjesën tjetër – të dy klasat e sipërme të Judës dhe njerëzit e thjeshtë u përkulën në adhurimin pagan. Për të lejuar që ky mëkat të shkojë pa u ndëshkuar përgjithmonë, do të kishte hedhur

diskreditimin më të madh ndaj çështjes së Zotit dhe do të rrezikonte lavdinë e tij. Prandaj Isaia iu lut që të shfajësonte të vërtetën e tij duke ndëshkuar ata që e kishin shkelur pa turp.

10. Ata do të fshihen në shpella ose do të hapin gropa në tokë për t'i shpëtuar zemërimin të Zotit dhe për t'iu fshehur fuqisë e madhështisë së tij!

Sikur të sigurohet që Zoti me siguri do ta vizitojë gjykimin mbi të gjithë ata që përçmojnë Fjalën e Tij të shpallur, profeti nxit të penduarin e çdo brezi që të kandidojë për t'u mbuluar, nëse mundet. Sepse ndëshkimi i tmerrshëm me siguri do të kapërcejë çdo komb dhe çdo kulturë që injoron mesazhin biblik. Këtu ka mbingarkesa që sugjerojnë tmerret e patejkalueshme të Mundimit të Madh që do të vijnë. Megjithatë, referenca e menjëhershme është e padyshimtë për gjykimet historike të pushtimeve asiriane dhe babilonase. Jo vetëm Izraeli dhe Juda, por të gjithë kombet kombe të asaj epoke do të provonin goditje shkatërruese katastrofash ndërsa çdo perandori e njëpasnjëshme u ngrit dhe ra.

2) Krenaria e njeriut do të shtypet në Ditën e Zotit. 2,12-22.

12. Atë ditë Zoti i gjithëfuqishëm do t'i poshtërojë të gjithë ata që janë mendjemëdhenj dhe krenarë.

Dita e Zotit. Një term i përsëritur në librat profetikë që i referohet ndërhyrjes speciale të Zotit në historinë njerëzore për t'i sjellë kombet dhe perandoritë në gjykim katastrofik. Si proces, Dita e Zotit ndodh sa herë që Zoti shtyp pretendimet dhe fuqinë e një shoqërie njerëzore në rebelim kundër tij; p.sh., rënia e Nineve dhe Perandorisë Asiriane në

612 pes, rënia e Jeruzalemit në 587, rënia e Babilonisë në 539. Por si një dukuri eskatologjike, Dita e Zotit është ajo ngjarje e fundit drejt së cilës të gjitha këto më parë dhe gjykimet e pjesshme tregojnë profetikisht, atë përmbyse përfundimtare të gjithë fuqisë njerëzore e cila do t'i paraprijë ardhjes së dytë të Krishtit (pra, 2 Sel 1.7-2.12; 2 Pjt 3,12; Vap. 2,20).

13. Ai do t'i shkatërrojë kedrat e larta të Libanit dhe të gjithë lisat në krahinën e Bashanit.

Cedra dhe lisi. Simbolet e udhëheqësve krenarë, të vetëmjaftueshëm njerëzorë të shoqërisë (si në 10,33-34).

14. Ai do t'i rrafshojë malet e larta dhe kodrat, të gjitha kullat e larta, dhe muret e të gjitha kështjellave.

Në mënyrë të ngjashme malet dhe kodrat janë simbolikë e kështjellave të kodrës dhe mbretërive mbi të cilat ata kryesuan (si në 2,2), me konotacionin e shtuar të mendjemadhësisë njerëzore dhe të vetë-besimit në frazën që ngrihen lart.

16. Ai do t'i fundosë anijet më të mëdha dhe më të bukura. Anijet e Tarshishit. Duket se një term i zbatuar, në përgjithësi, veçanërisht anije tregtare detare, të afta për të bërë udhëtimin drejt Tarshishit të largët (me siguri Sardenjës, dhe së dyti edhe Spanjës) – pavarësisht nëse ata ishin të angazhuar apo jo me të vërtetë në tregtinë e Tarshishit (pasi ato të ndërtuara në Ezion-Geber me siguri nuk ishin; 2 Kron 20,36. Ndoshta objektet e bukura të artit dhe shkathtësisë që këto anije tregtare u sollën blerësve të pasur.

19. Populli do të fshihet në shpellat e kodrave shkëmbore ose do të hapë gropa në tokë për t'i shpëtuar zemërimit të Zotit dhe për t'iu fshehur fuqisë e madhështisë së tij, kur të vijë për të tundur tokën.

Vrimat e shkëmbinjve. Shpella të vogla, një vend i fshehur tradicional në kohën e pushtimit ose katastrofës madhore (krh. I Sam 14,11). Por kjo duket se u referohet përfundimisht ngjarjeve të Ap 6,15. Në funksion të armëve moderne të shkatërrimit, nevoja për të strehuar nën tokë ose në shpella malore për t'i shpëtuar një force shkatërruese ka një ton shumë të azhurnuar në lidhje me të.

20. Kur të vijë ajo ditë, ata do t'ua hedhin urithëve dhe lakuriqëve të natës idhujt prej argjendi dhe ari, që kanë bërë vetë.

Rënia e plotë e të gjitha mbrojtjeve dhe masave të sigurisë mbi të cilat mbështeten njerëzit e kësaj bote më në fund do të rezultojnë në refuzimin e tyre të hidhëruar të të gjithë perëndive të rreme dhe filozofitë e kota që ata kanë zëvendësuar për një Zot të vërtetë.

22. Mos i varni më shpresat te njeriu i vdekshëm. Ç'vlerë ka ai?

Ndaloni të vendosni besimin tuaj tek njeriu (siç është në krasasim me Zotin, i vetmi strehë i vërtetë). Fryrje. . . në hundët e tij. Një kujtesë e vdekshmërisë së dobët të njeriut. Sapo fryma pushon nga hundët, jeta e një njeriu shkatërrohet dhe fuqia e tij është zhdukur (edhe pse ai është një Senacherib ose Tirhaka).

3) Të gjitha klasat e shoqërisë do të përulen dhe ndëshkohen. 3,1 – 4,1.

Tani, Perëndia, Zoti i gjithëfuqishëm, do t'ia heqë Jerusalemit dhe Judës të gjitha përkrahjet dhe shpresat. Do t'ua heqë ushqimin dhe ujin,

Të dy fjalët nënkuptojnë atë mbi të cilën mbështetet. Në këtë rast të lashtat dhe reshjet shihen si mbështetje ose themeli i mirëqenies materiale të kombit.

2,3. heronjtë dhe ushtarët, gjyqtarët dhe profetët e tyre, falltarët dhe kryetarët e fiseve, oficerët dhe oborrtarët, këshilltarët dhe të gjithë ata që përdorin magji për të kontrolluar ngjarjet

Jo vetëm thatësira dhe uria do të rrethonin tokën e Judës, por edhe klasat drejtuese të shoqërisë hebraike do të hiqeshin nga postet e tyre në qeveri ose ushtri; dhe madje zejtarët e aftë, përgjegjës për produktet e prodhuara, do të deportohen. Vendi do të mbetet pa udhëheqje dhe burime. Kjo fjali u realizua gradualisht nga pushtimet e njëpasnjëshme të Nebukadnetsarit, veçanërisht ai i 597 para Kr., kur “ai mori me vete trimat e vendit dhe të gjithë njerëzit e fuqisë, madje shtatë mijë, dhe një mijë zejtarë dhe farkëtarë, të gjitha ato që ishin i fortë dhe i prirur për luftë “(2 Mbr 24,15-16).

të gjithë ata që përdorin magji për të kontrolluar ngjarjet: Ata, sesa priftërinjtë, këshillohen për udhëzime.

4. Zoti do të lejojë që populli të qeveriset nga djem të papjekur.

Fëmijët do të jenë princat e tyre. Fëmijët jo vetëm për sa i përket moshës (Mbreti i lig dhe i degjeneruar Manashe, i cili mbretëroi nga 698 në 642, ishte vetëm dymbëdhjetë kur ai filloi të mbretëronte), por më veçanërisht për sa i përket maturisë dhe aftësisë politike. Të tillë ishin Jehojakimi, Jehojakini dhe Sedekia. Këta mbretër me zbrazjen e tyre të marrëzive midis Egjiptit dhe Babilonisë, e sollën vendin e tyre në shkatërrim të plotë brenda njëzet vjet pas vdekjes së mbretit të mirë Joshija.

6. Do të vijë koha kur anëtarët e fisit do të zgjedhin njërin prej tyre dhe do t'i thonë: «Ti, të paktën, ke diçka

për të veshur, prandaj na udhëhiq në këtë kohë të vështirë.»

Ju keni veshje; d.m.th., një veshje e jashtme ose një mantel (hebr. *simla*), i cili do ta linte një burrë si relativisht të pasur në atë ditë të ardhshme të varfërisë së përgjithshme. Prandaj, ai do të kishte të drejtë në dallimin e qeverisjes mbi pjesën tjetër, i cili do të ishte shumë i varfër për të zotëruar më shumë sesa një veshje të brendshme.

7. Por ai do të përgjigjet: «Kurrsesi! Nuk mund t'ju ndihmoj. As unë nuk kam as ushqim, as veshje. Mos më emëroni udhëheqës tuajin!»

Aq i përbuzur ishte kombi që do të bëhet që njerëzit nuk do ta konsideronin si nder të sundonin mbi të. Ata të ftuar për ta bërë këtë do të lypnin për shkak të varfërisë së tyre.

8. Po, Jerusalemi është i humbur! Juda po mbaron! Gjithçka që bëjnë ose thonë është kundër Zotit; ata shajnë hapur madje edhe vetë Perëndinë.

Jeruzalemi është shkatërruar. Shkatërrimi i saj i ardhshëm ishte vendosur tashmë nga Zoti, edhe pse nuk do të realizohej deri rreth 150 vjet më vonë.

Sytë e lavdisë së tij. Ndoshta do të kuptohet si prania e tij e lavdishme.

9. Paragjykimet e tyre do t'u llogariten. Ata mëkatojnë aq hapur, sikur të ishin banorë të Sodomit. Fatkeqësinë që do të bjerë tani mbi ta, ata e kanë ndjellë vetë.

Kanë trajtuar të keqen (ose dëmtimin) e tyre.

12. Fajdexhinjtë e shtypin popullin tim dhe huadhënësit e mashtrojnë.

O populli im, udhëheqësit të qeverisin keq, kështu që nuk di nga t'ia mbash.

Fëmijët janë shtypës të tyre. Sundimtarë të paaftë, të degjeneruar, të cilët nuk kishin më aftësi në qeverisje sesa

fëmijë të ngathët, me sy të shkurtër dhe ishin të ndikuar nga zonjat e tyre skematike.

13-15. Zoti është gati të paraqitë çështjen e tij; ai është gati për të gjykuar popullin e tij. Zoti hedh në gjyq udhëheqësit e popullit të tij. Ai i padit kështu: «Ju keni plaçkitur vreshta, dhe shtëpitë tuaja janë mbushur me ato që u morët të varfërve. Me ç'të drejtë e shtypni popullin tim dhe i shfrytëzoni të varfrit?» – pyet Zoti i gjithëpushtetshëm.

Këta pushtetarë dhe aristokratë shtypës mund të jenë imunë nga ndëshkimi nga gjykatat njerëzore për shfrytëzimin e tyre të pamëshirshëm të popullit të Zotit; por vetë Zoti do t'i çonte ata në gjykim për mosbesimin e tyre ndaj besimit të tyre, që ishte një dëmtim personal për të.

16-26. Zoti tha: «Shikoni sa mendjemëdha janë gratë e Jerusalemit! Ato shkojnë hundëpërpjetë. Ato vazhdimisht flirtojnë. Ato ecin me delikatesë dhe u tingëllojnë byzylykët në kyçet e këmbëve. Por unë do t'i ndëshkoj – do t'ua qeth kokat dhe do t'i lëshoj tullace.» Po vjen dita kur Zoti do t'u marrë grave të Jerusalemit gjithçka për të cilën mburren – stolisjet që mbajnë në kyçet e këmbëve, në kokë, rreth qafës, dhe rreth kyçeve të dorës. Do t'ua heqë ferexhetë dhe kapelat; hajmalitë që mbajnë në duar dhe rreth belit; unazat që mbajnë në gisht dhe në hundë; të gjitha rrobat e tyre të bukura, mantelet dhe kuletat; veshjet e tyre të tejdukshme, shamitë e duarve prej liri, si dhe shamitë e kokës dhe ferexhetë e gjata.

Në vend që të përdorin parfume, do t'u vijë erë e keqe; në vend të rripave të bukura, do të mbajnë rroba të trasha; në vend të flokëve të bukura, do të jenë tullace; në vend të veshjes së bukur, do të vishen me lecka; bukuria e tyre do të kthehet në turp.

Burrat e qytetit, madje burrat më të fortë, do të vriten në luftë. Portat e qytetit do të vajtojnë dhe do të qajnë, dhe vetë qyteti do të jetë si një grua e ulur përtokë dhe e zhveshur.

Gratë e shoqërisë në modë të Jeruzalemit ua kishin dorëzuar vetes flirtim dhe koketëri, për të tërhequr burrat e grave të tjera. Ata u ishin kushtuar trillimeve më të fundit në stoli, stil flokësh dhe veshje. Paratë që kishin paguar për këto luks ishin zhvatur nga të varfrit. Ata do të merren si robër nga babilonasit. Ata u morën plotësisht me zbulurim të vetvetes, duke mos pasur asnjë shqetësim për ligjin e Zotit ose për misionin e tyre të shenjtë në jetë. Por të gjitha palltot e bajrakut për të cilat ata kishin shitur shpirtrat e tyre do të zhvishen prej tyre në pushtimet e ardhshme (nga Asiria dhe Babilonia). Lakuriqësia e tyre do të zbulohet kur të largoheshin si skllëvër të mjerë nga pushtuesit e tyre (rr. 17). Kjo do të ndodhte pas afro 100 vjetësh. Ose do të shtypnin në ndonjë cep të mjeruar, të mbushur me dëshpërim dhe do të mbuloheshin me thasë dhe hiri.) Të gjitha ato pasuritë tokësore do të shkatërroheshin ose do të rrëmbeheshin prej tyre, dhe njerëzit e tyre do të vriteshin. (Libri i Isaia]së të gjetur në Kumran lexon në 3,24. “një brez i rrobave të thes; me siguri në vend të bukurisë do të ketë turp.”) Kështu që do të ishte e pakët popullata mashkullore (4,1) pas therjes së luftës, që çdo burrë i mbijetuar do të importohet nga disa gra të pamartuara për t’u martuar me ato si bashkëshorte vetë-mbështetëse.

C. Bekimi i fundit i Izraelit të ringjallur nën Mesinë. 4,2-6.

2. Po vjen koha kur Zoti do të bëjë që çdo bimë dhe pemë në vendin e Izraelit të rritet e madhe dhe e bukur. Të gjithë ata që do të mbijetojnë nga populli i Izraelit, do të kënaqen e do të krenohen me të lashtat që do t'i prodhojë toka. Të gjithë ata që do të mbeten në Jerusalem, të cilët Zoti i zgjodhi për të mbijetuar, do të quhen të shenjtë. Me fuqinë e tij, Zoti do ta gjykojë dhe do ta pastrojë kombin, do ta lajë fajin e Jerusalemit dhe gjakun që u derdh atje. Pastaj mbi malin e Cionit dhe mbi të gjithë ata që janë mbledhur atje, Zoti do të bëjë që të duket shenja e pranisë së tij: ditën një re, kurse natën tym i dendur me zjarr flakërues. Madhështia e Zotit do të mbulojë dhe do të mbrojë mbarë qytetin. Madhështia e tij do ta mbrojë qytetin nga vapa e ditës dhe do ta bëjë atë vend strehim, të mbrojtur nga shiu dhe stuhia.

Në atë ditë nuk i referohet periudhës së përshkruar vetëm, përveç për aq kohë sa ajo shkatërrim asirian dhe babilonas paracaktoi shtrëngimin e ditëve të fundit. Përkundrazi, i referohet epokës së fundit, kur Mesia do të vijë të sundojë tokën. Kjo është forca e zakonshme e frazës, “në atë ditë”, përgjatë librave profetikë të DhV. Dega (hebr. *cemah*) e Zotit i referohet vetë Krishtit si pasardhës të rreshtit të premtuar të Davidit. E njëjta fjalë, fjalë për fjalë, rrjedh, përdoret duke iu referuar Mesisë në Jer 23,5; 33,1-57, Zah 3,8; 6,12. Tek ai do të gjenden bukuria dhe lavdia e vërtetë e Izraelit (e kundërta me bukurinë e rreme dhe botërore të shoqërisë gratë e Jeruzalemit). Vini re se lulëzimi i fundit u është premtuar vetëm atyre të shpëtuar (hebr. *pëleta*) të Izraelit. Megjithëse kombi si një i tërë duhet të refuzohet për

mosbindje, Zoti do të vazhdojë të realizojë qëllimin e tij me pjesën e mbetur të besimtarëve të vërtetë (siç Pali më vonë theksoi në Rom 11,5). Vetëm ata që janë shenjtëruar nga lindja e re dhe janë transformuar nga brenda për të pasqyruar shenjtërinë e Krishtit, do të regjistrohen (Is. 4,3) si qytetarë të Jeruzalemit shpirtëror. Të pastruara nga karnavaliteti dhe botërorja, gratë e këtij qyteti të shenjtë do të qëndrojnë në kontrast të plotë me ato të brezit të Isaisë. Por ky rend i ri nuk do të mbizotërojë derisa Shpirti i Zotit të ketë pastruar qytetin e ligësisë dhe idhujtarisë së tij nga zjarret e gjykimit dhe të vuajtjes (rr. 4). Në atë ditë të ardhshme, prania e Zotit do t'i jepet edhe një herë Izraelit, si në ditët e Daljes, dhe Zoti do t'i mbrojë fëmijët e tij hyjnorë nga të gjitha fatkeqësitë. (Kjo predikim përfundon, pasi filloi përsëri në 2,2, me një pamje të ndezur të përmbushjes përfundimtare të planit të besëlidhjes së Perëndisë për Izraelin).

Predikimi III. Gjykimi dhe Mërgimi në Izrael. 5,1-30.

A. Sjellja e keqe e vreshtarit të Zotit. 5,1-7.

Dëgjoni t'ju këndoj këtë këngë, këngë për mikun tim dhe vreshtin e tij:

Miku im kishte një vresht në një kodër shumë pjellore. Ai gërmoi dheun, pastroi gurët dhe mbolli hardhi të mira. Ndërtoi një kullë për t'i ruajtur, gërmoi një gropë për t'i shtrydhur. Priti sa u rrit rrushi, por çdo kokërr ishte e thartë.

Ju, qytetarë të Jeruzalemit dhe banorë të Judës, çfarë thoni ju për vreshtin, çfarë po bëni? Rrushi është i thartë – gjykoni vetë: A lashë gjë pa bërë për të? Atëherë, a jam unë apo ju fajtor për këtë?

Ja se ç'do t'i bëj vreshtit tim; do t'ia heq gardhin që e rrethon, do t'ia shemb murin që e mbron, dhe do të lejoj që kafshët e egra ta shkelin me këmbë. Do të lejoj që ta mbytyë bari i keq. Nuk do t'ia krasit degët, as nuk do ta punoj tokën me shat; në vend të kësaj, do të lejoj që ta mbulojnë shqopat dhe drizat. Madje nuk do të lejoj që retë të lëshojnë shi mbi të.»

Vreshti i Zotit jeni ju, o izraelitë! Ara e tij e dashur je ti, o popull i Judës! Ai priste drejtësi, dhe korri padrejtësi; priste të gjente dashuri dhe besnikëri, por dëgjo vetëm thirrjet e viktimave për ndihmë.

Kjo është pamja e parë, në mënyrë kronologjike, e vreshtit, si një simbol i Izraelit. Në DhV figura përsëritet në Jeremia 12,10 dhe Psalmin 80. Në DhR paraqitet në shëmbëlltyrën e burrave të ligë (Ungjijtë sinoptikë), dhe, me një përshtatje të veçantë, në ligjërimin e Krishtit mbi hardhinë dhe degët (Gjn 15). I dashuri im ndoshta i referohet jo Zotit (për këtë term, *dod*, nuk është zbatuar kurrë diku tjetër), por për një mik të Isaisë që kishte pësuar këtë zhgënjim në vreshtin e tij. Megjithatë, mënyra në të cilën profeti identifikohet me këtë “të dashur” në Is. 5,4 tregon një unitet mistik midis tyre që i përshtatet më së miri marrëdhënies së një profeti me Zotin, gojëdhënësi i të cilit është. Çfarë faji i pakuptueshëm ishte ai i Izraelit, për të prodhuar fruta të tilla të liga kur Zoti u kishte dhënë atyre çdo avantazh të mundshëm në një tokë të drejtë dhe pjellore! Dënimi i tyre i pashmangshëm duhet të jetë heqja e mbrojtjes së tij dhe shkatërrimi i tyre nga pushtuesit.

B. Aktgjykimi i gjykatësit. Fajtor për shtatë akuza.
5,8-23.

8,9. Ju jeni të humbur! Ju përpini një shtëpi pas tjetrës dhe blini një fushë pas tjetrës, derisa të mos mbetet më asnjë ngastër dhe derisa ta zotëroni mbarë vendin! Kam dëgjuar betimin e Zotit të gjithëpushtetshëm: «Ndërtesat e shumta do të shkretohen, shtëpitë më të mëdha dhe më të bukura do të qëndrojnë të zbrazëta!

Fajtor i lakmisë egoiste. Toka kontrollohej nga rrëmbyesit cinikë të tokave, pronarë grabitës dhe pleiboj. Kishte një hendek të madh midis të pasurve dhe të varfërve. Duke paracaktuar hipotekat ose duke detyruar shitjen e tokës, pronarët e pasur të tokave fituan të gjitha fermat fqinje për të formuar pronë të mëdha. Por të gjitha këto do të zhvishen prej tyre. pallatet e tyre do të liheshin në rrënojat e duhanit, dhe sipërfaqja e tyre pjellore do të zvogëlohej në gati-sterilitet kur pushtuesit e huaj kishin bërë punën e tyre të zymtë.

11-17. Ju jeni të humbur! Ju jeni në berrari qysh në mëngjes dhe nxeheni me verë deri vonë në mbrëmje! Në gostitë tuaja kumbojnë utet dhe harpat, daullet dhe fyejt, por ju nuk i kushtoni vëmendje asaj që bën Zoti; ju nuk e kuptoni që ai i shkakton të gjitha këto ngjarje. Prandaj Zoti thotë: «Populli im duhet të shkojë në mërgim, sepse nuk do t'ia dijë për këtë. Të nderuarit duhet të pësojnë uri dhe mbarë populli do të thahet për një pikë ujë.»

Bota e të vdekurve e hap krejt gojën dhe gllabëron pleqtë e Jerusalemit, si dhe grumbullin e zhurmshëm të njerëzve të rëndomtë.

Kështu, të gjithë do të turpërohen dhe të gjithë mendjemëdhenjtë do të poshtërohen. Por Zoti i

gjithëpushtetshëm tregon madhështinë e tij, sepse kështu e vendos rishtas drejtësinë. Perëndia e shenjtë do të tregohet i shenjtë, sepse do të bëjë gjyq të drejtë: ata do të marrin atë që meritojnë. Midis gërmadhave të qytetit do të kullotin delet, ndërsa tepricat e të pasurve do t'i hanë barinj të që enden andej-këtej.

Fajtor për kënaqësi dhe përçarje të këqija. Ata u ngritën herët, jo do ta fillojnë ditën me Zotin në lutje, por do ta fillojnë atë me shishet e tyre të pijeve në dehje. Dhe ata e mbaruan ditën me festa të pirjes së egër dhe grupe xhazesh. Për shkak se ata e injoruan Perëndinë dhe qëllimin e tij të shenjtë për jetën e tyre, ndëshkimi i tyre i përkohshëm do të ishte skllavërimi, mërgimi dhe uria (rr. 13); dhe ndëshkimi i tyre i përrjetshëm do të ishte shkatërrim në Hades (Sheol) së bashku me të gjitha pasuritë e tyre të bajrakut. Pasuritë e tyre të drejta do të ktheheshin thjesht në kullota (rr. 17). Drejtësia e Zotit ishte të gjente drejtësi të plotë për fatin e tyre (rr. 16). 18,19. Ju jeni të humbur! Ju nuk jeni në gjendje të liroheni nga mëkatet tuaja. Ju thoni: «Të nxitojë dhe ta bëjë atë që ka ndër mend Perëndia e shenjtë i Izraelit ! A do të na ndëshkojë? Të shohim më në fund se çfarë mund të bëjë!»

Fajtor i materializmit cinik. Ashtu si adhuruesit e idhujve duke tërhequr karrocën e një idhulli të madh në procesionin festiv, këta njerëz të prapambetur u zvarritën përgjatë idhullit të tyre të padrejtësisë, duke sfiduar të Shenjtin e Izraelit sikur të ishte i pafuqishëm për të ndërhyrë në historinë njerëzore dhe të ushtronte sovranitetin e tij.

20. Ju jeni të humbur! Të mirën e quani të keqe dhe anasjelltas, të zezën doni ta bëni të bardhë dhe anasjelltas, të thartën e quani të ëmbël dhe anasjelltas!

Fajtor për kthimin e standardeve të moralit. Ata vlerësuan varfërinë e karakterit si forcë burrërore, dhe papastërti sensuale si virtyt dhe forcë të vërtetë.

21. Ju jeni të humbur! Ju mbaheni për të mençur dhe të mprehtë! Fajtor për krenari intelektuale dhe vetëmjaftueshmëri. Ata fantazuan veten më të mençur se Zoti ose përvoja e brezave të kaluar.

22. Ju jeni heronj – kur pini verë, dhe burra të aftë – kur përzini pije dehëse!

Fajtor për kënaqësinë alkoolike. Ata matën forcën duke shpërndarë dhe tepruar.

23. Si gjyqtarë, ju merrni ryshfet: fajtorët i shfajësoni, kurse të pafajshmit i dënoni.

Fajtor për korrupsion. Ata shisnin integritetin e tyre për argjendin në ushtrimin e detyrës publike dhe privuan të varfërit e pafajshëm nga të drejtat e tyre ligjore në çështjet ligjore.

Dënimi nga Zoti. Mposhtja dhe shkatërrimi nga një armik i huaj. 5,24-30.

Prandaj ju do të kaloni si bima, rrënjët e së cilës kalbëzohen dhe lulet e së cilës fishken, si bari i thatë ose kashta në fushë, mbi të cilën fshihet zjarri. Ju e keni përbuzur Ligjin që Zoti i gjithëpushtetshëm i dha popullit të tij. Nuk i keni përfillur paralajmërimet e tij.

Si një bimë e tharë, e kalbur në rrënjë, papritmas shkërmoqet në një fllad, ose ndërsa kungulli i thatë ulet në flakë të papritur në shkëndijën më të vogël, aq shpejt do të binte Izraeli. Kalbja e saj e thatë shpirtërore buronte nga refuzimi i saj përçmues i Fjalës së Perëndisë (rr. 24).

Prandaj Zoti zemërohet me popullin e tij. Ai ngre dorën dhe godet. Nga kjo dridhen malet; kufomat shtrihen si

mbeturina në rrugë dhe në sheshe. E megjithatë, zemërimi i tij nuk pushon, dora e tij është ende e ngritur për të ndëshkuar.

Prandaj Zoti ka shtrirë ... dorën (rr. 25); d.m.th, fuqia e tij mrekulluese do të kthehej kundër tyre në vend se kundër armiqve të tyre. Kufomat e tyre do të shtriheshin si mbeturina në rrugët e tyre. Agjentët e kësaj hakmarrjeje do të ishin pushtuesit nga një tokë e largët (p.sh., Asiria ose Babilonia) – më shumë sesa nga Siria ose tokat e tjera përreth – dhe sulmi i tyre do të ishte spektakolar i papritur. Luftëtarët e armikut do të ishin të ashpër dhe të pasigurtë, dhe ushtritë e tyre do ta përfshijnë Palestinën si një valë baticë. (Këto specifikime u përmbushën nga Nebukadnetsari pas fitores së tij në Karkemish në 605 para Kr.)

26 Për një popull që vjen nga larg, ai ngre flamurin. Ai fërshëllen dhe ata vijnë me nxitim nga skaji i botës

Zoti, jo perënditë e Asirisë, është përgjegjës për historinë ndërkombëtare.

Predikimi IV. Profeti u pastrua dhe porositi nga Zoti. 6,1-13.

A. Vizioni i Zotit në shenjtëroren e Tij. 6,1-4.

Ishte viti kur vdiq mbreti Uzija. Atëherë pashë Perëndinë, Zotin; ai ishte ulur në një fron shumë të lartë. Kindat e rrobës së tij mbulonin të gjithë Tempullin. Ai ishte i rrethuar nga engjëjt e fuqishëm. Secili prej tyre kishte gjashtë krahë; me dy mbulonte fytyrën, me dy trupin dhe me dy fluturonte.

Vdekja e Uzijahut në 740 ose 739 para Kr. shënoi kalimin e një epoke të artë me energji shpirtërore në Judë (të paktën deri në mëkatin e mendjemadhësisë të mbretit dhjetë vjet

para vdekjes së tij); dhe nipi i tij i pabesë, Ahaz, ishte tashmë duke ushtruar një ndikim në qeverinë e Jotamit. Profetit të dekurajuar, ndërsa gjunjëzohej në lutje në tempullin në Jeruzalem, Zoti i dha një vëgim transformues të lavdisë së Tij. Ai e siguroi kështu Isainë se megjithë triumfin e dukshëm të ligësisë në tokë, Zoti përsëri mbretëronte i gjithëfuqishëm mbi fronin e tij qiellor, të adhuruar nga engjëjt e fuqishëm të parajsës (simbolikisht të përfaqësuar nga kerubinët me gjashtë krahë). Edhe themelet e Tempullit tokësor u drodhën nga bubullima e korit engjëllor dhe shenjtërorja u mbush me tymin e temjanit të lutjes së adhurimit.

3 Engjëjt i thirrnin njëri-tjetrit: «I shenjtë, i shenjtë, i shenjtë është Perëndia, Zoti i gjithëpushtetshëm! Mbarë toka e dëshmon fuqinë e tij!»

Lavdia e tij mund të shihet në krijimin e tij të mrekullueshëm që zbulon karakterin ose thelbin e tij

B. Rrëfimi, pastrimi dhe shenjtërimi. 6,5-7

Atëherë thirra nga frika: «Jam i humbur! Unë jam fajtor dhe i padenjë që të flas për Perëndinë; po kështu edhe populli, në të cilin banoj. Megjithatë, e pashë mbretin, Zotin e gjithëpushtetshëm!»

Pastaj njëri nga engjëjt e fuqishëm m'u afrua duke fluturuar. Kishte një qymyr të ndezur, të cilin e kishte marrë me darë nga altari. Gojën time e preku me darë dhe tha: «Buzët e tua i ka prekur prushi. Tani je çliruar nga faji yt, të është falur mëkati.»

Si mund të përsërisnin buzët e papastra të profetit atë këngë engjëllore? Ndërgjegjja e tij ishte e rënduar nga një ndjenjë e dobësisë dhe dështimit personal. Ai mund të rrëfente vetëm pafuqinë e tij dhe pasurinë e rënë. Por hiri i

shëlbimit të Zotit nxitoi të plotësojë nevojën e tij, duke aplikuar në buzët e tij një qymyr prej altarit të temjanit (me origjinë nga altari i flijimit të gjakut; krh. Lev 16,12). Kështu, Isaia u pastrua dhe u pajis për lavdërime, lutje ndërhyrëse dhe për shpalljen e fjalës së Zotit.

C. Përgjigjja dhe mandati i besimtarit. 6,8-13.

Pastaj e dëgjova zërin e Zotit që thoshte: «Cilin të dërgoj? Kush është gati të bëhet lajmëtari ynë?» Unë u përgjigja: «Unë jam gati, më dërgo mua!» Atëherë ai tha: “Shko dhe thuaji këtij populli: «Dëgjoni sa të doni – nuk do të kuptoni asgjë; vështroni ku të doni – nuk do të shihni asgjë. »

¹⁰Fol me ta, që t’u plogështohet mendja, që t’u mbyllen veshët dhe t’u ngjiten sytë, që të mos shohin me sytë e tyre, që të mos dëgjojnë me veshët e tyre dhe që të mos kuptojnë me mendjen e tyre. Nuk dua që të kthehen tek unë për t’u shëruar.”

¹¹«Sa kohë do të zgjasë kjo?» – e pyeta.

Ai u përgjigj: «Derisa të shkatërrohen qytetet e tyre, që t’u shkretohen shtëpitë, dhe mbarë vendi të shndërrohet në shkretëtirë. ¹²Unë do t’i dëboj njerëzit dhe vendi do të jetë bosh dhe i braktisur. ¹³Edhe në qoftë se mbetet një e dhjeta, do t’i ndodhë si lisit të prerë; do të mbetet vetëm çungul!»

Nga cungu do të mbijë jeta e re për nder të Zotit.

Çdo besimtar shpëtohet për të shërbyer; ai është ipso fakto nga koha e kthimit në fe një dëshmitar për Zotin. Por vini re se Isaia ishte ftuar nga pyetja, Kush do të shkojë për ne? (rr. 8). Perëndia mund të përdorë vetëm një shërbim të gatshëm, të dashur. Shoqëruar me “Shenjtë” të përsëritur tre herë nga 6,3, kjo referencë për ne mund të tregojë për shumësinë trinitare në Zot (megjithëse mund të përfshijë

gjithashtu engjëjt, të lidhur me Perëndinë, në këndvështrimin dhe qëllimin e përbashkët). Pas kësaj, Isaia ishte urdhëruar të predikonte mesazhin e Zotit me besnikëri dhe pa frikë, edhe pse shërbesa e tij do të rezultonte në refuzim dhe dështim të dukshëm.

9. Bëni këtë, Vazhdoni të dëgjoni dhe vazhdoni të shihni, ashtu siç kërkon sintagma hebraike. Për shkak se kundërshtimi i mesazhit të Isaisë ishte parashikuar nga Izraeli, dëgjimi i tyre për të do të ishte sikur të mos dëgjonit fare. Dhe mosgatishmëria e tyre për të dëgjuar do të rezultojë në verbimin e zemrës së tyre. (Për hir të gjallërimit, përgjigjja e tyre negative është vënë në gjendjen shpirtërore imperative, megjithëse sigurisht që profeti nuk do t'i citonte këto fjalë të sakta në adresimin e popullit të tij.)

10. Fol me ta, që t'u plogështohet mendja, që t'u mbyllen veshët dhe t'u ngjiten sytë, që të mos shohin me sytë e tyre, që të mos dëgjojnë me veshët e tyre dhe që të mos kuptojnë me mendjen e tyre. Nuk dua që të kthehen tek unë për t'u shëruar.”

Kështu Zoti i konfirmon ata në rebelimin e tyre

12. Unë do t'i dëboj njerëzit dhe vendi do të jetë bosh dhe i braktisur.

Trungu është farë e shenjtë sepse prej tij do të dalë Mesia

13. Edhe në qoftë se mbetet një e dhjeta, do t'i ndodhë si lisit të prerë; do të mbetet vetëm çungu!» Nga cungu do të mbijë jeta e re për nder të Zotit.

Megjithatë vepra e tij nuk do të ishte e kotë, sepse pas shkatërrimit të plotë të pushtimit babilonas, të parathënë këtu (duke rezultuar në zhdukjen e plotë të tokës), një e dhjeta e popullsisë së internuar të Judës do të kthehej – (sepse kështu kjo folje duhet të përkthehet duke pasur parasysh

pamjen e djalit të Isaisë, Shear-jashuv – Një tepricë do të kthehet – në kapitullin tjetër). Kjo do të thotë, një tepricë do të kthehej në Palestinë me besim, duke besuar në premtimet e Zotit për t'i vendosur ato atje. Sidoqoftë, edhe kjo tepricë do të konsumohej nga pushtimi dhe lufta (veçanërisht në kohën e Antiokut IV të Sirisë). Izraeli do të përjetësohej vetëm nga besnikëria e një teprice akoma më të vogël, farës së shenjtë, e cila do të dilte nga trungu i pemës së prerë të Judës. (Terebinti dhe lisi janë veçanërisht të prirur për të prodhuar sythe të tilla nga trunget e tyre.)

LIBRI I DYTË. IMANUEL. 7,1 – 12,6.

Predikimi I. Imanuel i refuzuar nga dituria botërore.
7,1-25.

A. Populli i Zotit përballur nga rreziku. 7,1-2.

Kur Ahazi, biri i Jotamit dhe nipi i Uzijahut, ishte mbret në Judë, Recini, mbreti i Sirisë, dhe Pekahu, biri i Remaljës, mbreti i Izraelit, u hodhën në sulm kundër Jerusalemit. Ata e sulmuan qytetin, por nuk arritën ta pushtonin.

Në pallatin e mbretit u njoftua se trupat e tyre ndodheshin në Efraim. Mbreti dhe mbarë populli dridheshin nga frika si pemët që shkunden nga stuhia.

Siria dhe Mbretëria Veriore e Izraelit kishin formuar një aleancë kundër kërcënimit të një perandorie asiriane të ringjallur dhe ishin të vendosur për të sjellë Judën në koalicionin e tyre, edhe pse kjo nënkuptonte depozitimin e Ahazit dhe zëvendësimin e një mbreti kukull, biri i Tabeelit. Duke marshuar ushtritë e tyre për pushtimet e suksesshme të

regjistruara në 2 Mbr 28, ata dërguan një drithërimë frike përmes forcave më të mëdha të Judës, të udhëhequra nga mbreti i tyre i pabesë.

B. Premtimi i Zotit për çlirimin. 7,3 – 9, 3.

Ahazi inspektoi furnizimin me ujë të qytetit në përgatitje të rrethimit që do të vinte (data e mundshme, 735 para Kr.).

Zoti i zbuloi profetit mendimet e sakta që kalojnë në mendjen e mbretit dhe e urdhëroi të shkomte për të takuar Ahazin, duke marrë me vete të ri Shear-jashub, me sa duket për shkak të premtimit të hirshëm që përmbahet në emrin e tij – Një tepricë do të kthehet (nga robëria).

7. Por Perëndia, Zoti, thotë: «Ata nuk do të kenë sukses në këtë ndërmarrje!

Pa përmendur më parë për mëkatet e paarritura të mbretit, Zoti, përmes Isaisë, së pari i përcolli atij një premtim për çlirimin praktik, duke e trajtuar me mirësi krejt të pamerituar.

8. Siria nuk është më e fortë se Damasku, dhe Damasku nuk është më i fortë se Recini. Po perandoria e njerëzve të Efraimit? Asaj do t'i vijë fundi brenda 65 vitesh, dhe populli nuk do të ekzistojë më.

Brenda 65 vjetëve Efraimi do të copëtohet, d.m.th., nga 669 para Kr. (duke llogaritur nga viti 735). Në të vërtetë, Samaria ra brenda njëmbëdhjetë vjet (722 para Kr.) dhe popullsia e saj u internua përtej Asirisë. Por vendosja e kolonistëve jo-izraelitë nga qeveria me sa duket nuk u bë në një shkallë të gjerë deri në mbretërimin e Ashurbanipalit (669-626) një fakt i aluduar në Ezdr 4,10), ku emigrantët i referohen mbretit të Asirisë si Asnapper. Me këtë fluks të huaj, Mbretëria Veriore ishte vërtet “e copëtuar” etnike, dhe

izraelitët e rrallë të vendasve ende të mbetur në tokë u zhytën.

9. Efraimi nuk është më i fortë se Shomroni, dhe Shomroni nuk është më e fortë se biri i Remaljës. Kini besim te Zoti! Në qoftë se nuk do të qëndroni besnikë ndaj tij, nuk do të qëndroni dot!»

Ata janë vetëm sundimtarët legjitimë të vendeve të tyre, jo të Judës.

Një kërcënim për Pekahun nënkuptohet këtu, megjithëse nuk është bërë i qartë. Vini re se hebrenjtë (ju) duhej të merrnin dhe të mbështeteshin mbi këtë premtim hyjnor nëse ato do të vendosen, d.m.th., të nxjerrin përfitim praktik nga ky gjykim i vizituar nga aleatët veriorë. Dështimi i tyre për të bërë këtë çoi në përkeqësimin e fatkeqësisë së tyre kur ata iu nënshtruan Asirisë.

C. Premtimi i Zotit i ndezur nga mosbesimi. 7,10-12. Përveç kësaj, Zoti i dërgoi mbretit edhe këto fjalë: «Kërko një vërtetim si shenjë nga Zoti, Perëndia jote, qoftë nga bota e të vdekurve, qoftë nga qielli!»

Ahazi iu përgjigj: «Nuk kërkoj asnjë shenjë; nuk dua ta vë në provë Zotin.»

Zoti ofroi një mrekulli konfirmuese për të forcuar besimin e Ahazit, duke e ftuar atë që ta emërojë atë. Mund të jetë çdo gjë nga qielli lart ose në tokë poshtë. Por Ahazi, pasi e bëri mendjen të fuste besimin e tij në Asiri, e la Isainë me një pretekst të devotshëm hipokrite (duke aluduar në ndalimin e përgjithshëm të Lp 6,16).

D. Çlirimi i Zotit riafirmuar dhe Çlirimtari i Tij i premtuar. 7,13-25.

14 Prandaj Zoti do t'ju japë një shenjë prej vetes: virgjëresha do të mbarset dhe do të lindë një djalë, i cili do të quhet Imanuel (Perëndia me ne).

Një virgjëreshë do të ngjizet. Virgjëresha është e fejuara e Isaisë që lindi pas martesës së saj. Hebr. *alma* do të thotë një virgjëreshë gati të martohet. LXX ka *parthenos* e cila është mjaft e qartë. Fjala për virgjëreshën këtu është zgjedhur me kujdes. Etimologjikisht '*alma* nuk nënkupton domosdoshmërisht një virgjër (një vajzë e paprekur). Në përdorimin aktual në Shkrimet Hebraike, ajo i referohet vetëm një vajze të dëlirë dhe të pamartuar (aq sa tregon konteksti). Kjo i përshtatet mirë nënës së ardhshme të aluduar në këtë situatë. Duke gjykuar nga 8.1-4, nëna tipike ishte profetesa që u bë gruaja e Isaisë brenda një kohe të shkurtër pasi u fol kjo profeci. Prandaj ajo ishte e virgjër në kohën kur u dha ky premtim. Ajo shërben si një lloj Virgjëreshe Mari, e cila mbeti e virgjër edhe pas ngjizjes së saj të mrekullueshme nga Shpirti i Shenjtë. Djali i kësaj profecie, përkatësisht, është një lloj i Imanuelit mesianik, siç do të shpjegohet së shpejti.

15. Ai do të hajë kajmak dhe mjaltë, derisa të dijë ta dallojë të mirën nga e keqja. Gjalpi dhe mjalti ishin dieta standarde e atyre që jetonin në një tokë të shkatërruar që ishte kthyer në kullota. Një dietë e tillë, biri i profetesisë ishte për të ngrënë si rezultat i prishjeve të ardhshme të Asirisë, si dhe ato të kombeve fqinje (krh. 2 Mbr. 28). Kjo do të thotë, kur ai arrin moshën e përgjegjësisë ligjore (pa dyshim moshë dymbëdhjetë vjeç). Kjo do të dilte në 721, pas fushatave

shkatërruese të Shalmaneserit V dhe Sargonit. Sigurisht nga 721 Damasku u braktis (pasi u kap nga Asiria në 732) dhe po kështu Samaria (e cila ra në 722).

17. Por Zoti do t'i sjellë ty, popullit tënd dhe familjes sate, një kohë të vështirë që nuk është përjetuar qysh nga koha e ndarjes së Izraelit nga Juda. Këtë do ta shkaktojë perandori i Asirisë.

Zoti do t'i sjellë Ahazin dhe popullin e tij, sepse ata nuk pranuan t'i besojnë atij, mbretit të Asirisë; d.m.th., shtypja dhe tirania e pashembullt e Perandorisë Asiriane.

Kjo ndëshkim i ardhshëm i Judës përshkruhet më plotësisht në pjesën e mbetur të kapitullit.

18. Po vjen dita kur Zoti do t'i thërrasë armiqtë me fishkëllimë. Atëherë ata do të sulmojnë nga grykat e Nilit si një luzmë mizash dhe nga Asiria si një luzmë bletësh.

Miza ... e Egjiptit, dhe ... bleta ... e Asirisë. Një paralajmërim i përplasjes së ushtrive (veçanërisht në Elteke në 701) midis fuqive rivale të Egjiptit dhe Asirisë. Trupat e tyre pa dyshim zhveshën tërë territorin e Judës për furnizimin e ushqimeve dhe lendës së drurit për rrethime..

20. Kur të vijë koha e duhur, Zoti do ta marrë perandorin e Asirisë nën shërbimin e tij. Ai do ta përdorë si një brisk rroje, për t'ju qethur flokët, qimet e organeve seksuale, dhe mjekrën.

Rroje që u punësua ishte mbreti i ardhshëm Senacherib, i cili e rrafshoi pjesën më të madhe të Judës në tokë në vitin 701, duke shkatërruar dyzet e gjashtë qytete (sipas llogarisë së tij) dhe duke çuar robërimin e rreth 200.000 njerëzve. Asirët u punësuan në kuptimin që ata u mashtruan për herë të parë nga Ahazi për të ndërhyrë në Perëndim (2 Mbr.

28,21). 21,22. Këtu përsëri gjejmë gjalpë dhe mjaltë si ushqimi i të mbijetuarve të rrallë në një tokë me fusha të shkatërruara dhe pemishte dhe qytete të shkreta.

23. Kur të vijë ajo kohë, vreshtat do të mbeten pa kujdes, edhe një vresht me mijëra hardhi do të vlejë vetëm një monedhë argjendi. Ato do t'i mbytin drizat dhe gjembat. Natyrisht, në zona të tilla, vlera e pasurive të patundshme do të binte në asgjë, dhe fushat do të ktheheshin në pyje të rinj në të cilët kafshët e egra mund të gjuheshin (rr. 24) ose bagëtitë mund të shkonin (rr. 25).

25. Edhe në kodrat që tani punohen ende me kazmë, nuk do të hyjë askush nga frika e drizave dhe e gjembave. Atje do të kullotë bagëtia dhe delet do të shkelin tokën.

Pushtimi do të sillte ndalimin e përkohshëm të të gjitha ndjekjeve bujqësore. Në 734 Tiglat-Pileser marshuan në brigjet e detit izraelit deri në kufirin egjiptian. Ndihma egjiptiane u ndërpre kështu. Më 733 Izraeli humbi Galilenë, Transjordanin, Megiddon dhe qytete të tjera. Vetëm dorëzimi i shpejtë i Hosheas i dha mbretërisë Veriore disa vjet më shumë. Damasku ra në 732.

Predikimi II. Parashikimi i çlirimit mesianik. 8,1 – 9,7.

A. Lindja e një fëmije që parashikon rënien e armiqve të Judës. 8,1-4. Zoti më tha: «Merr një dërrasë të zezë dhe shkruaj në të me shkrim të lexueshëm: Plaçkitja e shpejtë – grabitja e lehtë.»

Perëndia i tha Isaisë para se të martohej madje edhe me të fejuarin e tij se do të kishte një djalë burrë nga ajo dhe Ai i kërkoi që të shkruante emrin e fëmijës në një tabletë si një

çështje e hapur para dy dëshmitarëve me nam të mirë.

Maher-shalalhash-baz, që do të thotë “pre e shpejtë, pre e gatshme”, do të shkatërronte sulmin e suksesshëm të Asirisë mbi Damaskun dhe Samarinë. Ky sulm do të shtypte të dy ato mbretëri përpara se djali i mitur të ishte aq i moshuar sa të thoshte, “Mami” ose “Babi”, d.m.th., brenda tre vjetësh. (Kjo profeci u përmbush në kapjen e Damaskut dhe deportimin e Samarisë në 732 nga Tiglat-Pileser III).

2. Ua tregova dërrasën dy dëshmitarëve të besueshëm, priftit Urija dhe Zaharjës, birit të Jeverehjës.

Kjo ishte një vepër pronë që simbolizonte transferimin e territoreve të Izraelit dhe Sirisë në Asiri.

B. Zgjedhja e budallallëk e urtësisë botërore. 8,5-8.

6. «Ky popull e përbuz ujin e kanalit të Shiloahut që rrjedh qetësisht, dhe e pëlqen Recinin dhe birin e Remaljës më shumë se mbretin e vet.

Ujërat e Shiloahut ose Siloamit. Ata kishin refuzuar ndihmën e qetë të Zotit për përmbytjen e fuqishme të Asirisë, e cila gjithashtu do t'i shfaroste ata. Shiloah ishte në këtë kohë një kanal i hapur – një shekull më vonë u ndërtua tuneli i famshëm. Ishte pranverë e butë dhe shëruese në Jeruzalem, duke shtypur mbretërimin e Perëndisë në zemrën e dhënë të besimtarit. Njerëzit që harruan Perëndinë po gëzoheshin (ose më mirë, në lidhje me) në Rezin të Damaskut dhe Pekahun e Samarisë sepse ishin mundur nga Tiglat-Pileser. (Prandaj kjo pjesë e kapitullit duhet të jetë shkruar dy ose tre vjet më vonë se episodi i kap. 7.)

8. Ky lumë do të shpërthejë në Judë, ku do të përmbytë vendin, aq sa uji t'u arrijë në grykë banorëve.»

Fjalët *O Imanuel* janë shumë domethënëse këtu. Djali i Isaisë ishte veç një lloj Imanueli, Zoti me ne. Lindja e fëmijës mund të ketë provokuar këtë thirrje mirënjohëse nga prindërit, pasi ata panë përmbushjen e fjalës së Zotit. Por që nga kjo kohë, Izraeli u bë vendi i Shëlbuesit të premtuar, antitypi mesianik i Maher-shalal-hashbaz. Megjithëse e mashtruar nga pushtimi asirian, ajo mbeti vendi i premtimit për shkak të Mesisë.

C. Triumfi i fundit i hirit të Zotit. 8,9-15.

9. Mblidhuni për sulm, ju popuj! Thërritni për luftë, që të dëgjohet thirrja në skajet më të largëta të botës! Përgatituni për luftë, rrokni armët! Megjithatë, do t'ju kapë një tmerr çoroditës, do t'ju zërë paniku.

Megjithëse njerëzit paganë mund të bëjnë më të mirën në përpjekjen për të shuar dritën e Izraelit, ata përfundimisht duhet të dështojnë, sepse “Zoti është me ne” (Imanu’el).

10. Hartoni plane – ato do të hidhen në erë!
Këshillohuni sa të doni – nuk do të dalë asgjë; sepse na ndihmon Perëndia!

Ju nuk do të mbijetoni nga sulmi i Asirisë, por ne do të mbijetojmë.

12. «Mos merr pjesë në intrigat e popullit dhe mos ki frikë nga ato gjëra, nga të cilat ata kanë frikë!

Isaia dhe pasuesit e tij nuk do të trembeshin nga qortimi i bashkatdhetarëve të tyre se ata ishin fajtorë për komplot kundër vendit të tyre duke kundërshtuar aleancën e Ahazit me Asirinë. Atyre u thuhet të mos përfshihen në një aleancë asiriane

13. Mos harro se unë, Zoti i gjithëpushtetshëm, jam i shenjtë; prej meje duhet të kesh frikë!

Pavarësisht se sa janë të pafavorshme rrethanat e tanishme, besimtarët e vërtetë do ta shenjtërojnë Zotin duke vazhduar ta konsiderojnë atë si suprem në qeverisjen e punëve njerëzore, dhe përmbushësin e premtimeve të tij. Ata duhet të kenë frikë dhe nderojnë vetëm atë; ata kurrë nuk duhet të kenë frikë nga burrat.

14. Për shkak të shenjtërisë sime që ngjall nderim, unë jam si shkëmbi, në të cilin njerëzit pengohen; jam si gracka që do ta zërë brenda popullin e mbretërive të Judës dhe të Izraelit si dhe popullin e Jerusalemit
d.m.th nëse Izraeli nuk bindet me mua, ai do të korrë mallkimet e besëlidhjes. Ata janë në një kurth sepse janë në një lidhje besëlidhjeje me Perëndinë.

D. Mbetja besnike do të besojë vetëm te Zoti. 8,16-22.

16. Ju, dishepuj të mi, duhet t'i mbani dhe t'i ruani porositë që m'i dha Perëndia.

Tani që profecia e Isaisë ishte bërë publike, do të vulosej kundër ditës së përmbushjes së saj, kur Zoti do ta vërtetonte atë nga ngjarjet e historisë.

18. Ja unë, me fëmijët që m'i ka dhënë Zoti. Zoti i gjithëpushtetshëm, froni i të cilit është në malin e Cionit, na ka dërguar si lajme të gjalla te populli i Izraelit.

Dy djemtë e shenjës së Isaisë janë një aktakuzë në Izrael. Fëmijët që Zoti i dha Zoti ishin, natyrisht, Shear-jashub dhe Maher-shalalhash-baz, me emrat e tyre me kuptim profetik. (Heb 2.13 tregon se këtu Isaia flet për veten dhe fëmijët e tij si lloje të Krishtit dhe fëmijëve të Tij të blerë me gjak, të cilët janë shenja dhe mrekulli nga Zoti.)

19. Por populli im do të të lutet që t'i kërkosh lajmet te falltarët dhe mediumët që cicërojnë dhe murmurisin. Ata do të thonë: «Në fund të fundit duhet të kërkohen lajme te shpirtrat dhe të këshillohet me të vdekurit për hir të të gjallëve.»

Shpirtrat e njohur dhe magjistarët u këshilluan shumë në atë epokë kur njerëzit kishin humbur besimin e tyre në Shkrime. Si spiritualistët sot, ata pretenduan të kishin komunikim me të vdekurit. Prandaj përshtatshmëria e pyetjes retorike. Në emër të të gjallëve (a duhet të kërkohen) te të vdekurit?

20. Ti duhet t'u përgjigjesh: «Dëgjoni se ç'ju mëson Zoti! Mos i dëgjoni mediumët – ato që ju thonë ata, nuk ju bëjnë mirë.»

opinion dhe mendim, fe ose filozofi njerëzore është e vlefshme vetëm pasi pajtohet me Fjalën e Zotit – e vetmja kriter absolut i së vërtetës shpirtërore.

21,22. Populli do të endet nëpër vend, zemërlëshuar dhe i uritur. Të uritur dhe të ze mëruar izraelitët do ta mallkojnë mbretin dhe Perëndinë e tyre. Ata mund të shikojnë lart në qiell ose poshtë në tokë, por do të shohin vetëm andralla dhe errësirë, errësirën e tmerrshme, në të cilën janë futur. Nga kjo kohë e vështirë nuk do të ketë rrugëdalje.

Një përshkrim i zhgënjimit dhe dëshpërimit tragjik të atyre që besojnë në diçka tjetër përveç Fjalës së Zotit. Nuk ka mëngjes dhe agim çlirimi për ta. Ata do të zhyten në natën e përjetshme të humbjes me mallkime të kota dhe të hidhura mbi buzët e tyre.

E. Ardhja e çlirimit nga një Mbret Hyjnor. 9,1-7.

Rrethi i Vendi i fiseve të Zëvulunit dhe Naftaliut f& ishte dikur i përbuzur, por e ardhmja do t'i sjellë nder kësaj krahine, që nga Deti Mesdhe drejt lindjes deri në tokën që shtrihet në anën tjetër të Jordanit dhe madje drejt vetë Galilesë, ku banojnë të huajt.

Ishte i pari që u kap nga Asirët, por do të jetë i pari që do të shijojë shërbesën e Mesisë, fq. Mt 4,13-17).

2. Populli që eci në errësirë, ka parë një dritë të madhe. Ata banonin në një tokë hijesh, por tani mbi ta po bie drita.

Dekapoli i ardhshëm

3-5. Ti u dhe gëzim të madh, o Zot; ti i bërë të lumtur. Ata gëzohen për atë që ka bërë ti, si njerëzit që gëzohen kur korrin drithin e tyre ose kur ndajnë gjërat që i kanë plaçkitur armikut.

Shumëzoi kombin; d.m.th., me shtimin e kishës jo-hebraike, e cila, në epokën e ardhshme, do të bashkohej me të krishterët hebrej për të kryer Mandatin e Madh të Krishtit dhe për të sjellë të korrat e të shpenguarve nga e gjithë toka. Krahasoni thëniet e Krishtit për gëzimin e korrësve në Gjn 4,36.

4. Sepse ti e theve barrën që peshonte në ta, dhe shkopin që ua rrihte supet. Ti e munde popullin që shtypte dhe shfrytëzonte popullin tënd, siç e munde ushtrinë midjanase shumë kohë më parë. do të digjen në zjarr

Në kohën që do të vijë, të gjithë armiqtë e kombeve dhe persekutuesit e popullit të Perëndisë do të shkatërrohen plotësisht (pasi ushtria midjanase u mposht nga Gideoni shumë kohë më parë).

5. Çizmet e ushtrisë pushtuese bashkë me tërë veshjen e tyre të gjakosur

Për çdo këpucë të luftëtarit shkelmues në betejë dhe çdo veshje e mbështjellë në gjak do të digjet si lëndë djegëse për zjarrin. Kjo i referohet shkatërrimit të plotë të të gjitha armëve të shtypjes – si në gjykimet e përkohshme të rënies së perandorive, ashtu edhe në Armagedonin e “ditëve të fundit”.

6. Sepse na lindi fëmijë, na u dha bir! Dhe ai do të jetë sundimtari ynë. Ai do të quhet Këshilltar i mbinatyrshëm, Perëndi i fuqishëm, Atë i përjetshëm, sundimtar paqepurës.

Këtu kemi parashtruar karakterin e Imanuelit që do të sjellë këtë shpëtim. Ai do të vijë në botë si një fëmijë i lindur për hebrejtë, një dhuratë e hirshme e Perëndisë për ta. (Krahasjeoni me mohimin e ashpër të besimit mysliman se Zoti mund të ketë ndonjëherë një djalë, siç u shqiptua në Suren 112 të Kuranit.) Ai do të sundojë mbretërinë e Perëndisë me autoritetin e Zotit. Ai do të jetë një këshilltari i mrekullueshëm. Kjo mund të nënkuptojë: çudibërës, një person i mbinatyrshëm. Kjo do të thotë, si një person me dy natyra të veçanta – Zoti dhe Njeriu – ai me të vërtetë do të jetë një mrekulli nga Zoti; dhe si Ai që ka vetëm fjalët e jetës së përjetshme, ai do të jetë një këshilltar si askush tjetër. Si Zot i fuqishëm (një term i zbatuar qartë te Zoti në Lp 10,17; Is. 10,21; Jer 32,18), ai do të jetë kampioni i papërmbajtshëm i betejës (siç nënkupton kjo fjalë për “të fuqishëm”) i cili do të marrë fitoren përfundimtare në arenën e historisë. Si Ati i Përjetshëm (lit., Ati i Përjetësisë), ai do të jetë jo vetëm zot i përjetësisë, por autor i jetës së përjetshme

të shëlbuar. Ai do të jetë një Atë (d.m.th. bari) për popullin e tij – një kualifikim për mbretërinë në Izrael. Ai do të jetë e kundërta e asaj që ishin mbretërit e dështuar të Izraelit (të këshilluar në mënyrë katastrofike, të pafuqishëm në luftë, asgjë përveç baballarëve për popullin e tyre, duke mos siguruar as paqe e as lulëzim).

Si Princ i Paqes ai do të dhurojë atë që *shalom*, “paqe” nënkupton në kuptimin e tij të plotë: shëndet i shpirtit të sëmurë nga mëkati; një lidhje e shëndoshë dhe e shëndetshme midis mëkatarëve dhe Zotit, si dhe midis mëkatarëve dhe shokëve mëkatarë; dhe një gjendje e shëndoshë e drejtësisë dhe lulëzimit universal që mbizotëron mbi tokë.

7. Mbretërimi i tij do të shtrihet gjithandej dhe do të mbretërojë paqja e qëndrueshme. Ai do të mbretërojë si trashëgimtar i fronit të Davidit dhe sundimi i tij do të qëndrojë përgjithmonë, duke u bazuar në drejtësi. Perëndia e gjithëpushtetshme vendosi kështu, dhe do ta realizojë këtë.

Si antitet i mbretit David dhe si pasardhësi dhe trashëgimtari i tij, ky i Premtuari do të sundojë mbi popullin e Perëndisë përgjithmonë (krh. 2 Sam 7,16).

Predikimi III. Samaria e mburrur e dënuar për mërgim. 9,8 – 10,4.

Edhe pas pushtimit katastrofik të Mbretërisë Veriore nga Tiglat-Pileseri III në 732 (viti në të cilin ai gjithashtu shkatërroi mbretin Recin të Damaskut), banorët e mbretërisë verior ende injoruan verbërisht paralajmërimin e fundit të Zotit. Ata u mburrën se do të rindërtojnë vendin e tyre të shkatërruar dhe do ta bëjnë atë më të fortë dhe më të

lavdishëm se kurrë më parë (rr. 9b, 10). Por shpejt po vinte koha kur edhe ish aleatët e tyre të Sirisë dhe Filistisë do të bashkoheshin me ushtritë e rrethimit të Asirisë për të sjellë zhdukjen përfundimtare të Samarisë.

14,15. Në një ditë të vetme Zoti do t'i ndëshkojë udhëheqësit e Izraelit bashkë me popullin e tij; do t'i prejë fund e krye.

Pleqtë janë kreu, kurse profetët mashtrues janë fundi. Të gjitha klasat drejtuese, të cilët nuk kishin arritur të pendohen dhe të kthehen te Zoti dhe që nuk kishin qenë besnikë ndaj besimit të tyre, do të shkatërroheshin plotësisht, me të gjithë fëmijët e tyre.

18-21. E keqja e popullit digjet si zjarri që përpin drizat dhe gjëmbat. Ajo digjet si zjarri në pyll, i cili lëshon vorbulla tymi. Meqë Zoti i gjithëpushtetshëm zemërohet, ndëshkimi i tij digjet si zjarri në mbarë vendin; shkatërron popullin dhe secili përpiqet të ikë. Gjithkund në fushë njerëzit rrëmbejnë edhe një thërrime ushqimi që mund të gjejnë, por uria e tyre nuk shuhet kurrë. Ata hanë madje edhe fëmijët e tyre! Popujt e Mënasheut dhe të Efraimit e sulmojnë njëri-tjetrin, ndërsa së bashku sulmojnë Judën. Por edhe atëherë zemërimi i Zotit nuk do të mbarojë; dora e tij është ende e shtrirë për të ndëshkuar.

Mëkati mbart në vetvete farërat e ndëshkimit dhe shkatërrimit të vet. Së bashku me agonitë e urisë do të lindnin tmerret e luftës civile midis Efraimit dhe Manasheut, dy fiseve kryesore që përbëjnë Mbretërinë Veriore (pa dyshim që përfshinin edhe fiset e tjera).

10,1-4. Ju jeni të humbur! Ju bëni ligje të padrejta për ta shtypur popullin tim. Ja si i pengoni të varfrit, që të mos i fitojnë të drejtat e tyre dhe drejtësinë. Ja si ua

merrni pasurinë vejjshave dhe jetimëve. Çfarë do të bëni kur t'ju ndëshkojë Zoti? Çfarë do të bëni kur t'ju sjellë fatkeqësi nga një vend i largët? Ku do të vraponi për të kërkuar ndihmë? Ku do ta fshihni pasurinë tuaj? Do të vriteni në betejë ose do të ziheni rob lufte. Por edhe atëherë zemërimi i Zotit nuk do të mbarojë; dora e tij është ende e shtrirë për të ndëshkuar.

Ata gjyqtarë të padrejtë dhe zyrtarë qeveritarë që abuzuan me pushtetin e tyre duke shtypur popullin e tyre dhe duke nxjerrë dënime dhe dekrete të padrejta për përfitimin e tyre personal, do të gjenin paudhësitë e tyre të ndëshkuara në mënyrë të përshtatshme para drejtësisë së Zotit. Ata do të humbnin të gjitha pronat e tyre të lyera kur pushtuesit e huaj do t'i zhveshnin nga gjithçka që kishin dhe do t'i çonin si robë të mjerë në skllavëri. *Lavdia jote*. Thesaret dhe gjërat e vlefshme të tyre ata i kishin zëvendësuar për Zotin (lavdinë e vërtetë të Izraelit).

Predikimi IV. Perandoria botërore shtypet;

Perandoria e lavdishme për të ardhur. 10,5 – 12,6.

A. Mjeti i Zotit për gjykim do të gjykohet me radhë. 10,5-34.

5,6. Zoti tha: «O Asiri! Unë e përdor Asirinë për t'i ndëshkuar ata, me të cilët zemërohem. E dërgova për të sulmuar një komb të pabesë, një popull që më zemëroi. E dërgova për ta plaçkitur, për ta vjedhur dhe për ta shkelur popullin si baltën në rrugë.»

Jo me fuqinë e vet njerëzore, por me veprimin sovran të Perëndisë, Asiria kishte arritur fuqinë për të ndrequr Izraelin dhe për të kuptuar pakënaqësinë ndëshkuese të Perëndisë ndaj kombeve kombe.

9. I munda qytetet Kalne dhe Karkemish, Hamat dhe Arpad. I munda Shomronin dhe Damaskun.

Qytetet e përmendura këtu ishin të gjitha dukshëm të fuqishme dhe të mbrojtura nga forcat e forta, por ato ishin të pafuqishme para marshimit përpara të Asirisë. Fituesit u mburrën se kishin kapërcyer të gjitha këto mbretëri vetë dhe perënditë që adhuroheshin atje. Ata deklaruan se Juda e vogël e parëndësishme me perënditë e saj të mprehta do të binte lehtësisht. Por një përbuzje e tillë ndaj Zotit do të rezultonte në shkatërrimin e plotë të kësaj perandorie fodulle kur ai ishte duke kaluar me të. Sundimtarët njerëzorë janë vetëm instrumente në dorë të Zotit, dhe ata tregojnë marrëzi maksimale të mburren me atë që i përdor për qëllimet e tij.

17. Perëndia, drita e Izraelit, do të bëhet zjarr. Perëndia e shenjtë e Izraelit do të bëhet flakë që për një ditë të vetme, do t'i përpijë të gjitha, madje edhe drizat e gjembat.

Zoti quhet këtu drita e Izraelit. Zjarri i tij i gjykimit do t'i shkatërrojte paganët aq ashpër, sikur ushtritë e tyre të pathyeshme të ishin një copë barriere. Pylli i pemëve të mira, që përfaqësojnë udhëheqësit e tyre krenarë, do të shkatërrohej aq shumë nga ky zjarr sa që një fëmijë i vogël mund të llogariste me lehtësi numrin e mbetur. (E gjithë kjo u përmbush midis 612, rënia e Nineveh dhe 605, Beteja e Karkemishit.)

20-23. Po vjen koha kur izraelitët që mbeten gjallë, nuk do të mbështeten në kombin që gati i shkatërroi. Ata do të besojnë në Zotin, Perëndinë e shenjtë të Izraelit. Një tepricë e popullit të Izraelit do të kthehet te Perëndia e fuqishme. Edhe në qoftë se tani ka aq izraelitë sa ka kokrriza rëre në det, nga mërgimi do të kthehet vetëm

një tepricë. Popullin po e pret shkatërrimi dhe ai e meriton. Po, Zoti i gjithëpushtetshëm do të shkaktojë shkatërrim në gjithë vendin, sipas fjalës së tij.

Ndërsa perandoritë pagane do të kishin ditën e tyre dhe do të kalonin, Zoti shpalli, njerëzit e dobët dhe të përçmuar të Zotit do të jetonin poshtë në histori. Me anë të disiplinës hyjnore ata do të mësoheshin të besonin vetëm te Zoti për shpëtimin e tyre. Përsëri shpresa e Izraelit është vendosur këtu në pjesën e mbetur të besimtarëve të vërtetë që do të ktheheshin nga robëria. Pavarësisht se sa një pjesë e vogël mund të jenë, pasi gjykimet e Zotit të kishin rënë në kombin apostat, e ardhmja do të qëndronte me ta.

24-27. Zoti i gjithëpushtetshëm i thotë popullit të tij që banon në Cion: «Mos kini frikë nga asirianët, megjithëse ata ju shtypin ashtu siç bënë edhe egjiptianët. Edhe pak dhe nuk do t'ju ndëshkoj më, dhe pastaj do t'i shkatërroj ata. Unë, Zoti i gjithëpushtetshëm, do t'i rrah me kamxhikun tim, siç rraha popullin e Midjanit në shkëmbin e Orevit. Do ta ndëshkoj Asirinë, siç ndëshkova Egjiptin. Kur të vijë ajo kohë, do t'ju liroj nga pushteti i Asirisë, dhe barra e tyre nuk do t'ju rëndojë më në supe.

Ata duhet të besonin në këto premtime të Zotit dhe të mos kishin frikë nga pushtuesit e pamëshirshëm që do të duket se do të kenë sukses. Edhe për këta armiq do të shkatërroheshin shpejt, siç ishin midianasit nga Gideoni, ose egjiptianët që ishin mbytur në Detin e Kuq.

28-34. Për momentin, asirianët do të kalonin në mënyrë të pakthyeshme nga një kështjellë hebreje në tjetrën (plani i tyre i marshimit këtu parashikohet në hollësi); por ca ditë do të prisheshin dhe do të binin si një pemë e fuqishme nën sëpatën e pylltarit.

B. Mesia do të rivendosur dhe sunduar Izraelin. 11,1-16.

1,2. Dinastia mbretërore e Davidit i ngjan pemës së prerë: sikurse rriten degë të reja nga cunq, ashtu do të lindë një mbret i ri prej pasardhësve të Davidit. Shpirti i Zotit do t'i japë urtësi, zotësi dhe aftësi për të sunduar popullin e tij. Ai do ta njohë vullnetin e Zotit, do të ketë respekt për të

Fatkeqësia e ardhshme për Judën dhe Izraelin madje do të ndikojë në dinastinë mbretërore Davidike, por, ndryshe nga pema e Asirisë, e cila dikur ra, nuk do të rritet më kurrë, pika e saj e rritjes pas kësaj është një njeri, dega e re. Ai është një Solomon, një Gideon dhe një David i kombinuar: ai do të ketë mençuri dhe mirëkuptim për qeverinë, këshilla dhe fuqi për luftë, dhe njohuri dhe frikë nga Zoti për udhëheqjen shpirtërore të kombit. Këto janë dhunti mjaft të mbinatyrshme.

Mesia (i cili do të vendosë perandorinë e vërtetë dhe të pershpirtshme, homologun e Asirisë) do të jetë një pasardhës i linjës së premtuar të Davidit, Zoti shpall këtu. Pasi pema e Davidit të jetë rrëzuar dhe vetëm trunq i mbetur, ky rretë ose Dega, një titull i rëndësishëm mesianik, do të lindë. Ai do të jetë i pajisur në mënyrë mbinatyrore nga Shpirti i Shenjtë i Shtatëfish i Perëndisë. Prandaj, ai do të administrojë një sundim krejtësisht të drejtë, sepse asnjë palë ndërgjyqëse ose kërkues nuk do të jetë në gjendje ta mashtrojë kurrë me prova të rrëme (rr. 3). Për më tepër, ai do të ruajë të drejtat e të pambrojturve dhe të varfërve (sidomos zemërbutët që përndiqen për besnikërinë e tyre ndaj Zotit), si kundër të pasurve dhe ndikuesve. Ndërsa një rrip mban të gjitha rrobat e veshësit në vendin e duhur,

kështu që standardi i shenjtërisë së Zotit do të jetë forca e vazhdueshme dhe bashkuese në sundimin e Mesisë (rr. 5).

4. do t'i sundojë të varfrit me drejtësi dhe do t'i mbrojë të drejtat e të pambrojturve. Njerëzit do të ndëshkohen me urdhrin e tij, ndërsa njerëzit e këqij do të vdesin

Jo të gjithë do ta pranojnë Zotërinë e tij dhe do të vijnë turma-turms në Jeruzalem (rr. 10).

6-9. Gjendja e perandorisë së Krishtit do të jetë ajo e harmonisë dhe paqes, e bazuar në fenë e vërtetë. Imazhi i kafshëve të egra grabitqare që jetojnë në paqe me të dobëtit dhe të pambrojturin simbolizon heqjen e gjithë armiqtësisë natyrore dhe frikës midis njerëzve

9. . Në Cion, në malin e shenjtë të Perëndisë, nuk do të ketë gjë dëmtuese ose të keqe. Vendi do të jetë po aq i mbushur me njohjen e Zotit, sa janë të mbushura detet me ujë.

Baza e kësaj harmonie të ngjashme me Edenin do të jetë njohja e plotë dhe adekuate e Zotit që do të zotërojë e gjithë njerëzimi, dhe që edhe krijimi do të pasqyrojë (krh. Rom 8,21).

10-16. Tani jo-hebrenjtë janë të ftuar të marrin pjesë në mbretërinë e lavdishme të Zotit. Mbretëria Mesianike do të shfrytëzohet nga një kthim i dytë (rr. 11) i hebrenjve (gjë që qartë përjashton referencën për kthimin nën Zerubbabel në 537 para Kr. dhe prapë tregon një restaurim kombëtar me përmasa të krahasueshme). Këtë herë njerëzit e shpërndarë do të vijnë nga çdo drejtim gjeografik, nga lindja – Asiria, Elam, Shinar; nga perëndimi – ishujt e detit; nga veria – Hamat; dhe nga jugu – Egjipti, Patros ose Egjipti i Epërm, dhe Kush ose Etiopia. Rajone të tilla të ndryshme nuk u

përfshinë në kthimin e 537. Jo vetëm hebrenjtë, por kombet pagane (hebr. *gojim*) gjithashtu do të tubohen në standardin e kryqit (rr. 12), për të formuar një Kishë hebre e jo-hebre edhe në ditët e fundit. Për më tepër, në atë ditë nuk do të ketë më ndarje midis fiseve veriore dhe jugut, por izraelitët e krishterë do të përbëjnë një popull harmonik. Për më tepër, populli i Perëndisë do të triumfojë mbi të gjitha kombet që nuk janë konvertuar ende rreth tyre (pasi Filistia, Edomi dhe Moabi rrethuan Izraelin e lashtë). Barrierat natyrore të Eufratit dhe Nilit do të hiqen, dhe komunikimi midis të gjitha këtyre rajoneve ish-ushtarake do të jetë i lehtë dhe i pa ndaluar kur Princi i Paqes sundon mbi të gjitha.

C. **Falënderimet dhe triumfi i shëlbuar i Krishtit.**

12,1-6.

Këtu kemi një falënderim të bukur për të shprehur gëzimin e një populli plotësisht të dhënë me vullnetin dhe disiplinën e Zotit dhe plotësisht të kënaqur me hirin e tij. Kjo këngë e besimtarëve të Mijëvjeçarit siguron që pavarësisht nga pengesat e paraqitura nga ata të pabindur dhe përkrahës të racës së zgjedhur, plani i përsosur i Zotit për atë garë do të realizohet plotësisht në fund të historisë njerëzore.

LIBRI I TRETË. KËRCËNIME DREJTUAR KOMBEVE PAGANE 13,1 – 23,18.

Kërcënim I. Rënia e Babilonisë; dhe zbritja e mbretit të saj në sheol. 13,1 – 14,27.

A. **Rënia e Babilonisë.** 13,1-22.

1. Kjo është profecia rreth Babilonisë, të cilën Isaia, biri i Amocit, e mori nga Perëndia Sfondi i këtyre orakujve

është kryesisht kërcënimi nga Asiria që do të ishte instrumenti i ndëshkimit të Zotit për shumë popuj në Lindjen e Afërt.

2. Ngrini flamurin e luftës në majë të kodrës së zhveshur! Thërritni ushtarët dhe përpini dorën si sinjal që të sulmohen portat e qytetit krenar.

Fisnikët. Krerët e Babilonisë. Ndoshta kjo ishte fillimisht një paralajmërim për Hizkinë që të mos përfshihej në një aleancë me Babiloninë.

3. Zoti i ka thirrur ushtarët e tij krenarë për një luftë të shenjtë, për të ndëshkuar ata, me të cilët është zemëruar.

të shenjtët e mi, d.m.th. agjentët e Zotit për të arritur qëllimet e tij. Ditët e fundit përshkruhen në drejtim të një trazire kozmike, e cila është simbolike e përmbyesjes së fuqive botërore, të cilat nga ana tjetër pasqyrojnë fuqitë shpirtërore pas tyre. Persianët nën Kirin e Madh quhen profetikisht ata të shenjtëruar nga Zoti sepse Ai i urdhëroi ata të rrëzonin Babiloninë. Vini re se ato do të vinin nga një vend i largët (rr. 5) sesa nga ndonjë rajon fqinj. Persia shtrihej mirë në lindje të Elamit, mbi 563 km larg Babilonisë.

6. Bërtitni nga dhembja! Po afrohet dita e Zotit, dita kur i Gjithëpushtetshmi do të shkaktojë shkatërrim.

Këtu dita e Zotit nuk është qartësisht eskatologjike, por i referohet ngjarjeve të 539 para Kr. Sidoqoftë, kjo rënie e Babilonisë është profetike tipike për përmbyesjen e Babilonisë së ditëve të mëvonshme (Ap. 14,8), për të cilën vlen më shumë fenomenet meteorike të frikshme të 13,10 (Sf. 24,29). Kjo është sjellë nga referenca për botën (hebr. *tebel*) në 13,11, sesa vetëm për Perandorinë Babilonase. Por rrethet 14-16 sigurisht që vlejné për 539, pasi përmendja e

medasve në rrethin 17 e bën të qartë (“Medasit” janë një emër më i njohur në kohën e Isaiasë sesa “Persianët”, të cilët asokohe ishin akoma të panjohur për Aziatikën perëndimore).

10. Çdo yll dhe çdo yllësi do të pushojë së ndrituri; dielli do të jetë i errët kur të lindë, dhe hëna nuk do të ndriçojë.

Ky është simbol klasik apokaliptik i luftës. (shiko Ap 6,13)

19-22. Babilonia është perandoria më e bukur nga të gjitha; ajo është krenaria e popullit të saj. Por unë, Zoti, do ta rrëzoj Babiloninë siç rrëzova Sodomën dhe Amorën! Atje nuk do të banojë më askush. Atje nuk do ta ngrejë kurrë tendën e tij asnjë arab endacak; as bariu nuk do ta kullotë më kopenë e tij atje. Në këtë vend do të banojnë kafshët e shkretëtirës dhe kukuvajkat do t’i ndërtojnë atje çerdhet e tyre. Atje do të banojnë strucët, kurse cjeptë e egër do të kërcejnë nëpër gërmadha. Kullat dhe pallatet do të ushtojnë nga thirrjet e hienave dhe të çakajve. Babilonisë i erdhi fundi. Ajo i ka ditët të numëruara.

Në këto rrethe Zoti përcakton përfundimisht për Babiloninë historike zhdukje të një lloji më të përhershëm. Historia e mëvonshme pa përmbushjen e mirëfilltë të kësaj profecie, sepse Babilonia ishte plotësisht e shkretë nga shekulli i shtatë para Kr. Që prej asaj kohe, vendi i shkretëtirës i saj është vlerësuar me një frikë supersticioze nga popullata që flet arabisht (rr. 20).

B. Rënia e Mbretit të Babilonisë. 14,1-27.

1,2. Zoti do të ketë mëshirë për popullin e tij, izraelitët, dhe do t’i zgjedhë përsëri, ndërsa të huajt do

të vijnë për të banuar atje bashkë me ta. Shumë kombe do t'i ndihmojnë izraelitët të kthehen në vendin që u kishte dhënë Zoti, dhe atje kombet do t'u shërbejnë si skllëvër. Ata që dikur e pushtuan Izraelin tani do të pushtohen nga Izraeli dhe populli izraelit do t'i sundojë ata që dikur i shtypnin.

Fuqia e pabesë botërore e Babilonisë do të shkatërrohet, por populli i Perëndisë do të dalë triumfues në fund. Jo-hebrenjtë do të ndihmojnë në restaurimin e Izraelit në tokën e saj të premtuar.

3-11, Një këngë triumfi mbi Babiloninë e mposhtur (si qyteti historik, ashtu edhe ai eskatologjik).

8. Selvitë dhe kedrat e Libanit gëzohen për mbretin e rënë, sepse tani që ai u zhduk nuk ka askënd për t'i prerë!

Mbretërit asirianë bastisnin pyjet e Libanit për lëndë drusore. Këto janë të dyja fjalë për fjalë (pasi u kursyen nga shpyllëzimi i axemen babilonas) dhe simbolikë – të kombeve të tjerë në pyllin e njerëzimit.

9. Bota e të vdekurve përgatitet për të mirëpritur perandorin e Babilonisë. Shpirtrat e atyre që ishin të pushtetshëm në botë, lëvizin. Shpirtrat e mbretërve ngrihen nga fronet e tyre. *Sheol*. Një emër për vendbanimin e përgjithshëm të të vdekurve para ringjalljes së Krishtit. Por këtu ajo përfaqëson banesën e shpirtrave të pushtetarëve krenarë që kundërshtojnë Zotin e epokave të mëparshme. Këto përfaqësohen si duke mirëpritur ardhjen e mbretit të Babilonisë me një kënaqësi të keqe, sepse e gjithë lavdia e tij tokësore e shkurtër do të jetë shuar, ashtu si ishte e tyre.

12-20. *Luciferi*. Emri romak për yllin e mëngjesit (Heb. *Helel*, “i ndritshmi”), i cili zhduket me shpejtësi përpara shkëlqimit shumë më të madh të diellit. Ky titull i drejtohet mbretit të Babilonisë, jo aq shumë sa një individ specifik njerëzor (si Belshazzar, për shembull), por si një përfaqësues ose mishërim i Satanait, i cili vlerësohet si fuqia që qëndron pas fronit të mbretit. Krenaria dhe ambicia titanike e shprehur në rrethe 13,14 nuk janë të vlefshëm për ndonjë buzë, përveç asaj të Satanait. Poezia epike e Kanaanit Ugarit shpesh i referohet “malit të Veriut” ose *Sapunu* (ekuivalent me Heb. *Cafon* përdorur këtu) si vendbanimi i perëndive. Ekuivalenti kananas i Mt Olimp, shtëpi e perëndive. Ylli i mëngjesit ishte perëndia kryesore kananase, jo Satana. Sargon është ndoshta perandori asirian duke u përmendur: ai vdiq ndërsa bënte fushatë dhe kështu nuk mori një funeral shtetëror.

Rënia e padurueshme e tiranit të Babilonisë, e paraqitur në mënyrë profetike këtu, kufoma e të cilit shtrihet e pabazuar dhe çnderuar, pasqyron Satanin, zotërinë e tij.

15. Por, në vend të kësaj, ti ke zbritur në pjesën më të thellë të botës së të vdekurve Një aludim për pushimet e nëntokës, e cila është zhvilluar më vonë në DhR. Jeta atje nënkupton gati se nënkupton një pezullim të ekzistencës

21-27. Kjo pasazh kthehet më veçanërisht në rënien e Babilonisë historike në 539 dhe zhdukjen e përhershme të fuqisë dhe brezave të saj. Si konfirmim paraprakisht i këtij premtimi në lidhje me Babiloninë, Zoti paratha fatkeqësinë më të menjëhershme për ushtritë e Asirisë (suzerain e Babilonisë në atë kohë) në Palestinë (rr. 25), e cila u zhvillua pas pushtimit të Senacherib të 701 para Kr. Të gjitha këto

fatkeqësi për kombet fqinje do të demonstronin fuqinë e papërballueshme të një Zoti të vërtetë, Perëndisë të Izraelit (rr. 24,27).

25. aludim për 701 kur ushtria asiriane e Senacheribit u shkatërrua mbinatyrisht.

Kërcënim II. Rënia e Filistisë. 14,28-32.

Filistejtë, në luftën e tyre kundër Ahazit, kishin kapur kohët e fundit katër qytete të mëdha hebraike (II Mbr. 28,18). Por këtu ata paralajmërohen për ardhjen e ndëshkimit nga Hizkja, viper i rrethit 29, dhe nga princat e mëvonshëm hebrej të dinastisë asme (si Jonatan Makabe, i cili dogji Ashdodin dhe Ashkelonin dhe e detyruan Gazën të dorëzohej).

28. Do t'i shkatërroj asirianët në vendin tim (të Izraelit) dhe do t'i shkel me këmbë në malet e mia. Unë do ta çliroj popullin tim nga zgjedha e asirianëve dhe nga barrët që duhej të mbante.

Një aludim qoftë për Tiglat-Pileserin III ose Shalmanezerin që sapo kishte vdekur. Si Sargoni (719) ashtu dhe Senacheribi (701) pushtuan Filistinë për të shkatërruar kryengritësit.

31. Bërtitni dhe thërritni për ndihmë, ju të gjitha qytetet e filistenjve! Tmerrohuni, ju të gjithë! Një re tymi po afrohet nga veriu – është një ushtri që nuk ka frikacakë në radhët e saj.

Një tym nga veriu u referohet shkatërrimeve të ardhshme të Sargonit (20,1) dhe Senacheribit (përmendur në tregimin e tij të fushatës së 701).

32. Si do t'u përgjigjemi lajmëtarëve që vijnë te ne nga Filistia? Do t'u themi se Zoti ka themeluar Cionin dhe se populli i tij që vuan, do të gjejë atje strehim të sigurt.

Pas politikës pro-asiriane të Ahazit, filistenjtë tani i kërkuan Hizkisë të bashkohej me ta në komplotin e tyre antisirian. Prandaj, të dërguarit e Filistisë duhej të dërgoheshin në shtëpi me deklaratën se siguria e vërtetë dhe e vetme e Judës do të gjendet tek Zoti, Perëndia i saj.

Kërcënim III. Rënia e Moabit. 15,1 – 16,14.

Këtu kemi një vëgim të zhvlerësimeve të frikshme që asirianët duhet të shkaktonin në qytete të ndryshme të Moavit të cilat përmenden përgjatë kapitullit 15. Edhe pse moabazit ishin armiq të paepur të Izraelit, profeti mund të qante vetëm me dhembshuri në spektaklin e mizori e përgjakshme e pushtuesit dhe linjat e mjerueshme të refugjatëve që largohen nga qytetet e tyre të dënuara.

1. Kjo është profecia për Moavin: Qyteti i Arit dhe ai i Kirit u shkatërruan brenda një nate të vetme, kurse vendin e Moavit e mbulon heshtja.

Moabi ishte i lidhur etnikisht me Izraelin, por nga ana fetare kishte një ndikim keqdashës. Ata ishin përpjekur të mallkonin Izraelin, por më vonë ishin një strehë për të ikur nga izraelitët

5. Zemra ime thërret për Moavin! Populli ka ikur në qytetin Coar dhe në qytetin Eglat-Shëlshija. Disa ngjiten në rrugë për në Luhit, duke qarë; disa ikin në Horonaim, duke vajtuar.

d.m.th. për Edomin të kërkojë strehim nga pushtimi i Jeroboamit II ose ndoshta nga një pushtim asirian

7. Populli kalon nëpër Luginën e Shelgjeve duke u përpjekur të ikë me tërë pasurinë e tij. Lugina e Zeredit, pika kufitare për në Edom.

9. Në qytetin Divon lumi është i gjakosur, dhe Perëndia po i përgatit popullit atje diçka më të keqe. Po, do të ketë masakër për të gjithë ata që mbeten në Moav.

Ujërat e Dimonit. . . plot gjak. Një lojë me fjalë, midis digës hebraike, “gjak”, dhe Dimonit, që është mbase një variant i keq nga emri më i njohur i Dibonit. Luanët e përmendur këtu mund t’i referohen Judës triumfuese në një ditë të mëvonshme, ose mbase te Esarhaddoni, Asiriani (i cili regjistronte nënshkrimin e mbretit moabit, Mutsuri), apo edhe për babilonasit e një epoke të mëvonshme.

Kapitulli 16 paraqet një thënie të lidhur, por të veçantë, të shoqëruar nga arratisja e ardhshme e refugjatëve moabas në Sela, kryeqyteti i Edomit (i cili ishte aleat me Moab). Nga azili i tyre në Edom ata janë të lutur të bëjnë nënshtrim ndaj popullit të Perëndisë, sepse Zoti është streha e tyre e vetme e sigurt. Froni i tij do të vendoset një ditë në kryeqytetin e Davidit të Jeruzalemit (një parashikim i ardhjes së dytë të Krishtit).

1. Nga qyteti Sela në shkretëtirë populli i Moavit dërgon një qengj si dhuratë për sundimtarin e Jerusalemit

Kjo profeci u dha fillimisht në kontekstin e një paralajmërimi drejtuar Hizkisë kundër bashkimit me Moabin në një aleancë antisiriane.

3. Ata i thonë popullit të Judës: «Na thoni çfarë duhet të bëjmë. Na mbroni si një pemë që hedh hijen e saj në vapën e mesditës, që të pushojmë në hijen tuaj. Ne jemi refugjatë; na fshihni atje ku nuk na gjen dot njeri.

Një thirrje për Judën për të mbajtur një dëshmi të përsëritshme dhe të tregojë dhembshuri për refugjatët moabas.

6-12. Kjo kapërcim u refuzua qartë mbi bazën e tregimin e tyre të së kaluarës të dyshimtë. Profeti parashtron arsyen e katastrofës së Moabit. krenaria e saj mbizotëruese (e dëshmuar aq qartë në “Gurin Moabas” të mbretit Mesha). Ai vijon me një përshkrim të shkatërrimit të saj në duart e Senacheribit (i cili regjistron nënshtrimin e Kemoshit Nadabit, mbretit të Moabit).

7. Populli i Moavit do të qajë për shkak të andrallave që po pëson. Ata të gjithë do të qajnë, kur të kujtojnë ushqimin e mirë që hanin në qytetin Kir-Heres. Do të dëshpërohen.

Këto ishin oferta që nuk do të ishin më në dispozicion për adhurimin e idhujve për shkak të shkatërrimit të të gjitha vreshtave.

8. U shkatërruan fermat afër Heshbonit dhe vreshtat e Sivmas – ato vreshta, vera e të cilave dehte sundimtarët e kombeve.

Ndoshta Deti i Vdekur, ose thënë ndryshe pishinat e festuara të Heshbon. Isaia nuk mund të vajtonte, por shkatërrimi do të përplasë me të gjitha fshatrat e Moabit, të ndershëm dhe të qeshur. Më kot furnizuesit e saj do të rrethonin altarët kombet e vendit të saj të lartë; perënditë e tyre imagjinare do të ishin të pafuqishme për t’i shpëtuar ata.

12. Populli i Moavit po lodhet duke shkuar në shenjtëroret malësore dhe në tempujt e tyre për t’u lutur, por më kot

Kjo nënvizon kotësinë e fesë pagane

13,14. Kjo ishte porosia që Zoti më dha më parë rreth Moavit. E tani Zoti thotë: «Pikërisht brenda tre vjetësh, pasuria e madhe e Moavit do të zhduket. Prej njerëzve

të shumtë të tij do të mbetet gjallë vetëm një tepricë, madje një tepricë e dobët.»

Brenda tre vjetësh. Një datë më e saktë për këtë pushtim. Koha u zbulua pa dyshim në 704 para Kr., dhe i referohej ardhjes së Senacherib tre vjet më vonë.

Kërcënim IV. Rënia e Damaskut dhe e Samarisë.

17,1-14.

Ky kapitull është bashkëkohor me Is. 7 dhe parashikon rrëzimin e koalicionit verior në mbretërimin e Ahazit. Tiglat-Pileser do të linte Damaskun një grumbull gërmadhash në 732 para Kr.; po kështu qytetet e saj vasale, si Aroeri afër Rabat-Amonit, Lavdia e Damaskut do të hiqej së bashku me atë të Izraelit të Veriut (i cili ishte ngritur në një fuqi të tillë nën Jeroboam II, 782-753 para Kr.). Vetëm një tepricë e trishtë e vogël nga dhjetë fiset do të mbetej, si veshët e fundit të grurit ose ullinj të fundit të mbetur pas mbledhjes.

1. Zoti thotë: «Damasku nuk do të jetë më qytet; do të jetë vetëm një grumbull gërmadhash.

Sfondi i kësaj profecie është pushtimi i Judës nga Izraeli dhe Siria në 734. Izraeli është i dënuar të internohet për idhujtarinë e tij të flaktë. Siria do të përmbushë dënimin e saj në duart e Asirisë.

7-11. Kur të vijë ajo ditë, populli do t'i drejtohet krijuesit të tij për ndihmë, Perëndisë së shenjtë të Izraelit. Ata nuk do të mbështeten më në altarët që kanë bërë me duart e tyre, as nuk do të besojnë në prodhimin e duarve të tyre – statujat e perëndeshës Ashera dhe në altarët për djegien e temjanit.

Një parashikim që këta të mbijetuar të fundit pas ngjarjeve tragjike të 722 (kur Samaria do të binte në duart e Sargonit

dhe do të dëbohej në Asiri) do të pendohej. Ata do të hiqnin dorë nga imazhet e tyre të gdhendura dhe pemët e tyre (rr. 8; një keqtrajtim i asherimëve, shtyllave prej druri kulturor ose trungjeve të pemëve që përfaqësonin bashkësinë femërore të hyznisë të adhuruar në një “vend të lartë”). Ata do t’i drejtoheshin besimit të Zoti, i Shenjti i Izraelit (rr. 7). (Shih shënimin e kremtimit të madh të Pashkës në II Kron. 30,1-22, në të cilin morën pjesë adhurues nga samaritanët që mbijetuan. Por mbase perspektiva këtu është gjithashtu eskatologjike.) Arsyeja për këtë shkatërrim të ardhshëm ishte, natyrisht, largimi i tyre nga Perëndia e vërtetë, i cili ishte forca e tyre e vetme e vërtetë për t’i rezistuar pushtimit të kombeve

12-14. Kombet e fuqishme turbullohen me një zhurmë si gjëmimi i detit, si përplasja e valëve gjigjante. Kombet përparojnë si valët, por Zoti i qorton dhe ato zmbropsen, të fshehura si pluhuri në shpatin e kodrës, si kashta në vorbull. Në mbrëmje ato shkaktojnë tmerr, ndërsa në mëngjes ikin. Ky është fati i të gjithë atyre që plaçkitin vendin tonë.

Kjo shpjegon figurat e përdorura në Lk 21,25. Është një përshkrim grafik i pushtimit të ardhshëm nga ushtria asiriane, me kontingjentët e tij të ndryshëm të aleatëve të nënshtuar nën Senacherib (trashëgimtar i pushtuesve të Damaskut dhe Samarisë). Zoti do të qortonte papritur asirianët, shpall profecinë, në një natë plagësh dhe shkatërrimesh të tmerrshme. Kështu do të merret përfundimisht me të gjithë armiqtë e tij dhe ushtritë që marshojnë kundër kauzës së tij.

Kërcënim V. Rënia dhe shndërrimi i Etiopisë. 18,1-7.

Dinastia nubiane në Egjipt u përpoq që Judën të bashkohej me ta në një kryengritje kundër Asirisë. Nën Piankhin, etiopasit kishin krijuar Dinastinë XXV në Egjipt, dhe djali i Piankhit Shabaka (i quajtur “Kështu” në 11 Mbr 17,4) e kishin inkurajuar Hoshenë e Izraelit në revoltën e fundit të pasuksesshme kundër Asirisë. Shabaka gjithashtu u tërhoq me Merodach-baladan të Babilonisë, dhe më vonë ishte një inkurajim për Hizkinë; për të rebeluar kundër Senacheribit, i cili më në fund shkatërroi forcat etiopiane-egjiptiane në betejën e Eltekesë në 701. Kështu nipi, Tirhaka, udhëhoqi një përpjekje të re egjiptiane, por më në fund u shtyp nga Ashurbanipali në 667.

7. Po vjen koha kur Zoti i gjithëpushtetshëm do të pranojë dhurata nga ky vend i ndarë prej lumenjve, ky komb i fortë, ky popull i gjatë dhe me lëkurë të lëmuar, që ngjall frikë në mbarë botë. Ata do të vijnë në malin e Cionit, ku do të adhurohet Zoti i gjithëpushtetshëm.

Këtu etiopasit identifikohen si të ardhur nga vendi ku Nili i kaltër bashkohet me Nilin e Bardhë – në tokën e të cilit lumenjtë ndahen – dhe si të gjatë me shtat dhe me lëkurë të butë. Ata do të krasiteshin si degë, thotë profeti, dhe kufomat e tyre do të binin në betejë, do të hahen nga hutat. Megjithatë, disa ditë etiopasit do t’i bënin haraç Perëndisë dhe do të vinin në Cion si besimtarë të vërtetë.

Kërcënim VI. Vuajtjet e Egjiptit. 19,1 – 20,6.

A. Nënshtrimi i Egjiptit. 19,1-25.

1-10. Sfondi i kësaj profecie ishte paralajmërimi i Isaisë që të mos bashkohej me Egjiptin në një komplot antisirian.

Isaia paraqet vuajtjet e luftës civile, pushtimin asirian, thatësirën dhe shkatërrimin të cilat do të binin në Egjipt në dekadat e ardhshme. Zoti do të tregojë sovranitetin e tij ndaj diskreditimit të perëndive të rreme të Egjiptit. Lufta civile duhej të lindte ndërsa Dinastia Libiane (XXII) u përplas me etiopasit dhe me saitët e Dinastisë XXIV, dhe kështu përgatiti marrëzisht rrugën përmes konfliktit internecine për nënshtrimin mizor të të gjithëve nga Esarhaddoni i Asirisë (rr. 4). Këto rrethe pasqyrojnë kohërat e trazuara para hyrjes në Piankit të nubianit, dinastia e të cilit zgjati 715 deri në 663. Ata gjithashtu i referohen rënies së ekonomisë egjiptiane. Kjo do të ndodhte në 671, dhe sundimi i Asirisë do të duronte nëntëmbëdhjetë vjet. Rrënimi ekonomik i Egjiptit do të sigurohej nga një thatësirë e zgjatur dhe e tmerrshme (rr. 5,6), në të cilën Nili do të dështonte të tejmbushë brigjet e tij.

7. dhe të gjitha të lashtat e mbjella gjatë lumit do të thahen dhe do të fshihen nga era.

Prandaj nuk do të kishte peshk për të kapur dhe asnjë liri që të tjerrë.

10. endësit dhe zejtarët do të jenë të thyer dhe zemërlëshuar.

Dhe endësit e saj do të shtypen, të gjithë punëtorët me qira do të trishtohen nga shpirti.

11-15. Egjiptianët kishin krenuar veten të ishin më të mençurit dhe më të mësuarit e popujve. Por ata do të tregoheshin krejtësisht të pamend dhe të paaftë pasi takuan goditjet e ardhshme të katastrofës dhe udhëheqësit e tyre përplasës do t'i shkatërronin.

13. Udhëheqësit e Coanit dhe Memfisit janë budallenj. Mendohej që do ta udhëhiqnin kombin siç duhej, por e kanë udhëhequr në rrugë të gabuar.

Coan ose Tanis ishte një kryeqytet verilindor afër kufirit të Sinait. Nof (d.m.th. Memfis) shtrihej më shumë në jug, në kulmin e Deltës.

15. ¹⁵Askush në Egjipt, qoftë i pasur ose i varfër, qoftë i njohur ose i panjohur, nuk mund të japë ndihmë.

Çdo klasë e shoqërisë do të hidhej në një gjendje papunësie dhe dëshire.

16-25. Por Zoti kishte akoma një të ardhme të ndritshme edhe për këtë tokë jashtëzakonisht idhujtare. Para së gjithash, egjiptianët do të dridheshin nga fuqia e Zotit të Izraelit, ndërsa ai sillte ndëshkim mbi ta, veçanërisht kur ushtritë hakmarrëse të Nebukadnetsarit do të pushtonin vendin e tyre në ndjekje të hebrenjve që do të strehonin atje (krh. Jer 46,24-26). Atëherë ata do të pranonin që Zoti kishte ndërhyrë në histori. Më vonë, emigrantët hebrenj do të kishin një ndikim të menjëhershëm mbi Egjiptin. Ata do të krijonin koloni mjaft të madhe e hebraisht-folëse në të paktën pesë nga qytetet egjiptiane, njëra prej tyre do të ishte Heliopolis.

18. Kur të vijë ajo kohë, hebraishtja do të flitet në pesë prej qyteteve egjiptiane. Njerëzit do të betohen atje për emrin e Zotit të gjithëpushtetshëm. Njëri prej qyteteve do të quhet Qyteti i Diellit.

Fjala Heliopolis, “Qyteti i Diellit”, këtu është ndryshuar qëllimisht, në një lojë me fjalë, për të lexuar qytetin e shkatërrimit. Madje do të ishte një altar i ngritur për nder të Zotit në Egjipt (rr. 19; ngritur nga një prift me emrin Onias në mbretërimin e Ptolemeut VI), Zoti do t’i dërgonte ata një shpëtimtar (Aleksandrin e Madh) për t’i çliruar nga shtypësit

e tyre persianë, si një shenjë e këtij Shpëtimtari hyjnor që do t'i çlironte ata nga sundimi i Satanait.

21,22. Zoti do t'i shfaqet popullit egjiptian dhe ata do ta pranojnë dhe do ta adhurojnë, dhe do t'i sjellin dhurata e flijime. Ata do t'i bëjnë premtime solemne, dhe do t'i mbajnë premtimet e tyre. Zoti do t'i ndëshkojë egjiptianët, por pastaj do t'i shërojë. Ata do të kthehen tek ai, dhe ai do t'ua dëgjojë lutjet dhe do t'i shërojë.

23-25. Kur të vijë ajo kohë, midis Egjiptit dhe Asirisë do të ketë një rrugë të gjatë. Njerëzit e këtyre dy vendeve do të udhëtojnë nga një vend në tjetrin, dhe të dy kombet do të adhurojnë së bashku. Kur të vijë ajo kohë, Izraeli do të radhitet me Egjiptin dhe Asirinë, dhe të tri këto kombe do të jenë bekim për botën. Zoti i gjithëpushtetshëm do t'i bekojë duke thënë: «Unë do të të bekoj, o Egjipt, populli im; ty, o Asiri që të krijova; dhe ty, o Izrael, populli im i zgjedhur.»

Një parashikim i marrëdhënieve harmonike do të përcaktohet nga përhapja e Ungjillit në të gjitha tokat e Gjysmëhënës Pjellore para pushtimit të muslimanëve. Dhe kjo nga ana tjetër është veçse një parathënie e asaj paqeje përfundimtare dhe më të qëndrueshme që do të vendoset midis Lindjes dhe Perëndimit në ditët e Mesisë.

24. Harmonia do të ekzistojë midis 3 shteteve, sepse të gjithë do të adhurojnë Perëndinë e Izraelit në tempullin në Jeruzalem. Kjo qartë u referohet kushteve që kanë të bëjnë me mijëvjeçarin

B. Egjipti do të skllavërohet nga Asiria. 20,1-6.

Kjo orakull ndoshta u zbulua disi më vonë se ajo e kapitullit 19, sepse ajo zgjerohet në parashikimin e bërë në 19.4. Sidoqoftë, jepet viti i saktë i përmbushjes së profecisë.

Ky ishte viti 711 para Kr., kur mbreti Sargon dërgoi Tartanin (rr. 1, Tartilnu), “gjeneralin e tij”, për të nënshtruar qytetin filistinas të Ashdodit. Azuri, mbreti i Ashdodit, u rrëzua sipas Analeve të Sargonit) dhe një revoltë e ngritur nga Iatna u shtyp. Kjo profeci e poshtërimit dhe nënshtrimit të Egjiptit erdhi rreth dyzet vjet para Pushtimit Asirian. Dënimi i ashpër ishte për shkak të Egjiptit, sepse ajo kishte bërë sikur të shërbente si çlirues të Izraelit dhe kishte bërë premtime që nuk mund t’i mbante, duke i larguar Hebrenjtë nga një besim i plotë me zemër vetëm te Zoti.

1. Komandanti i ushtrisë asiriane e sulmoi qytetin Ashdod të filistenjve nën komandën e Sargonit, perandorit të Asirisë.

Sunduesit e rinj nubianë të Ashdodit u përfshinë thellësisht në kryengritjen e Ashdodit që u zhvillua në 712 nga asirianët. Me sa duket Hizkjia ishte e prirur të bashkohej në këtë revoltë të pafrytshme. Tre vjet më parë Isaia kishte kryer këtë shëmbëlltore simbolike: mesazhi ishte: tani është koha të tërhiqemi dhe të jemi më të mençur.

Kërcënimi VII. Babilonia do të pushtohet dhe idhujt e saj do të shkatërrohen. 21,1-10.

1. Shkretëtira e detit. Rrafshina aluviale e Babilonisë, e vendosur nga Eufrati dhe Tigri me degët e tyre të ndryshme. Moçalet e shumta dhe liqenet e cekët gjithnjë ndërtoheshin sa herë kanalet e kullimit ishin lënë pas dore ose dëmtohen.

2. Tre vjet më parë, Zoti i kishte thënë Isaisë, birit të Amocit, të hiqte sandalet dhe thesin e lirit, me të cilin ishte veshur. Ai e dëgjoji, dhe shkoi lakuriq e këmbëzbathur.

Shkatërruesi i pabesë që përmendet këtu është Babilonia, e pjekur për ndëshkim. *Elam. Persia*. Elami ishte më i njohur se Persia në kohën e Isaisë dhe më vonë u përfshi në territorin e Persisë.

3,4. Kur u pushtua Ashdodi, Zoti tha: «Ja, shërbëtori im, Isaia, ka tre vjet që po ec këmbëzbathur. Kjo është shenjë për atë që do t'i ndodhë Egjiptit dhe Nubisë. Perandori asirian do t'i shpërngulë lakuriq robërit që do të zërë në ato dy vende. Të rinjtë dhe pleqtë do të shkojnë lakuriq dhe këmbëzbathur, me të ndenjura të zhveshura, duke turpëruar Egjiptin. Për një njeri me natyrën simpatike të Isaisë, vëgimi i një masakre të përgjakshme në qytetet e kapura të Babilonisë, pasi forcat e Kirit përparuan drejt kryeqytetit, kishin një efekt thellësisht shqetësues, si ai i një makthi të frikshëm.

5. Ata që i kanë varur shpresat te Nubia dhe janë mburrur me Egjiptin, do të zhgënjehen e do të humbasin shpresat.

Kjo është një aludim për festën e Belshazzarit. Qëllimi kryesor i kësaj profecie është të paralajmërojë Hizkinë të mos përfshihet në një aleancë antisiriane. Është gjithashtu një mesazh ngushëllimi për një popull të shtypur për t'i njoftuar ata që Zoti i tyre është Perëndia i historisë.

7. Në qoftë se sheh kalorës duke u afruar dy nga dy, dhe njerëz mbi gomarë dhe deve, duhet t'i vështrosh me kujdes.»

Kontigjentët e kalorësisë dhe kalorësve të montuar formuan një pjesë karakteristike të ushtrive Medo-Persiane.

8. Roja thërret: «Zotëri, kam bërë roje ditë e natë.»

Ai bërtiti si një luan. Aq e fortë ishte ndjenja e rojes profetike.

9. Papritmas ja po vijnë! Njerëz mbi kuaj, dy nga dy. Roja jep lajmin: «Ra Babilonia! Të gjithë idhujt që ata adhuronin, janë shtrirë përtokë të copëtuar.

Kjo është shqiptimi i parë i gjykimit mbi kulturën botërore të degjeneruar dhe idhujtare që përfaqëson Babilonia; e fundit është gjetur te Ap. 14 dhe 17, 10. Isaia parashikoi që Babilonia të rrihej tërësisht dhe të merrej, si gruri, në një dysHEME të lëmuar.

Kërcënim VIII. Humbjen për Edomin; Fitorja për Izraelin. 21,11-12.

11. Kjo është profecia rreth Edomit. Dikush më thërret nga Edomi: «O rojë, kur do të mbarojë nata. Më thuaj kur do të mbarojë?»

d.m.th. natën e shtypjes asiriane. Ndoshta fushata e Sargonit II në 715 është në pamje.

Duma. Edomi. Me sa duket një lojë ogurzi mbi fjalët, sipas së cilës rrokja kryesore e emrit i përshtatet modelit të një fjale që do të thotë heshtje (e përdorur për sferën e të vdekurve në Ps 94,17; 115,17). Isaia, si roje, u njofton edomasve të Malit Seir se mëngjesi i çlirimit po priset për Izraelin, por nata e humbjes dhe e skllavërimit do të bjerë shpejt mbi Edomin. Lërini, pra, edomasit të kërkojnë Zotin në pendim dhe besim.

12. Përgjigjem: «Po vjen mëngjesi, por nata do të vijë përsëri. Në qoftë se dëshiron të më pyesësh përsëri, kthehu dhe pyet!»

Asirianët do të sulmojnë përsëri.

Kërcënim IX. Dedan dhe Kedar do të shmangen.

21,13-17.

Të aleatuar me filistenjtë, këta arabë të veriut kishin plaçkitur Jeruzalemin në mbretërimin e Joramit (rreth 845 para Kr.). Ata u mposhtën më vonë nga Uzijahu. Por këtu ata paralajmërohen për goditjet shkatërruese do t'u administrohen atyre nga asirianët (si Senacherib) dhe babilonasit (siç është Nabonidi, i cili e bëri temën kryeqytetin e tij të dytë).

13. Kjo është profecia rreth Arabisë. Ti populli i Dedanit, karvanët e të cilit fushojnë në tokën e shkretët të Arabisë,

Ky ishte ndoshta një paralajmërim për të mos u bashkuar me këto fise arabe në një revoltë kundër Asirisë. Ata të gjithë do të bien viktimë e sulmit të Asirisë: pak nuk dinin. Jo vetëm që Zoti e di se çfarë do të ndodhë paraprakisht, por ai në fakt e përcakton atë, në dritën e zhvillimeve të mëparshme (Zoti është akoma një Zot dinamik që reagon ndaj zhvillimeve njerëzore).

Kërcënim X. Rënia e Jeruzalemit e parashikuar; Eliakim do të zëvendësojë Shebnën. 22,1-25.

A. Jeruzalemi me mendje materialiste do të shkatërrohet. 22,1-14.

Jeruzalemi ndodhet në dy ose tre kodra në mes të luginave të rrethuar nga rrethmalesh malore. Si skenë e zbulesave të dhëna profetëve të Zotit, vendndodhja e saj përshkruhet si duhet, si lugina e vëgimit. Jeruzalemët, nga çatitë e tyre, do të zbrisnin afrimin e ushtrive rrethuese të Babilonisë. Megjithatë, përballë rrezikut të menjëhershëm,

Hebrenjtë do të përkuleshin me kënaqësi të çmuar dhe kënaqje trupore. Dhe ata do të takoheshin me fatkeqësi të plotë. Mbreti i tyre (Sedekia) do të provonte më kot fluturimin nga qyteti. Shkatërrimi i vajtueshëm do të ndëshkohej si për qytetin ashtu edhe për njerëzit (rr. 4).

1. Kjo është profecia rreth Jerusalemit? Çfarë po ndodh? Përse festojnë të gjithë njerëzit e qytetit në çatitë e shtëpive?

Fjalë me fjalë për fjalën Gehenna e cila i referohet me radhë qytetit të Jeruzalemit, i cili, në vend që të pendohej (sepse Zoti u kishte sjellë tragjedinë mbi ta duke shpresuar t'i çonte drejt pendimit) ata kishin provuar të zbresin kur rrethimi ishte ngritur në 701. Nënkuptohej se jeta e shpërndarë e aristokratëve të shoqërisë judease kishte qenë kryesisht përgjegjëse për sulmin asirian në radhë të parë.

5-11. Profeti jep detaje për rrethimin e ardhshëm (589-587 para Kr.), në të cilin luftëtarët e nënshtruar të Kirit do të luftonin në radhët e persianëve të Elamit (krh. 21,2).

Aranzhimet fizike për mbrojtjen e qytetit (rivendosja e thyerjeve dhe ruajtja e furnizimit me ujë të çmuar) të gjitha do të ishin të padobishme, sepse hebrenjtë do të refuzonin të shikonin te Perëndia i tyre, mbrojtja e tyre e vetme e vërtetë kundër botës.

6. Kalorësit e Elamit erdhën të armatosur me harqe dhe shigjeta. Ushtarët nga Kiri i kishin bërë gati mburojat. Këta ishin të gjithë kontigjentë të huaj që shërbenin në ushtrinë asiriane.

11. Ndërtuat një ujëmbledhës brenda qytetit për të ruajtur ujin që zbriste nga pellgu i vjetër. Por nuk i kushtuat aspak vëmendje Zotit, i cili i planifikoi të gjitha këto shumë kohë më parë, dhe tani i realizoi

Në vend që të këshilloheshin me Zotin se cili ishte qëllimi i gjithë kësaj mënyre, ata bënë planet e tyre për t'i rezistuar një rrethimi.

12-14. Thirrja urgjente e Zotit për pendim ishte takuar vetëm me cinizëm dhe indulgjencë mishi të egër. Por dashuria atërore e Perëndisë nuk mund të shpërfilllet dhe përçmohet kaq qartë pa pasoja të rënda. Kjo profeci me shumë mundësi i referohet pragut të pushtimit të Senacheribit, kur Juda gabimisht do të zgjidhte të mbështetej në ndihmën e Egjiptit për të përmbushur hakmarrjen e Asirisë. Ajo mori tmerret e pushtimit në 701 para Kr. për ta rikthyer Jeruzalemin në pendim dhe një angazhim të përtërirë për Perëndinë.

13. Në vend të kësaj, ju e përqeshët dhe festuat. Therët dele dhe bagëti për t'i ngrënë dhe pitë verë. Thatë: «Më mirë të hamë dhe të pimë, se nesër do të vdesim.»

Me fjalë të tjera, ne nuk do të pendohemi: ne thjesht do ta shijojmë jetën plotësisht.

B. Një zyrtar i korruptuar do të zëvendësohet nga një shërbëtor publik i përshpirtshëm. 22,15-25.

Në dritën e kontekstit të mëparshëm, është e drejtë të supozojmë se Shebna, i oborrit, ishte një udhëheqëse e fraksionit pro-Egjiptit në këshillat e shtetit. Me besimin se pozicioni i tij ishte i siguruar, ai kishte porositur një varr të ngathët për veten e tij, duke mos e kuptuar që ai do të zhdukej nga zyra e tij dhe do të vdiste një pajetë në një vend të largët. (Në vitin 701 ai ishte zëvendësuar tashmë nga Eliakimi, sipas 2 Mbr 18,18, megjithëse ai ishte akoma

sekretar në shërbimin qeveritar.) Por Eliakimi (Zoti do të vendosë) ishte një pasues i vërtetë i devotshëm i Zotit, dhe për këtë arsye ai përfaqëson tepricën e vërtetë dhe besimtarë që kundërshtuan aleancën me Egjiptin idhujtar.

15. Zoti i gjithëpushtetshëm më tha të shkoj te Shebna, administratori i pasurisë mbretërore, e t'i them: «Për kë mbahesh ti? Kush të jep të drejtën të zgavrosh për vete një varr në shpatin e kodrës?

Shebna ishte me siguri me origjinë egjiptiane (pra preokupimi i tij për ndërtimin e një përmendore të përshtatshme funeral). Ai duhet të ketë qenë një nga fajtorët kryesorë për të bindur Hizkinë të rebelohet kundër Asirisë dhe të mbështetet në Egjipt, por u zhvendos më pas. Pavarësisht nga fatkeqësia e vendit të tij, ai sapo kishte kërkuar vetë-zmadhim. Profetizohet se ai do të vdesë në mërgim, larg varrit që ndërtoi vetë.

22,23. Unë do t'i jap fuqi të plotë nën mbretin, pasardhësin e Davidit. Ai do të ketë çelësat zyrtarë; askush nuk do ta mbyllë atë që do të hapë ai, dhe askush nuk do ta hapë atë që do të mbyllë ai. Do ta forcoj në pozitën e tij si huri që ngulet në mur. Në nderin e tij do të marrë pjesë mbarë fisi i tij.

Çelësi i shtëpisë së Davidit i referohet pozicionit të besimit të lartë dhe ndikimit që Eliakimi ishte të gëzonte si kryeministrin e Hizkisë (i cili ishte i dinastisë së Davidit). Pozicioni i tij do të ishte po aq i sigurt sa ai i një gozhde ose një kunj të madh të vendosur në murin e një shtëpie, dhe lavdia dhe lulëzimi i tij do t'i kalonin familjes dhe pasardhësve të tij. Shumë interpretojnë rrethin 25 si një parashikim të rrëzimit eventual të Eliakimit. Por, duke pasur parasysh vendin e sigurt të rrethit 23 (i cili, sigurisht, u

sigurua nga vetë Zoti), duket se është më mirë ta kuptojmë këtë të të tjerëve përveç Eliakimit, të cilët në mënyrë të rreme supozuan se ishin të vendosur aq të sigurt sa ai, por nuk i kishin dhënë zemrat e tyre Zotit ashtu si ai kishte vepruar dhe që, pra, duhet të ndërpritet një ditë.

22. Unë do t'i jap fuqi të plotë nën mbretin, pasardhësin e Davidit. Ai do të ketë çelësat zyrtarë; askush nuk do ta mbyllë atë që do të hapë ai, dhe askush nuk do ta hapë atë që do të mbyllë ai

Ai është një lloj vizori dhe kështu pret me padurim Mesinë. Kjo flet për autoritetin e deleguar të tillë që Jezusi i dha Kishës..

Kërcënim XI. Rënia dhe skllavërimi i gomave. 23,1-18.

Tiri përfaqëson materializmin e pamëshirshëm të një qendre të madhe tregtare. Përmes Jezebelit, bijës së mbretit të Sidonit dhe Tirit, ajo kishte ushtruar një ndikim të panevojshëm mbi Samarinë dhe kishte kryer një tregti të shpejtë në skllëverit izraelitë (Amos 1,9). Tiri u detyrua të kapitullonte në Asiri në 664; Nebukadnetsari shkatërroi të gjithë, përveç qytetit ishull në shekullin e gjashtë; dhe Aleksandri shkatërroi plotësisht qytetin ishull në 332 para Kr.

1. Kjo është profecia rreth Tirit. Bërtitni nga dhimbja, ju detarë atje larg në oqean! Porti juaj i Tirit u shkatërrua; shtëpitë dhe limani i tij janë bërë gërmadha. Lajmin do ta mësoni në anijet tuaja kur të ktheheni nga Qiproja.

Nga Kittim, ose Qiproja, do të vinte lajmi melankolik i rënies së Tirit. Kjo do të thoshte shkatërrim për tregtinë e Tarshishit (që ndodhet në Sardenjë ose Spanjë) dhe për kolonitë fenikase në përgjithësi në të gjithë Mesdheun.

2-3. Vajtoni, tregtarë të Sidonit! Ju dërguat burra nëpër det për të blerë dhe për të shitur grurin që rritej në Egjipt dhe për të bërë tregti me të gjitha kombet e tjera.

Prodhimet e Egjiptit – Shihor ishte një degë e Nilit – s’do të blenin më mallra me vlerë në tregjet e Tirit.

4. Qytet i Sidonit, turp e faqe e zezë për ty! Deti dhe thellësitë e oqeanit të mohojnë duke thënë: «Nuk kam lindur kurrë fëmijë. Nuk kam rritur kurrë bij e bija.»

Sidoni do të përfshihej në të njëjtën fatkeqësi dhe popullsia e saj e shkatërruar do të zvogëlohej.

8-12. Zoti do të ishte autori i këtij dënimi (pasi përmbushja e këtij parashikimi do të demonstronte në mënyrë të plotë), e cila do të shërbente si gjykim jo vetëm për Tirin, por për tërë pikëpamjen botërore materialiste që përfaqësonte.

9. E planifikoi Zoti i gjithëpushtetshëm. ^a Ai e planifikoi, që t’i jepte fund kryelartësisë së tyre për veprat e tij dhe për të turpëruar burrat e tyre të nderuar.

Kjo nuk datohet nga e gjithë përjetësia, por nga kur filluan të bëhen krenarë. Zoti reagon në mënyrë dinamike dhe brenda kohës. E njëjta gjë vlen edhe për Rënien, Përmbytjen etj. Agostini me mençuri tha se historia përbëhet nga rastësia (deri në një pikë), vullneti njerëzor dhe plani global i Zotit. Sidoqoftë, kur ne zgjedhim personat (për shpëtim) kjo është ndryshe. Kjo është arsyeja pse në lidhje me këtë gjejmë frazën e përsëritur ‘para themelimit të botës’.

11. Zoti ka shtrirë dorën e tij mbi det dhe ka rrëzuar mbretëritë. Ai ka dhënë urdhër që të shkatërrohen qendrat tregtare të Fenikisë.

Tiri (qytet tregtar). Fillimisht emri i leshit të purpurt të kuq të lyer nga mureksi fenikas, i cili formoi bazën e parë të tregtisë me kombet e tjera. Atëherë emri erdhi do të aplikohet në përgjithësi për tregtarët. Edhe në Qipro refugjatët nuk do të gjenin asnjë siguri (sepse ky ishull do të bëhej tribut i Asirisë dhe pasardhësve të tij).

13-18. Një eklips prej shtatëdhjetëvjetësh i Tirit do të ndodhte midis rrethimit katastrofik të Nebukadnetsarit dhe rënies së Babilonisë në 539. Segondi e bën tokën e babilonasve (rr. 13) një zë, duke nënkuptuar me të drejtë se ishin tiranasit ata që nuk duhet të ishin më; asirianët do ta bënë vendin e tyre një vend ku kafshët e egra të bredhin. Me sa duket ishin babilonasit ata që do të modelonin veglat e rrethimit.

13. (Ishin babilonasit e jo asirianët ata që lejuan që në Tir të vërshonin kafshët e egra. Ishin babilonasit ata që ngritën kullat e rrethimit, që shembën fortifikatat e Tirit dhe që i bënë shkrumb e hi.)

Pasi ngacmimi i rëndë i Senacheribit në tregtinë 701 u ndërpre rëndë për gati 70 vjet kur rënia e perandorisë asiriane lejoi rimëkëmbjen tregtare

16. 'Merre harpën tënde, shko nëpër qytet, ti prostitutë e harruar! Luaj dhe këndo këngët e tua, për t'i tërhequr burrat përsëri.'

Pasi të kishte humbur pavarësinë e saj, qyteti do të duhej të zhytej ndaj epsheve dhe dëshirave të pushtuesve të saj, si një grua e rrugëve. Nën persianët, Tiri gëzonte një masë të madhe favorizimi dhe bëri një shërim të mirë nga shtypja babilonase. Megjithatë, edhe Kiri dhe persianët i detyruan Tiren dhe Sidonin të kontribuojnë materiale për rindërtimin e tempullit të Zotit në Jeruzalem (Ezd 3.7) – një përmbushje e

pjesshme e Isaisë 23,18. Sot Tiri është praktikisht një vend i shkretë dhe me shumë mundësi do të vazhdojë të shërbejë vetëm si një simbol historik i fuqisë tregtare që vjen dhe materializmit kapitalist të ditëve të fundit. ‘

18. Paratë që do t'i fitojë me tregti, do t'i kushtohen Zotit. Ai nuk do t'i ruajë ato në depo, por ata që adhurojnë Zotin do t'i përdorin paratë e tij për të blerë ushqimin dhe veshjen që u nevojitet.

Ndoshta një referencë për rolin e mëparshëm të Tirit në ndërtimin e tempullit.

LIBRI I KATËRT. QORTIME TË PËRGJITHSHME DHE PREMTIME, I. 24,1 – 27,13.

Delitzsch i përshkruan këto katër kapituj si një finale e përshtatshme, një halleluja përmbyllëse, për tregimin e shpalosur të marrëdhënieve të drejta të Perëndisë me kombet.

Predikimi I. Gjykimi mbi tokën e Izraelit. 24,1-23.

Aktualisht, siç e njeh Isaia me zi (rr. 16b), ligësia duket se triumfon dhe viktimizon njerëzit e devotshëm të Perëndisë. Por një dënim i tmerrshëm dhe i pashmangshëm pret çdo qytetar të tokës ndërsa toka vjen në një fund katastrofik (rr. 19). Dhe pushtetarët krenarë të njerëzve do të hidhen në shtëpinë e burgut të sheolit për të pritur gjykimin përfundimtar të Zotit (rr. 22). Atëherë lavdia e Zotit do të zbulohet (ndërsa Krishti kthehet të mbretërojë në tokë) në një shkëlqim të tillë që drita e diellit dhe e hënës do të zbehet në parëndësi. Jeruzalemi do të jetë kryeqyteti i perandorisë

së Mesisë dhe ndjekësit e tij besnikë do të futen në shkëlqimin e tij.

9. Nuk ka më këngë të gëzuara duke pirë verë; askujt nuk i pëlqen më shija e saj.

Kjo fillimisht iu referua kushteve kaotike në mbretërinë veriore ..

16. Nga skajet e largëta të botës do të dëgjohen këngët kushtuar Izraelit, kombit të drejtë.

Kombi i drejtë. d.m.th kombi që është në rregull me Perëndinë dhe që tregon frytet e kësaj marrëdhënie. Këtu kthehemi te kërcënimet e pushtimit asirian.

22. Zoti do t'i grumbullojë mbretërit si robër në gropë. Ai do t'i mbyllë në burg, derisa t'u vijë koha e ndëshkimit

Referenca është për sheolin që është në thelb një gjendje e përkohshme deri në gjykimin e fundit)

23. me sa duket kur ata arrijnë në Jeruzalem për të rinovuar besnikërinë e tyre.

Hëna do të errësohet, ndërsa dielli nuk do të ndriçojë më, sepse mbret do të jetë Zoti i gjithëpushtetshëm. Ai do të sundojë në Jerusalem në malin e Cionit, dhe pleqtë do ta shohin madhësinë e tij.

Predikimi II. Zoti lavdërohet si Çlirimtar dhe Ndhmësi i Cionit. 25,1-12. Si zëdhënës për njerëzit e besëlidhjes së Zotit, profeti jep shprehje për të adhuruar lavdërimin e Zotit për providencën e tij të mrekullueshme dhe marrëdhëniet e drejta me njerëzit. Gjatë kohërave të shekujve, i Shenjti zbaton ligjin e tij të shenjtë për të gjithë shkelësit që shkelin atë. Qytetet më të forta mund të bëhen një shkatërrim i shkatërruar dhe i braktisur nëse qytetarëve të

saj u mungon besimi te Zoti. Por besnikëria dhe bindja do të ruhen dhe mbrohen me kalimin e viteve. Megjithë provat dhe fatkeqësitë, ata do të mbijetojnë kalimin e shekujve, pasi perandoritë më krenare njerëzore janë shkatërruar në pluhur.

6. Këtu në malin e Cionit, Zoti i gjithëfuqishëm do të përgatitë një gosti për të gjitha kombet e botës, një banket me ushqimin më të majmë dhe me verën më të mirë.

Të gjithë njerëzit pa dyshim përfshijnë jo-hebrenj, të cilët do të përfshihen në bekimet e Izraelit shpirtëror. Enët e zgjedhura të përgatitura me vaj ulliri dhe palcë nga kockat e mishit, sendet më të dëshirueshme të ushqimit për semitët. Verërat u filtruan dhe siguruan një pije të qartë dhe të shijshme. Këto detaje të ushqimit dhe pijeve simbolizojnë kënaqësitë ushqyese të Ungjillit. Ndoshta ata gjithashtu simbolizojnë “darkën e martesës së Qengjit” (Ap 19,9).

7. Atje do të heqë papritmas renë që mbulon të gjitha kombet.

Ky është një aludim i mundshëm për ringjalljen (shiko Ap 19).

8. Zoti i gjithëpushtetshëm do ta shkatërrojë vdekjen plotësisht! Ai do t'i fshijë lotët nga sytë e të gjithëve dhe do ta largojë turpin që populli i tij ka përjetuar gjithkund në botë. Kështu ka vendosur Zoti!

Në fitore. Ky premtim i referohet triumfit përfundimtar të qiellit (krh. I Kor 15,54; Ap. 21,4).

9. Kur të ndodhë kjo, të gjithë (në Izrael) do të thonë: «Ai është Perëndia jonë! Atij i kemi zënë besë, dhe ai na ka shpëtuar. I kemi zënë besë, dhe tani gëzohemi, se ai na ka shpëtuar.»

Kjo do të thotë, të gjithë në Izrael.

10. Zoti do ta mbrojë malin e Cionit, por populli i Moavit do të shkelet, si kashta që shkelet me këmbë në pleh. Kjo tingëllon si fjala hebraike *ojev* = armik. Ato janë tipike për armiqtë e Zotit në përgjithësi. Madmen është një lojë fjalësh në emrin e vendit moabas, Madmen.

12. Ai do t'i shkatërrojë kështjellat e Moavit me muret e tyre të larta, dhe do t'i bëjë ato pluhur.

Muret e tua. Moab adresohet direkt. Të gjitha fortifikimet e botës rebele do të jenë të pafuqishme kundër Perëndisë.

Predikimi III. Kënga e gëzimit për ngushëllimin e Judës. 26,1-21.

1. Po vjen dita kur në tokën e Judës do të këndohet kjo këngë: Qyteti ynë është i fortë! Muret e tij i mbron vetë Zoti!

Shenjtorët e shpenguar do të vijnë duke hyrë në portën e Jeruzalemit në fund të epokës, duke kënduar himne lavdërimi (pra, përshtatshmëria e referimit të tyre si Judë, sepse Jehud do të thotë “lavderim”).

2. Hapni portat e qytetit, që të hyjë kombi besnik, kombi, populli i të cilit bën çfarë është e drejtë.

Ata do të jenë një komb i drejtë sepse do të lindë rishtas dhe do të fitohen nga Shpirti i Zotit.

3. Ti, O Zot, u jep paqen e plotë atyre që ta mbajnë besën dhe kanë besim tek ti.

Besimi i tyre karakteristik ungjillor do të shprehet si besim i plotë në mjaftueshmërinë e Zotit dhe përsosmërinë e vullnetit të tij. Paqe e plotë. që do të thotë “një paqe që në të vërtetë është paqe”, sesa paqja nxitëse dhe e përkohshme, e cila është gjithçka që njeriu mund të dhurojë.

4. Kini përherë besim te Zoti: ai do të na mbrojë gjithmonë.

Shëlbim do të dëshmojë me lehtësi për besnikërinë e përhershme të Zotit.

5. Ai i ka mposhtur ata që janë kryelartë; ai e ka shkatërruar qytetin e fortë, në të cilin banonin ata, dhe i ka rrëzuar muret e tij përtokë.

Qyteti i dytë është ai i shtypësit (Asiria). Kur të shkatërrohet, izraelitët e kapur do të lirohen dhe do të jenë të lirë të kthehen në shtëpi

6. Ata që dikur ishin të shtypur, tani ecin mbi gërmadhat e qytetit dhe e shkelin me këmbë.

Të varfrit dhe nevojtarët. Këtu (si shpesh në Profetët dhe Psalmët) njerëzit e thjeshtë, të përndjekur, të përçmuar të Zotit që vuajnë vështirësi dhe diskriminim në këtë jetë. Ata ende do të shohin fuqinë dhe pretendimet e botës të shtypura në tokë.

8. Ne ndjekim vullnetin tënd dhe i varim shpresat tek ti; ti je dëshira e zemrave tona. Dëshira e shpirtit tonë. Ata do të mbështillen plotësisht në të vërtetën dhe lavdinë e Perëndisë. Kjo përfshin gjithçka që ai ka zbuluar për personin dhe vullnetin e tij (sepse e gjithë kjo nënkuptohet me emrin në përdorimin hebraik), veçanërisht në karakterin e tij si Zoti (besëlidhja e Zotit e hirit), sepse ky është “emri i tij përkujtimor. “Dëshira dhe lutja e tyre më e zjarrtë (rr. 9) do të jetë, “Mbretëria juaj të vijë!”

10. Edhe në qoftë se je i mirë ndaj njerëzve të këqij, ata kurrë nuk mësojnë të bëjnë se çfarë është e drejtë. Madje edhe në këtë vend me njerëz të drejtë, ata vazhdojnë të bëjnë keq; ata nuk duan ta pranojnë madhësitinë tënde.

Të ligët. Të pabindurit mëkatarë, të qortuar që kundërshtojnë besimin në Ungjill (krh. “Të pabesët” në Ps 1).

12. O Zot, ti do të na japësh lulëzim; gjithçka që arrijmë është pasojë e asaj që bën ti.

Të shpenguarit do të rrëfejnë se ata nuk kanë asnjë drejtësi përveç Zotit, dhe është ai që ka kryer veprat e tij të mira përmes tyre (kur ata i kanë dhënë gjymtyrët e tyre si instrumente të qëllimeve të tij të shpëtimit).

13. O Zot, Perëndia jonë, të tjerët na kanë sunduar, megjithatë vetëm ti je Zoti ynë.

Ndoshta perëndi të rreme sesa pushtetarë të huaj. Ata vlerësohen si alternativa të rreme për Zotin, të cilët folësit i kanë zgjedhur në kohërat e liga, në parapëlqim të tij.

14. Ata tani vdiqën dhe nuk do të jetojnë më; shpirtrat e tyre nuk do të ngrihen më, sepse ti i ke ndëshkuar dhe i ke shkatërruar. Janë të harruar nga të gjithë.

Tani ata kanë vdekur, sepse ‘jeta’ e tyre varej nga përkushtuesit e tyre të zhdukur tani; as nuk do të ngrihen më kurrë, sepse kulti i tyre është braktisur përgjithmonë.

15. O Zot, ti ke bërë të rritet kombi ynë, duke e zgjeruar në çdo anë territorin e tij, dhe kjo të ka sjellë nder.

Kjo rritje e mrekullueshme e popullit të Zotit tregon për përfshirjen e Kishës jo-hebraike në mbarë botën; kështu edhe zgjerimi i kufijve të Mbretërisë.

16,19. Izraeli vazhdimisht i thërriste Zotit në kohë shqetësimesh më të thella (krahasuar me agonitë e lindjes së fëmijëve) dhe zhgënjimin zemërthyer – (Ne kemi sjellë erë).

Kjo do të thotë, “i rënë në luftë nën sulmin tonë të suksesshëm”, Juda, folësi këtu, u referohet shenjtorëve të vdekur (rr. 19) si për të vdekurit tuaj – duke folur me Zotin –

dhe si kufomat e mia. Ky është një parashikim më i qartë i DhV për ringjalljen trupore të besimtarëve.

18. Kjo u referohet përpjekjeve të kota për pavarësi nën Hizkinë dhe Ahazin.

Ne ishim në dhembje të mëdha dhe në agoni, por nuk lindëm asgjë. Nuk kemi korrur asnjë fitore për tokën tonë; nuk kemi arritur kurrgjë.

20,21. Hyni në shtëpitë tuaja, o populli im, dhe mbyllni derën. Fshihuni për pak kohë, derisa të mbarojë zemërimi i Perëndisë. ²¹Zoti do të vijë nga banesa e tij qiellore për t'i ndëshkuar popujt e tokës për mëkatet e tyre. Vrasjet që kanë bërë fshehurazi në tokë, do të zbulohen, dhe toka nuk do t'i fshehë më ata që janë vrarë.

Ftesa ngushëlluese e Perëndisë për njerëzit e tij. Ata do të strehohen tek ai gjatë kohës së rëndë të mundimit, kur ai do të ndëshkojë të pandehurit për rebelimin e tyre dhe për krimet e tyre të përgjakshme, të cilat do të nxirren në dritë në Gjykimin e Fundit.

Predikimi IV. Shypësit do të ndëshkohen, por populli i Zotit do të ruhet. 27,1-13.

1. Atë ditë Zoti do ta ndëshkojë me shpatën e vet vdekjeprurëse dhe të fuqishme Leviatanin, atë kuçedër rrëshqitëse dhe gjarpëruese, dhe do ta vrasë përbindëshin që banon në det.

Leviathan. Asiria dhe Egjipti përkatësisht: të dy u mundën nga Baali në mitin e kananasve. Një krijesë simbolike (e pasqyruar në mitet e dragoit pagane), që përfaqëson botën arrogante, të trazuar në rebelim kundër Zotit. Më veçanërisht ajo simbolizon perandoritë e njëpasnjëshme botërore të

Egjiptit, Asirisë (të lidhur me Tigrin e shpejtë) dhe Babiloninë (të lidhur me Eufratin dredha-dredha).

2. Atë ditë Zoti do t'i thotë vreshtit të tij të dashur:

Në fund të erës sonë do të ketë një rast për një homolog të bekuar në Këngën e vajtueshme të Vreshtit të Isaisë

3. «Do ta ruaj dhe do ta ujis vazhdimisht. Do ta ruaj ditë e natë, që askush të mos e dëmtojë. Izraeli i shpenguar do të përbëjë një vresht të cilin një Zot i shenjtë mund ta mbrojë siç duhet nga armiqtë e tij.

4. Nuk zemërohem më me vreshtin. Po të kishte vetëm driza dhe gjemba, kundër të cilave do të duhej të luftoja, atëherë do t'i digjia plotësisht.

Nuk zemërohet tani me mua. Nëse i gjeja kaçubata dhe pengesat me gjemba (në të), unë do t'i luftoja ata dhe do t'i digjia krejt.

5. Por në qoftë se armiqtë e popullit tim e duan mbrojtjen time, le të pajtohen me mua. Po, le të pajtohen me mua.»

Edhe një shkurre me gjemba, d.m.th., një armik i popullit të Perëndisë, do t'i ofrohet një mundësi për falje dhe hir.

6. Në ditët e ardhshme populli i Izraelit, pasardhësit e Jakovit, do të lëshojë rrënjë si pema; do të lulëzojë dhe do të nxjerrë sythe. Toka do të mbulohet me frytet e tyre.

Mbushja e tokës me fryta të Izraelit mund t'i referohet përhapjes së krishterimit (që është besimi i Izraelit të vërtetë të Perëndisë).

7-12. Perëndia zbulon planin e tij për të ardhmen e Izraelit. mbijetesa përmes gjykimit; pastrimi përmes vuajtjes; dhe shkatërrim për të gjithë armiqtë e saj. Ai e ka goditur atë (d.m.th., Izraelin) si goditja e goditësit të tij, apo është vrarë

si vrasja e atyre që janë vrarë prej Tij? Kjo do të thotë, Zoti do ta godiste Izraelin vetëm për ta ndëshkuar atë, por ai do të godiste armiqtë e saj për t'i shkatërruar ata përgjithmonë.

8. Zoti e ndëshkoi popullin e tij duke e dërguar në mërgim. Ai e fshiu atë me një erë mizore nga lindja.

Duke e përzënë, duke e dërguar larg, Ai grindu me të. Ai e largoi atë me shpërthimin e Tij të ashpër si në ditën e një erë lindore. Kjo, natyrisht, i referohet robërisë babilonase. Era lindore hyri nga shkretëtira e nxehtë siriane.

9. Por mëkatet e Izraelit do të falen vetëm atëherë kur shkëmbinjtë e altarëve paganë të dërrmohen si shkumës dhe kur të mos mbeten më altarë për djegien e temjanit, as simbolet e perëndeshës Ashera.

Profecia mezi pret braktisjen e plotë të idhujtarisë së Izraelit.

10. Qyteti i fortifikuar është kthyer në gërmadha; është i pabanuar si shkretëtira. Qyteti u bë kullotë, ku mund të pushojë dhe të kullosë bagëtia.

Qyteti i mbrojtur. Kjo i referohet Samarisë (Shomron) kryeqytetit të mbretërisë veriore

12. Atë ditë, nga Eufрати gjer në kufirin e Egjiptit, Zoti do ta mbledhë popullin e tij, një nga një, si fshatari që ndan bykun nga gruri.

Pakica e rigjetur dhe e konvertuar e Izraelit..

13. Kur të vijë ajo ditë, do t'i bihet borisë për t'i mbledhur të gjithë izraelitët e mërguar në Egjipt e Asiri. Ata do të vijnë për ta adhuruar Zotin në Jerusalem, në malin e tij të shenjtë.

Këto vende janë aty ku ishin marrë të internuarit nga mbretëria veriore.

LIBRI I PESTË. VAJTIMET PËR ARMIQTË E ISRAELIT. 28,1 –33,24.

Predikimi I. Gjykimi i pijanecëve veriorë dhe tallësve hebrenj. 28,1-29.

A. Dënimi i pijanecëve të Efraimit. 28,1-8.

Mbretëria Veriore në rënie është dhënë si një shembull paralajmërues për Mbretërinë e Judës.

1-2. Mbretëria e Izraelit është e humbur! Madhështia e tij po fishket si kurorat me lule që mbajnë udhëheqësit e tyre të dehur. Kokat e tyre krenare janë të parfumosura, por ja ku do të bien si lule të vyshkura. Zoti ka përgatitur dikë të fortë e të fuqishëm për t'i sulmuar, dikë që do të vijë si stuhia me breshër, si rrëkeja, si përmbytja shumë e fuqishme që sulmon papritmas, dhe do ta gëlltisë vendin.

Megjithëse një i fuqishëm dhe i fortë i Zotit, Asiria, ishte i gatshëm të jepte goditjen përfundimtare të shkatërrimit, veriorët vazhduan të besonin në pjellorinë e tokës së tyre dhe në lulëzimin ekonomik, dhe të bënin një jetë libertinizmi dhe shthurjeje – në të cilën madje klerikët morën pjesë me tepri të neveritshme (rr. 7,8).

5. Po vjen dita kur Zoti i gjithëpushtetshëm do të jetë si kurora madhështore me lule për popullin e tij që do të mbetet gjallë.

Në dallim nga materializmi i mbretërisë Veriore, qëndron vetë Zoti, i cili është krenaria dhe lavdia e vetme e vërtetë e Izraelit, dhe i cili një ditë do të njihet si i tillë nga teprica e besimtarëve të vërtetë. Ai do t'i fuqizojë ata për drejtësi në gjykim dhe për fitore në luftë.

B. Tallja e Judës u përgjigjet nga premtimi mesianik i Zotit. 28,9-22.

Ata ankohen për mua. Ata thonë: «Çfarë mendon të na mësojë ai njeri? Kujt i duhet profecia e tij? Mjafton vetëm për foshnjat e porsazvjerdhura! (Është si në kopsht fëmijësh): La, la – la, la. Ma, ma – ma, ma. Ti atje, dëgjo!

Rrethet 9,10 na japin përgjigjen bezdisëse të partisë pro-asiriane të mbretit Ahaz, i cili i rezistoi ndikimit të fjalëve të Isaisë, të cilat u regjistruan në paragrafin e mëparshëm. Ata talleshin me fjalët e tij si ‘ kopsht fëmijësh duke u moralizuar’, e përshtatshme për foshnje, por mjaft e parëndësishme për burrat e rritur që e kuptojnë artin e politikës praktike. Ata hodhën poshtë mësimin e profetit si tepër e thjeshtë.

11-13. Në qoftë se nuk doni të më dëgjoni, atëherë Zoti do t’i përdorë të huajt për t’ju dhënë mësim të mirë. Ai ju ofroi pushim dhe ngushëllim juve të gjithëve, por ju nuk pranuat ta dëgjoni. Për këtë arsye, Zoti nuk do t’ju japë të dëgjoni asgjë tjetër veç: La, la – la, la. Ma, ma – ma, ma. Ti atje, dëgjo! Do të pengoheni në çdo hap që të hidhni. Do të plagoseni dhe do të ziheni rob.

Zoti u kishte ofruar atyre siguri dhe paqe nëse do të besonin në të dhe do t’i nënshtroheshin; por ata preferuan të besonin në Asiri (kundër koalicionit verior). Prandaj, ata do të duhet të mësojnë për gabimin e tyre në duart ndëshkuese të atyre që flisnin një gjuhë të huaj (sepse gjuha asiriane ishte mjaft e pakuptueshme për hebrenjtë, megjithëse kishte lidhje të largëta me gjuhën e tyre). Nga goditjet e çekanit të fatkeqësisë kumulative dhe katastrofës, ata do të duhet të jepeshin mësim të hidhur. 14,15. Ju njerëz arrogantë që sundoni këtu në Jerusalem mbi këtë popull, dëgjoni

çfarë thotë Zoti. Ju mburreni se keni bërë traktat me vdekjen dhe marrëveshje me botën e të vdekurve. Jeni të bindur se do t'i shpëtoni fatkeqësisë, kur ajo të vijë, sepse mbështeteni në gënjeshtër dhe mashtrime për të qenë të sigurt.

Një aludim i mundshëm për Egjiptin, ku nekromanca ishte e përhapur. Duke bërë këtë traktat ata kanë nënshkruar urdhrin e tyre të vdekjes. Këta tallës janë identifikuar si zyrtarët më të lartë në qeveri, të cilët kishin mbështetur politikën e jashtme të Ahazit për të marrë ryshfet Asirisë për t'u përfshirë në një traktat aleance. Asiria e përdori fuqinë e saj në interes të ferrit, dhe ajo përhapi vdekjen dhe shkatërrimin në prag të saj. Megjithatë, hebrejtë e kishin zgjedhur atë, në vend të Zotit, për të qenë mbrojtësi i tyre, duke supozuar kot se ata do t'i shpëtonin fuqisë së saj shkatërruese. Ata kishin bërë një kompakt me një fuqi kombe që konsideronte traktate të papërshtatshme si copëza letre – ne kemi bërë gënjeshtër strehën tonë.

16. Ja se çfarë thotë Zoti i gjithëpushtetshëm: «Po vendos në Cion një themel që është i qëndrueshëm dhe i fortë. Në të po vë një gur qoshe të qëndrueshëm, në të cilin janë shkruar fjalët «Kush i beson Zotit, nuk do të humbasë.»

Ndryshe nga kjo diplomaci e gjoja e zgjuar e politikës së pushtetit, Zoti shpall bazën e vërtetë të sigurisë së Izraelit. personi dhe puna e Shëlbuesit Mesianik. Fondacioni ... guri nënkupton që shlyerja e Krishtit është baza mbi të cilën ndërtohen Izraeli dhe Kisha; përveç tij dhe meritës së tij, nuk mund të kishte fare Kishë. Në Cion. Vendi i caktuar i shpalljes, zbulimi i vetëm i vlefshëm i një Zoti të vërtetë; dhe e flijimit të gjakut, mënyra e vetme e shpëtimit. Një gur i

provuar (lit. Një provë guri); d.m.th, një pa gabime ose zbërthime. Krishti dëshmoi i barabartë me tundimet më të ngurta dhe dinake që Satanai mund t'i sillte kundër tij. *Guri çmuar qoshe*. Ai ka një vlerë më të madhe se e gjithë bota. Ai vetëm bën ndryshimin midis parajsës së përjetshme dhe ferrit të përjetshëm për mëkatarin.

17. Drejtësia do të jetë peri për të matur drejtimin horizontal të themelit, kurse ndershmëria plumbçi i tij. Stuhitë me breshër do t'i fshijnë të gjitha gënjeshttrat, në të cilat mbështeteni, dhe përmytjet do ta shkatërrojnë sigurimin tuaj.

Themeli i rremë i të mençurit në botë do të shkatërrohet me dhunë në katastrofën e pushtimit asirian, dhe traktati i aleancës së Judës do të dëshmonte se do të ishte një strehë e rreme.

18. Traktati që bëtë me vdekjen, do të shfuqizohet, dhe marrëveshja juaj me botën e të vdekurve do të hiqet. Kur të bjerë fatkeqësia, ju do të pësoni disfatë.

Besëlidhja juaj me vdekjen. Besëlidhja me Asirinë do të anulohet kur qeveria asiriane duhet t'i drejtohet Judës dhe ta trajtonte si një armik të nënshtruar. Me këtë, Juda do të bashkohej me një komplot të revoltës kundër Sargonit, por më veçanërisht kundër Senacheribit, duke thyer kështu betimet solemne për besnikëri ndaj qeverisë së Asirisë.

19. Ajo do t'ju godasë vazhdimisht, çdo mëngjes. Do të detyroheni ta duroni ditë e natë. Çdo profeci e re nga Perëndia do të sjellë tmerr të ri!

Inkursionet ndëshkuese të Asirëve do të ishin të përsëritura dhe me intensitet në rritje, deri në fushatën e tmerrshme të 701.

20. Do të jeni si njeriu në proverb, i cili përpiket të flejë në shtrat që është tepër i vogël dhe të mbulohet me një mbulesë tepër të ngushtë.

Shtrati është më i shkurtër. Edhe me ndihmën egjiptiane, burimet e Judës do të ishin mjerisht të pamjaftueshme për të përmbushur presionin e Asirisë.

21. Zoti do të luftojë siç luftoi në malin e Peracimit dhe në luginën e Givonit, për të realizuar qëllimin e tij – sa të çuditshme janë veprat e tij! Ai do ta realizojë veprën e tij, veprën e tij misterioze.

Mali i Peracimit. Vendi ku Davidi, me ndihmën e Zotit, sulmoi filistenjtë (2 Sam 5,20). Por tani ajo fuqi e Zotit do të kthehej kundër fëmijëve të tij të besëlidhjes – një veprim i çuditshëm, ndaj të cilit Zoti u detyrua nga mosbindja e tyre. Kjo ishte e çuditshme në kuptimin që ishte i huaj për qëllimet e tij përfundimtare për Izraelin. Perëndia që shkatërroi armiqtë e Davidit, tani do të shkatërrojë të njëjtën mbretëri.

23-29. Situata e Judës paraqitet në një shëmbëlltëri. Fermeri nuk lëron për të lëruar, por përkundrazi të përgatitet për të korrat e tij të synuara. Pra, edhe Zoti përgatit kopshtin e tij për të korrat që dëshiron të korrë korrjen e drejtësisë nga një popull i shenjtë. Për këtë qëllim, Zoti duhet të përdorë forcën prerëse dhe shkatërruese të gjykimeve disiplinore, të rregulluar në mënyrë të përkryer me nevojat shpirtërore të Izraelit, ashtu si fermeri (duke përdorur inteligjencën që Zoti i dha atij) përdor instrumentet e duhura të lëmimit për secilin lloj drithi.

29. Gjithë kjo urtësi vjen nga Zoti i gjithëpushtetshëm. Planet që bën Zoti, janë të urta, dhe realizojnë gjithnjë qëllimet e tij.

Imazhi është ai i Zotit që rruan vreshtin e tij. Ai nuk vret një plesht me çekiç. Zoti përdor forcën minimale të nevojshme për të arritur qëllimet e tij.

Predikimi II. Fatkeqësi përpara hipokritëve. 29,1-24.

1-4. Altari i Perëndisë, vetë Jerusalemi, është i humbur. Qyteti ku Davidi ka ngritur kampin e tij, është i humbur! Le të kalojë edhe një vit ose dy, me festat e tij,

Hebrenjtë e pakujdesshëm duhet të përuken dhe të perçmohen para Zotit. Ariel, që do të thotë vatër të Zotit, është një emër simbolik për Jeruzalemin, që nënkupton se zjarri i gjykimit i Zotit do të digjej atje (pasi pushtuesit përhapnin zjarr dhe shkatërrim deri në portat e saj). Le të vijnë festat. Hebrenjtë ishin besnikë kur festonin festat e Pashkës, Rrëshajët dhe Tabanave çdo vit, edhe pse me duar fajtorë, pa pendime.

2. atëherë Perëndia do të sjellë fatkeqësi mbi qytetin e quajtur «Altari i Perëndisë.» Do të ketë vajtim dhe të qara, dhe i tërë qyteti do t'i ngjajë altarit të gjakosur.

Aieli është altari ku digjen gjithmonë zjarret e flijimeve.

3. Perëndia do ta sulmojë qytetin, dhe do ta rrethojë.

Unë. . . do të rrethojë, përmes instrumentalitetit të asirianëve në 701.

4. Jerusalemi do të jetë si fantazma që mundohet të flasë nga nëntoka, si zëri i mbytur që ngrihet nga pluhuri.

Nga pluhuri. Jeruzalemi do të sillet për të shfajësuar poshtërimin dhe ekstremitetin e përgjërimit.

5-8. O Jerusalem, të gjithë të huajt që do të të sulmojnë, do të fshihen si pluhur, dhe ushtritë e tyre të

tmerrshme do të largohen si kashta që e merr era. Befas, pa u vënë re, ⁶Zoti i gjithëpushtetshëm do të shpëtojë duke dërguar furtuna dhe tërmete. Ai do të dërgojë stuhi dhe zjarr; pastaj të gjitha ushtritë që sulmojnë qytetin e altarit të Perëndisë, të gjitha armët dhe pajisjet e tyre – gjithçka – do të zhduken si ëndërr, si diçka e imagjinuar natën. Të gjitha kombet që do të mblidhen për të sulmuar Jerusalemin, do të jenë si i urituri që ëndërron sikur po ha kurse zgjohet i uritur, ose si i eturi që ëndërron sikur po pi, kurse zgjohet me grykë të thatë.

Zoti papritmas do t'i shpërndajë dhe shkatërrojë këta rrethues të kombeve. Forcat e Senacheribit ngritën rrethimin për të luftuar kundër egjiptianve në Elteke. Pas kthimin e tyre nga ai angazhim fitimtar ra mbi ta goditja shkatërruese e Zotit këtu e parashikuar. Humbja e 18.500 trupave brenda një nate ishte si shkatërrimi i një stuhie të fortë dhe shakullima. Për hebrenjtë zhdukja e papritur e armikut do të ishte si zbehja e një makthi kur ëndërrimtari zgjohet nga gjumi i tij i torturuar.

7. pastaj të gjitha ushtritë që sulmojnë qytetin e altarit të Perëndisë, të gjitha armët dhe pajisjet e tyre – gjithçka – do të zhduken si ëndërr, si diçka e imagjinuar natën

Kjo u përmbush kur Senakheribi u desh të ndërpresë rrethimin e tij në 701.

8. Të gjitha kombet që do të mblidhen për të sulmuar Jerusalemin, do të jenë si i urituri që ëndërron sikur po ha kurse zgjohet i uritur, ose si i eturi që ëndërron sikur po pi, kurse zgjohet me grykë të thatë.

Të gjithë kombet. Këto janë kontigjentët e huaj në ushtrinë asiriane.

9-12. Një qortim për bashkatdhetarët e verbër të Isaisë.

9. Vazhdoni të tregoheni budallenj! Vazhdoni të jeni të verbër! Deheni pa pirë verë! Ecni duke u luhatur, pa pirë asnjë pikë!

Pasi që pijaneci mund të kishte shmangur gjendjen e tij të mashtruar duke abstenuar nga pije alkoolike, kështu që ata që e kishin verbuar veten me marrëzinë e mëkatit dhe mosbesimit, mund të kishin shmangur gjendjen e tyre.

10. Zoti ju bëri të përgjumur, gati për të rënë në gjumë të rëndë. Profetët duhet të jenë sytë e popullit, por Perëndia ia ka lidhur sytë.

Ata nuk janë të vetëdijshëm se një pushtim asirian është i afërt.

11. Kuptimi i çdo vegimi profetik do t'ju fshihet; ai do të jetë për ju si një libër i mbyllur. Në qoftë se ia jepni dikujt që di të lexojë, dhe i luteni t'jua lexojë, ai do të thotë se nuk mund ta bëjë, sepse është i mbyllur.

Bibla dhe orakujt e profetëve të vërtetë dhe besnikë të Zotit mbetën të pakuptueshme dhe të parëndësishme për “burrat modernë” të shekullit të tetë, të cilët mendonin se ata kishin përparuar përtej nënshtrimit të jashtëm të stërgjyshërve të tyre për autoritetin e zbulesës së Zotit. Duke mos pasur kështu një autoritet absolut jashtë vetes dhe arsytë e tyre, ata nuk mund të bënin kokën e as bishtin e porosisë së Zotit për ta përmes Shkrimit. Rrethet 13-16 shpallin fjalinë e gjykimit të Zotit duke ua verbuar të gjithë atyre që do të mashtronin me devotshmëri të turpshme ose nënshtrim të krijuar. Një urdhërim i thjeshtë i njerëzve. Një parim i thjeshtë intelektual i mësuar nga filozofia morale nuk është zëvendësues i kënaqshëm për dorëzimin e vërtetë të zemrës. Frika e tyre prej meje, ose devotshmëria, ishte një formë thjesht artificiale dhe rridhte nga asnjë dashuri e sinqertë e Perëndisë për hir të

tij. Çfarë njohuri që ata ruanin nga e vërteta shpirtërore do të merreshin prej tyre derisa të mos liheshin asgjë, përveç agnosticizmit shterpë ose besëtytni të kombeve.

13. Zoti tha: «Këta njerëz pohojnë se më adhurojnë, por fjalët e tyre janë pa kuptim, dhe zemrat e tyre janë diku tjetër. Feja e tyre nuk është gjë tjetër veç rregullave dhe traditave njerëzore, të cilat i kanë mësuar përmendsh

Ata thonë se kanë besim te Zoti, por ata bëjnë planet e tyre. Ata e kanë bërë mendjen para se të konsultohen me Perëndinë përmes profetit të tij.

15. Ata që kërkojnë t'ia fshehin Zotit planet e tyre, janë të humbur! Ata i zbatojnë planet në fshehtësi dhe mendojnë se askush nuk do t'i shohë ose nuk do ta dijë se ç'bëjnë.

Ata po komplotonin prapa shpinës së Isaisë për t'u lidhur me Egjiptin. Një marrëzi e tillë është e barabartë me akuzën që Zoti ishte paaftësi.

16. Ata i bëjnë punët së prapthi. Kush ka më shumë rëndësi – poçari apo balta? A mund t'i thotë krijesa krijuesit të saj: «Nuk më ke bërë ti»? Apo mund t'i thotë «Ti nuk di se ç'bën!»?

Ata po përpiqeshin të kthenin vlerat e vërteta, duke e vendosur njeriun në krye të shkallës dhe Zoti në fund dhe duke supozuar se sendi i krijuar ka më shumë rëndësi sesa Krijuesi. Por Zoti nuk do t'i nënshtrohet gjykimit të mprehtë të njerëzve dhe as nuk do të durojë sjelljen e tyre sikur të ekzistonte për hir të tyre, pavarësisht nga vullneti hyjnor.

17-24. Një profeci për heqjen eventuale të verbërisë së Izraelit.

17. Sipas proverbit, pas pak pylli i dendur do të bëhet fushë për të punuar, kurse fusha do të bëhet pyll

Ky është një referencë e mundshme për një pushtim asirian përmes Libanit. Libani ndoshta përfaqëson njeriun në krenarinë e tij.

18,19. Zoti premtun një ringjallje në Izrael, duke u përqëndruar në të përlurrit dhe të varfërit e kopesë së Zotit. Atëherë shurdhimi shpirtëror dhe verbëria do t'i japin rrugë një reagimi të gatshëm ndaj të vërtetave të lavdishme të Ungjillit dhe rezultati do të jetë një grup besimtarësh i këndshëm dhe këndues i himnit.

20,21. Ata që shtypin të tjerët dhe që përbuzin Perëndinë, do të marrin fund. Çdo rebel do të shkatërrohet. Perëndia do t'i shkatërrojë ata që shpifin për të tjerët, ata që pengojnë dënimin e kriminelëve dhe ata që gënjejnë për t'i penguar ata që kërkojnë drejtësi.

E gjithë ajo që shikon për paudhësi. Materialistët e pamëshirshëm dhe të paskrupull, të cilët dominuan jetën ekonomike dhe politike të Izraelit, duhet të takoheshin me ndëshkimin e tyre të drejtë dhe të hiqeshin nga bashkësia e Zotit.

22-24. Shëlbuesi me siguri do të sjellë për të realizuar planin e tij të përsosur për Izraelin dhe t'i fali ata në një popull të devotshëm dhe të nderuar, pasi të jenë penduar dhe të hapin zemrat e tyre për të vërtetën e Mesisë.

23. Kur t'i shihni fëmijët që do t'jua jap unë, atëherë do ta pranoni se unë jam Perëndia e shenjtë e Izraelit. Ju do të më nderoni dhe do të keni respekt të thellë për mua.

Kjo do të ndihmojë për të kompensuar shpërndarjen e Izraelit pas deportimit të Asirisë. Referencë e mundshme për një popull të ndëshkuar pas kësaj përvoje.

Predikimi III. Besimi në Egjipt kundrejt besimit te Zoti. 30,1-33.

A. E ardhmja e aleancës me Egjiptin. 30, 1-17.

1-5. Zoti këtu shqipton mjerë për ata që kërkojnë këshilla njerëzore në vend të hyjnore, dhe ndjekin diktatet e mençurisë botërore. Lidhja ishte një aleancë e fshehtë me Egjiptin për të hedhur poshtë zgjedhën e Asirisë (politikë në të cilën Hizkia u tërhoq pa dashje me vdekjen e Sargonit në 705 para Kr.).

4. Megjithëse ambasadorët e tyre kanë mbërritur tashmë në qytetet egjiptiane Coan dhe Hanes

Fisnikët hebrenj u përfshinë në ambasadën në oborrin egjiptian, i cili zhvilloi negociatën në Hanes (Egjiptiani i lashtë Hwttn' -nsw – “Shtëpia e fëmijës së mbretit” – Heracleopolis) 80 km në jug të Memfisit, si dhe në Zoan (ose Tanis) në verilindje të Deltës.

6-17. Zoti këtu dënon delegacionin e dërguar në Egjipt.

6. Këtu është lajmi i Perëndisë për kafshët e shkretëtirës jugore: Ambasadorët udhëtojnë nëpër një krahinë të rrezikshme, ku ka luanë dhe gjarprinjt helmuese, nepërka që lëvizin vetëtimthi. Ata i ngarkojnë devetë dhe gomarët e tyre me dhurata të çmueshme për një komb që nuk mund t’u japë asnjë ndihmë.

Bisha e jugut (ose Negev, pjesa më jugore e Judës, e cila bashkohet me shkretëtirën e Sinait). Ata udhëtojnë jashtë rrugës kryesore, për të mos u parë. Ata mbajnë ryshfet

7. Ndihma që jep Egjipti është e kotë. Prandaj Egjiptit i kam ngjitur nofkën «Dragoi i padëmshëm.»

Ndihma që Egjipti jep është e padobishme.

8. Perëndia më tha që të shkruaj në pllakë si është populli, që të mbetet regjistrim i qëndrueshëm për ligësinë e tyre.

Isaia duhej të mbishkronte në një tabletë, e cila do të bëhej çështje publike, që Perëndia ishte i pakënaqur me njerëzit që hedhin poshtë Biblën e Judës dhe do t'i shtypte plotësisht për mosbindjen e tyre të qëllimshme.

10. Ata u thonë profetëve të heshtin. Ata thonë: «Mos na fol për drejtësi. Na fol për atë që na pëlqen të dëgjojmë. Le t'i mbajmë iluzionet tona.

Këta janë këshilltarët e Hizkisë

11. Shporru dhe mos na e pengo udhën. Nuk duam të dëgjojmë për Perëndinë tënd të shenjtë të Izraelit.»

Ata dëshironin të dëgjojnë jo më Zotin e Biblës, por vetëm për një Zot me dashuri të padrejtë i cili nuk do t'i shqetësonte ata seriozisht në ndjekjen e skemave dhe dëshirave të tyre.

13. Ju jeni fajtorë. Ju jeni si një mur i lartë që ka një të çarë; do të shembeni papritur.

Muri i vetë-vullnetit që ata kishin ndërtuar për mbrojtjen e tyre papritmas do të rrëzohej mbi ta dhe do t'i shtypte ata drejt vdekjes.

14. Ju do të thyheni si poçet prej balte, në aq shumë copa të vogla saqë zor që me ndonjë prej tyre të mbartni qymyrgurin ose ujin nga sterna.»

Perëndia do të hiqte paudhësinë e tyre (ose murin që e simbolizonte atë) në copa si një tenxhere prej balte prej balte.

15. Zoti, Perëndia e shenjtë e Izraelit, i thotë popullit: «Kthehu dhe beso në qetësi përsëri në mua. Atëherë do të jesh i fortë dhe i sigurt.» Por ju nuk pranoni!

Përmes profetëve të tij, Zoti i kishte këshilluar ata që “të ktheheshin” tek ai; d.m.th., për t’u penduar dhe për të pushuar ose besuar tek ai me besim, sepse atëherë ai do t’i shpëtonte nga zgjedha tiranase e mbizotërimit asirian. Por në vend të kësaj ata e vunë varësinë e tyre në qerret egjiptiane, sikur kuajt të siguronin fitoren e tyre, sesa krahun e fortë të ushtrive të Zotit të qiejve. Në kohën e ardhshme të telasheve, pa pasur favor të Zotit, ata nuk do të mund të rezistonin as një forcë armike, të cilën do ta tejkalojnë njëmijë në një (rr. 17), dhe vetëm disa refugjatë të shpërndarë do të mbijetonin.

B. Rehati për njerëzit e ndëshkuar dhe të penduar të Zotit. 30,18-26.

18. Megjithatë, Zoti po pret çastin të tregojë mëshirë për ju. Ai është i gatshëm të tregojë mëshirë për ju, sepse gjithnjë bën atë që është e drejtë. Lum ata që i besojnë Zotit!

Ai ka vendosur një kufi në vuajtjet e popullit të tij. Pavarësisht nga mosbesimi i kombit në tërësi, Zoti do të mbante me vete me durim (në vend që të shkaktonte shkatërrimin përfundimtar për të gjithë) derisa një tepricë e penduar të kthehej në besim ndaj tij; sepse ai do të dëshironte të shfaqte në to pasuritë e mirësisë dhe hirit të tij. Ata besimtarë të persekutuar dhe të pikëlluar, të cilët e shikuan atë për çlirim, do ta shihnin ndonjë ditë që të gjykonte kundër të pabesit.

19. Ju, banorë të Jerusalemit, mos qani më! Zoti është i mëshirshëm e kur t’i thërritni për ndihmë, do t’ju përgjigjet.

Populli do të banojë në Cion. Qëllimi i tij i fundit për popullin e tij është që ata të mund të banojnë me siguri dhe

paqe në qytetin e tyre të shenjtë. Sidoqoftë, ai duhet t'i përgatisë ata dhe t'i mësojë ata përmes pikëllimit dhe gjykimit, duke u dhënë atyre udhëzime të sigurta për secilin hap dhe t'i ndalojë ata të mos shkojnë keq. Kështu, përmes vuajtjes, ai do ta sillte Izraelin të përçmonte perënditë e tyre të rreme, të cilët nuk mund t'i shpëtonin nga katastrofa (rr. 22) dhe të shkatërrojnë plotësisht idhujtarinë. Me sa duket një përshkrim i lavdive të Mijëvjeçarit (pasi kjo lloj lulëzimi nuk ka përshtatshmëri për një ekzistencë qiellore). Dita e masakrës së madhe (rr. 25) i referohet Armagedonit, kur çarjet e të pabesëve do të bien në gërmadha. Drita e intensifikuar e 30,26 është simbolike e çlirimit dhe paqes së lavdishme ndërsa mbretëria e Davidit është vendosur në tokë.

C. Shkatërrimi i fuqisë botërore. 30,27-33.

27,28. Profeti përshkruan, me një simbolikë të pasur, shkatërrimin e frikës që do t'u shkaktohet kombeve rebelë të tokës në konfliktin e fundit të madh, një shenjë e së cilës do të ishte shkatërrimi më i menjëhershëm i ushtrisë së Senacheribit. Por, edhe pse këto shishkat e zemërimit hyjnor janë derdhur mbi botën e mbrapshtë, njerëzit e shpenguar të Perëndisë do të qëndrojnë në paqe dhe gëzim, duke pranuar se ai po punon për qëllimet e tij të drejta dhe duke mbrojtur autoritetin e ligjit të tij të shenjtë para engjëjve dhe njerëzve. Tabatet dhe harpat e 30,32 janë orkestra që do të tingëllonte lëvdatat e Zotit në Jeruzalem, pasi shkatërrimi i tij i mbinatyrshëm do të binte mbi ushtrinë asiriane.

28. Ai e dërgon erën përpara vetes si batica që merr gjithçka me vete. Ajo i fshin kombet duke i shkatërruar dhe u jep fund planeve të tyre të këqija

Planet e së keqes, që janë planet për të shkatërruar Izraelin.

29. Por ju, popull i Perëndisë, do të gëzoheni dhe do të këndonit si në natën e festës së shenjtë. Do të gëzoheni si ata që ecin pas muzikës së flauteve rrugës për në Tempullin e Zotit, mbrojtësit të Izraelit

Pashka, një vizitë e hirit, ndërsa tani Zoti do të vizitojë asirianët në gjykim.

32. Sa herë që Zoti t'i godasë, populli i tij do ta rregullojë ritmin me muzikën e dauleve e të harpave. Perëndia do të luftojë vetë kundër asirianëve.

ndërsa ata po e adhurojnë Perëndinë, ai po mposht armiqtë e tyre.

33. Shumë kohë më parë u përgatit vendi ku do të digjet perandori i Asirisë, në një zjarr shumë të madh. Zjarri është i thellë dhe i gjerë, me një turmë të madhe drush. Zoti do t'i fryjë zjarrit, që të ndizet.

Tofeti. Emri i një vendi të adhurimit të Molochit në Luginën e Bijve të Hinnomit, vetëm jashtë qoshes jug-perëndimore të Jeruzalemit. Këtu hebrenjtë idhujtarë, që nga ditët e Ahazit, kishin kushtuar fljime të neveritshme për foshnje (2 Mbr 23,10), duke përdorur furra të veçanta për këtë qëllim. Me sa duket mbreti këtu i përmendur nuk është mbreti i Asirisë (sepse Senacheribi nuk u takua me një fund të tillë), por përkundrazi Molochu, perëndi mbret. Një furrë ose Tofet i shkatërrimit po përgatitej për Asirinë që i ngjante kësaj furre sakrifikimi në Luginën e Hinnomit. Ndoshta kjo ka për qëllim të nënkuptojë gjykimin përfundimtar të zjarrit të ferrit.

Predikimi IV. Zoti, jo Egjipti, do të jetë Mbrojtja e Jeruzalemit. 31,1-9.

1-3. Ata që shkojnë në Egjipt për ndihmë, janë të humbur! Ata mbështeten në forcat e shumta ushtarake të Egjiptit – kuajt, karrocet e luftës dhe ushtarët. Por ata nuk mbështeten te Zoti, Perëndia e shenjtë e Izraelit, dhe as nuk i luten për ndihmë. Ai vepron me kompetencë! Ai dërgon fatkeqësi. Ai i plotëson kanosjet e tij për të ndëshkuar njerëzit e këqij, si dhe përkrahësit e tyre. Egjiptianët nuk janë perëndi – ata janë thjesht njerëz. Kuajt e tyre nuk janë të mbinatyrshëm. Kur të veprojnë Zoti, kombi i fortë do të thërrmohet, kurse kombi i dobët që e ndihmonte, do të rrënohet. Të dy do të shkatërrohen.

Ndihmësit (rr. 3) ishin, natyrisht, egjiptianët dhe ndihmuarit ishin hebrenjtë që lidhën një aleancë me ta kundër Asirisë. Të dy do të shkatërrohen. Mësimi është: Pra, mos bëni aleancë me ta. Do të merrem me ta kur koha të jetë e duhur

4-9. Zoti do ta mbronte Jeruzalemin pa ndihmën njerëzore. Së pari ai krahasohet me një luan, i pathyeshëm dhe i padiskutueshëm nga të gjithë sulmuesit ndërsa ai ruan të vetin. Atëherë, kujdesi i tij vigjilent krahasohet me atë të shpendëve që rri pezull mbrapa foleve të tyre të kërcënuara. (Të kalosh në rrethin 5 është nga e njëjta rrënjë si Pesah apo Pashkë.) Thirrjet për t'u penduar dhe për të hequr idhujtarinë (rr. 6) shoqërohet me një siguri se hebrenjtë e rrethuar në Jeruzalem, në ekstremitetin e fundit, si asirianët gjëmuar në portat e tyre, do të hidhnin poshtë idhujt e tyre dhe do të hidheshin plotësisht mbi Zotin. Rrethi 8 përmban një parashikim më të mrekullueshëm se asnjë ushtri njerëzore

nuk do ta shkatërronte armikun, por një goditje të drejtpërdrejtë nga Zoti.

9. Perandori i tyre do të ikë me vrap dhe me tmerr, ndërsa oficerët do të tmerrohen aq shumë, saqë do t'i braktisin flamurët e tyre të betejës.» Kështu ka vendosur Zoti, që adhurohet në Jerusalem dhe zjarri i të cilit ndizet për flijime

Simbolike e furrës së zemërimit të Zotit kundër Asirisë, e cila, megjithëse nën kontrollin e Judës dhe Izraelit pas humbjes së tyre në 701, do të bjerë përfundimisht te babilonasit.

Çlirimi përfundimtar i Izraelit dhe përtëritja e saj shpirtërore. 32,1-20. Shkatërrimi i ushtrisë asiriane tregon në mënyrë profetike konfliktin përfundimtar botëror, i cili do të ndikojë në sundimin e Mesisë, Mbretit të përsosur të Izraelit. Mbretëria e Krishtit do të përmbushë idealin e Zotit për një bashkësi të shenjtë, duke administruar një drejtësi të përsosur në të gjithë tokën. Mbreti i Perëndisë do të sigurojë strehim të plotë për të gjithë ata që kërkojnë strehim tek ai dhe ai do t'i kënaqë shpirtrat e tyre të etur me ujë të gjallë. (Vini re se si të gjitha këto bekime janë tashmë gati në epokën e tanishme për ata që janë qytetarë shpirtërisht të mbretërisë së tij të padukshme.) Ai do t'u dhurojë besimtarëve shikimin shpirtëror dhe fuqinë e dëgjimit që nuk do të dështojë kurrë, dhe një zemër të kuptueshme dhe dëshmi të qartë që rezulton nga shndërrimi i plotë i lindjes së re. Nën qeverisjen dhe ndikimin e tij, njerëzit nuk do të mashtrohen më nga princi i gënjeshtreve, por do të shohin qartë ndryshimin midis mençurisë morale dhe marrëzisë, duke vlerësuar se sa e egër është një jetë e përkulur ndaj së

keqes. Standardet e gjykimit të Zotit më në fund do të bëhen standardet e njeriut.

34, 1. Një ditë do të ketë mbret që sundon me ndershmëri, dhe udhëheqës që do të sundojnë me drejtësi.

Kjo mund të ketë qenë një mesazh frymëzuar drejtuar Hizkisë për pranimin e tij, megjithëse në fund të fundit ajo pret me padurim të vetmin që mund t'i plotësonte këto kushte – Mesinë.

9-14. Profeti lëshon një paralajmërim të ashpër për gratë me shoqëri botërore të Jeruzalemit se shkatërrimi i luftës do të shkatërronte të ardhurat e tyre dhe do t'i zhytë në varfëri (rr. 10). Ata do të zvogëloheshin në ngushtica të dëshpëruara dhe vajtime të çuditshme, pasi pallatet e tyre u shkatërruan dhe banesat e tyre të shkatërruara u kthyen në shkretëtirë pas zgjimit të mashtrimit të Senacheribit. (Pothuajse çdo qytet hebre përveç Jeruzalemit u plaçkit dhe u dogj në fushatën e 701, dhe rrethet e vendit u hodhën nga mbeturinat e foragjistëve asirianë).

14. Madje edhe pallati do të braktiset dhe kryeqyteti do të shkatërrohet plotësisht. Shtëpitë dhe fortesat që ruheshin, do të shtrihen në gërmadha përgjithmonë. Atje do të enden gomarë të egër dhe delet do të gjejnë kullotë.

Kjo nuk ishte e qartë për Judën sepse këto qytete u rivendosën përfundimisht. Prandaj, fraza duhet t'i referohet jo aq shumë kohëzgjatjes sa për tërësinë, intensitetin.

15-20. Premtimi i ndritshëm i dhënë për të ardhmen ishte që pas shkatërrimit të plotë të tokës (dhe kjo duket se tregon për pushtimin babilonas dhe më gjerë), Shpirti i Shenjtë do të derdhej mbi popullin e Perëndisë. Kjo do të ndodhte në

festën e rrëshajave, siç e dimë tani, dhe shkretëtira e thatë e shpirtrave të pakonkurruar do të shndërrohej në kopshte të frytshme. Por në dritën e 32,18 është e nevojshme të shihet në këtë edhe një premtim për ringjallje të madhe në ‘ditët e fundit’. Së bashku me atë derdhje të këndshme, do të vijë lulëzim dhe pjellori e paparë, madje edhe në tokat tani sterile. Dhe kushtet e drejtësisë dhe të paqes do të mbrojnë produktet e mundit të secilit. Lufta do të shfuqizohet plotësisht, pasi pylli i fuqisë dhe krenarisë njerëzore të jetë ulur nga breshri i gjykimit hyjnor.

20. Sa të lumtur do të jenë të gjithë, me ujë të bollshëm për të lashtat, dhe gjithkund kullota të sigurta për gomarët dhe bagëtitë.

Kjo duket se vlen për tokat me ujë të pijshëm dhe të frytshëm në shërbim të Izraelit në ditët e fundit, ku bagëtitë e tyre mund të kullosin pa pengesa.

Predikimi VI. Ndëshkimi i të pabesit dhe triumfi i Mesisë. 33,1-24.

1-6. Kjo ndoshta është një aludim për tradhëtinë asiriane: Senacheribi kishte shkelur premtimin e tij për të mos sulmuar dhe rrethuar Jeruzalemin, megjithë haraçin e paguar (shih 2 Mbr 18,14-17). Kjo është një profeci e triumfit të Zotit mbi asirianët e pabesë. Sh. 2 Mbr 18,14-36 për tregimin se si Senacheribi së pari pranoi dëmshpërblimin e falimentimit të Hizkisë dhe më pas kërkoi dorëzimin e pakushtëzuar. Rrethet 2,3 shprehin apelin e hebrenjve besimtarë te Zoti për çlirimin në krizën e ardhshme, dhe admirimin dhe lavdërimin e tyre për ndërhyrjen e tij të veçantë dhe gjurmimin e pushtuesve jo-hebrenj.

3,4. Kur ti lufton për ne, kombet ikin nga zhurma e betejës. Sulen fluturimthi mbi plaçkat e tyre dhe i marrin ato si plaçkë të grabitur.

Profeti u drejtohet asirianëve drejtpërdrejt si një armik i mposhtur.

Sa i madh është Zoti! Ai sundon mbi të gjitha. Ai do ta mbushë Jerusalemin me drejtësi dhe ndershmëri

Ky rreth është një pohim i sovranitetit të lavdishëm të Zotit, i cili do të tregohej në fatkeqësinë asiriane. Në Fjalën e tij të zbuluar një tempull të shenjtë, ai e ka mbushur Cionin me bekimet e drejtësisë, duke i shfaqur këto cilësi në marrëdhëniet e tij të mrekullueshme me Izraelin.

6. dhe do t'i japë kombit stabilitet. Ai e mbron gjithnjë popullin e tij dhe i jep atij urtësi dhe zotësi. Thesari i tij më i madh është respekti i thellë për Zotin.

Mbështetja për këtë është çlirimi i mrekullueshëm i Jeruzalemit nga Sennaheribi në 701, por pjesa tjetër e tokës është shkatërruar (rr. 7-9). Nderimi për Zotin i referohet adhurimit në tempullin e Jeruzalemit.

7-12. Një pamje e situatës së Judës kur Senacherib do të shkatërrojë vendin dhe do të ndezë me përçmim të dërguarit e paqes të Hizkisë. Pranimi i mëparshëm i Asirisë për dëmshpërblimin do të nënkuptonte një besëlidhje paqeje, por ai do ta prishte atë. Në ekstremitetin e pafuqisë së Judës, Zoti do të ngrihej për të shkatërruar ushtrinë e pushtuesit dhe të ekspozonte krenarinë e tij të tronditur si të pavlefshme, dhe mbrojtjen e tij ndaj Zotit si rastin e dënimit të tij të zjarrtë. Djegiet e gëlqeres (rr. 12) nënkupton një djegie qaq të plotë sa që vetëm hiri do të lihej, si gunga e vogël e mbetur pasi të jetë djegur gëlqere.

13-16. Zoti tregon për të gjithë vëzhguesit moralin e gjykimit të Tij mbi Senacheribin. Mëkatarët e pakonkurrar të Judës do të hidheshin në komplot në këtë provë të fuqisë së Perëndisë, sepse kjo nënkupton një kërcënim që paudhësitë e tyre do të vizitoheshin mbi ta. Ata do të shohin se vetëm një besimtar i sigurt dhe i drejtë mund të jetë i sigurt përballë flakës së përhershme të hakmarrjes së drejtë të Zotit – djegiet e përhershme (rr. 14). Siguria e vetme e vërtetë është një shëtitje hyjnore që ndjek ligjet e Zotit në jetën praktike. Nuk ka vend aq të sigurt sa qendra e vullnetit të Zotit. Atje një besimtar është i rrethuar nga kujdesi mbrojtës i Zotit dhe mbrohet kundër të gjithë sulmuesve të mundshëm (rr. 16).

17-24. Kjo pasazh, duke gjykuar nga thënia se Jeruzalemi do të jetë i paprekshëm, është një parathënie e mbretërisë mijëvjeçare. Prandaj, mbreti i Izraelit (rr. 17) duhet të jetë Mesia në shkëlqimin e tij të mbretit, duke mbretëruar mbi një domen mbarëbotëror.

18,19. Shqetësimet tuaja për tagrambledhësit e huaj dhe spiunët do të harrohen. Nuk do t'i shihni më të huajt arrogantë që flasin një gjuhë që nuk kuptoni.

I Plotfuqishmi profetizon heqjen e plotë të “asirianëve” të ditëve të mëvonshme nga skena, pas rrethimit të tyre të dështuar të Jeruzalemit. Qetësia e pashqetësuar e qytetit të shenjtë tregon një kohë pas përfundimit të “kohërave pagane” (krh. Lk 21.24). prania e Zotit me një bindës dhe besnik të Cionit do të sigurojë mbrojtjen e saj të padepërtueshme (rr. 21). Ajo do të jetë si një qytet i rrethuar nga moçale mbrojtëse, i padepërtueshëm për anijet e armikut dhe rrjedhat. Asnjë njeri i thjeshtë nuk është sovran mbi Izraelin, por vetë Zoti Perëndi dhe kjo siguron shpëtimin e

saj përfundimtar. Por anija pushtuese e Asirisë (duke folur figurativisht) do të rrjedhë e rrethuar pafuqishëm, me zgjidhjet e saj të çliruara; dhe të gjitha përmbajtjet e tij do të bëhen plaçkë për mbrojtësit hebrenj. Edhe hebrenjtë e çalë (rr. 23) do të jenë në gjendje të mashtrojnë dhe të plaçkisin sulmuesin e pafuqishëm. Nuk do të ketë më sëmundje shpirtërore në tokën e pastruar dhe të falur të Izraelit të ditëve të mëvonshme.

LIBRI I GJASHTË. QORTIME TË PËRGJITHSHME DHE PREMTIME, II. 34.1 – 35.10.

Predikimi I. Shkatërrimi i fuqisë pagane botërore.
34,1-17.

1-7. Zemërimi gjyqësor i Zotit do të derdhet mbi të gjitha kombet rebele të tokës dhe fuqitë e Satanait. Këtu kemi përshkruar skenën e masakrës që do të pasojë në Betejën e Harmagedonit. Ushtria ose ushtria e qiellit (rr. 4) duket se u referohen fuqive engjëjlore të kundërshtuara ndaj Zotit, në bashkëpunim me njerëzimin e pakonkurruar (krh. Ef. 6,12 – “shpirtrat-qeniet e ligësisë në qiell – gënjen”), krh. Mt 24,29 ; Ap. 6,12). E përfshirë gjithashtu është një heqje ose ndryshim i qiejve (të ulët?) Siç formohen tani, duke bashkuar në “qiej të rinj dhe një tokë të re” (krh. Is. 65,17).

4. Dielli, hëna dhe yjet do të bëhen pluhur. Qielli do të zhduket si pergamena që mbyllet, dhe yjet do të bien siç bien fiqtë.

Referenca origjinale ishte ndoshta për perënditë e Edomit. Edom = armiqtë e Zotit, Cion = njerëzit e Zotit. Bëhet fjalë për rënien e fuqive të liga qiellore që banojnë në atmosferë.

5-7. Zoti e ka përgatitur shpatën e tij në qiell dhe tani do të godasë Edomin, ata njerëz që i ka dënuar me shkatërrim. Shpata e tij do të mbulohet me gjakun dhe dhjamin e tyre, si gjaku dhe dhjami i qengjave dhe dhive që flijohen. Zoti do ta bëjë këtë flijim në qytetin Bocra; ai do të shkaktojë masakër të madhe në mbarë Edomin. Njerëzit do të bien si qe të egra dhe dema të rinj; toka do të gjakoset dhe do të mbulohet me dhjamë.

Profecia këtu paraqet shkatërrimin e kombeve pagane nën shembullin e Edomit, ose Idumesë, kombi i mallkuar nga Zoti (rr. 5). Ashtu siç Edomi ishte një vëlla i izraelitëve (Esau dhe Jakobi ishin etërit e tyre përkatës), edhe aq burra jobesimtarë janë vëllezër të humbur. Të vrarët e tyre në fushëbetejë do të jenë si kafshë flijimi, të vrarë në altar. Prandaj, kjo është përshtatshmëria e përmendjes së Bocrës, një qendër e famshme e mbjelljes së deleve në Edom. Qetë dhe demat e egër janë simbolikë e pushtimit të pushtuesve, të cilët do të bëjnë shkatërrimin e përgjakshëm në të gjithë vendin e edomasve.

8-15. Një përshkrim i shkretimit të ardhshëm të fushave të Edomit, dhe, nënkuptohet, shkatërrimi i gjithë civilizimit që mohon Perëndinë e njerëzimit jo të lindur. Shpopullimi i plotë dhe pushtimi i zonës nga kafshët dhe zogjtë grabitqarë i ngjajnë mjaft shumë asaj që ishte parashikuar më parë për Babiloninë (13,21-22). Babilonia, Moabi dhe Edomi të gjitha përfaqësojnë faza të ndryshme të degjenerimit të kulturës së korruptuar të njerëzimit të rënë.

11. Tokën do ta pushtojnë kukuvajkat dhe korbat. Zoti do ta bëjë përsëri të shkretë dhe të pabanuar, siç ishte para krijimit.

Në Zan 1,2 të njëjtat fjalë, tohu dhe bohu, janë përkthyer “pa formë dhe boshllëk”. Bricjapi i dhisë së egër dhe e krushqisë mund të përfaqësojnë krijesa demoniake, sepse demonët janë banorë të aftë shpirtëror për një vend të tillë.

15. Ky është ndoshta një aludim për tokën e Izraelit në gjendjen e tij të shpërndarë pas deportimit të Babilonisë.

Kukuvajkat do të bëjnë çerdhet e tyre, do të bëjnë vezët, do të ngrohin kllonët e tyre dhe do të kujdesen atje për to. Atje do të vijnë e do të mbledhen edhe qiftet.

16,17. Një pohim i fortë që këto parashikime të regjistruara me shkrim në librin e Zotit, d.m.th., profecitë e frymëzuara të Isaisë, do të përmbusheshin fjalë për fjalë; dhe këto krijesa të çuditshme do të ishin banorët e vetëm të përhershëm të Edomit.

Predikimi II. Bekimi në rrugën e shenjtërisë. 35,1-10.

Në kontrast të ashpër me të ardhmen e botës së papenduar, bota që kundërshton Zotin qëndron e ardhmja e popullit të Perëndisë.

1,2. Stepa do të gëzohet dhe lulet do të çelin në vende të shkreta. Shkretëtira do të këndojë dhe do të brohorasë nga gëzimi; ajo do të jetë e bukur si malet e Libanit dhe pjellore si fushat e Karmelit dhe të Sharonit. Të gjithë do ta shohin madhësitë e Zotit, lavdinë dhe fuqinë e tij.

Lulëzimi i bimësisë së shkretëtirës simbolizon ndryshimin e brendshëm që ndodh në shpirtin e shpenguar. Në vend të frutave të thata dhe vdekjes shpirtërore vjen lulëzimi i drejtë i besimit të ri që lulëzon dhe madhështia më e pjekur e kedrave të Libanit. Vullneti i shpenguar, në një masë,

pasqyron lavdinë e Shpëtimtarit që është shfaqur për shëlbimin e tyre.

3,4. .Jepu forcë duarve të lodhura dhe gjunjëve që dridhen nga dobësia. Thuajuni zemërlëshuarve; «Merrni zemër dhe mos kini frikë! Perëndia po vjen për t'ju shpëtuar, për të ndëshkuar armiqtë tuaj.» Atëherë të verbrit do të shohin dhe të shurdhët do të dëgjojnë. Zoti juaj do të vijë. Një siguri ngushëlluese për dekurajimin se Zoti do të ndërhyjë në skenën botërore, për ta bërë shoqërinë t'u nënshtrohet kërkesave të drejtësisë dhe të shpëtojë popullin e tij nga shtypësit e tyre.

5-7. Atëherë të verbrit do të shohin dhe të shurdhët do të dëgjojnë. dhe rëra e zjarrtë do të bëhet liqen, kurse në tokën e thatë do të gufojnë burimet e ujit. Atje ku dikur banonin çakajtë, do të rriten barëra kënetore dhe kallama.

Një garanci se forca e Zotit do të zëvendësojë dobësinë e njeriut. Besimtarët do të jenë në gjendje të shohin të vërtetën e Zotit dhe të dëgjojnë zërin e tij, të ecin në rrugët e tij të papenguar dhe të këndojnë dëshmitë dhe lavdërimet e tij. Rifreskimi i pasur dhe i kënaqshëm do të jetë pjesa e tyre e vazhdueshme, sesa nxehtësia që ndiejnë dhe etja e përhershme e së kaluarës së tyre të pashendetshme. Vini re se toka e copëtuar (rr. 7; rërë e ndezur) mund të ketë qenë termi hebre për “mirazhin e shkretëtirës”, që tallet udhëtarin e etur me një vëgim mashtrues të ujërave në horizont.

6. Të çalët do të kërcejnë si drerët, kurse memecët do të thërrasin nga gëzimi. Përrenjtë do të rrjedhin nëpër shkretëtirë

Të gjitha këto ndryshime në rendin natyror në Izrael pasqyrojnë rilindjen shpirtëror të kombit. Jezusi i bëri këto

mrekulli për të treguar se është ai që do të shkaktojë këto ndryshime.

8-10. Njerëzit e shpenguar do të ecin në rrugën e shenjtërisë, nga e cila do të përjashtohet ndyrësia morale, si dhe luanët e tërbuar të malinjitetit satanik. Në atë shteg edhe udhëtarët e pamend dhe të paduruar, dikur të shpenguar dhe lindur përsëri, mund të udhëtojnë pa u humbur. Dhe ata që udhëtojnë drejt qytetit të shenjtë me këtë rrugë nga Babilonia, Qyteti i shkatërrimit, do të karakterizohen nga një gëzim i veçantë, për të cilin bota nuk di asgjë, dhe do të këndojë një këngë të veçantë falënderimesh, të cilën të pa shpëtuarit nuk mund ta shqiptojnë kurrë.

8. Atje do të jetë rruga kryesore, që do të quhet «Rruga e shenjtë.» Nëpër këtë rrugë nuk do të udhëtojë asnjë mëkatar, asnjë rebel nuk do t'i mashtrojë ata që shkojnë në të.

Kjo është rruga që të çon në tempull (vendi i pranisë së Zotit). Rrugë të tilla u ndërtuan në kohërat e lashta për procesione në dhe nga tempujt paganë.

LIBRI I SHTATË. LIBRI I HIZKISË. 36,1 – 39,8.

A. **Shkatërrimi i Judës u shmang.** 36,1 – 37,38.

Skena 1. Zoti sfidohet nga fuqia botërore asiriane. 36,1-22.

Në këtë tregim kapëse qëndron në njëren anë të arenës fuqia arrogante, e pamëshirshme e botës, me çdo avantazh material në anën e saj. Nga ana tjetër qëndron teprica e dobët e Judës, duke mos pasur burim tjetër përveç Zotit. Këtu ne jemi paraqitur me një provë historike për të

demonstruar një herë e përgjithmonë nëse Zoti është Zoti i vetëm i vërtetë, sovrani mbi gjithë tokën.

1. Vitin e 24-t të mbretërimit të Hizkijës, mbretit të Judës, Senacheribi, perandori i Asirisë, sulmoi qytetet e fortifikuara të Judës dhe i pushtoi ato

Senacheribi përmend 46 nga këto qytete. Fillimisht Hizkija kishte mbajtur haraç, por më vonë, kur rrethohej Jeruzalemi, ai u pajtua, por asirianët atëherë kërkuan me tradhti dorëzimin e qytetit.

Viti i katërmbëdhjetë duket se i referohet mbretërimit të dytë të Hizkisë, d.m.th, hapësira shtesë prej pesëmbëdhjetë (plus?) vjetësh të shtuar mbretit në kohën e sëmundjes vdekjeprurëse të regjistruar në Is. 38. Sëmundja do të kishte ndodhur në 714, ose njëmbëdhjetë vite pas vdekjes së babait të Hizkisë, Ahazit. Senacherib kishte filluar mbretërimin e tij në 705, dhe kishte kaluar pjesën më të madhe të kohës që nga atëherë shtypur rebelimet në pjesë të ndryshme të perandorisë së tij. Të gjitha qytetet e fortifikuara. Regjistri i vetë Senacheribit i rendit ata si dyzet e gjashtë në numër.

2. Rabshake. Jo një emër i duhur, por titulli i një zyrtari të oborrit të lartë (fillimisht një filxhan mbretëror, pasi emri do të thotë shefi i verës). Vini re se sfida e tij është dhënë në pikën ku Isaia ishte përballur me Ahazin njëzet e tre vjet më parë (krh. Is. 7).

3. Përpara i dolën tre judeasit: administratori i pallatit, Eljakimi, biri i Hilkisë; protokollisti i shtetit, Shevna; dhe kancelari, Joahu, biri i Asafit.

7. Nëpunësi asirian vazhdoi: «Apo mos doni të thoni se mbështeteni në Zotin, Perëndinë tuaj? Madje Hizkija shkatërroi edhe shenjtëroret e Zotit, kur i tha popullit

të Judës dhe të Jerusalemit të adhuronte në një shenjtërore të vetme.

Me shumë dinakëri Asiriani i bëri thirrje partisë idhujtare në Judë, të cilët ishin të pikëlluar për reformat e Hizkisë.

8. Unë do të vë bast me ju në emër të perandorit. Do t'ju jap dy mijë kuaj, në qoftë se mund të gjeni kaq njerëz për t'i ngarë.

Ai hodhi në dhëmbët e tyre papërshtatshmërinë e tyre të keqe në kalorësi dhe karroca. Ata nuk kishin mjaft burra të stërvitur për të ngarë dy mijë kuaj edhe nëse Asiria duhet t'u jepte atyre shumë.

9. Ju nuk mund të bëni garë as me nëpunësin asirian me gradën më të ulët, e megjithatë pritni që egjiptianët t'ju dërgojnë kalorës dhe karroca.

Ai vendosi si bashkëveprimtar me vëllanë e tij rreth vitit 690, pastaj si mbret nga 685-664)

10. Mos mendoni se e kam sulmuar dhe shkatërruar vendin tuaj pa ndihmën e Zotit? Vetë Zoti më urdhëroi ta sulmoja dhe ta shkatërroja.»

Arroganca blasfemuese e Senacheribit në pretendimin e autorizimit të Zotit përmban brenda tij një element shqetësues të së vërtetës (krh. 10.5,6).

11. Atëherë Eljakimi, Shevna dhe Joahu i thanë nëpunësit: «Fol aramaisht me ne, se kuptojmë. Mos fol hebraisht; po na dëgjojnë të gjithë njerëzit mbi mure.»

Në këtë periudhë të hershme aramaishtja – gjuha siriane – ishte duke u bërë tashmë franga lingua e Lindjes së Afërt (duke zëvendësuar Akkadian amtare të Rabshakesë, e cila kishte shijuar këtë status në mijëvjeçarin e mëparshëm). Por një çifut mesatar, i pa trajnuar për tregti të huaj, ishte injorant për të.

17. ...derisa perandori t'ju shpërngulë në një vend që i ngjan vendit tuaj, ku ka vreshta për të bërë verë dhe grurë për të bërë bukë.

Politika e Asirisë ishte akoma për të dëbuar popullsitë rebele, ashtu siç kishte qenë në rastin e dhjetë fiseve në 721. Vini re se kjo është një ofertë e sigurisë ekonomike me çmimin e lirisë, një ofertë e paraqitur nga homologët e Asirisë edhe sot .

18-20. Mos t'ju mashtrojë Hizkija duke ju dhënë të kuptoni se Zoti do t'ju shpëtojë. A i shpëtuan perënditë e kombeve të tjera vendet e veta nga perandori i Asirisë? Ku janë ato tani – perënditë e Hamatit dhe Arpadit? Ku janë perënditë e Sefarvaimit? A e shpëtoi dikush Samarinë? Kur e ka shpëtuar ndonjë prej perëndive të të gjithë këtyre vendeve vendin e vet nga perandori i Asirisë? Atëherë çfarë ju bën të mendoni se Jerusalemin do ta shpëtojë Zoti?»

Mbreti asirian e konsideroi nënshtrimin e tij të këtyre principatave të Sirisë veriore si një triumf mbi perënditë e kombeve të ndryshme. Me siguri, ai arsyetoi, asnjë zot nuk mund të ishte më i madh dhe më i fortë se kombi që i shërbeu. Humbja e Izraelit mund të interpretohet si humbje e Zotit të Izraelit.

Skena II. Asiria e përgjigjur dhe gjykuar. 37,1-38.

1. Sapo e dëgjoji këtë raport, mbreti Hizkija i grisi rrobat nga pikëllimi, u vesh me pëlhurë kërpi dhe shkoi në Tempullin e Zotit.

Hizkija grisi rrobat e tij si shenjë poshtërimi dhe shqetësimi më të thellë. Ai e dinte shumë mirë se sa vetë ai ishte përgjegjës për goditjen e tmerrshme që i binte mbretërisë së tij. Ai kishte shpërfillur paralajmërimet e Zotit (krh. Isa 30; 31) dhe përfundoi aleancën katastrofike me

Egjiptin. Tani ai mund të kthehej vetëm në pendesë ndaj profetit, paralajmërimet e të cilit ai i kishte injoruar.

3. Ky është lajmi që ai u tha t'i jepnin Isaisë: «Sot është ditë vuajtjesh; jemi të ndëshkuar dhe të turpëruar; jemi si gruaja që do të lindë, por është tepër e dobët.

Fëmijët kanë ardhur në lindje. Situata e Judës ngjante me pashpresën pa shpresë kur një foshnje banon në grykën e barkut dhe nuk mund të kalojë. Vdekja kërcënon si nënë ashtu edhe fëmijë.

6,7. i dërgoi atij këtë përgjigje: «Zoti ju thotë të mos frikësoheni nga asirianët që pohojnë se Ai nuk mund t'ju shpëtojë. Zoti do të bëjë që perandori të dëgjojë një fjalë, e cila do ta detyrojë të kthehet në vendin e tij, dhe atje Zoti do të bëjë që të vritet.»

Përgjigja e parë e Zotit ndaj sfidës së Senacheribit ishte të parathotë se (a) një zhurmë për sulmin e armikut do ta shtynte Senacheribin të përpinte rrethimin; (b) ai do të kthehej në Asiri pa rinovuar rrethimin; (c) ai do të vritet.

8. Nëpunësi asirian kishte marrë vesh që perandori Senaherib ishte larguar nga Lakishi dhe po luftonte kundër fortesës së afërme të Livnës; prandaj shkoi për t'u këshilluar me të.

Livna ishte më pak se 16 km në veri të Lakishit dhe vetëm nën kufirin e Danit.

9-10 Asirianët morën lajmin që ushtria egjiptiane po vinte për t'i sulmuar, nën komandën e mbretit Tirhaka nga Nubia. Kur e mësoi këtë, perandori dërgoi një letër mbretit të Judës, Hizkijës, ku thuhej: «Perëndia, në të cilin mbështetesh, të ka thënë se nuk do të më dorëzohesh, por mos u mashtro.

Tirhaka nuk ishte mbret në këtë kohë, por Shabaka. Tirhaka duhet pra të ketë qenë komandanti komandues i forcës ekspedite egjiptiane në 701 para Kr. Mbretërimi i tij si mbret i Egjiptit nuk filloi deri në vitin 688. (Ose mbase ky Tirhaka ishte e një brezi të hershëm se ai që u bë mbret, pasi disa prova mbishkruese tregojnë se kjo e fundit do të kishte qenë vetëm një fëmijë në këtë kohë.)

12. Stërgjyshërit e mi shkatërruan qytetet Gozan, Haran dhe Recef, dhe vranë popullin e Bet-Edenit, që banonte në Telasar; asnjëra prej perëndive të tyre nuk arriti t'i shpëtonte. Gozan ishte në Padan-Aram rreth 290 km në perëndim të Ninivës. Haran ishte akoma më larg perëndimit, rreth 113 km. Megjithëse Rezef dhe Telassar ishin në rajonin e Mesopotamisë veriore, vendndodhja e tyre nuk dihet me siguri. Qytetet e përmenduar të 37,13 ishin të gjitha në Siri, në veri të Damaskut.

16. «Zot i gjithëpushtetshëm, Perëndi i Izraelit, i ulur në fron mbi engjëjt rojtarë, ti, i vetmi, je Perëndi, që sundon mbi të gjitha mbretëritë e botës. Ti krijove tokën dhe qiellin.

Ju rri ulur (i ngritur) mbi kerubinët. Kerubinët rinin mbi pajtimoren në arkën e besëlidhjes në tempull.

19. dhe kanë djegur perënditë e tyre – që nuk ishin aspak perëndi, por vetëm figura prej druri dhe guri, të gdhendura me duar njerëzore.

Në rrethanat e dukshme të pashpresë që përballeshin me Hizkinë, ky pohim i drejtpërdrejtë i hyjnisë unike të Zotit dhe mosekzistencës së perëndive të kombeve demonstruan një besim të guximshëm.

20. Tani, o Zot, Perëndia jonë, na shpëto nga asirianët, në mënyrë që të gjitha kombet e botës ta kuptojnë se ti je i vetmi Perëndi.»

Ai e mbështeti kërkesën e tij mbi nevojën për të mbrojtur lavdinë e Zotit, jo për nevojën e tij personale ose atë të popullit të tij (sepse ai e kuptoi që ata pak e meritonin favorin hyjnor).

21-29. Përgjigja e dytë e Zotit, iu drejtua Senacheribit personalisht këtë herë, si dhe Hizkisë.

23. Kë mendon të fyesh dhe të vësh në lojë? Ti je sjellë me mospërfillje ndaj meje, Perëndisë së shenjtë të Izraelit.

Është shumë domethënës titulli i Shenjtë i Izraelit, sepse ishte në këtë pikë që Zoti ishte gati të demonstronte epërsinë e tij të pamatshme mbi krijesat e tij dhe vetë-angazhimin e tij ndaj Izraelit, zotërimin e tij të çmuar.

24. Ti dërgove shërbëtorët e tu për t'u mburrur para meje, duke thënë se paske mundur malet më të larta të Libanit me të gjitha karrocet e tua të luftës. Ti je mburrur se paske prerë atje kedrat më të lartë, dhe se paske hyrë në pjesët më të dendura të pyjeve.

Pemët janë simbole të sundimtarëve të mposhtur nga asirianët

Asiriani supozoi të binte në zgjedhjet e kombeve, përfshirë njerëzit e zgjedhur posaçërisht të Zotit.

26. A të ka rënë në vesh që këtë e kisha planifikuar unë shumë kohë më parë? Dhe tani e kam realizuar. Unë të dhashë pushtet për të bërë shkrumb e hi qytete të fortifikuara.

Kur ngriti Asirinë si një instrument gjykimi, ai gjithashtu hartoi një plan për rrëzimin e tij

29. Kam marrë raportin për tërbimin dhe për mburrjen tënde; tani do të të vë një grep në hundë dhe një gojëz në gojë dhe do të të kthej andej nga erdhe.»

Zoti do ta poshtëronte Asirinë duke e trajtuar atë si një bishë të egër të nënshtruar me grep (të përdorur posaçërisht për dem) dhe urë, dhe duke e detyruar atë të kthehej në shtëpi me qëllimet e saj të pa arritura.

30-32. Zoti caktoi një shenjë konfirmuese të autoritetit hyjnor që qëndron pas këtij sigurimi. Hebrenjtë do të ishin të lirë të ktheheshin në fushat e tyre të rrënuara dhe të mblidhnin pa korrur korrjet që do të buronin nga kokrrat e rëna të korrjeve të mëparshme (pushtimi që zgjati deri tani nga pranvera në vjeshtë). Vitin pasues ata gjithashtu do të varen kryesisht nga rritja spontane, pasi shtëpitë, pajisjet dhe bagëtitë e tyre do të riparohen ose zëvendësohen. Një vit pas kësaj ata do të merreshin me mbjellje, lërim dhe korrje, sepse nuk do të kishte më kthim të marave të Asirisë. (Kjo, natyrisht, është përmbushja për të cilën tregon kjo “shenjë”, sesa shkatërrimi më i menjëhershëm i ushtrisë së Senacheribit.)

31,32. Perëndia dha siguri se refugjatët e bashkuar pas mureve të Jeruzalemit do të shfarosnin dhe rivendosnin qytetet dhe qytetet e tyre (gjatë intervalit të 113 viteve para rënies së Jeruzalemit të babilonasit).

33. Zoti ka thënë këtë për perandorin asirian: «Ai nuk do të hyjë në këtë qytet, e as nuk do të gjuajë asnjë shigjetë kundër tij. Qytetit nuk do t'i afrohet asnjë ushtar me mburojë dhe rreth tij nuk do të ndërtohet asnjë ledh.

Pasi u tërhoq për të takuar egjiptianët në Eltekeh, Senacheribi nuk do të kthehej për të rinovuar rrethimin, por do të ikte në shtëpi në rrugën më të shkurtër të mundshme.

35. Unë do ta mbroj dhe do ta ruaj këtë qytet, për hir të nderit tim dhe për shkak të premtimit që i kam dhënë Davidit, shërbëtorit tim.»

Për hir të nderit tim, kjo gjithashtu ruan integritetin tim

36. Një engjëll i Zotit iu afrua kampit asirian dhe vrau 185.000 ushtarë. Të nesërmen, në të aguar, të gjithë ishin shtrirë të vdekur!

Numri më i mundshëm është 18.500, jo 185.000. Sipas rrëfimit paralel në Kronikat, kjo përfshinte edhe kufomat e oficerëve. Një ushtri asiriane rrallë tejkalonte 120.000.

Supozimi i zakonshëm është se Zoti përdori një shpërthim të papritur të murtajës bubonike të lindur nga miu për të realizuar këtë vdekshmëri të rëndë. Herodoti regjistron një traditë të një plagë me minj fushë që përtypte të gjitha shtrëngimet e asirianëve gjatë fushatës egjiptiane.

38. Një ditë, kur po adhuronte në tempullin e perëndisë së tij, Nisrohut, dy nga bijtë e tij, Adrameleku dhe Sharezeri, e vranë me shpatat e tyre, dhe ikën në krahinën e Araratit. Fronin e perandorit Esarhadon e trashëgoi njëri prej bijve të tij.

Kjo vrasje duket se ka ndodhur njëzet vjet më vonë, në 681. Drejtshkrimet asiriane të këtyre emrave ishin Adadmilki dhe Shar-usur (krimi i të cilave përmendet në mbishkrimet e Esarhaddonit dhe Ashurbanipalit). Emri i idhullit nuk është identifikuar ende në të dhënat asiriane, përveç nëse Nisroch është një gabim i Nusku. Toka e Ararat ishte Armenia qendrore. Tradita armene tregon se këta parricida jetuan për të themeluar një dinasti me ndikim në atë tokë.

B. Shkatërrimi i mbretit të Judës është shmangur.
38,1 – 39,8.

Skena I. Rimëkëmbja e Hizkisë nga sëmundja vdekjeprurëse. 38,1-22.

Rrethet 5,6 të këtij kapitulli tregojnë qartë se në kohën e sëmundjes së Hizkisë, kërcënimi asirian për ekzistencën e Judës nuk do të lindte për shumë vite, me sa duket jo deri në fundin e fundit të pesëmbëdhjetë viteve shtesë, të shtuar në jetën e mbretit. Prandaj kjo sëmundje duhet të ketë ndodhur shumë përpara ngjarjeve të kapitujve të mëparshëm. Pse u shkel kështu rendi kronologjik në rregullimin e materialit në këtë libër? Sepse profecia e robërisë eventuale të Babilonisë për Judën lindi nga marrëzia e Hizkisë në shfaqjen e pasurisë së tij para të dërguarve babilonas. Kjo nga ana e vet vendosi skenën për ngjarjet e pjesës së fundit të librit (krh. 40-66), i cili tenton të përqendrojë vëmendjen në mërgim dhe kthimin në Jeruzalem. Ndërsa për sa i përket sëmundjes në vetvete, duket se ka qenë një karbuncë e rëndë ose abscesi, apo edhe një kancer (sh. rr. 21).

1. Në atë kohë mbreti Hizkija u sëmur dhe ishte në prag të vdekjes. Profeti Isaia, biri i Amocit, shkoi për ta vizituar dhe i tha: «Zoti thotë se duhet të rregullosh gjithçka, sepse nuk do të shërohesh. Përgatitu për të vdekur!»

Ky incident me siguri ka ndodhur njëmbëdhjetë vjet para ngjarjes së Asirisë, kështu që Hizkija kishte parë që Perëndia t'i përgjigjet mrekullisht lutjes.

2-3. Në ndryshim nga Ahazi, ai ishte njeri me lutje.

3. Hizkija ktheu fytyrën nga muri dhe iu lut Zotit: «Kujtohu, o Zot, se si të shërbeja me besnikëri dhe se si u përpoqa gjithnjë të veproja sipas vullnetit tënd.» Dhe filloi të qante me lot të hidhur.

Me një zemër të përsosur; d.m.th me një zemër plotësisht të singertë dhe të përkushtuar. Ai nuk bëri asnjë pretendim për përsosmëri pa mëkat, dhe as teksti hebre nuk mban një konotacion të tillë.

7. Isaia iu përgjigj: «Zoti do të të japë një shenjë se do ta mbajë premtimin e tij. Kjo është një nga disa përkufizime të fjalës sakrament.

8. Në shkallën e ndërtuar nga mbreti Ahaz, Zoti do të bëjë që hija të lëvizë dhjetë shkallë në drejtim të kundërt.» Dhe hija u lëviz dhjetë shkallë në drejtim të kundërt

Në dritën e informacionit tonë të tanishëm është e pamundur të përcaktohet se sa hapa ose gradë e përbënin këtë orë të Ahaz-it. Shenjat mund të kenë treguar gjysmë ore ose edhe orë tremujore. As nuk mund të jemi të sigurt nëse kjo mrekulli përfshinte një rrotullim të kundërt të tokës (gjë që mund të kishte shkaktuar shqetësime gjeologjike të dhunshme), apo ishte shkaktuar nga ndonjë gjendje e veçantë atmosferike që përfshin një përrhyerje të paparë të rrezeve të diellit.

10-14. Perspektiva e vdekjes së dhimbshme dhe të parakohshme e zhyti Hizkinë në ankth dhe dëshpërim.

12. Jeta ime ishte shkëputur dhe merrte fund. Si tenda që ulet, si pëlhura që pritët nga avlëmendit. Mendoja se Zoti po i jepte fund jetës sime.

Kjo do të thotë, rripi i rrobave, tashmë i përfunduar, është mbështjellë në një rrip rrobe.

13. Tërë natën thërrisja nga dhembjet, sikur luani të m'i thyente kockat. Mendoja se Perëndia po i jepte fund jetës sime.

Unë e kam qetësuar [shpirtin tim] deri në mëngjes; si një luan, kështu që Ai thyen të gjitha kockat e mia (një shprehje proverbiale për ankth mendor akut dhe shqetësim shpirti).

15-20. Tema e lëvizjes së dytë të këtij psalmi është falënderimi për hirin e Zotit.

15. Çfarë mund të them? Këtë e ka bërë Zoti. Zemra ime është e hidhëruar, prandaj nuk mund të bie në gjumë.

Perëndia i kishte folur mbretit me forcë gjatë kësaj krize të madhe në jetën e tij. Do të eci në procesion solemn për shkak të hidhërimit (të mëparshëm) të shpirtit tim.

16. O Zot, unë do të jetoj për ty, vetëm për ty. Më shëro dhe më lejo të jetoj.

Me anë të providencave të tilla hyjnore si sëmundje e rëndë ose rreziku. Burrat jetojnë; d.m.th, të arrihet jeta e vazhdueshme ose të shpëtohet (shpirtërisht).

17. Hidhërimi do të shndërrohet në paqe. Jetën time e shpëton nga çdo rrezik; ti i fal të gjitha mëkatet e mia.

Vini re, (ishte) për (paqen time) paqen (ose mirëqenien që) Unë kisha hidhërim të madh. Me këtë gjyq ai mësoi një mësim më të vlefshëm.

18. Askush nuk mund të të lavdërojë në botën e të vdekurve; të vdekurit nuk mund të besojnë në besnikërinë tënde.

Ata janë hije, kopje të karbonit dhe garmys. Banorët e rajoneve të varfra nuk mund të mbajnë miqësi me Perëndinë ashtu siç mund të banojnë ende në tokë. Në Sheol, sipas teologjisë së krishterë, të vdekurit ishin mbyllur në një dhomë pritjeje deri në ditën e Ditës së gjykimit).

19. Të gjallët të lavdërojnë, ashtu siç të lavdëroj unë tani. Etërit u tregojnë fëmijëve se sa besnik je ti.

Natyrisht është e pamundur që baballarët, pasi të kenë vdekur, t'i mësojnë fëmijët e tyre për Zotin.

Skena II. Krenaria e pamend e Hizkisë dhe qortimi i Zotit. 39,1-8.

1. Rreth kësaj kohe, Merodak Baladani, biri i Baladanit, dëgjoji që mbreti Hizkija kishte qenë i sëmurë dhe i dërgoi një letër dhe një dhuratë.

Në Babiloni, Merodak-baladan ishte Marduk-apla-iddina, që do të thotë Marduk i ka dhënë një djalë. “Më 721 ky udhëheqës babilonas kapi kontrollin mbi Babiloninë dhe u pranua si një vasal nga Sargoni. Kjo ambasadë urimi e tij për Judën në 712 para Kr. kishte motivin e poshtëm për të ndërlikuar Hizkinë në një komplot kundër Asirisë, por dy vjet më vonë Sargoni pushtoi Babiloninë, dhe ai e burgosi Baladin në 709.

5. Pastaj Isaia i tha mbretit: «Zoti i gjithëpushtetshëm thotë se po vjen koha kur gjithçka në pallatin tënd, gjithçka që kanë grumbulluar të parët e tu deri më sot, do të shpíhet në Babiloni. Nuk do të mbetet asgjë.

Zoti i kishte dhënë si thesar këto thesare tokësore, por Hizkija i konsideroi ato si të tijën dhe ua humbi një mundësi të mrekullueshme të dëshmisë shpirtërore këtyre dërguesve paganë. Ai po i jepte lavdinë vetvetes në vend të Zotit.

6 Ky parashikim shumë i qartë u plotësua me saktësi në ditët e Nebukadnetsarit. I gjithë ky thesar shkoi si plaçkitje në Babiloni (në vend në kryeqytetit asirian, Nineve, siç mund të ketë menduar parashikimi njerëzor).

7. Disa nga pasardhësit e tu të drejtpërdrejtë do të merren dhe do të tridhen, që të shërbejnë në pallatin e mbretit të Babilonisë.»

Kjo do të ndodhte një shekull më vonë dhe ishte një pasojë afatgjatë e aleancës që Hizkija përfundoi me këtë rast me Merodah Baladani i cili dëshironte të rimarrë fronin e tij.

Për shënime të mëtejshme, shihni 2 Mbr 20,12-19. Kjo vizitë ka ndodhur ndoshta midis 703 dhe 701

8. Kjo fjalë i dha të kuptonte mbretit Hizkija se gjatë jetës së tij do të kishte paqe dhe siguri, prandaj iu përgjigj: «Lajmi që më dhe nga Zoti, është i mirë.»

Hizkija ndjeu drejtësinë e qortimit të Perëndisë dhe u përkul para saj. Në të njëjtën kohë, ai mbërtheu sigurinë ngushëlluese se të paktën kjo robëri babilonase nuk do të ndodhte në jetën e tij.

LIBRI I TETË. LIBRI I NGUSHËLLIMIT. 40,1 – 66,24.

Seksioni I. Qëllimi i Paqes. 40,1 – 48,22.

Predikimi I. Madhëria Sovrane e Zotit Ngushëllues. 40,1-31.

1-11. Shpirti i Zotit këtu shpall rehati hyjnore. Nuk ka sugjerim të qartë në këtë kapitull (as në Isa 41; 42) se çfarë i kishte ndodhur Izraelit. As Mërgimi dhe as restaurimi në tokë nuk është aluduar në mënyrë specifike. Thjesht thuhet se Izraeli do të ketë duruar një shërbim të rëndë ushtarak (luftë në rr. 2) dhe ka marrë një dënim të dyfishtë nga Zoti për mëkatet e saj.

1. Ngushëllojeni, ngushëllojeni popullin! – thotë Perëndia jonë.

Populli im. Gjuha e hirshme e një Zoti të dhembshur dhe besëlidhës. Një thirrje për të gjithë profetët e vërtetë të Perëndisë, që nga koha e Isaisë e deri në afërsi të Mërgimit. Shumica e mërgimtarëve kishin ardhur fillimisht nga Jeruzalemi. Rruga në të cilën të mërguarit do të udhëhiqet nga vetë Zoti nga Babilonia, ishte nëpër shkretëtirën që ndan Izraelin nga Babilonia.

2. – Jepini zemër popullit të Jerusalemit. Thuajini se ka vuajtur mjaft gjatë, dhe mëkatet e tij tani janë falur. E kam ndëshkuar plotësisht për të gjitha mëkatet e tij.»

Dyfishi ndoshta i referohet (a) dënimit të jashtëzakonshëm të shtatëdhjetë viteve të robërisë, (b) dënimit të përjetshëm të vizituar ndaj personit të Krishtit, mbajtës i mëkatit në kryq.

3. Një zë thërret: «Përgatitjani rrugën Zotit në shkretëtirë! Hapni udhën në vende të shkreta për Perëndinë tonë!

Implikimi këtu është se Zoti duhej të kthehej në Jeruzalem përmes rrugës së shkretëtirës me të cilën do të ktheheshin mërgimtarët nga Babilonia, dhe se një përgatitje e përshtatshme për ardhjen e tij do të ishte heqja e pengesave dhe zbutja nga një rrugë. Por nga zbatimi i këtij rrethi nga Mateu për shërbimin e Gjon Pagëzorit (Mt 3,3), është e qartë se këto tipare gjeografike simbolizojnë jetën e thatë të shpirtit të pakonkurueshëm. Prandaj kodrat paraqesin krenarinë trupore të mëkatarit dhe luginat gjendjen e tij të shpresës dhe mëshirimit të mishit.

4. Mbushni çdo luginë; rrafshoni çdo mal. Kodrat do të bëhen rrafshinë, dhe krahinat kodrinore do të rrafshohen

Nxirrni tapetin e kuq, siç do të thoshim

5. Atëherë madhështia e Zotit do të shfaqet dhe do ta shohë i gjithë njerëzimi. Këtë e ka premtuar vetë Zoti.»

Lavdia e Zotit do të zbulohet përmes Zotit do të zbulohet si Zoti sovran i historisë që e çon popullin e tij përsëri në vendin e tyre,

(a) Çlirimi i Kirit nga mërgimtarët nga robëria babilonase dhe rivendosja e tyre në tokën e premtimit;

(b) Çlirimi i Krishtit nga skllëverit e Satanit dhe adoptimi i tyre në familjen e Perëndisë. E gjithë njerëzimi duhet të

dëshmojë këtë ndërhyrje hyjnore në emër të njerëzve të shpenguar.

6,7. Një zë thërret: «Shpallni një lajm!» «Çfarë lajmi duhet të shpall?» – pyes unë. «Shpallni që tërë njerëzimi është si bari; nuk jeton më gjatë se lulet e egra.

E marrë nga vetvetja, njeriu është tragjikisht i dobët dhe kalimtar, dhe bukuria e tij së shpejti venitet. Jeta e tij është e privuar nga dinjiteti apo kuptimi i vërtetë. Por Fjala e përjetshme dhe e pagabueshme e Zotit investon njerëzimin besimtar me një domethënie dhe lavdi të padurueshme.

8. Po, bari fishket dhe lulet veniten, por fjala e Perëndisë sonë qëndron përgjithmonë.»

Premtimet e tij (veçanërisht për Izraelin) mbeten përgjithmonë të vlefshme. Ky premtim pret kthimin përfundimtar të Izraelit dhe të gjithë njerëzve të Zotit. Në DhR, që është një përmbushje e ndërmjetme, zëri është ai i Gjon Pagëzorit, duke njoftuar ardhjen e Atij që do të çojë popullin e tij në shtëpi nga një mërgim shpirtëror.

9-11. O Cion, që sjell një lajm të mirë (d.m.th., i cili predikon Ungjillin) Ju që i tregoni lajm të mirë Cionit. Kjo e fundit lë të pashpjeguar se çfarë personazhi femër mund të jetë kush është të ungjillizojë Cionin (sepse “ti” është femër në hebraisht). Jeruzalemi, Qyteti i Shenjtë do të njoftojë ardhjen e Zotit në të gjitha qytetet e tjera të Judës.

10. Zoti Perëndi po vjen për të sunduar me pushtet, duke sjellë me vete popullin që ka shpëtuar.

Zoti sovran do të sundojë me pushtet, duke sjellë me vete njerëzit që ai ka shpëtuar. shih I Sel 4,14.

11. Ai do të kujdeset për kopenë e tij si bari; do t'i mbledhë qengjat e tij dhe do t'i mbajë në duar; do t'i udhëheqë nënat e tyre me kujdes.

Ai do të ushqejë. . . mbledhë . . mbajë . të çojë. Një parashikim i përshkruar bukur dhe jetuar nga Zoti ynë Jezu Krisht.

Rrethet 12-17 paraqesin madhësitë e pakrahasueshme të Zotit si Krijues pafundësisht të madh dhe të mençur. Sipas mitologjisë pagane perënditë e kombeve u nxorrën nga materia paraekzistuese. Por ky Zot i zbulesës ishte përjetësisht para-ekzistues para krijimit, dhe mbetet tej mase tej krijimit të tij, krejtësisht i pakapshëm në mençuri dhe thellësi e mendimit. Kjo paraqet skenën për ekspozimin e idhujtarisë (rr. 18-20) në të gjithë absurditetin e saj të keq. Krijimi i një imazhi të gdhendur flet mirë për faktin se vetë perëndia pagane ishte një krijesë e thjeshtë e imagjinatës së njeriut.

19. Ai nuk është si idhulli që bëjnë punëtorët, të cilin e prarojnë farkëtarët dhe e vendosin në një piedestal prej argjendi, në kontrast me perënditë e Babilonisë

21. A nuk dini gjë? A nuk ju treguan për këtë shumë kohë më parë? A nuk keni dëgjuar se si filloi bota?

Edhe paraardhësit e jo-hebrenjve (p.sh., Adami dhe Noeja), në fillim të historisë, e dinin për një Krijues-Zot të vërtetë.

22. Botën e krijoi Ai që rri ulur në fronin e tij, përmbi tokë dhe jashtë qiellit; njerëzit poshtë i duken të vegjël si milingonat. Ai e shtriu qiellin si perde, si tendë për të banuar. Vini re se rrethi (përçafimi) është i pajtueshëm me nocionin e tokës si sferë (apo edhe diskoid).

23. Ai rrëzon dhe asgjëson sundimtarë të fuqishëm.

Të mëdhenjtë e kësaj toke – madje një Senacherib ose një Nebukadnetsar – janë plehra (kotësi) e pavlerë para Sovranit

të gjithëfuqishëm. Ato janë si fara e paprekur që hidhet shpejt nga toka në të cilën ngrihet (rr. 24).

26. Shikoni lart në qiell! Kush i krijoi yjet që shihni? Ai që i bën të dalin si ushtri, ai e di se sa janë, dhe e thërret secilin me emrin e vet! Fuqia e tij është kaq madhështore – nuk mungon asnjëri prej tyre!

Yjet adhuroheshin si hyjnitë në Babiloni. Madhështia e qiejve të yllit është një kujtesë se sa njeri i ndyrë dhe i pafund është njeriu.

27-31. Nëse atëherë Zoti i Izraelit është ky Krijues dhe Sovran i Gjithëpushtetshëm, populli i tij nuk ka nevojë kurrë të frikësohet se problemet dhe vështirësitë e tyre janë shumë për të që ai t'i trajtojë, ose se ai nuk është në gjendje t'i nxjerrë në gjyq shtypësit e tyre të padrejtë (edhe pse vitet e gjata të Izraelit robëria që do të vijë mund t'i japë asaj përshtypjen). Fuqia e tij për t'i çliruar dhe hakmarrë ndaj tyre, nuk zvogëlohet kurrë përmes lodhjes dhe mbikëqyrjes. Dituria e tij për të rregulluar punët e njerëzve është përtej të kuptuarit të tyre. Fëmijëve të tij, të cilëve u mungon qëndrueshmëria dhe forca, ai në mënyrë të lirë u jep gjithçka që u nevojitet për përparimin e tyre të vazhdueshëm dhe arritjen shpirtërore, me kusht që ata ta besojnë me besim në pritje dhe lutje.

31. Por atyre që besojnë në Zotin për ndihmë, do t'u ripërtërihen forcat. Ata do të ngrihen me flatrat lart si shqiponjat; ata do të vrapojnë, por nuk do të lodhen; do të ecin, por nuk do të dobësohen

Ata duhet të forcohen në mënyrë që të mbijetojnë në mërgim dhe të kthehen në Izrael.

Predikimi II. Sfida e Zotit ndaj jobesimtarëve idhujtarë. 41,1-29.

1-7. Zoti, si Zot mbi fatin e kombeve dhe njerëzve, këtu shpall providencën e tij të gjithëpushtetshëm. Ishujt ose qytate bregdetare (rr. 1). Tokat mesdhetare. *Popujt*. Njerëzimi në përgjithësi, si një bashkim i njësive kombëtare. Zoti përkushton që të arsyetojë me ta në bazë të inteligjencës dhe ndërgjegjes në lidhje me ligjin moral që ai ka ngulitur në zemrat e tyre me anë të hirit të përbashkët.

2. Kush e solli pushtuesin dhe kush e bën të fitojë ngado që të shkojë? Kush i jep fitore mbi mbretër dhe kombe? Shpata i rrëzon sikur të ishin prej pluhuri. Shigjetat i shpërndajnë si kashtë në erë.

Kir. Ata që mund të jenë tepruar nga perënditë e Babilonisë, kishin nevojë të dëgjonin këtë mesazh. Këta perëndi janë dërguar në gjykatë.

Ai nga lindja. Pushtuesi i ardhshëm i Babilonisë, Kiri i Madh i Persisë (558-529 para Kr.). Ai do të vinte si shërbëtor i mirosur i Zotit (45.1), një lloj i mesisë, çlirimtar i popullit të Perëndisë nga skllavëria. Isaia thekson vlerën e dukshme të përmbushjes së ardhshme të këtyre parashikimeve në lidhje me triumfin e papërmbajtshëm të Kirit nën bekimin e Zotit.

3. Ai i ndjek dhe marshon përpara i sigurt, aq shpejt, saqë këmbët mezi e prekin tokën! Ndjekur. . . kaloi . . . kishte . . . shkuar. Përkthejeni si kohë e tanishme ose e ardhshme.

4. Kush e shkaktoi këtë? Kush e ka caktuar zhvillimin e historisë? Unë, Zoti, isha atje në fillim, dhe unë, Zoti, do të jem atje në fund.

Rënia e Babilonisë dhe suksemi i Kirit do të demonstrolin se ky Perëndi i një kombi të vogël të përbuzur dhe të mërguar është me të vërtetë i Përrjetshmi, Urdhëruesi i fatit të njerëzve.

6,7. Zejtaret e ndihmojnë njëri-tjetrit dhe i japin zemër njëri-tjetrit. Marangozi i thotë argjendarit: «Shumë mirë!» Njeriu që farkëton idhullin, i jep zemër atij që e mbërthen me gozhdë. Ata thonë: «Është ngjitur mirë me kallaj» – dhe e mbërthejnë me gozhdë.

Kombet përpiqen të mbrohen nga Kiri duke përdorur adhurimin e një idhulli për t'i shpëtuar ata. Idhulli i prodhuar nga kombet është një pajisje e mishit, e krijuar për t'u dhënë burrave njëfarë sigurie përballë forcave mbinjerëzore të jetës.

8-20. Izraeli, si populli i zgjedhur i Plotfuqishëm, është një instrument i providencës së tij sovraue.

8. Por ti, o Izrael, shërbëtori im, ti je populli që kam zgjedhur, pasardhësit e Avrahamit, mikut tim.

Paraqitja e parë e figurës së rëndësishme të Shërbëtorit të Zotit. Shërbëtori është këtu kombi besimtar i Izraelit, në krahasim me jo-hebrenjtë jobesimtarë. Rëndësia e popullit të Izraelit qëndron në faktet se (1) ata janë pasardhës të Abrahamit, mikut të Zotit (lit., I dashuri im); dhe (2) ata janë trashëgimtarë të premtimeve të besëlidhjes (Zan 12,1-3). Si një emigrant nga Ur në Sumer, Abraham erdhi nga “skajet e tokës” (nga pikëpamja palestineze, të paktën). Kështu që mërgimtarët e robërve do të mblidheshin përsëri nga Babilonia në 537.

10. Mos ki frikë – unë jam me ty! Unë jam Perëndia jote – mos u tremb nga asgjë! Unë do të të forcoj dhe do të ndihmoj; do të të mbroj dhe të shpëtoj.

Edhe pse asnjë komb i mërguar nuk ishte sjellë kurrë më parë në histori për të filluar jetën përsëri në atdheun e tyre stërgjyshor, dhe megjithëse qeveria jo-hebreje nuk do të kishte asnjë mjet praktik për t'i nxitur hebrenjtë të ktheheshin në shtëpi, megjithatë Zoti do ta sillte këtë dukej e pamundur të kalojë. Sipas fjalëve të këtij rrethi ai u përpoq të forcojë popullin e tij në mënyrë që ata të triumfojnë mbi çdo fuqi tokësor (qoftë Babiloni apo Persia, Greqia apo Roma) që do të kërkonin të shuanin dëshminë e tyre. Të gjitha këto perandori të kombeve do të binin dhe të kalonin, ndërsa populli i Zotit do të jetonte dhe do të lulëzonte. (Parashikim i mahnitshëm, i përmbushur mahnitshëm!). Jo se Izraeli do të fitonte ndonjëherë fuqi të madhe botërore, por Zoti i saj do të ishte forca e saj e vazhdueshme. Në vetvete, Izraeli ishte vetëm një krimb i dobët (rr. 14), do të përçmohet dhe përshpejtohet nga bota. Por si një instrument i dhënë në dorën e Zotit, ajo do të ishte mjeti për të rrëzuar më të fuqishmit e kombeve dhe për t'i shkatërruar ata. Lutjet e lëshimit të besimtarëve forcat më të fuqishme në historinë njerëzore, dhe madje edhe ushtritë e pathyeshme të Persisë, Greqisë dhe Romës do të shkatërroheshin përpara dekreteve të Zotit, duke e lënë popullin e Perëndisë triumfues midis rrënojave të tyre.

17-20. Këto rrethe paraqesin me simbolikë të pasur shndërrimin e jetës që Zoti premtoi të sillte për Izraelin shpirtëror. Si në brezin që do të kthehej nga Babilonia, ashtu edhe në të gjitha brezat pasardhës, do të garantohet se ai do të furnizonte nevojat fizike dhe shpirtërore të shërbëtorit të kombit. Edhe në vështirësitë dhe kohërat më të vështira dhe të rrezikshme, Zoti do të furnizonte me bollëk të gjithë njerëzit e tij që mund të kenë nevojë, duke gjallëruar shpirtrat

e tyre me pije freskuese më të ëmbël dhe duke caktuar për ta kopshte me hije dhe të bukur dhe pemë për kënaqësinë e tyre shpirtërore. Shtatë llojet e pemëve në rrethin 19 simbolizojnë përsosjen e punës së Zotit në këtë lidhje.

20. Njerëzit do ta shohin këtë dhe do ta kuptojnë se e kam bërë unë, Zoti. Ata do ta kuptojnë se këtë e ka realizuar Perëndia e shenjtë e Izraelit.

Një dispozitë e tillë, e hirshme do të forconte fuqishëm besimin e popullit të Perëndisë, pasi ata e njihnin dhe u gëzuan për besnikërinë e tij.

21-29. Duke u kthyer tani te jo-hebrenjtë që adhurojnë idhujt, Zoti i sfidon ata të provojnë realitetin dhe fuqinë e idhujve të tyre me anë të testit të profecisë dhe përmbushjes (rr. 22). Populli i tij i ngarkon këta perëndi të rremë se nuk ishin plotësisht në gjendje të paracaktonin vullnetin dhe qëllimin e tyre, përmes profetëve të tyre, dhe pastaj ta zbatojnë atë. Por Zoti këtu dhe tani (rr. 25) shpall qëllimin e tij për të ngritur – 150 vjet më vonë – një pushtues i papërmbajtshëm nga lindja (duke e bërë sulmin e tij nga veriu), i cili do të respektonte emrin e Zotit dhe do të zbatonte planin e tij. Zotat imagjinarë të kombeve nuk mund të arrinin asnjë veprim të tillë si ky.

27. Unë, Zoti, ia tregova i pari lajmin Cionit; dërgova një lajmëtar në Jerusalem për të njoftuar: «Populli yt po vjen! Ata po kthehen në shtëpi!»

Vini re; d.m.th., vini re përmbushjet e parashikimeve të mia. Ata do t'i jepja Jeruzalemit një lajmëtar të lajmit të mirë “(d.m.th. vetë Isaia).

28. Kur shikova midis perëndive, asnjëra nuk kishte gjë për të thënë: asnjëra nuk mund t'i përgjigjej pyetjes sime.

Asnjë njeri. Asnjë profet parashikues midis adhuruesve të idhujve.

Predikimi III. Shërbëtori i Zotit – si individ dhe si komb. 42,1-25.

1-4. Kjo është e para nga këngët e Shërbëtorit të cilat janë: 42,1-7; 49,1-7; 50,4-11; 52,13 – 53,12. Referencat e DhR për këtë shërbëtor janë: Mt 20,28; Fil 2,7 +; Veprat 3,13-15. Vetëm 41,8 dhe 42,19 i referohen Izraelit si një shërbëtor. Mesia-Shërbëtori është paraqitur si Profet i butë (një fragment i aplikuar Zotit Jezus në Mt 12.18-20). Është e qartë se Shërbëtori tani është një individ sesa komb i Izraelit në tërësi. Perëndia do të ishte i kënaqur me të (krh. Mt 3,17). Si i Zgjedhuri, ai ishte Kryetari federal i popullit të zgjedhur të Zotit. Ai do të fuqizohej posaçërisht nga Shpirti i Shenjtë (krh. Isa 11,2). Duke shmangur çdo shfaqje të vetvetes, ai do të ushtronte një shërbim të qetë dhe të padurueshëm (edhe pse turmat, siç e dimë tani, do t'i binin në fusha dhe kodra). Me butësi ai do të shmangte thërrmimin e kallamit të mavijosur (rr. 3), d.m.th., mëkatarit të penduar ose shuarjen e dëshmisë së dobët të besimtarit më të dobët. Ai do të kishte një shërbim për të gjitha kombet, duke sjellë atyre gjykim (në rr. 1,4 *mišpat* nënkupton standardet ose parimet e shenjtërisë dhe të së vërtetës hyjnore – besimi i vërtetë i Ungjillit). Për më tepër, kjo mesazh dhe standardi i tij do të zinte rrënjë të përhershme në botë, madje edhe në ishujt ose brigjet e perëndimit.

1. Zoti thotë: «Ja shërbëtori im, të cilin e forcoj – atë që kam zgjedhur, atij i drejtohet dashuria ime. E kam mbushur me shpirtin tim, dhe ai do t'i sjellë drejtësi çdo

kombi. *tsedaqa* është justifikim e shpëtim, ndërsa *tora* është vullneti i Zotit për njerëzit e tij (shenjtërimi). Një dalje e dytë kërkon një Moisiu të dytë.

2. Ai nuk do të thërrasë, as s'do ta ngrejë zërin dhe as s'do të mbajë fjalime me zë të lartë në rrugë.

Ai nuk duhet të jetë një pushtues ushtarak ashtu si ishte edhe Kiri.

5-9. Misioni i dyfishtë i Zotit për Shërbëtorin e tij do të ishte. (a) të përmbushë premtimet e tij të besëlidhjes për Izraelin; (b) për të sjellë dritën e zbulesës për jo-hebrenjtë. Krijuesi dhe Mbështetësi i jetës do të merrnin përsipër të mbështesin Shërbëtorin në misionin e tij tokësor (rr. 6). Ungjilli i Shërbëtorit do të vepronte për t'i çliruar të gjithë besimtarët nga shtëpia e burgut të mëkatit (rr. 7). E gjithë lavdia për të parashikuar me saktësi ngjarjet e ardhshme do të mbahet vetëm nga Zoti. Ai nuk do ta ndajë atë me perënditë e shpikur nga njerëzit.

Rrethet 10-13 përfaqësojnë jo-hebrenjtë si duke kënduar lëvdata për çlirimin dhe shndërrimin e tyre dhe gëzohen me Izraelin besnik për pushtimin e Zotit të të gjithë armiqve të tij, përmbysjen e tij të perandorive dhe sistemeve intelektuale ushtarake ndaj autoritetit dhe të vërtetës së tij. Pushtimi kulminant, natyrisht, do të jetë konflikti i fundit i Armagedonit.

Rrethet 14-17 paraqesin premtimin se Zoti do të vizitonte gjykimin mbi kombet dhe do të rivendoste me butësi popullin e tij të ndëshkuar. Duke u përmbajtur gjatë vuajtjeve të tyre disiplinore, ai tani do të shpërthente në gjykim mbi fuqitë e kombeve të simbolizuara nga këto male dhe kodra, dhe pengesat e ndryshme ujore të Babilonisë që do të mbanin në robëri hebrenjtë (rr. 15).

16. Do ta udhëheq popullin tim të verbër rrugëve, nëpër të cilat nuk ka udhëtuar kurrë. Do ta shndërroj errësirën e tyre në dritë dhe do ta rrafshoj para tyre krahinën kodrinore. Këto janë premtimet e mia, dhe unë do t'i mbaj patjetër.

Të verbrit. Hebrenjtë kryengritës, do të udhëhiqen përmes vuajtjeve për të braktisur idhujtarët e tyre dhe për t'u kthyer te Zoti. Për natën e tyre të gjatë të turpit dhe pikëllimit, Zoti do t'u jepte atyre ripërtëritje shpirtërore, dhe ai do t'i qetësonte të gjitha vështirësitë që pengojnë kthimin e tyre në Palestinë. Por idhujtarët e kombeve që kapeshin për neveritë e tyre, ai do të diskreditonte dhe shkatërronte.

18-25. Zoti këtu i kushton vëmendje verbërisë së çuditshme dhe të pakapërcyeshme të shërbëtorit të kombit të tij, Izraelit. Duke parë mrekullitë e tij të çlirimit, hebrenjtë, megjithatë, mbetën jo mirëkuptues dhe të dhembshëm. Qëllimi i Perëndisë, kur ai zgjodhi Izraelin, ishte të lartësojë ligjin e tij të shenjtë përmes një populli që i bindej. Por, mjerisht, hebrenjtë kishin injoruar tërësisht ligjin e tij; dhe kështu ata do të duhej t'i nënshtroheshin përbuzjes nga armiqtë dhe robëria e tyre në Babiloni.

24. Kush ua dorëzoi Izraelin plaçkitësve? Ishte vetë Zoti, kundër të cilit mëkatuam! Ne nuk donim të jetonim siç dëshironte ai, as t'u bindeshim mësimëve që na i dha ai.

Zoti e bëri të qartë se humbja dhe mërgimi do të vinte mbi popullin e tij jo sepse ai nuk ishte në gjendje t'i mbronte ata, por përkundrazi sepse ai zgjodhi keq dhe vendosi që ata të ndëshkoheshin kështu.

Predikimi IV. Kombi i dëshmitarëve u shpengua nga skllavëria babilonase. 43,1-28.

1-7. Zoti këtu i premtton Izraelit bekimin e rivendosjes, duke lëshuar nga dashuria e tij dhe duke vepruar me anë të shëlbimit.

1. O Izrael, Zoti, i cili të krijoi, thotë: «Mos ki frikë – unë do të të shpëtoj. Të kam thirrur me emër – ti je i imi.

Meqë ata ishin shitur në skllavëri, Izraeli duhej të shpengohej (d.m.th. i blerë). Ashtu si Perëndia i kishte nxjerrë ata nga Egjipti, tani ai do t'i shpengonte nga Babilonia. Aludimi për shkretëtirën dhe ujin i referohet Zotit duke i lejuar ata të udhëtojnë përsëri në Izrael

3. Sepse unë jam Zoti, Perëndia jote, Perëndia e shenjtë e Izraelit. Do ta sakrifikoj Egjiptin për të të çliruar, do të sakrifikoj Nubinë dhe Sabën.

Nën udhëheqjen e Kambizit, persianët pushtuan këto troje dhe kjo mund të shihet si shpërblimi i tyre për t'i dhënë Izraelit lirinë e tij (krh. Ez 29,18-19)

Baza për këto premtime shoqërimi dhe çlirimi përmes vuajtjes dhe gjykimit nuk ishte ndonjë epërsi apo meritë nga ana e hebrenjve, por mirësia dhe hiri i pashprehur i Zotit, dhe vetë-përkushtimi i tij si Ati ndaj popullit të tij të besëlidhjes. Ai u kishte dhënë persianëve, më parë, si një shpërblim për çlirimin e tyre të Izraelit të robëruar nga Babilonia, vendin e Egjiptit dhe një pjesë e Etiopisë si shtesë në perandorinë e tyre (këto u shtuan në mbretërimin e Kambizit, bir i Kirit).

4. Do të sakrifikoj kombe të tëra për të të shpëtuar jetën, sepse ti je për mua i shtrenjtë, sepse të dua dhe të nderoj.

Ju. Populli i Izraelit, i çmuar në sytë e Atit sepse investoi me përsosjet e Zotit Jezus, duke iu dhënë atyre me hir.

5. Mos ki frikë – unë jam me ty! Nga lindja dhe nga perëndimi i largët, do ta kthej popullin tënd në shtëpi.

Mërgimtarët e shpërndarë do të kthehen nga çdo drejtim gjeografik. Por duke nënkuptuar, rikthimi në Cion duket se i referohet gjithashtu mbledhjes së të gjithë të zgjedhurve (rr. 7) në Kishën e Jezu Krishtit, sepse ato përfshijnë secilin. . . të cilin unë e kam krijuar. . . për lavdinë time, domethënë të pasqyrojnë karakterin e Tij, ta lavdërojnë Atë.

8-13. Këtu shërbëtori-kombi paraqitet si dëshmitar i Zotit për botën jo-hebreje. Izraeli i rivendosur, i shëruar nga verbëria e saj, do të kualifikohet si një dëshmitare e së vërtetës dhe besnikërisë së Zotit të gjallë në kontrast me adhuresit paganë të idhujtarisë, të cilët mund të dëshmojnë për asgjë si kjo në perënditë e tyre. Ishte përgjegjësia e Izraelit për ta shpallur Zotin si Zotin e vetëm që ekziston, dhe si Shpëtimtarin e vetëm të mëkatarëve.

9. Thërritini kombet, që të vijnë në proces! Cila nga perënditë e tyre mund ta parashikojë të ardhmen? Cila nga ato e ka parashikuar atë që po ndodh tani? Perëndi të tilla le të sjellin dëshmitarë për të provuar se kanë të drejtë, për të dëshmuar të vërtetën e fjalëve të tyre.

Zotat e Babilonisë. Përmbushja e profecisë është një pjesë e rëndësishme për të dëshmuar unitetin e Zotit dhe për të shfaqësuar çështjen e tij.

12. E parashikova atë që do të ndodhte, dhe pastaj të erdha në ndihmë. Asnjë perëndi e huaj nuk e ka bërë ndonjëherë këtë; ju jeni dëshmitarët e mi.

Asnjëherë asnjë hyjni pagane nuk u lidh me Zotin për të çliruar Izraelin nga tirania e huaj ose nga rreziqet kombëtare. Asnjëherë nuk e tregoi të Plotfuqishmi fuqinë e tij për të

shpëtuar, përveç kur njerëzit e tij larguan adhurimin e tyre për të gjithë perënditë e tjera.

13. Unë jam Perëndia dhe ky do të jem përgjithmonë. Askush nuk mund t'i shpëtojë fuqisë sime; askush nuk mund ta ndryshojë atë që bëj unë.

Askush nuk mund t'i pengojë planet e Zotit.

14-21. Kjo pasazh deklaroi se Zoti do të tregonte sovranitetin e tij duke përmbysur Perandorinë Babilonase dhe duke i çuar hebrenjtë përsëri në Palestinë. Ai do t'i zbriste Babilonasit nga epërsia e tyre dhe do t'i bënte të iknin nga Babilonia para sulmit të Persisë. Ai ishte i njëjti Perëndi që bëri një shteg nëpër Detin e Kuq për hebrenjtë e Daljes dhe mbyti qerret egjiptiane që ndiqnin pas tyre. Por shpëtimi i tij i ardhshëm ishte për eklipsin edhe atë në lavdi. Sepse ai do të drejtonte hebrenjtë e çliruar nëpër shkretëtirën e Sirisë, dhe do të bënte që ata të vinin rrjedhë uji për të shuar etjen e tyre (me siguri figurative për masën e qëndrueshme që ai do t'u jepte pionierëve gjatë viteve të hershme të intimitetit dhe vuajtjes). Kafshët e shkretëtirës që përfaqësohen si të lumtur në këtë furnizim me ujë mund të qëndrojnë për kombet jo-hebrenj të cilët do të përfitojnë nga dëshmia e hebrenjve të rivendosur.

22-28. Izraeli i pavëmendshëm duhet së pari të vuajë nga katastrofa kombëtare përpara se të përjetonin këto bekime të premtuara. Duke ndezur Perëndinë dhe fenë e modës së vjetër të Shkrimeve, ata iu drejtuan perëndive të tjera, besimeve të reja dhe aleatëve paganë. Prandaj, megjithëse ata ruajtën format e adhurimit, ajo që ata sollën me të vërtetë te Zoti nuk ishin delet e tyre, por zemrat e tyre të penduara dhe mëkatet e pafalura. Ajo që kërkon Zoti nuk është ofertë e

harlisur dhe e shtrenjtë, por besim i prerë në të dhe nënshtrim ndaj vullnetit të tij. Megjithë fajin e popullit të tij, megjithatë, Perëndia synoi të anulojë mëkatet e tyre (rr. 25), jo për ndonjë meritë shteruese në Izrael, por vetëm për shkak të dëshirës së tij të dashur për të nderuar ndërmarrjet e tij të besëlidhjes. Nga pikëpamja e ligjeve të drejtësisë, hebrejtë nuk kishin asnjë rast të mbronin, sepse edhe paraardhësi i tyre i besëlidhjes, Abrahami, ishte fajtor për mëkatën (duke gënjyer faraonin dhe Abimelekun për statusin e gruas së tij), dhe udhëheqësit e tyre shpirtërorë ishin kthyer kundër Zot (rr. 27). Prandaj ata do të duhet të durojnë katastrofën kombëtare dhe turpin (në robërinë e tyre në Babiloni).

22. Në përgjigje të pretendimit se Izraeli nuk e kishte merituar kurrë mërgimin. Adhurimi i tyre ishte lyer kaq shumë nga mëkati, sa që kurrë nuk i arriti Zotit.

Predikimi V. Dëshmitari i Izraelit për Perëndinë kundër idhujve. 44,1-28.

1-5. Megjithë prapambetjen dhe heqjen dorë nga Izraeli, ajo ishte populli i zgjedhur i Zotit dhe objekti i mirësisë së tij të pamerituar. Ti je shërbëtori im. Një shërbëtor është një person me një mision.

2. Zoti thotë: «Por ju ishit të zemëruar me mua; nuk më adhuroat mua.

Që nga fillimi - nga barku i tij që ai e kishte caktuar atë, do të jenë njerëzit e tij të veçantë, duke i dhuruar asaj titullin Jeshurun, (krh. Dt 32.15; 33.5,26) – një shenjë e shndërrimit të saj eventual në shenjtërinë e Ungjillit. Rrethanat në mbretërimin e Manasheut (kur pa dyshim Isaia iu dha këtyre

shpalljeve) mund të duket se tregojnë një largim të plotë dhe të përhershëm nga besimi. Por Zoti në mënyrë të qartë parashikon që Izraeli i ardhshëm do të merrte Ujin e Gjallë dhe vetë Shpirtin e Shenjtë të derdhur mbi to (kryesisht në Rrëshajën, Veprat 2).

5. Njëri pas tjetrit, njerëzit do të thonë: «Unë jam i Zotit.» Ata do të afrohen për t'u bashkuar me popullin e Izraelit. Secili do të vërë në dorë shenjën e emrit të Zotit dhe secili do të quhet pjesëtar i popullit të Perëndisë.

Ata do të vijnë për t'u bashkuar me popullin e Izraelit. Kjo do të ndodhë kryesisht gjatë mijëvjeçarit.

6-8. Perëndia e paraqet përsëri sfidën e Tij ndaj një bote adhuruese të idhujve, duke pohuar qenien e tij të përjetshme dhe veçantinë e tij si Zoti i vetëm i vërtetë. Përsëri ai tregon dëshminë e parashikimeve të përmbushura (një fenomen i veçantë për shkrimet hebraike) si një lloj provash e autoritetit hyjnor asnjë fe e shpikur nga njeriu nuk mund t'i prodhojë kurrë. Për këtë përmbushje të profecisë, kombi hebreu qëndron si dëshmitar, duke siguruar verifikim për të gjithë botën se vetëm Zoti është Zot, dhe nuk ka siguri në askënd përveç tij.

8. Mos ki frikë, o populli im! Ti e di se nga kohët më të lashta gjer tani, kam parashikuar gjithçka që do të ndodhte, dhe ju jeni dëshmitarët e mi.

Zoti duhet ta përsërisë këtë pohim pasi që pompimi i adhurimit babilonas u kishte bërë përshtypje kaq shumë hebreujve.

9-20. Zoti ekspozon marrëzinë e politeizmit dhe verbërinë e idhujtarëve në të vërtetën më të dukshme. (Kjo ekspozitë e padyshimtë ishte pa dyshim që kishte për qëllim forcimin e

hebrenjve kundër tërheqjeve të paganizmit gjatë robërisë së gjatë në Babiloni.)

9. Të gjithë ata që prodhojnë idhuj, nuk vlejné asgjë, dhe perënditë që i vlerësojnë kaq shumë, janë të pavlefshme. Ata që i adhurojnë këto perëndi, janë të verbër dhe të paditur – ata do të turpërohen.

Gjërat e tyre të këndshme. Idhujt që i pëlqyen këta paganë, të gjithë u zbukuruan me ar dhe gurë të çmuar.

11. Secili që e adhuron atë, do të shkatërrohet. Punuesit e idhujve janë vetëm njerëzorë. Kur të dalin në gjyq – ata do të tmerrohen dhe do të turpërohen.

Ata do të turpërohen, ashtu siç u mbyll mbi ta gjykimi i tmerrshëm i Zotit, dhe qytetet dhe perandoria e tyre u rrënuan në rrënoja, edhe pse ata kishin qenë shokë ose sahabë (*habarim*) të idhullit të tyre. 15-17. Me sarkazëm të pamëshirshëm, Zoti vë në dukje marrëzinë e plotë të bërjes së një perëndie nga një substancë e përdorur për dru zjarri.

20. Më mirë të hahet hi. Idetë e tij të marra e kanë mashtruar aq shumë, sa që nuk mund t'i vihet më në ndihmë. Nuk e pranon që idhulli që mban në dorë, nuk është aspak perëndi.

Adhuresi i idhujve ushqen shpirtin e tij në hirin; d.m.th, pas degradimit dhe rebelimit të pavlefshmërisë. Pavarësisht, në fushën filozofike, agnostika që refuzon Biblën tregon një verbëri të ngjashme me ligjet e dukshme dhe të pashmangshme të shkakut dhe efektit (p.sh., që mekanizmi i universit kërkon një Mekanik për ta modifikuar). Por as idhujtarët dhe as mendimtarët e lirë modernë nuk mund t'i përgjigjen pyetjes gjithëpërfshirëse. “Si mund të shpëtohem?”

21-23. Këtu është një premtim për mëshirë për kombin që qëndron në të vërtetën e Zotit. Mëkatet e shumta dhe të rënda të hebrenjve do të anuloheshin, dhe ata mund të vinin te Zoti për falje, pasi ai do të vepronte për shëlbimin e tyre (në emërimin e Mesisë si shlyerjen e tyre). Në këto lajme të mira të Ungjillit engjëjt e qiellit do të këndonin me gëzim, dhe gjithashtu shenjtorët e DhV që në Sheol prisnin ringjalljen e Krishtit. Edhe krijimi jo-njerëzor, i cili pret me padurim “shfaqjen e bijve të Perëndisë” (Rom 8.19); do të merrte pjesë në këtë gëzim triumfal.

24-28. Zoti e paraqet veten (1; si Krijuesin të gjithëfuqishëm, i cili e ka përgatitur Izraelin nga çdo amshim si popullin e tij të shpenguar; dhe (2) si Sovranin me gjithë mençuri mbi historinë, i cili rrëzon.) mençurinë e ndrojtur të filozofit dhe të kursimtarët të kësaj bote duke ekspozuar gabimet e të gjitha imagjinatave të tyre të kota. Njerëzit e kësaj bote nuk do të kishin kurrë besim se Jeruzalemi dhe tempulli i tij i shenjtë do të rindërtoheshin plotësisht shtatëdhjetë vjet pasi babilonasit i kishin shkatërruar ato; megjithatë qyteti dhe tempulli u rivendosën pikërisht ashtu si Zoti e kishte parathënë. Njerëzit e kësaj bote, gjithashtu, do të kishin përçmuar plotësisht mundësinë që Israeli i ripopuluar do të rindërtohej nga pasardhësit e të internuarve të Nebukadnetsarit; prapëseprapë Zoti duhej ta realizonte edhe atë. Me pak gjasë për përmbushje në mendjen e një jobsimtar, ishte parashikimi që hebrenjtë do të çliroheshin nga një pagan jo-izraelit si Kirit, dhe megjithatë ashtu ishte, 150 vjet pasi Zoti e parashikoi atë.

27. Me një urdhër, unë e thaj oqeanin

Kjo është një aludim për Daljen nga Egjipti.

Predikimi VI. Ardhja e një Çlirimtari jo-hebre, dhe shndërrimi i paganëve. 45,1-25.

1. Zoti e ka zgjedhur Kirin perandor! Ai i ka dhënë detyrë të pushtojë kombe; ai e dërgon për t'ua hequr fuqinë mbretërve; Zoti do t'ia hapë portat e qyteteve. Zoti i thotë Kirit:

Të mirosurit e tij janë *mašiah* ose Mesia. Si çlirues i popullit të Perëndisë nga skllavëria, si fitimtar i pathyeshëm mbi armiqtë e tij, Kiri qëndron si një lloj i Jezu Krishtit; dhe shumë nga premtimet për të kanë një përmbushje shpirtërore edhe në shërbimin dhe karrierën e Shëlbuesit tonë. Portat nuk do të mbyllen. Shembull i mrekullueshëm në kapjen e Babilonisë në 539. Me strategji një kontigjent persian hyri në qytet në shtratin e thatë të lumit dhe hapi portat për ushtrinë kryesore nga brenda.

2. “Unë vetë do të ta hap rrugën, duke rrafshuar malet dhe kodrat. Unë do t'i shemb portat prej bronzi dhe do t'i copëtoj shufrat e tyre të hekurta.

Unë vetë do të përgatis rrugën tuaj, d.m.th. ngritjen tuaj në pushtet.

3. Do të të jap thesare nga vende të errëta dhe të fshehta. Atëherë do ta kuptosh se unë jam Zoti, dhe se Perëndia e Izraelit të ka thirrur me emër.

Kjo i referohet thesareve të mbretërve që ai pushtoi. Edhe një thesar i fshehur në vende të fshehta (Kiri siguroi 630,000 dollarë, shufra me vlerë vetëm nga Krezi).

4. Unë të emëroj për ta ndihmuar shërbëtorin tim, Izraelin, popullin që kam zgjedhur. Të kam nderuar shumë, megjithëse ti nuk më njeh.

Unë po ju mbiemrin, ose po ju jap një epitet të nderuar, domethënë, “i miri im”.

6. Unë jam Zoti; nuk ka perëndi tjetër. Unë do të të jap forcën që të duhet, megjithëse nuk më njeh.

Theksi i madh vihet mbi vlerën e dukshme të emërtimit të Kirit në mënyrë specifike një kohë kaq të gjatë paraprakisht. Përmbushja e këtij parashikimi ishte të sigurojë prova pozitive të autoritetit hyjnor të kësaj profecie dhe sovranitetit të Zbuluesit, si Zoti i vetëm që ekziston.

7. Unë krijoj dritën dhe errësirën; sjell bekimin dhe shkatërrimin. Unë, Zoti, i bëj të gjitha këto.

Unë krijoj dritë dhe errësirë; Unë sjell edhe bekim edhe fatkeqësi. Zoti ka kontroll të plotë të historisë dhe nuk i përgjigjet askujt.

8. Unë do të dërgoj fitore nga qielli si shi; bota do të hapet për ta pranuar, dhe do të lulëzohet në liri dhe drejtësi. Unë, Zoti, do ta realizoj këtë.

fitore, d.m.th shpëtim. Qëllimi i fundit i Zotit është të formojë një shoqëri të shenjtë dhe të drejtë. Ndërsa qiejt fizikë derdhen shi fruktues mbi tokë, kështu që ndikimi shpirtëror i qiellit është të prodhojë fryte shpirtërore në zemrat dhe jetën e atyre që banojnë në tokë.

9,10. A grindet poçi i baltës me krijuesin e saj, poçi që u ngjan të gjithë të tjerëve? A e pyet balta poçarit se ç'po bën? A ankohet poçi se krijuesi nuk është i aftë? A guxon ndokush t'u thotë prindërve: «Përse më keni bërë kështu?»

A guxon një tenxhere balte të debatojë me prodhuesin e saj? Kjo do t'i përgjigjet përgjigjes së jashtëzakonshme të mërgimtarëve që mund ta kritikojnë Atë për përdorimin e një perandori pagan. Pali i përdor këto rrethe kundër atyre që do të kritikonin Perëndinë që e linte mënjatë Izraelin në mënyrë që të pranonte jo-hebrenjtë e zgjedhjes së tij.

Është pjesa e marrëzisë për t'i nënshtruar trajtimit të Zotit ndaj kritikave ose dënimeve të njeriut. E gjithë kuptimi njerëzor për çështjet e së drejtës dhe të së gabuarës ka origjinën tek ai si Krijues, dhe për këtë arsye nuk mund ta tejkalojë kurrë atë në përsosmëri ose vlefshmëri. Një fëmijë nuk mund t'i thërrasë si duhet prindërit e tij në një kontabilitet, sikur të kishte një autoritet gjyqësor mbi ta. Sa më pak që një njeri mund të jetë kritik ndaj Zotit!

11-13. Si Krijuesi i qiellit dhe i tokës, si Zoti i historisë, i cili sjell për të realizuar atë që parathotë do të ndodhë, Zoti këtu fton popullin e Izraelit që të besojë plotësisht në të.

11. Zoti, Perëndia e shenjtë e Izraelit, ai që formon të ardhmen, thotë: «Ju nuk keni të drejtë të më pyetni për fëmijët e mi ose të më thoni se ç'duhet të bëj!

Folja “për të urdhëruar”, e përdorur me akuzën e personit dhe parafjalë “lidhur”, formon një kuptim idiomë, “kryen diçka për kujdesin e dikujt”.

13. Unë vetë e aktivizova Kirin për të realizuar qëllimet e mia dhe për t'i vënë gjërat në vijë. Unë do të bëj të drejtë çdo rrugë në të cilën udhëton ai. Ai do ta rindërtojë qytetin tim, Jerusalemin, dhe do ta çlirojë popullin tim të robëruar. Askush nuk e ka pajtuar në punë, as nuk e ka blerë me para për ta bërë këtë.» Këtë e kam vendosur unë, Zoti i gjithëpushtetshëm.”

Unë e kam rritur; d.m.th, Kirin e Madh, i cili do të subvenciononte rindërtimin e Jeruzalemit dhe Tempullit të tij pa ndonjë nxitje monetare ose praktike çfarëdo. ‘

14-19. Kombet që shtrihen në Jug të Izraelit do të kapërceheshin nga fuqia e së vërtetës së Zotit dhe kështu do të detyroheshin të pranonin Zotin e Izraelit si Zotin e vetëm të vërtetë. Duke u kthyer nga idhujtaria (rr. 16), ata do ta

kuptojnë se vetëm përmes zbulesës speciale të Shkrimeve mund të dihet vërtet Perëndia. (Krishterimi ishte për një kohë, të paktën, ishte shtrirë në rajonet Sabane të Arabisë së Jugut, rr. 14a; kishte edhe Sabeanët në anën etiopiane të Detit të Kuq.) Historia, në planin afatgjatë, do të shfaqë një vërtetë të Zotit që i ishte besuar Izraelit pas gjithë feve dhe filozofive të tjera ka rënë në diskreditim (rr. 14b). Përmes DhV dhe DhR, Zoti zbulon se ai kishte një qëllim të mençur në krijimin e tokës si një vend ku njeriu të banojë në të.

15. Perëndia i Izraelit, që shpëton popullin e vet, është perëndi që fshihet.

Zoti i Izraelit, i cili shpëton popullin e tij, është një Zot që fsheh veten e tij. Zoti ishte joaktiv gjatë mërgimit, siç ishte gjatë holokaustit.

18. Zoti krijoi qiejt – ai është Perëndi! Ai formoi dhe krijoi tokën – e forcoi dhe e bëri atë të qëndrueshme. Ai nuk e bëri të shkretë, por vend për të banuar. Ai thotë: «Unë jam Zoti, dhe nuk ka perëndi tjetër.

Prandaj, “Nuk krijova një kaos”, duke qenë tohu duke qenë fjala e përkthyer “pa formë” në Zanafilla 1.2. (Megjithatë tohu do të thotë gjithashtu “kot”, si në Is. 45,19.) Zoti nuk e ka lënë racën njerëzore në hamendjet e veta të pashpresa, por ka folur me popullin e tij të besëlidhjes përmes zbulesës së qartë dhe të mjaftueshme të Shkrimeve, që ata të mund të dinë me siguri se si të hyjnë në një marrëdhënie shpëtuese me Atë.

19. Nuk kam folur fshehurazi; nuk e kam mbajtur të fshehtë qëllimin tim. Nuk kërkova prej popullit të Izraelit të më kërkonte në vend të shkretë. Unë jam Zoti dhe them të vërtetën; shpall atë që është e drejtë.»

Unë bëj të ditur se çfarë është e drejtë, d.m.th. planin e tij për të shpëtuar Izraelin nga mërgimi.

20-25. Ata jo-hebrenj të cilët do të mbijetojnë nga gjykimi do të vizitohen në kombet e tyre përkatëse, janë të ftuar këtu që të heqin nga adhurimi i tyre marrëzi të perëndive imagjinare dhe të kota, dhe të vijnë në besim tek një Zot i vërtetë që vetëm mund të sjellë për të kaluar atë që ka parashikoi, dhe kush vetëm mund të shpëtojë nga mëkati dhe vdekja. Të gjitha kombet janë përfshirë në këtë ftesë, madje edhe ato më të largëtat. Ata do të shpëtohen thjesht duke pasur besim te Zoti, si Zoti dhe Shpëtimtari i vetëm.

22. Kthehuni tek unë dhe shpëtohuni, popuj të tërë botës! Unë jam i vetmi perëndi që ekziston. Kthehu tek unë tani dhe shpëto, njerëz në të gjithë botën! Kombet tashmë janë të ftuar t'i drejtohen atij; nëse ata tani vendosin ta adhurojnë Atë, ata do të shpëtohen nga fati që armiqtë e popullit të tij duhet të përballen një ditë.

23. Premtimi im është i sigurt, dhe nuk do të ndryshojë kurrë. Betohem se të gjithë do të afrohen për t'u përkulur para meje dhe për të më bërë nderimet e tyre.

Të gjithë do të vijnë dhe do të gjunjëzohen para meje dhe do të zotohen të jenë besnikë ndaj meje. ose: për mua çdo gju do të përkulet, për mua çdo gjuhë do të betohet (dhe do të më pranojë si gjykatësi të ligjshëm të njerëzimit). E gjithë kjo sugjeron një kontekst gjykimi.

24 Ata do ta pranojnë se fitorja dhe forca arrihen vetëm nëpërmjet meje; por të gjithë ata që më urrejnë, do të turpërohen.

Megjithatë për t'u turpëruar, sepse ata do të zbulojnë se ata e bënë jetën e tyre me gënjeshtër dhe prandaj duhet të dërgohen në një mallkim të përjetshëm.

25. Unë, Zoti, do t'i shpëtoj të gjithë pasardhësit e Jakovit dhe ata do të më japin lavdi.

Fara e Izraelit. Fara e Izraelit shpirtëror, të gjithë ata që kanë besim tek Ai vlerësohen si bij të Abrahamit (Gal. 3,7).

Predikimi VII. Rënia e Babilonisë dhe ruajtja e Izraelit. 46.1 – 47.15.

1-12. Pafuqia e idhujve të kombeve është në krahasim me gjithëfuqinë e Zotit.

1. Ky është fundi i perëndive të Babilonisë! Beli dhe Nebo njëherë u adhuruan, por tani u ngarkuan mbi gomarë, barrë e rëndë për shpinat e kafshëve të lodhura.

Bel (forma babilonase e emrit Baal). Zoti i atmosferës së ulët dhe të tokës së thatë, një hyjni mbrojtëse e Babilonisë. Emri i tij shfaqet në Belshacar, që do të thotë Bel, mbroje mbretin! Nebo. Nipi i Bel (duke qenë djali i Mardukut), perëndia e shkrimit dhe arsimit. Emri i tij shfaqet në Nebukadnecar, që do të thotë Nebo, mbroje kufirin! Imazhet e pafuqishme të këtyre perëndive do të ishin të mbushura si bagazhe në bagëtiti të refugjatëve babilonas, ndërsa ikinin para pushtuesve persianë. Kombet duhej të bartnin perënditë e tyre, por Zoti kishte mbajtur dhe kujdesur për popullin e tij (rr. 3) që nga foshnjëria e tyre si komb, dhe kishte marrë përsipër të kujdesej për ta deri në fund të karrierës së tyre kombëtare (në fund të kjo epokë).

6. Njerëzit hapin kuletat dhe derdhin arin; peshojnë argjendin në pjatat e peshores. Ata paguajnë argjendarin për të bërë një perëndi; pastaj përkulen dhe e adhurojnë!

Unë u zemërova me njerëzit e mi; Unë i trajtova ata si jo më të miat që i vendosa në fuqinë tënde, dhe ti nuk u tregove mëshirë. Babilonia karakterizohet nga mizori, arrogancë dhe besim në astrologji.

7. Ata e hipin në supe dhe e mbajnë; e vendosin diku dhe ajo qëndron, e paaftë për të lëvizur nga vendi i vet. Në qoftë se ndonjëri i lutet asaj, ajo nuk mund t'i përgjigjet, as nuk mund ta shpëtojë nga fatkeqësia.

Pavarësisht se sa e kushtueshme janë ato, imazhet e gdhendura janë të pafuqishme për t'i çliruar adhuruesit e tyre në një kohë krize reale. Por Zoti Perëndi është jashtëzakonisht i aftë për të shpëtuar, sepse ai është ndryshe nga çdo hyjni e njohur në fetë e krijuara nga njeriu.

8-11. Të gjithë pabesët dhe skeptikët u lejohet të përballen me provat objektive të pakundërshtueshme të profecisë dhe përmbushjes hyjnore. Siç Zoti kishte parashikuar rënien e Jeruzalemit, mërgimin e shtatëdhjetë viteve dhe kthimin në atdhe, kështu që të gjithë duhet të ndodhin, duke përmbushur parashikimin e saktë dhe duke demonstruar se Shkrimi flet të vërtetën e Zotit të gjithëfuqishëm dhe të vërtetë .

11. Po thërras një njeri që të vijë nga lindja; ai do të lëshohet mbi gjah si fajkua dhe do të kryejë gjithçka që planifikova. Unë kam folur, dhe kjo do të bëhet.

Zogu i tërbuar dhe njeriu që ekzekuton këshillat e Zotit është, natyrisht, Kiri i Anshanit, provincës së Persisë.

12,13. Më dëgjoni, o popull kokëfortë, ju që mendoni se fitorja qëndron larg. Unë po e afroj ditën e fitores – ajo nuk është aspak larg. Triumfi im nuk do të vonohet. Unë do ta shpëtoj Jerusalemin dhe atje do t'i sjell nder Izraelit.»

Theksi këtu është te ndëshkimi i drejtë i Zotit ndaj njerëzve të tij të viktimizuar dhe të shtypur padrejtësisht. Kjo çon në një njoftim për drejtësinë e shpëtimit (sipas së cilës Zoti mban besëlidhjet e tij premtimet e shpëtimit për pasardhësit e Abrahamit).

47,1-7. Kjo pasazh paraqet një këngë triumfi mbi Babiloninë e mposhtur. Hidhur nga fuqia e saj perandorake, Babilonia do të zvogëlohet në statusin e turpshëm të një vaje skllav gjysmë të zhveshur që bluan ushqimin me gurin e rëndë. Heshtja dhe errësira e rrethit 5 i referohen

pafuqisë dhe errësirës që ndodhi ndonjëherë, do të jetë karakteristike për atë. Babilonia nuk do të arrinte kurrë më pavarësinë ose fuqinë perandorake (dhe pas 539 para Kr. ajo kurrë nuk e bëri).

6,7. Isha zemëruar me popullin tim; e trajtoja sikur nuk ishte i imi; e vura nën pushtetin tënd dhe ti nuk tregove për të aspak mëshirë; madje edhe pleqtë i trajtove ashpër. Mendove se do të ishe gjithnjë mbretëreshë dhe nuk mendove kurrë se do të vuaje nga të gjitha këto, as mendove se ato do të merrnin fund kështu.

Zoti shpjegon se ai do të lejonte pushtimin dhe robërinë babilonase vetëm për ndëshkimin e Izraelit apostat. Por fitimtarët paganë do të shkonin përtej kufijve të vendosmërisë njerëzore në keqtrajtimin e egër të robërve të tyre. Për më tepër, ata nuk do të njohin drejtësinë hyjnore pas katastrofës që do të binte në Judë. Ata do të supozonin se ata ishin me fuqinë e tyre zotërit mbi fatin e kombeve dhe do të siguroheshin përgjithmonë në pozicionin e tyre suprem.

Në rrethet 8-11 Zoti shqipton dënim mbi humanizmin ateist të kulturës babilonase. Babilonia përfaqëson kulturën e përqendruar te njeriu i botës së pasigurt. duke jetuar për kënaqësi dhe epshi trupash, duke hequr përgjegjësinë ndaj një Zoti të drejtësisë, dhe madje edhe me vetëbesimin e megalomanisë, duke mohuar ekzistencën e Zotit krejt. Babilonia (rr. 10) kombinoi ateizmin praktik të freitinkerit me astrologjinë, nekromancën dhe paragjykimin e mprehtë. Vini re se sa moderne është kredoja e humanistit filozofik. “Unë jam, dhe asnjë (Zoti) përveç meje”. Gjykimi i vetëm i përshtatshëm për këta degjenerues moral dhe ‘intelektual ishte shkatërrimi i papritur dhe i tmerrshëm, therja e ushtrive

të Babilonisë (rr. 9 a) dhe përfundimi i menjëhershëm i fuqisë së saj politike (të gjitha këto ndodhën të ndodhin në 539 para Kr.).

12-15. Zoti e sfidon fuqinë krenare botërore për të shmangur shkatërrimin e saj. Babilonia e lashtë krenohej me mençurinë e akumuluar të sherebelave të saj dhe mahnitësit e mrekullueshëm, veçanërisht ata që kishin përsosur shkencën e astrologjisë dhe pretendonin aftësinë për të treguar fatin dhe për të parashikuar ditë të dobishme dhe joproponi për çdo ndërmarrje. (Literatura kuneiforme është plot me këtë lloj gjërash.) Por zjarri i gjykimit të Zotit ishte që të përpinte tërë indin e gënjeshtreve të këtyre ‘mençurve’ dhe të linte vetëm hirin pas. Kombet që kishin admiruar madhështinë e kulturës babilonase do të ktheheshin të zhgënjyer në vendet e tyre, duke e lënë Babiloninë të përballet vetëm me Persianët.

Predikimi VIII. Nderi i Zotit do të mbështetet nga çlirimi i Izraelit. 48.1-22.

1-11. Zoti këtu këshillon hipokritët pa besim midis popullit të tij të zgjedhur. Këta izraelitë në dukje të devotshëm praktikuan fshehtas adhurimin e idhujve (rr. 5) dhe prapëseprapë kishin rezultatin të thërresin emrin e Zotit si Zoti i tyre gjithashtu, duke pretenduar se ata ishin qytetarë të vërtetë të qytetit të tij të shenjtë. Për të ekspozuar falsitetin dhe boshllëkun e atyre perëndive të tjera, ndaj të cilëve u ndau besnikëria e tyre, Zoti u paraqiti atyre provën e ekzistencës së tij si Zotin e vetëm të vërtetë – provën objektive të padiskutueshme të parashikimit të përmbushur.

3. «Prej kohësh e parashikova se ç'do të ndodhte; dhe pa pritur e bëra të ndodhte.. Profecia e rënies së Jeruzalemit te babilonasit dhe dëbimi në Babiloni. Çështja këtu është se ky parashikim u bë një kohë e gjatë – njëqind vjet – përpara përmbushjes së tij. Asnjë qenie njerëzore, madje as një devotshmëri e frymëzuar nga demonët e idhujve, nuk mund të parashikojë me saktësi dhe specifikisht ngjarje që janë përpara.

4. E dija se ju do të dilnit kokëfortë, të fortë si hekuri dhe të papërkulur si bronzi.

E dija që do të dëshmonit se jeni kokëfortë, po aq i ngurtë sa hekuri dhe i padobishëm si bakri. Zoti e parashikoi saktë reagimin e tyre, por ai nuk e paracaktoi atë.

6. Gjithçka që parashikova, tani u realizua; ju duhet ta pranoni që profecitë e mia ishin të sakta. Tani do t'ju tregoj gjëra të reja për të ardhmen; për ngjarjet që nuk i tregova më parë.

Profecitë e çlirimit nga skllavëria dhe kthimi në tokën e Izraelit, jo të parathënë para brezit të Isaisë, që hebrenjtë të mos krenoheshin se dinin gjithçka rreth këtyre ngjarjeve të ardhshme (rr. 8). Zoti e dinte mirë që nga fillimi i Izraelit si komb në kohën e Moisiut se devotshmëria e hebrenjve ishte kryesisht një turp dhe veshët e tyre ishin të mbyllur për thirrjen e tij për një jetë të devotshme të vërtetë. Por për shkak se i kishte zgjedhur ata dhe ua vuri emrin e tij, ai do të përmbahej, për hir të lavdisë së tij, nga prerja e tyre ashtu siç e merituan. Përkundrazi, ai do t'i pastronte ata nga idhujtaria dhe papastërtia e tyre shpirtërore duke i futur ata në vuajtje të mëdha dhe duke i çuar kështu në pendim.

10. Ju vura në provë në zjarrin e vuajtjeve, siç pastrohet argjendi në furrë. Por vura re që jeni pa vlerë.

si argjendi, d.m.th., me një flakë edhe më të nxehtë, duke folur shpirtërisht, sesa ajo që duhej për të nuhatur xeheror argjendi.

11. Atë që bëj, e bëj për hatrin tim – nuk do të lejoj që emri im të turpërohet dhe që ndokush të marrë pjesë në lavdinë që më përket vetëm mua.»

Nuk do t’i jap lavdinë time tjetrit. Kjo është, ose (a) lavdia e zotërimit tim të Izraelit, nuk do t’u dorëzohet idhujve ose fuqive demonike; ose (b) lavdia ime në përsosjen shpirtërore të Izraelit nuk do t’u jepej njerëzve, d.m.th., vetë hebrenjve, sikur të ishin të aftë për të përsosur.

12-16. Zoti fton Izraelin të njohë mençurinë e tij sovrane në përdorimin e një kombi si instrument për t’i dhënë ato. Si Krijues i përjetshëm, Zoti është Zoti i historisë njerëzore dhe sjell provide të mahnitshme përtej të gjitha befasive apo aftësive njerëzore për të parashikuar. Ishte me të vërtetë një çudi që Perëndia duhet ta quante nameliruesin e Izraelit, me emrin 150 vjet para se të lindte, dhe ta dua si instrumentin e Tij të zgjedhur për të goditur Babiloninë dhe për të shkatërruar fuqinë e saj. Por një çudi edhe më e madhe është fakti që nga fillimi i racës njerëzore, Zoti Biri, “engjëlli i Zotit” (i DhV) dhe “Fjala” ose Logos (i DhR) ka kohë dhe përsëri qartë u foli fëmijëve të besëlidhjes së Perëndisë dhe zbuloi vullnetin dhe planin hyjnor për të ardhmen. Në rrethin 16, Krishti para trupëzimit e identifikon veten si atë të dërguar nga Ati dhe Shpirti për të përcjellë mesazhin profetik të Zotit te profeti i frymëzuar.

17-22. Perëndia e përkujton me dashuri Izraelin e çoroditur dhe të devotshëm, duke e nxitur popullin e tij që të kthehet dhe t’i besojë, si gjatë bredhjeve të Daljes. Ai

ankohet për tragjedinë e panevojshme të humbjes së bekimit të tij përmes mënyrës vetëpërqendrimi.

18. Ah, sikur t'i kishe dëgjuar urdhërimet e mia! Atëherë bekimet do të kishin rrjedhur për ty, si përroi që nuk thahet kurrë! Fitorja do të kishte ardhur tek ti si valët që shtrihen në breg.

Një furnizim i vazhdueshëm, i bollshëm, fruktues i bekimeve. Drejtësia. Drejtësia dhe shenjtëria e ngulitur e vetë Zotit, që vepron brenda tyre dhe përmes tyre si valë të mëdha të thella, që rrjedhin në vazhdimësi të vazhdueshme.

19. Pasardhësit do të ishin të shumtë si kokrrizat e rërës, dhe do të kisha siguruar që të mos shkatërroheshe.»

Nëse Izraeli do t'i ishte bindur Perëndisë, emri i saj nuk do të ishte ndërpritur (siç do të ndodhte gjatë robërisë babilonase) nga Toka e Premtuar.

20. Dil nga Babilonia, lirohu! Thirr me gëzim lajmin e mirë – njoftoje gjithkund: «Zoti e ka shpëtuar shërbëtorin e tij, Izraelin!»

Një thirrje paraprakisht për hebrenjtë që do të ishin robër në 539 para Kr. jo për të qëndruar në tokën pagane të Babilonisë, por për të përfituar nga urdhri i lejuar i Kirit dhe për t'u rikthyer në Izrael. Ata do të dëshmojnë triumfues para jo-hebrenjve ndërsa festuan këtë çlirim dhe kujtuan mëshirën e Zotit ndaj baballarëve të tyre në kthimin e hershëm nga Egjipti.

22. «Kush ngre krye kundër meje, do të humbasë» – thotë Zoti.

Nuk do të ketë paqe (lulëzim) për ata që refuzojnë të largohen nga Babilonia. Ata që nuk do të shpëtonin nga

ndyrësia e Babilonisë, nuk do ta përjetonin kurrë paqen e Zotit.

Seksioni II. Princi i Paqes. 49.1; 57,21.

Ndërsa Seksioni I trajtoi veçanërisht me Doktrinën e Zotit, Seksioni II trajton kryesisht Doktrinën e Shpëtimit. Shpëtimi vjen vetëm nga Zoti dhe përmes shërbimit të Shërbëtorit të Zotit. Ai përfshin çlirimin nga dënimi i mëkatit dhe një jetë të re mbrojtjeje, gëzimi dhe paqeje. Është në përmasa mbarëbotërore.

Predikimi 1. Mesia do të rivendosë Izraelin dhe do të ndriçojë jo-hebrenjtë. 49,1-26.

1-7. Përcaktohet mandati hyjnor i Shërbëtorit si Profet. Megjithëse Shërbëtori quhet “Izrael” në rrethin 3, ne duhet ta kuptojmë këtë emër si të zbatohet për të, mbi të cilin ishte mbështetur lidhja e besëlidhjes dhe pushuan të gjitha premtimet e besëlidhjes, Ai që në personin e tij plotësoi pritjet e Zotit për një popull të shenjtë.

1. Më dëgjoni, o kombe të largëta, ju njerëz që banoni larg! Para se të lindja, Zoti më zgjodhi dhe më emëroi shërbëtorin e tij.

Padyshim një aluzion për lajmërimin e engjëllit në Virgjëreshën Mari (Lk 1,31-33). Fjalët e tij, si një shpatë e mprehtë, ishin për të shpuar ndërgegjen e mëkatarëve dhe të bënin gjyq gjithashtu (Ap. 19.15).

4. Thashë: «Punova, por më kot! Forcat më shteruan, e prapëseprapë nuk arrita gjë.» Por megjithatë, mund t'i besoj Zotit për të mbrojtur çështjen time; ai do të më shpërblejë për atë që bëj.

Shërbëtori do të kishte momente dekurajimi, pasi ai u takua me një keqkuptim pothuajse universal, madje edhe nga dishepujt e tij. Megjithatë, edhe atëherë ai do ta gjente kënaqësinë e tij kryesore në “bërjen e vullnetit të Atij që më dërgoi” (Gjn 4,34). Mandati i tij do të ishte dyfish. (1) për ta rikthyer Izraelin te Zoti, d.m.th. tepricën e besimtarëve të vërtetë që do të përbënin Kishën e Jeruzalemit të periudhës së DhR (si dhe hebrenjtë e krishterë të kësaj epoke të sotme) dhe të ringjalljes së ditës së fundit; (2) për të sjellë drita e shpëtimit të Zotit për të gjithë kombet e tokës.

7. Perëndia dhe shpëtimtari i shenjtë i Izraelit i thotë popullit që është i përbuzur keq, të cilin kombet e urrejnë, dhe i cili duhet t’u shërbejë tiranëve: «Mbretërit do ta shohin se si do të çlirohesh, dhe do të ngrihen për të të dhënë nderimet e veta; edhe sundimtarët do ta shohin dhe ata do të përkulen thellë për të të nderuar.» Kjo do të ndodhë sepse Zoti e ka zgjedhur shërbëtorin e vet, dhe sepse Perëndia i shenjtë i Izraelit i mban premtimet e veta.

Në poshtërimin e tij ai do të përçmohej dhe refuzohej, madje edhe nga kombi i tij, hebrenjtë. Por në lartësimin e tij, pas fitores së ringjalljes, ai përfundimisht do të adhurohej si Zot, madje edhe nga mbretërit e kombeve.

8-13. Profeti përshkruan gëzimin e atyre që do t’i shpëtojë Krishti.

8. Zoti i thotë popullit të tij: “Kur të vijë koha për të të shpëtuar, unë do të tregoj mëshirë për ty dhe do t’u përgjigjem thirrjeve të tua për ndihmë. Do të të ruaj dhe do të të mbroj; nëpërmjet teje do të bëj besëlidhje me të gjitha kombet. Do të lejoj që të rivendosesh përsëri në vendin tënd, që tani është i shkretuar.

Në një kohë të pranueshme. Një referencë parashikuese për “plotësinë e kohës” kur Krishti i mishëruar ia ofroi veten Atit dhe u çlirua nga ligësia e demonëve dhe njerëzve. Në orën e shlyerjes në kryqin e Golgotës, ai përmbushi besëlidhjen e hirit të Abrahamit dhe pasardhësve të tij. Me forcën e asaj shlyerjeje që vinte, Perëndia do t’i rivendoste fizikisht mërgimtarët në trashëgiminë e tyre të shkretuar në Judë.

14-26. Zoti i ofron Izraelit siguri për dekurajimin e saj. Në turpërimin dhe mjerimin e robërimit, do të ishte e lehtë për Izraelin të ndihej i braktisur nga Zoti. Prandaj pohimi inkurajues (rr. 15,16) që dashuria prindërore e Zotit tejkalon atë të çdo nëne njerëzore. Shkatërruesit babilonas do të kalonin në harresë dhe me kalimin e kohës kombet e konvertuara do të vinin në Izrael për t’i nënshtruar Perëndisë së saj dhe ta pranonin Mesinë si Shpëtimtarin dhe Mbretin e tyre. Kështu, turma të qytetarëve të rinj më shumë sesa të mbushnin boshllëqet e lëna nga hebrenjtë, të cilët do të masakroheshin në luftërat babilonase, makabe dhe romake.

24. A mund t’i merren ushtarit sendet e plaçkitura? A mund të shpëtohen të burgosurit nga tirani?

Kapja e ligjshme duhet të interpretohet, robërit e tyre të ligjshëm, ose ata që “të fuqishëm” i kanë kapur në një luftë të ndershme.

25. Zoti përgjigjet: «Pikërisht kjo do të ndodhë. Do të lirohen të burgosurit e tiranit, dhe të fortit do t’i merren sendet e plaçkitura. Unë do të luftoj kundër atij që lufton kundër teje dhe do t’i shpëtoj fëmijët e tu.

Këta të fuqishëm dhe të tmerrshëm ishin, në radhë të parë, babilonasit, por më pas edhe grekët seleukidë, të cilët do të

angazhoheshin në një luftë të shpeshtë internecine ndërsa dinastitë rivale luftonin për epërsi.

26. Do të bëj që shtypësit e tu të vrasin njëri-tjetrin; ata do të dehen me vrasje dhe me zemërim. Atëherë mbarë bota do ta kuptojë se unë jam Zoti, ai që të shpëton dhe të çliron. Ata do ta kuptojnë se unë jam Perëndia e fuqishme e Izraelit.»

Këta shtypës do të dehen me gjakun e tyre. Këtu përsëri përmbushja e profecisë tregon për fuqinë sovrane të Zotit Perëndi.

Predikimi II. Mëkatimi i Izraelit dhe Bindja e Shërbëtorit. 50,1-11.

1-3. Nuk ishte ndonjë prirje personale që po e shtynte Perëndinë të largonte gruan e tij të besëlidhjes, Izraelin, gjatë robërisë babilonase, por përkundrazi detyrim i padrejtësisë dhe shurdhimit të padrejtë të Izraelit ndaj thirrjes së tij. As nuk ndodhi sepse Zoti i detyroi babilonasit që ai ta shiste Judën në skllavëri. Gjithëpërfshirja e tij ishte e barabartë me çlirimin e popullit të tij prej tyre ose ndonjë armiku tjetër, kur ai do ta gjente të sigurt dhe të duhur për ta bërë këtë.

4-9. Për dallim, Zoti Jezus përcaktohet si Izraeli i vërtetë, Shërbëtori plotësisht i bindur. Mesia do të fliste si ai për të cilin Zoti ka mësuar mesazhin e tij të vërtetë të ngushëllimit për ata që janë të lodhur nga mëkati.

5. Zoti më ka dhënë arsyen, dhe nuk u rebelova e as nuk i ktheva shpinën.

Për dallim nga Izraeli kombëtar, Shërbëtori do t'i paraqiste Perëndisë bindje të përsosur dhe gatishmëri për të duruar poshtërimin dhe përndjekjen për hir të Atit. Rrethi 7 flet profetikisht për besimin sublim dhe qetësinë

madhështore që Shpëtimtari ynë ruajti gjatë vuajtjeve të tij të së Premtes së Mirë, të mbështetur nga vetëdija e tij për të qenë në vullnetin e Zotit (rr. 8), dhe për këtë arsye në të drejtën, si kundër të gjitha shpifjeve dhe sulmet e armiqve të tij. Ai ishte i sigurt se Ati do ta sillte me fitore përmes kryqëzimit dhe varrosjes, dhe se kundërshtarët e tij do të shfaroseshin pafundësisht nga gjykimi hyjnor (deri në goditjen përfundimtare të kapjes së Jeruzalemit nga Titi në 70 pas Kr.).

10,11. Të gjithë ju që e nderoni Zotin dhe u bindeni fjalëve të shërbëtorit të tij, rruga, në të cilën shkoni mund të jetë shumë e errët, por besojini Zotit, mbështetuni në Perëndinë tuaj. Të gjithë ju që mendoni të shkatërroni të tjerët, do të shkatërroheni nga intrigat tuaja. Vetë Zoti do të kujdeset që ju të keni një fat të mjerueshëm.

Zoti do t'u dërgonte çlirim të besimtarëve besimtarë, por një dënim të zjarrtë ndaj atyre që rebeluan kundër sovranitetit të tij. Vini re se Shërbëtori do të fliste me një autoritet që duhet të vihet në sy, dhe se shpëtimi do të vinte për mëkatarët vetëm përmes besimit, duke besuar në Zotin e hirit. Ata zjarrvënës që do të vinin zjarr në kampin e Zotit do të digjen vetë nga zjarri i shkatërrimit që ata kishin shpresuar të shkaktonin të tjerët.

Predikimi III. Inkurajim për t'i besuar Zotit, duke mos pasur frikë nga njeriu. 51,1-16.

1-3. Zoti thotë: “Më dëgjoni, ju që doni të shpëtoni, ju që vini tek unë për ndihmë. Mendoni për shkëmbin nga i cili erdhët, guroren nga e cila ju gjërmuan. Mendoni për stërgjyshin tuaj, Avrahamin, dhe për Sarën, prej së cilës

rridhni. Kur e thirra Avrahamin, ai ishte pa fëmijë, por e bekova dhe i dhashë fëmijë; i shtova pasardhësit e tij. Do të tregoj mëshirë për Jerusalemin, për të gjithë ata që banojnë në gërmadhat e tij. Megjithëse toka e tij është shkretëtirë, unë do ta bëj kopsht, si kopshtin që mbolla në Eden. Atëherë do të ketë gëzim dhe lumturi, këngë lavdërimi dhe falënderimi për nderin tim.

Kjo është ose një referencë për zgjedhjen e Izraelit ose për fuqinë e Zotit për të krijuar një komb nga një njeri i vetëm. Izraeli duhej të merrte ngushëllim për të ardhmen nga besnikëria e Perëndisë në të kaluarën. Abrahami ishte shkëmbi nga i cili u gjetën pasardhësit e tij – duke pasur një cilësi shkëmbore të përçarur prej tij me besnikërinë dhe hirin e Zotit. Nga ai paraardhës i vetëm Zoti bëri një komb të madh dhe të shumtë. Ai synon që në të ardhmen t’i vendosë ato në Eden e ditëve të mëvonshme (në të cilën toka e Kanaanit do të shndërrohet kur Izraeli të shndërrohet në shpirt).

4-8. Zoti premton të gjykojë botën dhe ta pastrojë atë nga e keqja.

4. Më dëgjo, o populli im, dëgjo çfarë po të them: mësimin tim ua jap kombeve; ligjet e mia do t’u sjellin dritë.

Ligji këtu nënkupton “udhëzim autorizues”. Standardi i drejtësisë i Zotit do të vendoset si një standard për të gjitha kombet e tokës, të cilët do t’i nënshtrohen autoritetit të Zotit dhe besojnë në forcën dhe hirin e tij. Shpëtimi i tij do të jetë më i qëndrueshëm se qiejt fizikë (të cilat janë të përkohshme, sepse materiale, ndërsa njerëzit e shpenguar do të banojnë përgjithmonë në praninë e Zotit). Meqenëse të gjithë jobesimtarët që nuk pranojnë Krishtin janë të dënuar të

shkatërrohen plotësisht, asnjë besimtar nuk duhet të ngërdallë kurrë para kërcënimit të botës ose armiqësisë së njerëzve të pabesë, gjendja e të cilëve është e dëshpëruar, dhe dënimi i tyre i sigurt.

9-11. Besimtari lutet që Zoti me të vërtetë mund ta përmbushë këtë premtim.

9. Zgjohu, o Zot, dhe na ndihmo! Përdore fuqinë tënde dhe na shpëto; përdore siç e përdore në kohët e lashta. Ti e copëtove përbindëshin detar Rahav

Ky ishte nganjëherë një simbol për Egjiptin – sigurisht bëhet fjalë për Daljen nga Egjipti. Krahu i Zotit nënkupton ndërhyrjen e tij aktive, të mbinatyrshme për të çliruar popullin e tij dhe për të ndëshkuar armiqtë e tij. Rahab (arrogancë ose dhunë e tërbuar) është këtu një përbindësh mitologjik që përfaqëson Egjiptin, i cili humbi qerret e tij më të mira në vendkalimin e Detit të Kuq.

11. Ata që i shpëtove, do të arrijnë në Jerusalemin me gëzim, duke kënduar dhe duke thirrur nga hareja. Ata do të jenë gjithmonë të lumtur, gjithmonë të liruar nga pikëllimi dhe hidhërimi.

Ndërsa izraelitët e Daljes shpërthejnë me këngë të gëzueshme në çlirimin e tyre (Dal 15), kështu u bënë edhe të internuarit që ktheheshin nga Babilonia për të bërë në 537 (ky rreth ishte një përsëritje e Isaisë 35,10).

12-16. Zoti përsëri flet për të siguruar njerëzit e tij besimtarë. Ai tregon marrëzinë e frikës së një njeriu të vdekshëm (i cili mund të vrasë vetëm trupin) më shumë sesa Krijuesi i gjithëfuqishëm, i cili në fund zhgënjën zemërimin madje edhe të kundërshtarëve më të egër.

14. Së shpejti të burgosurit do të çlirohen; ata do të gëzojnë jetë të gjatë dhe ushqimin që u nevojitet

Asirianët dhe Babilonasit do të zbrisnin në shkatërrim, dhe vetëm hebrenjtë e robëruar do të mbijetonin.

15. Unë jam Zoti, Perëndia jote; unë e trazoj detin dhe bëj që të gjëmojnë dallgët e tij. Unë quhem Zoti i gjithëpushtetshëm!

Deti simbolizon botën e trazuar, të shqetësuar, të çrregulluar (krh. 57.20). Por Perëndia e ka futur Fjalën e tij të frymëzuar në popullin e tij të besëlidhjes (rr. 16); është posedimi i Shkrimit që i jep Izraelit rëndësinë e saj.

16. Unë shtrova qiellin dhe hodha themelet e tokës; i them Jerusalemit «Ti je populli im! Të kam dhënë mësim vetë dhe të mbroj me dorën time.»

Izraeli është kujdestari i zbulimit të Zotit (sh. Rom 3,2).

Predikimi IV. Izraeli thirret për t'u zgjuar dhe për t'u kthyer në favorin e Perëndisë. 51,17 – 52,12.

17-23. Perëndia njofton se Ai e konsideron ndëshkimin të mjaftueshëm për Izraelin dhe se ka lindur një ditë e re faljeje. Ndërsa pijaneci sjell mjerim mbi veten e tij nga helmi i pijeve alkoolike, edhe Izraeli ashtu do të pinte helmin e ngadaltë të mosbindjes dhe do të pësonte mjerimin e dekretuar nga zemërimi i drejtë i Zotit. Pavarësisht nga gjithë udhëheqja shpirtërore midis qytetarëve të saj, kombi do të takohej me fatkeqësitë që ajo i meritonte në mënyrë të pasur. Dhe rrugët e Jeruzalemit do të mbuloheshin me të vrrarët e saj, të cilët do të ishin në qoshe për therje nga ushtritë e Babilonisë (rr. 20). Por atëherë do të vinte radha e shtypësve brutalë të Judës, të cilët kishin shkelur me arrogancë formën e saj të sexhdes – të pinin kupën e hakmarrjes së Zotit.

Në 52.1-6 Zoti përcjell vendosmërinë e tij për të rivendosur Izraelin e robëruar për hir të emrit të tij dhe për lavdinë e tij. Me anë të hirit, ai u prezantoi atyre fuqinë e tij të përsosur dhe bukurinë shpirtërore si pajisje tashmë të modës dhe të kompletuara, të cilat ata duhej të vinin vetëm me anë të besimit. Ai shton sigurinë se bashkësia e tij e shenjtë nuk do të ndizet më kurrë nga idhujtaria siç ishte nën Ahaz, Manashe dhe Sededia.

**1. O Jerusalem, bëhu përsëri i fortë dhe i madh!
Qytet i shenjtë i Perëndisë, vishu me madhësi!
Kombet pagane nuk do të hyjnë më kurrë nëpër portat
e tua**

Kjo tregon se përmbushja përfundimtare mbetet ende në të ardhmen. Kthimi nën Kirin ishte vetëm një përmbushje e pjesshme.

3. Zoti Perëndi i thotë popullit të tij: «Kur u bëtë skllavër, nuk u paguan para për ju; kështu që edhe kur të liroheni, nuk do të pagohen para.

Ata u shitën në skllavëri për asgjë me asnjë vlerë, vetëm premtimet boshe të botës. Edhe kështu ata do të shpengoheshin nga robëria babilonase pa paguar Kirin ndonjë çmim shpengimi.

5. E tani në Babiloni ka ndodhur e njëjta gjë; ju jeni robër dhe për ju nuk u pagua asgjë. Ata që sundojnë mbi ju, mburren dhe më përbuzin vazhdimisht.

Shpërfillja arrogante e kombeve ndaj Perëndisë të Izraelit e bëri thirrje që ai të vepronte në përputhje me emrin e tij të besëlidhjes, “Zoti, i Shenjti i Izraelit” dhe të demonstronte me anë të sovranitetit të tij të vazhdueshëm rrëzimin e Babilonisë. Kjo përmbushje e profecisë do të konfirmonte gjithashtu autoritetin e fjalës së shenjtë të Perëndisë.

Rrethet 7-10 shprehin gëzimin dhe ngushëllimin që Ungjilli i sjell popullit të Perëndisë. Për ta, këmbët e lajmëtarëve janë të drejta, sepse ato sjellin lajme për gjënë më të bukur në univers – dashurinë shëlbuese të Zotit. Duke e çuar në rrënimin e Jeruzalemit lajmin e mirë se Zoti kishte siguruar lirimin e Izraelit nga Babilonia, këta të dërguar do të shërbenin si lloje të misionarëve të Ungjillit të epokës së DhR (Rm 10.15). Paqja, ose shalom, përfshin pajtimin midis Zotit dhe njeriut, shërimin e shpirtit të shtrembëruar nga mëkati dhe lulëzimin shpirtëror të një marrëdhënie harmonike me Perëndinë.

7. Sa çudi është të shohim një lajmëtar duke kaluar nëpër male dhe duke sjellë lajmin e mirë, lajmin për paqen! Ai shpall fitore dhe i thotë Cionit: «Perëndia jote është (bërë) mbret (- ai ka dalë fitimtar).»

Ai i shpall fitoren dhe i thotë Cionit: “Zoti yt është mbret!” Zoti përcakton historinë e botës.

8. Ata që ruajnë qytetin, po brohorasin, brohorasin së bashku nga gëzimi. Ata mund ta shohin me sytë e tyre kthimin e Zotit në Cion!

Një referencë për kthimin e favorit të Zotit dhe gjithashtu praninë e tij në Shekina, në tempullin e dytë, në një Jeruzalem të rindërtuar dhe rivendosur.

11,12. Ky është një këshillim i drejtuar më parë hebrenjve të 537 para Kr., të cilët do të duhej të zgjidhnin midis sigurisë ekonomike të situatës së tyre në Babiloni dhe reziqeve dhe vështirësive të kthimit të pionierëve në vendin e tyre të shkatërruar. Por siguria dhe pastërtia e shpirtave të tyre do të varen nga ikja e tyre nga kjo atmosferë e ndyrë dhe duke i vendosur fytyrat e tyre drejt përmbushjes së programit të Perëndisë të shëlbimit.

11. Largohuni nga Babilonia, ju të gjithë që mbani pajisjet e Tempullit! Mos prekni asgjë të ndaluar; qëndroni të shenjtë dhe largohuni.

Mos prekni asgjë të ndaluar; mbaje veten të shenjtë dhe largohu. d.m.th lini pas ndonjë idhull

12. Kësaj here nuk do të detyroheni të ikni me nxitim; nuk do të keni nevojë të përpiqeni të ikni. Zoti, Perëndia juaj, do t'ju udhëheqë dhe do t'ju mbrojë nga çdo anë.

Ata nuk do të shpëtonin refugjatët (pasi të parët e tyre ishin në Dalje), sepse ata do të gëzonin patronazhin e sigurt të perandorit persian. Por shumë më e rëndësishme sesa garancitë e tilla njerëzore do të ishte mbrojtja pararojë e të Plotfuqishmit, i cili gjithashtu do të përbënte praparojën e tyre.

Predikimi V. Shlyerja zëvendësuese e Shërbëtorit Hyjnor. 52.13 – 53.12.

13-15. Këtu është paraqitur fitorja e mahnitshme e Krishtit përmes poshtërimit.

13. Zoti thotë: «Shërbëtori im do të ketë sukses në zbatimin e misionit të tij; ai do të marrë nderime të larta.

Kjo pasazh u ofron shpresë dhe siguri mërgimtarëve: kombi, që shpejt do të rivendoset, do të kishte në kohën e duhur mbretin e tij. Ai do të ishte mjaft i fuqishëm për të heshtur mbretërit e kombeve, megjithatë mjaft i drejtë për të përmbushur të gjitha kërkesat e rrepta të Zotit. Mbi të gjitha ai do të sillte shërim dhe drejtësi për kombin, të cilit i kishte munguar aq shumë në shekujt e kaluar.

Nënkuptohej se Zoti do të vepronte me një inteligjencë të tillë që të ketë sukses në qëllimet e tij. Fjalët për ngritjen janë hedhur mbi njëra-tjetrën në mënyrë që të përçojnë idenë se ai do të ngrihet mbi të gjithë njerëzit e tjerë, në lartësinë e vetë Zotit. Fjalët për t’u lartësuar janë të njëjta me ato të përdorura në 6,1 të Zotit të aprovuar – “të larta dhe të ngritura lart.

14. Shumë veta u tronditën kur e panë; ai ishte aq i shëmtuar, saqë mezi dukej si njeri.

Profeti flet drejtpërdrejt me Mesinë hyjnore, sikur ta shikonte para syrit të mendjes. Pastaj ai iu drejtohet vetë njerëzve dhe rifillon të flasë për të në personin e tretë. Kjo shpërftyrim i fytyrës, siç e dimë tani, do të jetë rezultat i keqtrajtimit të tij në duart e ushtarëve të Pilatit.

15. Por tani shumë kombe do të çuditen me të, madje mbretërit do të mbeten të pagojë nga habia. Ata e përjetojnë tani atë që nuk ndodhi gjer atëherë; dhe ata e shohin me sytë e tyre atë, për të cilën nuk dëgjuan kurrë.»

Pika e krahasimit është kjo. Sa e mahnitshme do të ishte poshtërimi i tij, aq befasues do të ishte lartësimi i tij (siç përshkruhet në rr. 15). Spërkatja është akoma interpretimi i vërtetuar i kësaj fjale që ndodh shpesh, megjithëse disa kanë preferuar të përkthenin “befasues” (që atëherë do të ishte shfaqja e vetme e këtij kuptimi për këtë rrënjë në DhV). Spërkatja tregon dhuratën e pastrimit shpirtëror mbi kombet që ungjillëzohen. Mbretërit do të mbyllin gojën – si nga habi dhe nga paaftësia e tyre për të thënë ndonjë gjë me anë të vetë-justifikimit. Ajo që nuk u ishte thënë këtyre mbretërve jo-hebrenj sigurisht do të bëhet porosia e Ungjillit për shpëtimin përmes kryqit.

53,1-3. Shërbëtori siç shihet nga njeriu do të refuzohej dhe përbuzet.

1. Populli përgjigjet: «Kush do ta ketë besuar atë që po njoftojmë tani? Kush do të ketë parë në këtë ngjarje dorën e Zotit?».

Dora e Zotit është një frazë që përdoret gjithmonë për të përcaktuar ndërhyrje të veçanta në punët njerëzore me anë të së cilave Zoti çliron popullin e tij dhe ndëshkon armiqtë e tij. Përdoret veçanërisht në lidhje me mrekullitë e Daljes. Atëherë, Mesia do të ishte mrekullia më e madhe e Zotit.

2. Ishte vullneti i Zotit që shërbëtori i tij të rritej si bima që lëshon rrënjë në tokë të thatë. Ai nuk ishte as i bukur as hijerëndë, që ne t'i kushtonim rëndësi. Për të nuk kishte asgjë tërheqëse që të nxiste interesin tonë.

Shërbëtorit do t'i mungonte madhështia tokësore që tërheq admirimin e botës. “Ne” këtu përfshin profetin pasi ai e identifikon veten me bashkatdhetarët e tij të verbër.

3. Ne e përbuzëm dhe nuk e pranuan; ai duroi dhembje dhe vuajtje. Askush nuk i hodhi sytë – ne nuk e përfillëm, sikur të mos ishte fare.

Kjo do të thotë, burrat do të shmangnin vazhdimisht përballjen me Krishtin e vërtetë, duke preferuar një “Jezus historik”, i cili nuk do t'i shqetësonte ata me kryqin e tij.

4-6. Shërbëtori siç shihet nga Zoti do të ishte Shëlbuesi për të na zëvendësuar

4. Por ai e duroi pësimin, të cilin duhej ta kishim përjetuar ne, dhe vuajti atë që duhej të vuanim ne, njerëzit. Gjithë kohën mendonim se vuajtja e tij ishte ndëshkim i dërguar nga Perëndia.

Në shenjë të fuqisë së Krishtit për të falur mëkatet, ai shëroi shumë nga sëmundjet fizike të burrave. Por duke

qenë se çështja këtu është sëmundje e shpirtit sesa e trupit, hidhërimet e bëra janë të justifikueshme.

5. Por ai u plagos për shkak të mëkateve tona, u rrah për të keqen që bëmë ne. Ne jemi të shëruar me ndëshkimin që pësoi ai, ne jemi të rikthyer nga goditjet që mori ai.

6. Të gjithë ne ishim si dele të humbura, secili shkante udhës së vet. Por Zoti bëri që ndëshkimi dhe dënimi që meritonim të gjithë ne, të binte mbi të.

Ashtu si delet janë të pafuqishëm për të mbrojtur veten e tyre ose për të shpëtuar nga rreziku kur sulmohen, dhe duke u humbur pa bari. U kthye secili në rrugën e vet. Secili prej nesh ka preferuar rrugën e vet në rrugën e Zotit; ky është thelbi i mëkatit ose i “humbjes”.

7-9. Nga këndveshtrimi njerëzor, vuajtja e Mesisë do të ishte një fatkeqësi tragjike për të pafajshmit.

7. E trajtuan ashpër, e megjithatë duroi me përlujë; nuk tha kurrë asnjë fjalë. Si qengji në prag të therjes, si delja në prag të qethjes, nuk tha asnjë fjalë.

nuk e hapi gojën; d.m.th. në mbrojtjen e tij, përpara Kajafas, Herodit ose Pilatit.

8. E arrestuan, e dënuan (me vdekje) dhe e shpunë për ekzekutim, por askush nuk desh t’ia dinte për fatin e tij. Ai u vra për mëkatet e popullit tonë.

Kjo do të thotë, me një gjykim të padrejtë një vrasje gjyqësore duhej të kryhej.

9. (Kishin ndër mend) ta vendosnin në varr bashkë me keqbërësit, por ai u varros në varrin e pasanikut, edhe pse nuk kishte bërë asnjë krim dhe nuk kishte thënë asnjë gënjeshtër.

Të dy terroristët u kryqëzuan në secilën anë të tij. Njeriu i pasur. Jozefi nga Arimateja, në varrin e të cilit u varros.

10-12. Zoti e sheh vuajtjen e Mesisë si shëlbimin e mëkatarëve dhe triumfin mbi vdekjen.

10. Zoti thotë: «Ai vuajti sipas vullnetit tim; vdekja e tij ishte flijim që sjell ndjesë. Për këtë ai do të jetojë përsëri dhe do të ketë pasardhës (shpirtërorë). Nëpërmjet tij do ta përfundoj punën time.

Vetëm ringjallja e tij trupore mund të shërbente për të përmbushur një parashikim të tillë si kjo.

11. Ai vuajti aq shumë, sa që tani mund ta shohë përsëri dritën dhe të shpërblehet për vuajtjet e tij.

Shërbëtori im i kushtuar, me të cilin jam i kënaqur, do të vuajë ndëshkimin e shumëkujt, dhe unë do t'ua fal mëkatet për hir të tij.

12. Kështu, do t'i jap vendin e nderit: ai do të renditet midis njerëzve të mëdhenj dhe të fuqishëm, sepse e dha vullnetarisht jetën e vet dhe u radhit mie mëkatarët. Ai vuajti dënimin e shumëkujt dhe ndërhyri për fajtorët.

Predikimi VI. Bekime rezultuese për Izraelin dhe Kishën. 54,1-17.

1-3 O Jerusalem, ti ke qenë si gruaja shterpë, por tani mund të këndosh dhe të brohorasësh nga gëzimi. Tani do të kesh më shumë fëmijë se gruaja që nuk është braktisur kurrë nga burri i saj!

Frutshmëria dhe zgjerimi i janë premtuar Izraelit pas mërgimit. Jeruzalemi fillimisht u bë shterpë, pasi popullsia e saj do të shfarosej dhe do të shpërndahej nga babilonasit. Por koha do të vinte (posaçërisht pas ardhjes së parë të Krishtit) kur besimtarët në Zot do të ishin më të shumtë se sa kishin qenë ndonjëherë përpara Mërgimit (kur Izraeli kishte shijuar statusin e gruas së besës në shtëpinë që burri i saj qiellor kishte siguruar në Palestinë). Zgjero . . tendën tuaj

dhe zgjatni litarët tuaj (matës të tokës). Izraeli në fazën e saj të DhR do të përhapte besimin e vërtetë në të gjitha tokat e jo-hebrenjve, kombet e të cilit si pasojë duhet të bëhen “të zotëruar” nga pasardhësit e Cionit, pasi u pushtuan nga Ungjilli.

2. Zgjate tendën ku banon; zgjati litarët dhe forcoji kunjat!

Teprica besimtare tani zgjerohet për të përfshirë johebrenjtë

4-10. Profeti parathotë se restaurimi i hirshëm i gruas së besëlidhjes së Zotit, Izraelit. Turpi i rinisë së saj i referohet murmurimeve të saj rebele gjatë udhëtimit të Daljes, dhe apostazia e kohës së gjyqtarëve dhe monarkisë së ndarë; e veja e saj qortuese i referohet robërisë babilonase.

4. Mos ki frikë – nuk do të turpërohesh më; nuk do të poshtërohesh më. Do ta harrosh pabesinë tënde si gruaja e re, dhe vetminë tënde të hidhur si e veja.

.... vetmia juaj e dëshpëruar si e ve. Kjo i referohet skllavërisë përkatësisht. Kjo periudhë e dytë pa ndarjen e partnerëve të martesës (Zoti dhe Izraeli)

6. O Izrael, ti je si gruaja e re, e braktisur nga burri yt dhe e pikëlluar thellë. Por Zoti të thërret të kthehesh tek ai dhe të thotë:

Kur u larguat nga puna, ju duket se i referohen dëbimit të shtatëdhjetë viteve midis Zotit dhe Izraelit.

9. «Në kohën e Noahut premtova se nuk do ta përmbysja më kurrë tokën. Tani premtoj të mos zemërohem më me ty; nuk do të të qortoj e as nuk do të të ndëshkoj.

Kjo lidhet qartë me kohën e shndërrimit të tyre në të ardhmen, pasi atyre u është dashur të durojnë holokaustin etj

Premtimi këtu do të kuptohet në dritën e analogjisë së Përmytjes. Ashtu siç Zoti i premtoi Noahut nuk do të kishte më kurrë një përmytje të tillë, edhe kështu ai premtonte që Izraeli të rivendoset përfundimisht që ajo kurrë më nuk do të shkojë në mërgim.

10. Malet dhe kodrat mund të thërrmohen, por dashuria ime për ty kurrë nuk do të mbarojë; do ta mbaj përgjithmonë premtimin tim të paqes.» Kështu thotë Zoti që të do.

11-17. Zoti përshkruan pastërtinë dhe lavdinë e Izraelit të konvertuar të së ardhmes. Liria përfundimtare nga frika dhe terrori tregon për kushtet e Mijëvjeçarit..

16. Unë e krijoj farkëtarin, i cili bën zjarr dhe farkëton armë. Gjithashtu, krijoj ushtarin, i cili i përdor armët për të vrarë.

Zoti ruan kontrollin sovran mbi forcat e luftës dhe shkatërrimit njerëzor..

17. Por asnjë armë nuk do të jetë në gjendje të të dëmtojë ty; do t'u japësh përgjigjen e duhur të gjithë atyre që të paditin. Unë do t'i mbroj shërbëtorët e mi dhe do t'u jap atyre fitore.» Kështu kam vendosur unë, Zoti.

Predikimi VII. Hiri i Zotit ndaj mëkatarëve të penduar. 55,1-13.

1-5. Çmimi për pranimin e jetës së përjetshme është pendimi dhe besimi, plus asgjë. Ata që do të merrnin ujë të gjallë duhet së pari të ndiejnë etjen (pendimin), dhe më pas të jenë të gatshëm (të kenë besim) të vijnë te Shpëtimtari (krh. Gjn 7,37). Vera simbolizon Ungjillin si brohoritje dhe gjallërues të shpirtit; qumështi tregon cilësinë e tij ushqyese (I Pjt 2.2).

1. Zoti thotë: «Ejani, kushdo që ka etje – ja ku është uji! Ejani, ju që jeni pa të holla – blini drithë dhe hani! Ejani! Blini verë dhe qumësht – nuk do t'ju kushtojnë asgjë!

Kërkohet të largohen nga joshja e fesë babilonase dhe të kthehen tek Ai duke lënë Babilonin.

2. Përse të shpenzoni të holla për atë që nuk ju jep kënaqësi? Përse t'i shpenzoni të ardhurat tuaja dhe ende të keni uri? Më dëgjoni dhe bëni si t'ju them unë, dhe do të merrni ushqimin më të mirë.

Mirazhi i lumturisë personale është bazuar në avantazhe dhe bekime tokësore. Vetëm Zoti vetë mund të kënaqë shpirtin njerëzor. Davidi i Isaisë 55,3-4 është Biri Mesianik i Davidit, pasi ai këtu përshkruhet se ushtron një ndikim kontrollues në epokën e ardhshme.

4. Unë e bëra sundimtar të shumë kombeve, që ato nëpërmjet tij ta njohin fuqinë time.

Kombet e nënshtruara (si nën Davidin) bëhen kombet e kthyera në fe (nën Mesinë). Rrethi 5 është një parashikim që jo-hebrenjtë do të konvertohen dhe do të bashkohen vetë për të shpenguar Izraelin për shkak të Zotit të saj.

6,7. Kthejuni Zotit dhe lutjuni atij, tani që ai është afër. Të këqijtë të heqin dorë nga jetesa e tyre e keqe dhe të ndryshojnë qëndrimin e tyre. T'i kthehen Zotit, Perëndisë sonë; ai është i mëshirshëm dhe i shpejtë në faljen e mëkateve.

Duke pasur parasysh këto premtime të nderzura për të ardhmen, mëkatarëve u kërkohet që tani t'i përgjigjen ftesës së Ungjillit ndërsa ata ende kanë mundësi.

8-11. Hiri i Zotit tejkalon mirëkuptimin njerëzor, por garantohet efektivitetet përmes predikimit besnik dhe të frymëzuar të Fjalës (që del nga goja ime).

12,13. Ju do të ndaheni me gëzim nga Babilonia; do të largoheni në paqe nga qyteti. Malet dhe kodrat do t'ia nisin këngës, dhe pemët do të thërrasin nga gë zimi.

13Selvitë do të rriten atje ku tani rriten ferrat; mërsinat do të rriten në vend të drizave. Kjo do të jetë shenjë që do të zgjasë përgjithmonë, kujtim për atë që kam bërë unë, Zoti.»

Kur Fjala e Perëndisë dëgjohej dhe respektohet, të shpënguarit do të çlirohen nga lidhja e tyre dhe do të hyjnë në gëzim dhe paqe. E gjithë natyra rreth tyre do të marrë pjesë në këtë ngazëllim në hirin e shfaqur të Zotit. Dhe, një ditë, natyra me të vërtetë do të marrë pjesë në lirinë dhe lavdinë e fëmijëve të Perëndisë (Rom 8,21).

Predikimi VIII. Jo-hebrenjtë do të përfshihen në bekimin e Izraelit. 56,1-8.

Këtu kemi një këshillë për besimtarët për të mbajtur dëshminë e një jete të devotshme. Në sezonin e duhur ata do të korrin, “nëse nuk heqin dorë”. Respektimi i dashur i shabatit theksohet veçanërisht si një shenjë besëlidhjeje që dëshmon për një besim shpëtues. Të kthyerit jo-hebrenj në besimin e Izraelit janë të sigurve për një shtetësi të plotë dhe të përhershme në mbretërinë e Perëndisë. Eunukët (dhe duke nënkuptuar të gjithë besimtarët pa fëmijë) të cilët manifestojnë besimin e kursyer nga jeta e tyre të devotshme janë të sigurve për jetën e përjetshme dhe një lavdi shumë më domethënëse sesa ajo e një linje të gjatë pasardhësish. Dy grupe do të përfshihen në njerëzit e vërtetë të Perëndisë. të kthyerit jo-hebrenj dhe të dëbuarit e Izraelit. Në kontrast me besimtarët nominalë, të sinqertë, ata do të tregojnë

dashuri të përzemërta për shabatin dhe respektimin e përzemërt të besëlidhjes.

Predikimi IX. Dënimi i udhëheqësve të korruptuar të Izraelit. 56,9 – 57,21.

9-12. Aktakuza e profetëve profesionistë të vetëkërkuar, të paskrupullt të Izraelit. (Kjo pasazh u kthehet kushteve të degjeneruara morale të kohës së Isaisë, siç ishin mbizotërimi në mbretërimin e Manasheut.) Këta profetë përshkruhen si roje që nuk arrijnë të shikojnë. Ata janë si qen, të cilët nuk arrijnë të lehin për të paralajmëruar burrat e rrezikut, duke qenë të interesuar vetëm për të mbushur barkun e tyre. Ose, si barinj të budallenj, ata janë aq preokupuar tërësisht nga interesi vetanak sa nuk kujdesen për delet e tyre, por e dorëzojnë veten të dehen.

12. «Të marrim pak verë, – thonë këta pijanecë, – dhe të pimë sa të mundemi! E nesërmja do të jetë edhe më e mirë se e sotmja!»

‘E gjithë kjo është një aktakuzë e shoqërisë izraelite paramërgimit

57,1-2. Teprica që ende i përmbahet drejtësisë dhe mban besën, vdes, dhe askush nuk i kushton vëmendje; ata mbarojnë dhe askush nuk kujdeset për ta. Por unë i largoj, që të mos vuajnë më nën dhunën e padrejtësisë. Ata hyjnë në paqen time, ata marrin pjesë në qetësinë time të përjetshme. Ky është shpërblimi për besnikërinë e tyre.

Perëndia shpreh indinjatën ndaj gjendjes së besimtarëve besnikë të ndërgjegjshëm që po shfrytëzoheshin nga udhëheqësit mizorë dhe imorale të shoqërisë hebraike. Një shembull i dukshëm i një udhëheqësi të tillë ishte mbreti Manashe, i cili “derdhi shumë gjak të pafajshëm, deri sa ta

mbushte Jeruzalemin nga një skaj në tjetrin” (II Mbr 21,16). Megjithatë, këta dëshmorë u shpëtuan nga tmerret e rrethimit dhe mërgimit të afrimit të Judës dhe kishin hyrë në paqen e gjirit të Abrahamit “(Lk 16,22), atje për të pritur ringjalljen e Krishtit.

1. Njerëzit e mirë vdesin dhe askush nuk e kupton dhe as nuk kujdeset. Kjo mund të pasqyrojë persekutimin nën Manasheun për të pafajshmit (2 Mbr 21,16)

Rrethet 3-10 përshkruajnë neveritë e idhujve të Judës.

3. Por ju, idhujtarë, merrni dënimin tuaj. Ju më fyeni me magjitë dhe kurvërinë tuaj!

Prindërit e degjeneruar të idhujtarëve rrjedhin nga praktikat e tyre të degjeneruara.

4. E pastaj më vini në lojë, hapni gojën tuaj të madhe dhe më nxirrni gjuhën jashtë! A nuk e dini kë po provokoni, ju pjella gënjeshtarësh?

Ata bënë grimaces tallje dhe përbuzje ndaj Zotit.

5. Ju bëni kurvëri nën çdo pemë të shenjtë për nder të perëndive tuaj të pjellorisë, dhe poshtë në lugina, nën shkëmbinj të pjerrtë, i vritni fëmijët tuaj si flijime.

Ata kënaqeshin me orgji rituale seksuale në lisat dhe kushtonin flijime për foshnjat.

6. Ju merrni gurë të lëmuar prej shtratit të përrenjve dhe i adhuroni si perëndi! Ju derdhni verë për t’u kushtuar atyre flijime dhe u sillni blatime drithore. Ju do të varroseni nën ta! A mendoni se jam i kënaqur me këto?

7. Ju ngjiteni në male të larta për të kushtuar flijime dhe për të bërë kurvëri.

Në vendet e tyre të larta ishin faltoret e tyre të idhujve, ku ata kryenin tradhti bashkëshortore.

8. Brenda dyerve tuaja dhe në shtyllat e derës ju vini shenjta tuaja magjike. Mua më braktisni dhe bëni prostitucion për nder të perëndive të huaja; ju pëlqen kjo sjellje e paturpshme dhe i paguani prostitutat e kultit tuaj për të fjetur me ju.

Zgjero shtratin tënd. Një referencë për adhurimin e tyre të disa perëndive kombetare.

9. . Idhullit Moloh i sillni për flijim parfume dhe pomada. Ju i dërgoni lajmëtarët tuaj deri edhe në botën e të vdekurve.

Vishni parfumet dhe vajrat tuaj dhe shkoni të adhuroni perëndinë Moloh. Kjo është pikërisht ajo që bëri Manasheu me djalin e tij (2 Mbr 33,5).

10. Ju bëni gjithçka të mundur për të gjetur këshillë dhe ndihmë. Ju nuk doni ta kuptoni se e bëni më kot. Gjithnjë e më shumë gjeni shpresa të reja.

Pavarësisht nga hidhërimi dhe skllavëria që rridhnin nga jeta e tyre e pabesë, populli i Judës ishte shumë i dhënë pas idhujve për t'i braktisur.

11-13. Këto kompromise teologjike që ata kishin bërë nën presionin e fuqive pagane – megjithëse të gjitha fuqitë e tilla janë njerëz të vdekshëm, – dhe në të njëjtën kohë ata kishin lënë pas dore Perëndinë e tyre të dëshpëruar. Në pushtimet e ardhshme ata do të duhet të shikojnë në idhujt e tyre të pafuqishëm për një çlirim që nuk do të vinte. Vetëm besimtarët e vërtetë do të trashëgojnë Mbretërinë e Perëndisë.

14-21. Profeti tregon për dhembshurinë e Zotit ndaj të penduarit vërtet. Ndërtimi i referohet ndërtimit të një rruge ndërkombetare duke grumbulluar një tokë të gjatë tokë dhe gurë. Pengesa është një zemër e papenduar dhe idhujtare.

16. Nuk do ta padit më popullin tim, nuk do t'i jap udhë deri në fund zemërimit tim. Ndryshe, populli im, të cilin e kam krijuar, do të shkatërrohet plotësisht.

Shpirti, domethënë, i mëkatarit fajtor që qortohet.

17. Isha zemëruar me të për shkak të mëkateve të tij, prandaj e ndëshkova dhe e braktisa. Por ai ishte kokëfortë dhe vazhdoi të shkonte udhës së vet.

Kjo lakmi (besa) është ndoshta shprehja hebraike që i afrohet më shumë “egoizmit”.

18. Dhe kam parë pikërisht se si veptoi, por do ta shëroj. Unë do ta udhëheq, do ta shëroj, dhe do t'i ngushëlloj ata që mbajnë zi.

Hiri i Zotit dhurohet pa pasur meritën më të vogël njerëzore për ta garantuar atë.

19. Të gjithëve, atyre që banojnë larg dhe atyre që banojnë afër, do t'u ofroj paqen. Do ta shëroj popullin tim.

Zoti dhuron bekime që frymëzojnë buzët njerëzore të ofrojnë adhurim dhe lavdërim – fryt i buzëve (krh. Heb 13,15). Burrat e lavdërojnë atë për paqen e mirëfilltë dhe të përsosur (këtu përdoret fjala *shalom*, si në Is. 26,3). Larg – të kthyerit jo-hebrenj; afër – të kthyerve hebrenj (krh. Ef. 2,17).

20. Por njerëzit që rebelohen kundër meje, janë si deti i shqetësuar – dallgët e tij nuk pushojnë së thyeri në bregdet, duke sjellë me vete pisllek dhe ndyrësi.

I lig është këtu fjala për “të pabesë” (Ps 1) (*rasha*). Të pakthyarit nuk mund të gjejnë kurrë paqe të vërtetë, por më në fund shpërthehen si të mbeturinat e urryer në plazhin e kohës.

Seksioni i Tretë Programi i Paqes. 58,1 – 66,24.

Në këtë pjesë të tretë të Isaisë theksi është te Shpirti i Shenjtë ndërsa ai aplikon dhe shtrin punën e shëlbimit. Programi i hirit të Zotit përshkruhet në fund të kësaj epoke dhe fillimin e botës së re.

Predikimi I. Adhurimi i rremë është në kundërshtim me adhurimin e vërtetë. 58,1-14.

1-7. Hipokrizia e devotshmërisë së Izraelit del në dritë këtu. Profetit i kërkohet të denoncojë pa mëshirë besimin e rremë të hebrenjve, me paraqitjen e tij shenjtërore në shërbimet e adhurimit dhe agjërimit e tij të shpejtë, së shpejti do të pasohet nga të njëjtat keqbërje dhe pabesi si më parë (rr. 4). Asnjë respekt fetar nuk ka vlerë për Zotin që nuk mbështetet nga një jetë hyjnore, që respekton ligjin dhe dhembshuria ndaj atyre në nevojë. Sjellja e drejtë, fryti i shpëtimit të besimit, do të sigurojë agimin e çlirimit (rr. 8) për Judën e pakënaqur; drejtësia e dashurisë së dhembshur do të pastrojë rrugën përpara ushtrisë besnike të Perëndisë ndërsa bëjnë marshimin e tyre përpara.

8-14. Zoti premtan të rivendosë miqësinë dhe bekimin për ata që braktisin hipokrizinë.

9. Kur të më luteni, unë do t'ju përgjigjem. Kur të më thërritni për ndihmë, do t'jua plotësoj lutjen. Në qoftë se i jepni fund shtypjes, çdo shenje mospërfilljeje dhe çdo fjale të keqe

10. në qoftë se u jepni të hanë të uriturve dhe i kënaqni nevojtarët, atëherë errësira që ju rrethon, do të shndërrohet në dritë mesdite.

Gjendja juaj e tanishme e fatkeqësisë dhe shqetësimit do të zëvendësohet nga dielli i mirësisë së Zotit”.

11. E unë gjithnjë do t'ju udhëheq dhe do t'ju gëzoj me të mira. Do t'ju mbaj të fortë dhe të shëndoshë. Ju do të jeni si kopshti i ujitur mirë, si burimi që nuk thahet kurrë.

Ndikimi hyjnor që po largohet nga një besimtar i ngrohtë që ndan bekimet e tij me të tjerët.

12. Populli juaj do të rindërtojë atë që prej kohësh ishte në gjermadhë, duke ndërtuar mbi themelet e mëparshme. Ju do të njiheni si populli që rindërtoi muret, që restauroi shtëpitë e rrënuara.»

Komuniteti i ri (pas mërgimit) do të ndërtohet nga besimtarë të sinqertë dhe të përkushtuar që do të jenë sseriozë me Zotin. Ata do të riparonin ligësinë që vinte nga hipokrizia e mbrapshtë e të parëve të tyre.

13. Zoti thotë: «Në qoftë se e trajtoni të shtunën si ditë të shenjtë dhe nuk shkoni pas interesave tuaja atë ditë; në qoftë se e vlerësoni ditën time të shenjtë dhe e nderoni duke mos udhëtuar e duke mos folur kot atë ditë,

Një dëshmi më domethënëse e dashurisë së sinqertë për Zotin është kënaqësia me të cilën adhuruesi i tij veçon shabatin për shërbimin dhe lavdërimin e Zotit (në vend se ta përdorë atë për qëllime të vetë-shërbimit dhe të ditëve të javës).

14. atëherë do të gjeni gëzimin që vjen duke më shërbyer mua. Do të bëj që të nderoheni gjithkund në botë, dhe do ta gëzoni tokën që i dhashë të parit tuaj, (Jakov) Izraelit. Kështu kam vendosur unë, Zoti.»

Predikimi II. Rrëfimi i Izraelit dhe shpëtimi i saj nga Zoti. 59,1-21.

1-5. Kjo pasazh përshkruan ndarjen e tmerrshme morale të shoqërisë hebraike – e cila përputhet në mënyrë të përkryer me atë që dimë për degjenerimin e mbretërimit të Manasheut. Isaia u tha njerëzve pse Zoti nuk e dëgjoi thirrjen e tyre për çlirimin nga zgjedha shtypëse e Asirisë.

5-6 Intrigat që thurni, janë po aq vdekjeprurëse sa vezët e gjarprit helmues. Thyej vezën, del nepërka. Por intrigat tuaja nuk do t'ju sjellin asnjë fitim – ato janë po aq të kota sa veshjet prej pëlhure merimange!

Nënkuptohej që njerëzit apostatë ishin si gjarpërinj helmues që prodhojnë ndikime të liga për të shkatërruar të paditurit që u besojnë atyre. Rrjetet e së keqes që ata rrotulluan nuk do të mbulonin lakuriqësinë e tyre para syrit të shpuar të Zotit në ditën e gjykimit (rr. 6). Ata kishin shenjtëruar çdo pjesë të trupit të tyre drejt ligësisë.

8. dhe askush nuk është i sigurt kur i afroheni. Gjithçka që bëni, është e padrejtë. Ju ndiqni një udhë të shtrembër, dhe çdokush që e ndjek këtë udhë, nuk do të jetë kurrë i sigurt.

Paqja me të tjerët kërkon një vullnet të mirë të dashur për të cilin të pabesët janë të paaftë; dhe as nuk mund të gëzojnë kurrë kënaqësi ose paqe në zemrat e tyre.

9-15a. Pasojat e zjarra të kësaj varfërie të jetës përcaktohen qartë.

9. Populli thotë: «Tani e dimë përse Perëndia nuk na shpëton nga ata që na shtypin. Ne shpresojmë për dritë në rrugën tonë, por ka vetëm errësirë,

Juda ishte bërë një viktimë e padrejtësisë dhe shtypjes së Asirisë dhe të gjitha shpresat e saj për pavarësi dhe lulëzim u shuan vazhdimisht në tokë.

10. – e gjejmë rrugën duke prekur me dorë si njerëz të verbër. Pengohemi në mesditë, sikur të ishte natë, sikur të ishim në botën e errët të të vdekurve.

E vërteta e Zotit shkëlqeu mbi ta, por ata u zhytën në errësirën e injorancës shpirtërore dhe katastrofës kombëtare. Fjala hebraike për vendet e shkreta nuk ndodh diku tjetër, por me siguri duhet të përkthehet burra të guximshëm ose të epshur (ndër të cilët hebrenjtë e kapur nuk ishin veç kufijve për krahasim).

12-15. Kjo pasazh ka tonin e një rrëfimi të zemrës së fajit të pafalshëm dhe ligësisë së rënduar.

15. Ka aq pak ndershmëri, saqë secili që heq dorë nga veprat e tij të këqija, bëhet viktimë e krimit.» Zoti e ka parë këtë dhe është zemëruar, sepse nuk ka aspak drejtësi. E bën veten pre.

Kjo do të thotë, kushdo që u përpoq të bënte një jetë të ndershme, e bëri veten viktimë të prerjeve të pamëshirshme që mbizotëronin në shoqërinë izraelite.

Në rrethet 15b-21 është parashikuar ndërhyrja personale e Zotit për të shpëtuar mëkatarët e pafuqishëm nga faji dhe skllavëria e tyre.

16. Ai çuditet që nuk ka asnjëri për t'i ndihmuar të shtypurit. Prandaj do ta përdorë fuqinë e vet për t'i shpëtuar ata dhe për të korrur fitore.

I pakënaqur pasi Zoti ishte me dështimin e plotë moral të hebrenjve, ai gjithashtu ishte i pikëlluar nga mungesa e ndonjë ndërmjetësi të kualifikuar njerëzor për Izraelin. E vetmja rrugë e mbetur për të do të bëhet vetë Ndërmjetësi – krahu i tij i solli shpëtim atij – në personalitetin e Jezusit Mesia, i cili vetëm ishte i veshur me drejtësi të pa vend që ishte e padepërtueshme për shigjetat e Satanit.

18. Ai do t'i ndëshkojë armiqtë e tij sipas veprave të tyre, madje edhe ata që banojnë në vende të largëta.

Zoti do t'i shlyente kombet për mëkatet e tyre dhe izraelitët e lig nuk do t'i shpëtonin ndëshkimit. Edhe ata do të përballëshin me gjykimin për shkak të refuzimit të tyre nga Zoti. Vetëm teprica, shërbëtorët e vërtetë të Zotit, do të përjetonin shpëtimin. Vetëm ata janë Izraeli i vërtetë, populli i shenjtë, njerëzit e Zotit.

19. Nga lindja gjer në perëndim, të gjithë do të kenë frikë nga ai dhe nga fuqia e tij e madhe. Ai do të vijë si lumi i rrëmbyer, si era e fortë.

E gjithë bota do të nderojë Zotin, dhe Shpirti e tij i Shenjtë do të zbrapsë me sukses të gjitha sulmet ndaj popullit të tij të shpenguar.

20. Por për bashkësinë në malin e Cionit, ai do të vijë si shpëtimtari, për të gjithë pasardhësit e (Jakov) Izraelit, që heqin dorë nga mëkatet e tyre dhe që largohen nga kryengritja e tyre.

Shëlbuesi këtu është *go'el*, “shpërblyes i rimëkëmbjes”, i cili përfshin një lidhje gjaku (në të cilën Zoti nuk mund të hynte përveç përmes trupëzimit të Krishtit).

21. Me ta do ta bëj besëlidhjen time dhe do t'u jap premtimin e sigurt: Shpirtin tim, të cilin ta kam dhënë ty, edhe fjalët, të cilat t'i kam besuar ty, do të jenë të gjalla në ta përgjithmonë, brez pas brezi. Këtë e kam vendosur unë, Zoti.

Populli i vërtetë i Perëndisë do të jetë gjithnjë një dëshmitar, duke shpallur me besnikëri të vërtetën e Ungjillit në fuqinë e Shpirtit të Shenjtë.

Predikimi III. Shkëlqimi dhe paqja e popullit të shpënuar të Zotit. 60,1-22.

1-3. Ngrihu, o Jerusalem, dhe ndriço si dielli; po të ndriçon madhështia e Zotit. Kombet e tjera do të jenë të mbuluara nga errësira. Ndërsa mbi ty do të bjerë drita e Zotit; me ty do të jetë ndriçimi i pranisë së tij. Kombet do të tërhiqen drejt dritës sate dhe mbretërit drejt agimit të ditës sate të re.

Ardhja e Shëlbuesit në Cion (59,16-21) vendos skenën për një kapitull që përshkruan lavdi dhe shkëlqim të pashembullt. Drita e premtuar në 58,8 dhe 10 tani ndriçon skenën me një shkëlqim të mahnitshëm. Ashtu si në 58,8, “lavdia e Zotit” (rr. 1) mund të aludojë në shtyllën e reve dhe zjarrit që e kishte udhëhequr Izraelin në shkretëtirë. Nga pamjet e lavdisë “që ngrihen” dhe nga paralelet në rrethet 19 dhe 20, është e qartë se Isaia e krahasoi Zotin me diellin. Megjithëse toka do të jetë e mbuluar me errësirën e shtypjes dhe mëkatit, Cioni do të futet nën dritën e Zotit, një dritë në të cilën do të tërhiqen kombet. Ardhja e kombeve në malin e Cionit ishte një temë e prezantuar për herë të parë në 2,2-4 dhe arrin një kulm këtu në kapitullin 60.

4- 9 Vështro rreth e rrotull dhe shih se ç’po ndodh; populli yt po mblidhet për t’u kthyer në shtëpi! Bijtë e tu do të vijnë nga larg; bijat e tua do të mbarten si fëmijë. Ti do ta shohësh këtë dhe do të mbushesh me gëzim; do të dridhesh nga emocionet. Pasuria e kombeve do të sillet tek ti. Pasuria e tyre do të vijë nga ana tjetër e detit. Nga Midjani dhe nga Efa do të vijnë karvanë të mëdhenj devesh. Ata po vijnë nga Sheba me ar dhe me temjan. Do të shpallet lajmi i mirë për atë që ka bërë Zoti!

Të gjitha delet e Kedarit dhe të Nevajotit do të sillen tek ti si fljime dhe do të kushtohen në altar për të kënaqur Zotin. Zoti do ta bëjë tempullin e tij edhe më madhështor sesa ishte dikur.

Çfarë janë këto sende që rrëshqasin si re, si pëllumba që kthehen në shtëpi? Ato janë anijet që vijnë nga vende të largëta e që kthejnë në shtëpi popullin e Perëndisë. Ato sjellin me vete ar dhe argjend për të nderuar emrin e Zotit, Perëndisë së shenjtë të Izraelit, i cili ka bërë që popullin e tij ta nderojnë të gjitha kombet.

Rrethet 4-9 përshkruajnë restaurimin e Jeruzalemit në drejtim të një popullsie në rritje dhe një rritje të madhe të pasurisë. Rrethi 4 fillon me dy rreshta që janë pothuajse identikë me fillimin e 49,18, dhe përfundon me një bashkues të gjetur në 49,22. Aty ambienti theksoi kthimin nga robëria babilonase pasi djemtë dhe vajzat u kthyen në shtëpi nga distanca të mëdha. Imazhi në kapitullin 60 duket se i referohet epokës më të lavdishme të Mijëvjeçarit, megjithëse kthimi nga mërgimi përfaqësonte një përmbushje të pjesshme të kësaj profecie (krh. 11,11-12).

Gëzimi i madh i përmendur në rrethin 5 lidhet me ardhjen e pasurisë së kombeve. Izraeli, një komb i varfër dhe i varfër, do të rifitonte lulëzimin që gëzonte dikur, veçanërisht nën mbretin Solomon. Tufat e deveve (rr. 6) kujtojnë karvanët që sollën mallra me vlerë në Izrael. Është ironike që përmenden devetë e Madianit, meqenëse Midianitët me deve kishin shkatërruar Izraelin përpara se Gideoni t'i dëbonte (Gjq. 6,5; Is. 9,4). “Ari dhe temjani” nga Sheba (rr. 6) aludon për vizitën e mbretëreshës së Shebës, e cila ishte mposhtur nga pasuritë e Solomonit dhe i ofroi lëvdata Zotit (krh. 1 Mbr 10,2. 9). “Anijet e Tarshishit” (rr. 9) dikur i sillnin argjendin dhe arin Solomonit çdo tre vjet (krh. 1 Mbr 10,22). Tani këto anije të mëdha tregtohen si transportues të fëmijëve të shpërndarë të Izraelit. Një tjetër lidhje e mundshme me madhësinë e mëparshme të

Izraelit mund të jenë “kopetë” dhe “deshët” të rrethit 7. Mbreti i Moabit duhej të dërgonte njëqind mijë qengja në Ahab si një pagesa haraçesh çdo vit (krh. Is. 16,1). Sidoqoftë, shtytja kryesore e rrethit 7 është pranimi i këtyre kafshëve si oferta për Zotin. Në 56,7 sakrificat e paraqitura nga të huajt janë parë gjithashtu me favor.

6. Nga Midjani dhe nga Efa do të vijnë karvanë të mëdhenj devesh. Ata po vijnë nga Sheba me ar dhe me temjan. Do të shpallet lajmi i mirë për atë që ka bërë Zoti!

Dhe do të njiheni si priftërinj (përfaqësuesit e tij) të Zotit, shërbëtorët e Perëndisë sonë. Do të kënaqeni me pasurinë e kombeve dhe do të jeni krenar që është juaji.

11. Portat e tua do të rrinë të hapura ditë e natë, në mënyrë që mbretërit e kombeve të mund të të sjellin pasurinë e tyre.

“Thuaju banorëve të Jeruzalemit që Zoti po vjen për t’ju shpëtuar, duke sjellë me vete njerëzit që ai ka shpëtuar”. Me sa duket Kisha.

Diku tjetër në Librin e Isaisë, kombet përshkruhen gjithashtu se sjellin pasuri në Jeruzalem (18,7; 45,14; 61,6; 66,12), pasi ato janë në Hagai 2,7 dhe në Zakaria 14,14. Ndërsa referenca kryesore e rretheve të tilla ka të bëjë me kushtet gjatë mbretërimit të Krishtit në Mijëvjeçarit, ndihma e dhënë për mërgimtarët e kthimit nga qeveria persiane mund të ketë qenë një përmbushje fillestare. Në 520 para Kr. mbreti Darius ndihmoi të paguante për rindërtimin e tempullit dhe madje furnizoi kafshë për flijime (Ezdra 6,8-10). Me ndihmën e Dariut, Zerubabeli arriti të përfundonte tempullin me 516 para Kr. Në mënyrë të konsiderueshme, zbulimi i tempullit përmendet në rrethin 7 dhe përsëri në rrethin 13. Isaia vajtoi shkatërrimin e tempullit në 63,18 dhe në 64,11,

por këtu ai flet për rinovimin e tij të lavdishëm. Rivendosja e tempullit simbolizon ringjalljen fizike dhe shpirtërore të kombit, i cili i sjell nder Zotit, i cili “ju ka dhuruar me shkëlqim” (rr. 9; krh. 55,5).

Sekuenca e ngjarjeve të përshkruara në këto rrethe ngjajnë me fjalët e Isaisë në 54,7-15. Pasi të është derdhur zemërimi i Zotit mbi popullin e Tij, Ai ka dhembshuri për ta dhe rindërton Jeruzalemin (krh. 54,7-8, 11; 60,10). Të dy pasazhet përmendin portat e qytetit. Në 60.10 rindërtimi i mureve është punë e të huajve. Pas mërgimit, Mbreti Artaxerxes nxori një dekret në 445 para Kr. që autorizoi Neheminë të rindërtonte muret e Jeruzalemit (Neh. 2,8), një ngjarje, megjithatë, që nuk dha rezultatet spektakolare të përshkruara në rrethet 11-16. Portat e hapura (rr. 11) janë si portat e Jeruzalemit të Ri (Ap. 21,25-26).

Diku tjetër në Librin e Isaisë pemët zbukurojnë shkretëtirën (41,19; krh. 35,2), por këtu (rr. 13) ata zbukurojnë shenjtëroren. “Lavdia e Libanit” (rr. 13) i referohet kedrave të mrekullueshëm që u përdorën me bollëk në Jeruzalemin e Solomonit. Cedri dhe pisha ishin materialet kryesore të ndërtimit në atë tempull (1 Mbr 6,15). “Vendi i këmbëve të mia” (rr. 13) me sa duket i referohet tempullit dhe arkës së besëlidhjes, e cila nganjëherë quhet “stol i këmbëve” të Zotit (krh. 1 Kron. 28,2; Ps. 132,7-8).

Jeruzalemi ishte i shkretuar dhe i zbrazët gjatë mërgimit, por restaurimi i saj do të sillte krenari dhe gëzim për banorët e saj. Ajo do të njihet si “Cioni i Shenjtit të Izraelit” (rr. 14), i njëjti i Shenjtë që populli i saj kishte ndezur dhe tallur (1,4; 5,19). “Pasuria e kombeve” (rr. 5) do të jetë e saj, një situatë e përshkruar në mënyrë poetike si “infermiere në gjoksin

mbretëror” (rr. 16). Jeruzalemi do të gëzojë një ushqim të shkëlqyeshëm nga mbretëritë që ajo shërbeu. Isaia kishte thënë se shpëtimi i Izraelit do të rezultonte në tërë njerëzimin duke e ditur që Zoti është Shpëtimtari (49,26). Duke përdorur të njëjtët tre emra për Zotin – Shpëtimtarin, Shëlbuesin dhe të Fuqishmin e Jakobit – Isaia tani pranoi që Izraeli vetë do të dinte kush është me të vërtetë Zoti (rr. 16).

Transformimi i Jeruzalemit përshkruhet më tej në rrethet 17-22. Edhe një herë ari, argjendi, bronzi dhe hekuri përshkruhen si bollëk (rr. 17; krh. rr. 9; 1 Mbr 10,21.27). Karakteristika e paqes dhe drejtësisë për epokën mesianike (9,7) do të jetë e pranishme, dhe tmerret e dhunës do të zhduken (krh. 54,14). Rrënimi dhe shkatërrimi e kishin rrafshuar Jeruzalemin (krh. 51,19), por një ditë “Shpëtimi” dhe “Lavdërimi” do të jenë mbrojtja e saj (rr. 18; krh. 26,1). Sipas rretheve 19 dhe 20, as drita e diellit dhe e hënës nuk do të duheshin. Zoti do të ishte drita e përhershme e popullit të Tij (krh. rr. 1-2), dhe nuk do të errësohej kurrë më. Një pamje e tillë e lavdishme shihet edhe në përshkrimin e Jeruzalemit te Ap. 21,23 dhe 22,5. Atje Zoti dhe Qengji përshkruhen si drita e përjetshme, burimi i gëzimit dhe shpëtimit të pafund.

Më në fund, populli i Perëndisë do të jetë i drejtë; vetëm Shëlbimi do të jetë i pranishëm në Jeruzalem (krh. 35,8-10). Ata do të gëzojnë bekime të plota në tokë (krh. 57,13) dhe do të mbillen fort si vreshti i përshkruar në 5,7. Perëndia do t’i vendosë ata si dëshmi të veprës së Tij shëlbuese. Në Zan 12,2 Zoti kishte premtuar se Ai do t’i bënte pasardhësit e Abrahamit një komb të madh (krh. 51,2), dhe askund nuk është kjo madhështi e përshkruar më qartë sesa në këtë kapitull.

Predikimi IV. Ungjilli i gëzueshëm i Mesisë. 61,1-11.

Temat e lavdishme të kapitullit 60 vazhdojnë në kapitullin 61, megjithëse të përshkruara me terma më të nënshtruar. Rrethet 1 dhe 2 janë të famshëm sepse Jezusi i citoi ato në sinagogë në Nazaret (Lk 4,18-19). Lajmi i Mirë që predikoi dhe liria nga mëkati që Ai ofroi ishin vërtet një përmbushje e mrekullueshme e këtyre rretheve. Dhe Shpirti i Perëndisë u mbështet tek Krishti pasi Shpirti përshkruhet se prehet mbi Shërbëtorin e Zotit në Isaia 42,1. Por ashtu si lajmi i mirë i përmendur në 41,9 dhe në 52,7 u referohej para së gjithash lirimit të Izraelit nga robëria, kështu që vetë Isaia mund të pretendonte që Shpirti të funksiononte gjatë shërbesës së tij (krh. 45,16). Populli i Judës ishte i varfër dhe ishte zemër i thyer (krh. 1,5-6), dhe për shkak të mërgimit, toka kishte nevojë të madhe për shërim dhe restaurim. “Liria” (deror) është fjala teknike e përdorur për restaurimin e përfshirë në Vitin e Jubileut (Lev. 25.10; krh. Is. 49.8) dhe me gjasë zbatohet për fundin e robërisë babilonase. Kjo quhet “viti i mirësisë së Zotit” në rrethin 2, një kohë që i përgjigjet “ditës së shpëtimit” në 49,8 dhe “viti i shëlbimit tim” në 63.4. Referenca e fundit – si rrethi 2 – përmend gjithashtu “ditën e hakmarrjes” sepse shpëtimi i popullit të Zotit shkaktoi gjykimin e njëkohshëm të armiqtë të tyre. Në Lk 4,18-19 Krishti citoi vetëm rreshtin e parë të rrethit 2 sepse vepra e tij hakmarrëse kryesisht do të ndodhë në ardhjen e Tij të dytë.

Lëshimi i robërve më në fund do të sillte ngushëllim për vajtuesit në Cion. Ata që ishin ulur në hirin e veshur me rrobat e tyre, do ta vajosnin veten me vaj ulliri dhe do të lavdëronin Perëndinë që i dha. Kurora e bukurisë (rr. 3) ishte ose një çallmë ose një shami (ks. 3,20). Ashtu si në 60,21

njerëzit janë mbjellë nga Zoti për shfaqjen e shkëlqimit të Tij. Këtë herë, megjithatë, ato krahasohen me lisat e guximshëm dhe jo me kërcell (krh. Ps. 92,12-13).

Prapa në tokë, populli i Zotit do të rindëronte qytetet e shkatërruara, një temë e spikatur në 58,12 dhe në 60,10. Të huajt që përshkruhen duke shërbyer Izraelit (60,10-12) do të barin kopetë dhe do të punojnë fushat (61,5), dhe Izraeli “do të ushqehet me pasurinë e kombeve” (rr. 6; krh. 60,5.11). Në malin Sinai, Perëndia kishte thënë se Izraeli mund të jetë “një mbretëri e priftërinjve” (Dal 19,6), dhe rrethi 6 përshkruan përmbushjen e saj të këtij roli midis kombeve. Populli i Perëndisë kishte përjetuar turp dhe poshtërsi, duke marrë ndëshkim të dyfishtë për mëkatet e tyre (40.2), por së shpejti një pjesë e dyfishtë e trashëgimisë do të ishte e tyre. Sipas ligjit, djali i parë i lindur trashëgoi një pjesë të dyfishtë të pasurisë (krh. Lp. 21,17). Pasuria e mirë e Izraelit do t’u sillte atyre “gëzimin e përhershëm” për të cilin flitet në 35,10 dhe në 51,11.

Rrethet 8 dhe 9 zgjerohen në temën e mirësisë së Zotit ndaj popullit të Tij. Në mërgim Izraeli ishte keqtrajtuar dhe shtypur (krh. 42.24), por të gjitha këto padrejtësi do të ishin të drejta. Zoti do të konfirmonte “besëlidhjen e përhershme” që ai kishte bërë me Abrahamin (rr. 8; Zan. 12,1-3) dhe me Davidin (krh. Is. 55,3). Kjo “besëlidhje e përhershme” ndoshta duhet të shoqërohet me besëlidhjen e përmendur në librin e Jeremisë 32.40 (krh. Is. 59,21). Populli i Perëndisë do të jetë “i njohur midis kombeve” (rr. 9), nuk do të përçmohet dhe tallet prej tyre. Bekimet e premtuara ndaj Abrahamit do të jenë të tyre, dhe e gjithë bota do të shohë përtëritjen e tyre materiale dhe shpirtërore (krh. 44,3).

Gëzimi i Izraelit përfaqësohet nga simbole që kanë të bëjnë me veshjen dhe bujqësinë (rr. 10-11). Cioni është ndoshta folësi në rrethin 10, dhe imazhi atje është i ngjashëm me atë në 52,1. Rrobat e bukura i përshtaten një kombi që i është rikthyer burrit të saj. Cioni mban çallmën, ose shiritin e kokës, të një prifti (Dal 39,28) dhe xhevahiret e një nuse (krh. 49,18; Ap. 21,2). Bukuria e saj simbolizon shpëtimin dhe drejtësinë, terma që janë bashkuar gjithashtu në 45,8; 46,13; 56,1; 59,16. “Drejtësia” përmendet përsëri në rrethin 11, këtë herë në lidhje me përfytyrimet në lidhje me rritjen e farërave dhe bimëve që u huazua nga 45,8. Ashtu sikurse shiu e bën tokën pjellore, ashtu edhe Zoti do të bëjë që “burimi i drejtësisë” dhe “lëvdimi” të “burojë” (rr. 11). Kur Ai e dorëzoi popullin e Tij për skllavërinë e mërgimit, Zoti do t’i rregullonte gjërat.

Predikimi V. Rivendosja e Cionit; shkatërrimi i kombeve të pafe. 62,1 – 63,6.

Tema e restaurimit të Izraelit e prezantuar kaq shumë në kapitullin 40 është sjellë në kulm në kapitullin 62. Disa motive nga kapitulli 40 përsëriten dhe përforcohen. Krahasoni rrethin 2 me 40,5, rrethin 10 me 40.3-4, dhe rrethin 11 me 40,9-10. Referenca për të heshtur në rrethin 1 është afër mendimeve të shprehura në 42,14 dhe në 57,11. Në ato dy pasazhe periudha e gjatë e mërgimit përshkruhet si koha kur Zoti heshti. Duke parë referencën në 62,6 për rojet që nuk janë kurrë i heshtur, është gjithashtu e mundur të kuptohet Isaia si folësi në rrethet 1 dhe 6, megjithëse mund të jetë vetë Zoti që flet. Nëse Isaia është folësi, atëherë ai, ashtu si rojet, nuk do të ndalet së luturi që Perëndia të rivendosë Jeruzalemin.

Ashtu si në 61,10, në 62,1 Isaia bashkohet me “drejtësinë” me “shpëtimin”; por në 62,2 “drejtësia” bashkohet me “lavdi”, ashtu si në 58.8. Çlirimi nga Babilonia do të ishte një demonstrim i lavdisë së Zotit drejt botës (krh. 40,5; 44,23) dhe do të sinjalizonte agimin e një dite të re për popullin e Tij. Për shkak të ndryshimit të statusit të Jeruzalemit, qyteti do të merrte një emër të ri. Disa janë të nënkuptuar në rrethet 4 dhe 12 (krh. Ap. 3,12). Në 61,3, Cioni duhej të vishte një kurorë bukurie; në 62,3 ajo do të jetë një kurorë shkëlqimi në dorën e Zotit. Vetë Zoti thuhet se është “një kurorë e lavdishme. Për tepricën e popullit të tij” (28,5).

Rrethet 4 dhe 5 kthehen në metaforën e martesës, duke përdorur terma të ngjashëm me ato të përdorur në 54,5-8. Zoti do të gëzohet përsëri për tokën “ndërsa dhëndri do të gëzohet për nusen e tij”, dhe vendi do të quhet “Bë-ula”, domethënë “i martuar”. Marrëdhënia e besëlidhjes së Izraelit me Zotin do të rikthehet. Shifra është shtrirë edhe te bijtë e Izraelit. Ata do të “martohen” me tokën duke marrë në dorë vendin e shkretëtë të gjatë (krh. 54,1-2).

Të inkurajuar nga perspektiva e lavdisë dhe shkëlqimit të Jeruzalemit, rojet e qytetit presin me padurim lajmin për fundin e mërgimit (rr. 6). Këta roje janë ndoshta profetë (krh. 56,10) të cilët dikur kishin përgjegjësinë e paralajmërimit të kombit për gjykimin e afërt, por që tani njoftojnë rivendosjen e tokës. Lutja e tyre e vazhdueshme është e ngjashme me premtimin e Davidit që ai të mos pushonte derisa të gjente një shtëpi për arkën e besëlidhjes (Ps. 132,1-5). Kur të restaurohet Jeruzalemi, të gjitha kombet do ta lavdërojnë Perëndinë për bekimin e bollëk të popullit të Tij (rr. 7; krh. Jer. 33,9).

Në 54,9 Zoti ishte betuar se kurrë më nuk do të zemërohej me popullin e Tij. Në rrethet 8 dhe 9 ky betim zbatohet për të korrat e tokës. Përmes Moisiut, Perëndia kishte paralajmëruar që prodhimet e Izraelit do t'u dorëzoheshin armiqve të saj nëse nuk i bindeshin Atij (Lev. 26,16; Lp 28,33), por ai mallkim i tmerrshëm nuk do të përsëritej. Përkundrazi, njerëzit do të hanë dhe pinë si ata më parë bënë gjatë një festivali ose kur i sillnin të dhjetat e tyre në shtëpinë e Zotit (krh. Lev. 23,39; Lp 14,23). I kënaqur nga premtimet e Zotit, Isaia e intensifikoi kërkesën e tij (rr. 10). Kjo është hera e vetme kur gjejmë dy imperativë të dyfishtë në një rreth në Isaia. Ndërsa mërgimtarët fillojnë udhëtimin e tyre në shtëpi, ata do të kalojnë nëpër portat e Babilonisë (krh. 48,20; Mi. 2,12-13) Ngritja e një flamuri për kombet është e lidhur me kthimin e mërgimtarëve në 11.12 dhe në 49,22.

Të dy 11,12 dhe 48,20 përshkruajnë rikthimin e mërgimtarëve dhe një njoftim në skajet e tokës, dhe Isaia përsëri zgjodhi këtë temë në 62,11. Duke vepruar kështu, ai aludoi qartë në 40,9-10, një njoftim i ngjashëm me Jeruzalemin dhe qytetet e Judës. Dy rreshtet e fundit të rrethit 11 janë identike me 40,10, dhe të dy pjesët tregojnë se “shpërblimi” u referohet njerëzve që Zoti po i sjell përsëri në Jeruzalem. Zoti quhet “Shpëtimtar” (rr. 11) sepse Ai e kishte çliruar popullin e Tij nga robëria (krh. 52,7-8). Apostulli Gjon aludoi në këtë rreth në përshkrimin e tij të kthimit të Krishtit (Ap 22,12).

Rrethi 12 përmban dy emra për popullin e Zotit dhe dy emra për Jeruzalemin. “Populli i Shenjtë” është i lidhur ngushtë me përcaktimin “priftërinj të Zotit” në 61.6, dhe të

dy termet rrjedhin nga Dalja 19,6, projekti i Zotit për kombin e Izraelit. Titulli “Shëlbuar” aludon në shpëtimin e Zotit të Izraelit nga Egjipti (krh. 35,9-10; 51,10-11), por tani ai është aplikuar për lirim të atyre që ishin shitur në mërgim në Babiloni (krh. 50,1-2).

Gjykimi i kombeve (63,1-6)

Kapitujt 60-62 flisin me elokucencë për restaurimin dhe lavdinë e Jeruzalemit dhe popullit të saj. Në kapitullin 63, një fragment i lidhur ngushtë me 59,16-20, Isaia u kthye në temën e gjykimit të të pabesëve që duhet t’i paraprijë shëlbimit të popullit të Perëndisë. Skena e gjykimit është Edomi, i njëjti komb që u përdor për të simbolizuar armiqtë e Zotit në 34,5. Si në 34,6, qyteti i rëndësishëm i Bocrës është veçuar sepse emri i tij do të thotë “mbledhje rrushi”, dhe Isaia zhvilloi një krahasim të hollësishëm midis rrushit të shkelur dhe derdhjes së gjakut. Veshjet e Atij që hakmerret janë njollosur me gjak, si mantelin e Krishtit që është zhytur në gjak ndërsa Ai lufton me armikun në kthimin e Tij (Ap. 19,13). Ky Zot hakmarrës përparon me forcë të madhe, të njëjtën fuqi mbresëlënëse që u përshkrua më herët në 40,26. Ndërsa Ai kursen, Ai e bën këtë “me drejtësi” (rr. 1), dhe këto dy koncepte – shpëtim dhe drejtësi të Zotit – janë bashkuar në 41,2; 46,13; dhe në 59,16. Zoti do t’i rregullojë gjërat ashtu si Ai e çliron popullin e Tij.

Në rrethin 2, Isaia i bëri Zotit një pyetje tjetër dhe prezantoi temën e “shkeljes së verës”. Përgjigjja e Zotit (rr. 3-6) tregon se kjo nuk është shkelje e gëzueshme e rrushit (krh. 16,10) por se është shkelja e kombeve në gjykim. Kjo figurë grafike është përdorur në Vaj 1,15; Jl 3,13; dhe në Ap.

14.20 dhe 19.15. Veshjet e shpërndara në gjak, të përmendura në secilën nga tre rrethet e para, korrespondojnë me “rrobat e hakmarrjes” (59,17).

“Zemërimi” i Zotit (rr. 3-6) është i lidhur me Ditën e Zotit në 13,3 dhe në 34,2. Megjithëse Ai është një Perëndi i durimit të madh, përfundimisht mëkatet e kombeve nxisin indinjatën e Tij të drejtë. “Dita e hakmarrjes” (rr. 4) përmendet gjithashtu në 34,8, ku është paralel me “një vit të ndëshkimit”. Gjykimi mbi kombet rezultoi në shëlbim për popullin e Perëndisë. Isaia 61,1-2 diskuton gjithashtu ndërlidhjen midis shpëtimit dhe gjykimit.

4. Mendoja se erdhi koha për të shpëtuar popullin tim; ishte koha për të ndëshkuar armiqtë e tyre.

Vendosa që kishte ardhur koha për të shpëtuar popullin tim; ishte koha për të ndëshkuar armiqtë e tyre. Ky është një përkufizim i mirë i Ditës së Zotit

Rrethi 5 përsërit 59,16 thujse fjalë për fjalë, një fakt që na ndihmon të interpretojmë kuptimin e përgjithshëm të 63,1-6. Edhe pse dikush tundohet të shohë përmbushjen e këtyre rretheve vetëm në kthimin e Krishtit, referenca fillestare është për çlirimin e Izraelit nga robëria. Fjalë si “shpëtimi” dhe “shëlbimi” tregojnë qartë në atë drejtim, siç bëjnë në 59,15-20.

6. I zemëruar, shkela kombe të tëra dhe i shkatërrova. Gjakun e jetës së tyre e derdha mbi dhe.

Në zemërimin tim shkelja kombe të tëra dhe i copëtova. Unë derdha gjakun e tyre në tokë. “Kjo është për të bërë të mundur që Izraeli të shkojë i lirë. Në thelb janë armiqtë e Izraelit që ndëshkohen.

Në rrethin 6 Isaia lidhte metaforën e verës me dy metafora të tjera. Dehja është një metaforë për gjykim. Të durosh hakmarrjen e Zotit do të jetë si të pish verë dhe të dehesh. Në 51,17 Jeruzalemi duhej të pinte “kupën e zemërimit të tij”, por zakonisht janë kombet që vuajnë (krh. Zah. 12,2; Ap. 14,10; 16,19). Sakrifica është një metaforë e dytë për gjykim. Ashtu siç u derdh gjaku i kafshëve në bazën e altarit (Lev. 8,15), kështu gjaku i ushtarëve do të derdhet në fushën e betejës (krh. 34,6).

Predikimi VI. Lutja e Izraelit për ndihmë, bazuar në mëshirat e kaluara. 63,7 – 64,12; 63,7-9.

Isaia tha shumë gjëra në lidhje me shëlbimin, fitoren dhe shpëtimin për Izraelin, por ai e portretizoi tokën e Izraelit si të shtrirë në gërmadha. Ishte e vështirë të gjesh ndonjë rreze shprese kudo. Megjithatë, në bazë të premtimeve të mëdha të Zotit, Isaia u lut me zell që restaurimi i premtuar të bëhej realitet. Lutja e tij është në formën e vajtimit, një lloj himni i ngjashëm me Psalmet 44 dhe 74.

Butësia dhe dhembshuria e Zotit (63,7-19)

Pasazhi fillon me një përmbledhje të marrëdhënieve të së kaluarës së Zotit me Izraelin, veçanërisht gjatë Daljes dhe bredhjeve të shkretëtirës. Në tekstin hebraik, rrethi 7 fillon dhe mbaron me fjalën “mirësi”, një term i përdorur shpesh nga besnikëria e Perëndisë ndaj besëlidhjes së Tij me Izraelin (krh. 54,10; 55,3). “Asnjë nga të gjitha premtimet e mira të Zotit për shtëpinë e Izraelit dështuan” (Jos 21,45). Ata ishin njerëz të veçantë të Zotit dhe kur vuanin nën shtypjen egjiptiane, edhe Ai ishte i dëshpëruar (rr. 9). Ata bërtisnin

dhe Zoti dërgoi “engjëllin e pranisë së tij” (rr. 9; krh. Dal. 33,14-15) për të siguruar çlirimin e tyre nga skllavëria. Kjo “shëlbim” qëndron në zemër të mesazhit të Isaisë (krh. 35.9; 41,14; 43,1-3). Gjatë udhëtimeve të tyre, Zoti “i ngriti dhe i mbarti ata” (rr. 9) porsì një baba mbart fëmijët e tij të vegjël (krh. Lp. 1,31).

Si përgjigje ndaj dashurisë së Perëndisë, izraelitët u rebeluan kundër tij në shkretëtirë (krh. Nr. 20.10). Zëmërimet e tyre të përsëritura e hidhëruan Atë thellësisht (krh. Ps. 106,32-33) dhe me siguri u sigurojnë sfondin e këshillës së Palit për besimtarët që të mos e hidhërojnë Shpirtin e Shenjtë (Efes. 4,30). Mëkati i Izraelit e zemëroi Zotin, i cili ia dorëzoi armiqve të saj (Ps. 106,40-41), duke e dërguar përfundimisht madje Jeruzalemin në shkatërrim (Is. 43,28).

Kur u bë katastrofë, izraelitët e përulur reflektuan për veprat e fuqishme të Perëndisë në emër të tyre. Edhe një herë ata kujtuan kalimin e Detit të Kuq. Atje Zoti “ndau ujërat para tyre” (rr. 12) në habinë e egjiptianëve që ndjekin. “Bariu” që i drejtoi ata (rr. 11) ishte Moisiu, dora e djathtë e të cilit mbante shkopin që shtrihej mbi det (krh. Dal 14.16). Mrekullia në Detin e Kuq tregoi se sa e fuqishme ishte krahu i Zotit (d.m.th., fuqia e Tij) (rr. 12; krhs. 51,9) dhe fitoi për Të një famë të përjetshme (krh. 55.13).

Rrethet 11 dhe 14 përmendin shërbesën e Shpirtit të Zotit. Ishte Ai që i dha mundësi Moisiut dhe shtatëdhjetë pleqve të qeverisin izraelitët që ankohen dhe t’i çojnë ata në Tokën e Premtuar. “Pushimi” (rr. 14) me sa duket i referohet ardhjes së shumëpritur të izraelitëve në Kanaan (Lp. 12,9; Jos 1,13), ku gjetën kullota dhe ujë të bollshëm.

Në dritën e kësaj kujtese nga historia, Isaia u lut për çështjen e Izraelit (rr. 15-19). Ai i kërkoi Zotit të shihte vështirësitë e Izraelit dhe të kthehej te njerëzit e Tij në luftë. Në mënyrë të përsëritur, në një përpjekje për të motivuar Zotin të përgjigjet, Isaia theksoi marrëdhënien e ngushtë midis Zotit dhe Izraelit. Rrethi 15 përdor foljen që në 42,14 është përdorur për të përshkruar vështirësinë që Jozefi kishte për të përmbajtur dashurinë e tij nga vëllezërit e tij. Ky folje e njëjtë përdoret në 64,12, rrethi i fundit në lutje. Duket sikur Isaia e dinte se sa e vështirë ishte për Perëndinë të vazhdonte të ndëshkonte njerëzit e Tij të dashur. As Abrahami apo Jakobi nuk e deshën Izraelin aq shumë sa Zoti, dhe kështu Isaia i referohej Zotit si “Ati” të Izraelit (rr. 16, 64,8), dhe në 49,15 dhe në 66,13 ai e krahasoi dashurinë e Zotit për Izraelin me dashurinë e një nëne për fëmija i saj.

Megjithatë, kur Izraeli hyri në mërgim, u duk se Perëndia kishte harruar gjithçka rreth popullit të Tij. Ata kishin humbur rrugën si dele (krh. 53,6) dhe Zoti i kishte lejuar ata të endeshin në tokat e largëta si rob. Zemrat e tyre kishin qenë të vështira dhe të papërgjegjshme (krh. 6,9-10), kështu që Zoti i konfirmoi ato në atë gjendje siç i kishte bërë faraonit kohë më parë (krh. Dal. 7,3.14). Por fiset e Izraelit ishin trashëgimia e Zotit dhe njerëzit ishin shërbëtorët e Tij (rr. 17). Si mund të vazhdojë Zoti t’i injorojë ata? “Shërbëtorët” është titulli i prezantuar në 54,17, dhe nënkupton se shumë prej njerëzve tani ishin besimtarë të vërtetë. Nga të gjitha kombet, vetëm Izraeli mbante emrin e Zotit sepse ajo i përkiste ekskluzivisht Atij (rr. 19; kh. 43,7). Vendbanimi i Zotit, tempulli i ndërtuar nga Solomoni, ishte shkelur në mënyrë të egër nga armiku (krh. Ps. 74.3-7). Kjo shkatërrim

ishte një sfidë për nderin e Perëndisë dhe Isaia u lut që Perëndia ta vuri re dhe të ndërmarrë veprime.

Një kërkesë për ndihmë përkundër mëkatit të Izraelit (64.1-12)

Në kapitullin 64 lutja e Isaisë u rrit me intensitet dhe me zell emocional. Rrethi 1 kërkoi një zbulësë të fuqishme nga Zoti, një i ngjashëm me pamjen e Tij në malin Sinai. Isaia portretizoi qiejt si një perde tendë që do të copëtohej nga ardhja e Zotit (krh. 40,22). Në malin Sinai bubullimat dhe tërmetet mposhtën izraelitët (krh. Dal. 19,16-18). Kombet gjithashtu dridhen para Tij. Kur Zoti e bën të njohur emrin e Tij (rr. 2), shfaqen edhe fuqia dhe lavdia e Tij (krh. 30,27). Asnjëherë nuk ka qenë një Zot si ky, argumentoi Isaia, i cili i vjen në ndihmë popullit të Tij, duke shpëtuar Deborën dhe Barakun nga kananasit (Gjq. 4,15) dhe Gideonin nga midianasit (Gjq. 7,20-21). Ata që besojnë në këtë Zot forcohen për mrekulli (krh. 40,31).

Por Isaia u desh të pranonte që Izraeli e kishte kthyer shpinën te Zoti dhe kishte humbur bekimet që i kishte premtuar asaj. Prandaj, në rrethet 5b-7, Isaia vajtoi mëkatet e kombit, siç ai kishte bërë në 59,2-8. Duke përdorur përemrin e personit të parë, Isaia e identifikoi veten me Izraelin mëkatar (krh. 59,12-13). I gjithë Izraeli ishte bërë ritualisht i papastër, i ndotur nga mëkatet që Isaia e krahasoi me një sëmundje të tmerrshme (krh. Lev. 13,45). “Veprat e drejta” (rr. 6) të njerëzve nuk ishin më origjinale sesa ato të skribëve dhe farisenjve (krh. Mt. 5,20). Isaia i quajti vepra të tilla “lecka të ndyra”, me sa duket një referencë për leckë menstruale të përdorura nga një grua gjatë periudhës së saj,

një kohë kur ajo ishte ritualishte papastër, sipas ligjit (krh. Ez. 36,17).

Megjithë shqetësimin e shkaktuar nga mëkati, kombi nuk pranoi të vinte te Zoti me lutje. Përkundrazi, mëkatet e Izraelit e mposhtën atë në mënyrën se si era i fryn kofshët. Izraeli pësoi të njëjtin fat si kombet e mbrapshta; ajo u dëbua nga qortimi i Zotit (krh. 17,13; 40,24). Zoti u zemërua me popullin e Tij dhe largoi fytyrën e Tij nga ata (kh. 59,2).

Megjithëse situata dukej e pashpresë, Isaia e bëri thirrjen e tij në emër të Izraelit (rr. 8-12). Mbi të gjitha, Zoti ishte Ati i Izraelit (krh. 63,16) dhe Krijuesi, Ai që formoi një popull për të bërë ofertat e Tij. Kërkesat e rrethit 9 gjejnë mbështetje në fragmente të tilla si 43,25 dhe 54,8. Zoti kishte premtuar se zemërimi i Tij së shpejti do të mbaronte dhe se do të vinte dita kur Ai nuk do t'i kujtonte mëkatet e popullit të Tij.

Lutja e madhe e Isaisë arrin një kulm në 64,10-11 ku u kthye në temën e shkatërrimit të Jeruzalemit dhe tempullit. Jeruzalemi dhe qytetet e Judës u konsideruan të shenjta sepse Izraeli ishte “vendi i shenjtë” (Ps.78,54) që ishte caktuar si vendi i veçantë i Zotit, dhe kështu nderim të veçantë iu dha Jeruzalemit, vendi i tempullit (ks. 48,2). Tani këto qytete ishin të shkreta, të pushtuara nga armiku dhe madje tempulli ishte djegur në tokë (2 Mbr 25,9). Kështu Zoti u privua nga lëvdatat që dikur u ngjitën në fronin e Tij nga ai shenjtëror i lavdishëm. Isaia përfundoi thirrjen e tij të fuqishme me dy pyetje që janë të ngjashme me dy me të cilat ai filloi petitionin e tij në 63,15. Si mund Zoti të mos i përgjigjet britmave të njerëzve të Tij që vuajnë? A do t'i injoronte ata përgjithmonë?

Predikimi VII. Mëshira e Zotit ishte e rezervuar për Izraelin shpirtëror. 65,1-25.

Lutja e singertë e Isaisë nuk shkoi pa përgjigje. Në kapitullin 65 Zoti premtoi të thyejë heshtjen e Tij dhe të ndërmarre veprime (krh. rr. 6). Sidoqoftë, ky veprim përfshinte një përzjerje gjykimi dhe shpëtimi, ndërsa Zoti bënte dallimin midis segmenteve rebele dhe bindëse të kombit të Izraelit. Edhe një herë Zoti rrëfeu mëkatet e tmerrshme të Izraelit që kishin sjellë Mërgimin dhe Ai shpjegoi pse mëkatarët që nuk pranuan të pendohen do të vazhdojnë të përballen me gjykim. Ata që e kërkojnë Atë do të merrnin përmbushjen e premtimit që kërkoj Isaija – një kthim në gëzim dhe lulëzim në Tokën e Premtuar.

Fati i shërbëtorëve të Zotit dhe i Izraelit jobesimtar (65,1-16)

Në rrethet 1 dhe 2, Zoti përsëriti parakalimet e Tij në Izrael. Ai e kishte bërë veten në dispozicion të kombeve dhe u kishte mbajtur duart e tyre atyre në dashuri. Por Izraeli nuk ishte aq i interesuar sa ta thërriste emrin e Tij (krh. 64,7) ose ta kërkonte me zell. Çfarëdo që kërkoj Izraeli ishte vetëm sipërfaqësor (krh. 58,2). Njerëzit ishin vendosur në rrugët e tyre dhe ato rrugë ishin të liga. Pali citoi rrethe 1 dhe 2 te Rom 10,20-21 dhe, në mënyrë mjaft të madhe, rrethe 1 lidhej me jo-hebrenjtë, të cilët as e kërkuan dhe as e kërkuan Perëndinë. Edhe pse në kontekstin e Librit të Isaisë të dy rrethet ndoshta i referohen Izraelit, është e vërtetë që në 56,6-8 Isaija kishte folur tashmë për pranimin e Zotit të jo-hebrenjve (krh. 54,17).

Mëkatet e Izraelit janë specifikuar në rrethet 3-7. Izraeli e kundërshtoi Zotin duke adhuruar idhuj, një praktikë që zakonisht përfshinte imoralitet seksual dhe që ndodhi “në kopshte” (rr. 3; kh. 1.29; 66.17) ose “midis lisave” (krh. 57.5). Rrethi 7 e lidh këtë adhurim me flijimet e kushtuara Baalit në vendet e larta. “Djegia e temjanit në altarët e tullave” (rr. 3) mund të aludojë në adhurimin e “Mbretëreshës së Qiellit” që përshkruhet në Jer 44,17. Disa njerëz u ulën midis varreve (rr. 4), mbase për t’u këshilluar me të vdekurit. Kjo praktikë u dënua në 8.19. Disa izraelitë hëngrën mishin e derrave, duke folur me dashje ndalimin e Moisiut (66.3, 17; Lrr. 11.7-8). Sidoqoftë, ata që shijuan rituale të tilla pagane kishin fytyrë të pretendonin se ishin më të mirë se njerëzit e tjerë, një pretendim i bërë gjithashtu nga farisenjtë e ditës së Jezusit (krh. Lk 7,39; 18,9-12). Ajri i tyre i epërsisë ishte aq irritues për Zotin sa tymi në hundët e hundës (rr. 5) dhe Ai do t’i shlyente ata për mëkatet e tyre. Dy herë Isaia përmendi që kjo pagesë do të matet “në xhiron e tyre” (rr. 6-7). Mëkatarët do të merrnin atë që meritonin (krh. 59,18). 12-13. Ku është Zoti që me fuqinë e tij të madhe, bëri gjëra të mëdha nëpërmjet Moisiut, duke i ndarë ujërat e detit dhe duke e udhëhequr popullin e tij përmes ujërave të thella, për të fituar për vete famë të përjetshme?» Me Zotin në krye, ata ishin po aq të sigurt sa kuajt e egër, dhe nuk u penguan. Dhe kështu po ju them se ata që më adhurojnë dhe më binden do të kenë shumë për të ngrënë dhe pirë, por ju do të keni uri dhe etje. Ata do të jenë të lumtur, por ju do të turpëroheni (krh. lumturitë në Lk 6,20-23)

Sidoqoftë, jo të gjithë njerëzit duhej të përballëshin me gjykimin. Rrethet 8-10 prezantojnë segmentin besimtar të

kombit, të cilët quhen “shërbëtorë” të Zotit. Ky term shumë është përdorur më herët në 54,17 dhe në 63,17, por domethënia e tij zhvillohet më plotësisht këtu në kapitullin 65. “Shërbëtorët” me siguri nënkupton tepricën, atë pjesë të kombit që do t’i mbijetonte gjykimit të Zotit dhe do të kthehej në Tokën e Shenjtë. Zoti premtoi të mos shkatërrojë popullin e Tij (Jer. 31.36), dhe rrethi 9 flet për pasardhësit nga mbretëria veriore (Jakobi / Izraeli) dhe mbretëria jugore (Judë). Këta pasardhës do të “zotërojnë malet e mia” (rr. 9), me sa duket një referencë për tërë tokën, kodrat dhe luginat e saj të shumta. Rrafshina e Sharonit (rr. 10) shtrihej përgjatë bregdetit Mesdhe në veri të Jafës (pjesë e Tel Aviv), por Lugina e Akorit ishte e vendosur afër Jerikos (krh. Josh. 7,24.26). Nga perëndimi i tij deri në skajin lindor, Izraeli do të banohet përsëri.

Por ata izraelitë që kishin braktisur Zotin ishin të dënuar të shkatërroheshin. Ata po paraqisnin oferta për perënditë e fatit, kështu që fati i tyre do të ishte shpata (rr. 11-12). Shpata e fuqishme e Perëndisë ishte e drejtuar kundër armiqve të tillë si Edomi (krh. 34,5-6), por izraelitët rebelë gjithashtu do të ndjenin goditjet e saj të pamëshirshme (krh. 1,20). Zoti në mënyrë të përsëritur e thirri kombin përmes profetëve, vetëm që njerëzit ta dëgjojnë një vesh të shurdhër (krh. 50,2; Jer. 25,4). Izraeli zgjodhi atë që nuk e pëlqeu Perëndinë, ndryshe nga eunukët e përçmuar shpesh prej 56,4.

Kontrasti midis shërbëtorëve të Zotit dhe Izraelit jobesimtar arrin kulmin në rrethet 13-16. “Shërbëtorët” – përmendur pesë herë – gëzojnë furnizimin e hirit të Perëndisë dhe ushqimit dhe pijeve dhe, si përshkrimi në 54,1

të qytetit dikur shterpë të Jeruzalemit, shpërtheu në këngë gëzimi. Atyre u jepet një emër tjetër, mbase “emri i ri” i “Hefci-ba” (“Gëzimi im është në të”), i cili përmendet në 62,2 dhe 4. Kjo jep të kuptohet fuqimisht nga theksimi në “kënaqësinë” e Zotit në 65,18-19. Ata që kundërshtojnë Zotin, megjithatë, do të përballen me urinë dhe britmat e tyre të ankthit do të paralelizojnë agoninë e kombit kur ajo pësoi gjatë pushtimeve asiriane (krh. 8,21-22). Emrat e tyre do të përdoren si shembuj kur burrat shqiptojnë mallkime (rr. 15). Kur atëherë betohen, ata do të “betohen për Zotin e së vërtetës” (rr. 16, hebr. “Amen”; krh. Ap. 3.14), jo nga një zot i rremë si Baal.

Krijimi i qiejve të rinj dhe një tokë të re (65,17-25)

Theksi në rr. 9-14 në gëzimin dhe rivendosjen e “njerëzve të zgjedhur”, “shërbëtorëve të Tij” të Zotit, e çoi Isaia në një përshkrim të lumturisë dhe paqes përfundimtare (rr. 17-25). Seksioni fillon me njoftimin e Zotit se Ai do të “krijojë qiej të rinj dhe një tokë të re” (rr. 17), dhe “gjërat e mëparshme” do të harrohen. Që nga 42,9 Isaia kundërshtoi “gjërat e mëparshme” me “gjëra të reja” (43,18-19; 48, 3. 6-7). “Gjërat e reja” përfshijnë kthimin e mërgimtarëve në Jeruzalem dhe punën e Shërbëtorit të Zotit. Në 48,7 Zoti tha: “Ata janë krijuar tani”. “Tani” sugjeron që referenca për krijimin e Jeruzalemit (rr. 18) mund të lidhej me një Jeruzalem të rivendosur pas mërgimit. Ashtu si kapitulli 54 filloi me një përshkrim të ripopullimit të Jeruzalemit pas mërgimit dhe më pas vazhdoi të përshkruante Jeruzalemin e ri (rr. 11-14), kështu që konteksti i 65,17-19 mund të fillojë me të tashmen para se të çojë deri në të ardhmen. Apostulli Gjoni foli për

qiellin dhe tokën e re në lidhje me “Jeruzalemin e ri, duke zbritur nga qielli” (Ap. 21,2). Ashtu si Isaia (65,19), Gjoni, i cili u tërhoq shumë në Isaia 25,8, vuri në dukje se të qara dhe zi do të zhduken sepse “rendi i vjetër i gjërave * ka kaluar” (Ap. 21,4).

Rrethet 20-25 përshkruajnë kushtet fizike dhe materiale të epokës së re. Ashtu si në kohën e Adamit dhe pasardhësve të tij (krh. Zan. 5), burrat do të jetojnë edhe një herë për qindra vjet. Gjatësia e tyre e jetës krahasohet me moshën e pemëve (krh. Ps. 1,3; 92,12-14). Këta “të zgjedhurit” (rr. 22) do të gëzojnë shtëpi të bukura dhe frutat e vreshtave të tyre, një imazh që bie ndesh ashpër me fatin e të pabindurit, shtëpitë dhe vreshtat e të cilëve do të merren prej tyre kur të mëkatojnë (dhëmb. 28,30). Zoti do t’i bekojë të drejtët dhe fëmijët e tyre dhe as vdekja as robëria nuk do t’i kapërcejnë ata. Kur luten, Zoti do të dëgjojë dhe do të jetë i shpejtë për t’u përgjigjur (krh. 30,19; 58,9). Sa e ndryshme nga ditët kur mëkatet e njerëzve e bënë të pamundur që Zoti t’i dëgjonte ato (krh. 59,1-2)!

Më në fund, rrethi 25 përshkruan paqen që do të ekzistojë në botën e kafshëve, duke kujtuar edhe një herë kushtet e qiellit. Rreshtat një dhe dy janë shumë të ngjashëm me Isaia 11,6-7, dhe fjalia e fundit është identike me pjesën e parë të 11,9. Vetëm referenca ndaj pluhurit si ushqimi i gjarprit është i ndryshëm, megjithëse padëmtueshmëria e kobrës dhe shlligës është përmendur në 11,8. Ngrënia e pluhurit ishte mallkimi që Perëndia i vuri gjarprit në Zan 3,14, pasi Adami dhe Eva u ishin nënshtruar telave të tij.

Përshkrimi i epokës mesianike në rrethet 17-25 në shumë aspekte mund të gjente përmbushjen e tij gjatë mijëvjeçarit,

por disa nga veçoritë e përshkrimit të Isaisë për epokën mesianike duket se shikojnë përpara për gjendjen e përjetshme.

Predikimi VIII. Bekimi i besimtarëve të vërtetë në epokën e fundit. 66, 1-24.

Kapitulli i fundit i Librit të Isaisë përmbledh shumë nga temat kryesore të kësaj profecie të mrekullueshme. Edhe një herë Isaia theksoi madhësitinë e Zotit Krijuesi dhe e thirri njeriun të pendohet për mëkatin dhe hipokrizinë e tij. Zoti do ta ngushëllonte popullin e Tij dhe do t' i gëzohej Jeruzalemit. Por në të njëjtën kohë Zoti do të vinte me zjarr për të gjykuar mëkatarët. Këto tema binjake të shpëtimit dhe gjykimit arrijnë një kulm në rrethet 22-24 ku shumë përkulen përpara Zotit në adhurim ndërsa rebelët vdesin në zjarr të përjetshëm.

Gjykimi dhe Rivendosja e Jeruzalemit (66,1-13)

Në mënyrë të përsosur, kapitulli fillon me një vështrim të Zotit të fuqishëm të vendosur në parajsë shumë mbi tokë (krh. 40,22). Këtu toka quhet “këmba e këmbëve” e Zotit (rr. 1), term i cili zakonisht zbatohet në arkën e besëlidhjes në Shenjtëroren e brendshme (1 Mbr. 28,2). Por si mundet që një ndërtesë e krijuar nga njeriu të përmbante Zotin e gjithësisë (krh. 1 Mbr 8,27)? Shtjefni citoi rrethe 1 dhe 2 te Veprat 7,49-50, duke rënë dakord me Solomonin dhe Isaia për madhësitinë e Perëndisë Krijuesi.

Dikush do të priste që të gjithë ata që dinin për këtë Perëndi do të “dridheshin nga fjala e tij” (rr. 2, 5), por rrethet 3-6 japin një tablo shumë më të ndryshme. Ashtu si në 1,11-15 Isaia dënon adhurimin hipokrit të popullit. Ai e krahasoi

sakrificën e një demi me vrasjen dhe sakrificën e një qengji në thyerjen e qafës së një qeni. Një qen ishte ritualisht i papastër dhe nuk mund të përdoret si flijim. Derrat, të përmendur në rrethet 3 dhe 17, ishin gjithashtu të papranueshme si flijime (Lev. 11,7-8). Rrethi 4 njofton se për shkak se këta mëkatarë zgjodhën atë që nuk i pëlqen Perëndisë, Zoti “do të zgjedhë trajtim të ashpër për ta”. Katër rreshtat e fundit të këtij rrethi janë pothuajse identikë me fjalët në 65,12.

Sidoqoftë, kishte disa që u drodhën nga fjala e Perëndisë (rr. 5), dhe ata u urren nga izraelitët e tjerë. Këta vëllezër të rremë i hodhën mënjanë dhe pastaj u kërkuan në mënyrë sarkastike që të gëzohen te Zoti (krh. 5,19). Në përgjigje të një qëndrimi të tillë Zoti deklaroi se Ai do t’u shlyejë ato që meritojnë (krh. 65,6-7). Jeruzalemi dhe tempulli i tij i mrekullueshëm do të shkatërrohen.

Jo më shpejt këto fjalë të gjykimit u shqiptuan sesa Isaia u kthye në temën e rivendosjes (rr. 7-13). Me fjalë që të kujtojnë 54,1, Isaia foli për Cionin duke lindur pa dhimbje fëmijë. Një vend lind në një ditë ndërsa Zoti jep dorëzimin. Sa e ndryshme ishte referenca e Hizkisë për “pikën e lindjes” (rr. 37,3) kur asirianët dukeshin në prag të fshirjes së Jeruzalemit! Agonia e Hizkisë është në kontrast me gëzimin e madh të një Jeruzalemi të përtërirë. Kjo gëzim filloi me kthimin nga robëria babilonase dhe mund të përfshijë gëzimin e atyre që me anë të besimit bëhen pasardhës shpirtërorë të Abrahamit (krh. Gal. 4,26-27).

Aq janë të bollshme burimet e Jeruzalemit për të cilat flitet si një nënë pleqsh (rr. 11). Të gjithë ata që vajtojnë për të tani do të jenë të kënaqur në gjoks të saj. Në 60,16 Jeruzalemi

po pinte qumështin e kombeve (krh. 49,23) ndërsa pasuritë e kombeve u bënë të saja (60,5). Përsëri këto pasuri përmenden në 66,12. Ato përshkruhen se vijnë në Jeruzalem si një rrjedhë rrjedhëse – aspak si përmytja shkatërruese e ushtrive të Asirisë (8,7-8). Së bashku me pasurinë, Zoti “do t’i japë paqe asaj si një lumë” (rr. 12), një krahasim i nxjerrë nga 48,18. “Paqja” nganjëherë tregon lulëzim, dhe gjithashtu lidhet me sundimin e drejtë të Mesisë (9,7). Kjo pjesë përmyllet me një rreth që përsërit fjalën “ngushëllim” tre herë (rr. 13). Gjysma e fundit e Librit të Isaisë kishte filluar me urdhrin e dyfishtë, “Ngushëllim, ngushëlllo popullin tim” (40.1). Ajo rehati tani është e plotë.

Zemërimi dhe madhështia e Zotit (66,14-24)

Që lexuesi të mos merrej me mendime ngazëllimi, Isaia u kthye në temën e gjykimit (rr. 14-16). Vetëm shërbëtorët e Perëndisë mund të gëzohen në dorën e tij të mbrojtjes sepse armiqët e tij duhet të durojnë zemërimin e Tij. Në 5,28 zemërimi i Zotit u ndez përmes ushtrive të Asirisë, karrocet e të cilit ishin gjithashtu si një shakullimë. Zjarri është shoqëruar me gjykimin e Zotit që nga 1,31. Shpirti i Zotit ishte si një rrjedhë e squfurit të djegur që shkatërroi Asirinë (30,33) dhe Edomin (34,9). Babilonia gjithashtu ndjeu zemërimin e Zotit ndërsa Ai mbërtheu një ushtri kundër saj (13,3-4). Gjykimi i kësaj madhësie shoqërohet me Ditën e Zotit, gjykimin përfundimtar për kombet (krh. 13,9-13; Ez. 38,21-22).

15. Zoti do të vijë me zjarr. Ai do të hipë në krahët e një stuhie për të ndëshkuar ata me të cilët është zemëruar. Një referencë e mundshme për Luftërat Hebraike të 66-72 dhe 125-6. pas Kr.

Disa nga arsyet e gjykimit të Perëndisë kundër izraelitëve të ligë janë dhënë në rrethet 17 dhe 18. Populli po adhuronte idhuj në kopshte të shenjta, duke u pastruar veten me rituale të veçanta (krh. 1,29; 65,3). Ata hëngrën mishin e derrave dhe minjëve të ndaluar për të demonstruar kundërshtimin e tyre të fortë ndaj ligjeve të Zotit (krh. 65,4). Për shkak të veprimeve të tyre mëkatore, këta izraelitë do të përballëshin me zemërimin e Perëndisë kur Ai mbledh kombet për gjykim. Të gjithë ata që e shohin këtë gjykim do ta pranojnë fuqinë dhe lavdinë e Zotit (krh. 59,19).

19. Por unë do t'ua fal jetën disave prej tyre dhe do t'i dërgoj në kombe dhe në vende të largëta që nuk kanë dëgjuar për famën time dhe që nuk e kanë parë madhësitinë dhe fuqinë time të madhe: në Spanjë, në Libi dhe Lidi, me harkëtarët e saj të aftë, si dhe në Tuval dhe në Greqi. Mes këtyre kombeve ata do të bëjnë të njohur madhësitinë time.

Ata që i mbijetojnë gjykimit do të kthehen në shtëpi për të përhapur lajmet për fuqinë e madhe të Perëndisë së Izraelit. Ata do të shkojnë në Tarshish (ndoshta në Spanjë ose Afrikën e Veriut) dhe Libi, në Azinë e Vogël dhe Greqi, dhe në vendet e tjera bregdetare të Mesdheut. Nga atje këta jo-hebrenj do të sjellin pjesën e mbetur hebreje në Jeruzalem. Kjo temë është zhvilluar edhe në 11,12; 14,2; dhe në 49,22. Jeruzalemi u quajt për herë të parë “mali im i shenjtë” në 11,9, dhe në të gjithë Librin e Isaisë ka një numër referimesh për ardhjen e hebrenjve dhe jo-hebrenjve në malin Cion, mali i tempullit (krh. 2,2-3; 27,13; 56,7; 60,34). Kur të kthehen jo-hebrenjtë, duke i sjellë izraelitët si një lloj “oferte”, Zoti do t'i shpërblejë duke emëruar disa prej tyre si priftërinj dhe levitë.

Bazuar në 61,6, interpretuesit e tjerë i kuptojnë “priftërinjtë dhe levitët” si një referencë për hebrenjtë besimtarë.

Por unë do t’i kursej disa prej tyre. Mbetja hebreje (500 dishepujt, të cilëve Zoti u shfaq në të njëjtën kohë) u kursye nga tragjedia e 70 pas Krishtit dhe u dërgua për të mbledhur johebrenjtë në mbretëri dhe pastaj të kthehej me ta në Jeruzalemin mesianik.

.... dhe te Tubali. Kjo është, veriu i largët.

Pasojat e besimit dhe rebelimit sqarohen qartë në rrethet 22-24. Ata që besojnë – qofshin hebre apo johebrenj – do të kenë një emër dhe një pasardhës që nuk do të shfaroset kurrë (krh 48,19). Javore dhe mujore ata do të adhurojnë Zotin, duke e mbajtur të shtunën dhe duke respektuar festat e Tij (krh. Zah. 14,16; Is. 56,2-5). Ata që rebelohen do të vdesin dhe do të pësojnë vuajtje të përhershme. Lugina e Ben Hinomit, Gjenna e DhR, ishte përgatitur për ardhjen e tyre (krh. 30,33; Jer. 7,32).

SHPREHJET E FIGURSHME

Hiperbolë

Meqenëse poetë ndonjëherë shprehen në mënyrë të ekzagjeruar për efekt, duhet të keni kujdes që të mos i interpretoni ato shumë fjalë për fjalë. Për shembull, vajtimi mbi hardhitë e Moabit vajton shkel shkeljet e shkurreve që dikur “shkonin deri në det” (16,8). Në një mënyrë të ngjashme, psalmisti përcaktoi kufirin verior të Izraelit duke thënë se dërgoi “shkopinjte e tij deri në Lumë”, Eufratin e fuqishëm (Ps. 80,11). Hyperbole është gjithashtu e dukshme në Isaia 37,25 ku Mbreti i Asirisë mburret se ai “thau të gjitha rrjedhat e Egjiptit” me thembra të këmbëve të tij. Kjo është një mënyrë poetike për të deklaruar se ai ishte në gjendje të kapërcejë ato përrenj. Nëse mbreti i Babilonisë është folësi në 14,13-14, ne përsëri do t’i interpretonim pohimet si hiperbolë, por kjo është e ndërlikuar nga identifikimet e tjera të mundshme të folësit.

Një kontekst eskatologjik nënvizon interpretimin e Isaisë 30,26 dhe përshkrimin e tij të një dielli që është shtatë herë më i ndritshëm dhe një hënë që shkëlqen si dielli. Një shkëlqim i tillë mund të jetë një përshkrim figurativ i lavdisë së Zotit. Në mënyrë të ngjashme, shkëlqimi i Jeruzalemit të Ri përshkruhet përsa i përket një numri të madh gurësh të çmuar. Themelet e Jeruzalemit do të bëhen prej safi, betejat e rubinave dhe portat e xhevahirave të gazuar. Edhe muret do të bëhen prej gurësh të çmuar (Is. 54,11-12).

Personifikim

Tipari më i famshëm poetik në Isaia është personifikimi, një pajisje me të cilën dielli, shkretëtira, qytetet dhe vendet sillen të gjithë sikur të ishin njerëz. Isaia ishte veçanërisht i magjepsur nga pemët dhe malet, dhe shpesh ai i personifikonte ato. Ishin pemët dhe kedrat e Libanit që ngazëllyen kur Babilonia u shkatërrua (14,8), por Libani u turpërua dhe u tha kur Asiria shkatërroi tokën (33,9). Malet dhe pemët do të shpërthejnë në këngë kur Zoti të shpengojë popullin e Tij (44,23; 49,13) dhe “të gjitha pemët e fushës do të shtrëngojnë duart e tyre” (55,12). Toka e shkretëtirës dhe e copëtuar gëzohen (35,1) dhe “shkretëtira dhe qytetet e saj ngre zërin” mbi fitoren e Zotit (42,11). Qielli dhe toka thirren si dëshmitarë (1,2), dhe “toka rrotullohet si një pijanec” kur Zoti lëshon gjykimin e Tij (24,20). Dielli dhe hëna kanë turp (24,23), dhe varri “hap gojën e tij” për të gëlltitur mëkatarët (5.14). Në 14,12, Mbreti i Babilonisë është “ylli i mëngjesit” që është “hedhur në tokë”.

Qytetet dhe vendet ndonjëherë përshkruhen si vajza ose të veja. “Vajza e Cionit” është qyteti i Jeruzalemit (1.8) dhe “Vajza e Virgjër” përfaqëson një qytet, muret e të cilit nuk ishin shkelur (krh. 37,22; 23,12; 47,1). Për një qytet që ishte shkatërruar u fol si një e ve (47.8; 54.4) ose një grua shterpë (49,21; 54,1). Cioni është gruaja shterpë që shpërthen në këngë ndërsa banorët e Judës kthehen në shtëpi (54,1). Në fillim të Isaisë, portat e Cionit vajtojnë dhe vajtojnë në pritje të shkatërrimit të Jeruzalemit (3.26). Anijet e Tarshishit gjithashtu thirren të vajtojnë kur shkatërrohet qendra e madhe tregtare e Tirit (23,14).

Cilësitë abstrakte personifikohen në 59,14-15. Isaia u ankua se “drejtësia është tërhequr mbrapa” dhe “e vërteta është penguar në rrugë” të Jeruzalemit. Ne gjithashtu mund të krahasojmë referencën për Izraelin si Shërbëtor i shurdhër dhe i verbër i Zotit (42,18-19). Në 41,8 Shërbëtori i Zotit i referohet qartë kombit. Një shembull i fundit është personifikimi i krahut të Zotit në 51,9. Meqenëse krahu i Zotit kishte tharë Detin e Kuq dhe e shpengoi Izraelin nga Egjipti (krh. 50,2), Isaia thirri po atë krah të fuqishëm që të “zgjohej” dhe të lëvizte në veprim. Në paragrafët pasues, Jeruzalemit (ose Cionit) i kërkohet gjithashtu të zgjohet dhe të vishet me forcë (51,17; 52,1).

Përdorimi i simbolizmit

Për të komunikuar në mënyrë efektive mesazhin e tij, Isaia tërhoqi në shumë aspekte të natyrës dhe jetës njerëzore. Similet dhe metaforat e tij bazohen në një gamë të gjerë temash, duke përfshirë artikuj aq të përlulur, si karafil dhe aq spektakolarë sa kedrat e Libanit. Larmia dhe shtrirja e figurave të tij ndihmon për ta përcjellë mesazhin e tij fort në zemrat dhe mendjet e lexuesve të tij. Disa simbole shfaqen herë pas here, megjithëse kuptimi i tyre nuk është gjithmonë i njëjtë. Një lum mund të simbolizojë paqen dhe shkatërrimin, dhe bari mund të përfaqësojë ose rritje luksoze ose të dobët. Vreshti dhe rrushi i tij janë simbole fleksibël në të gjithë librin e Isaisë. Ato përdoren në mënyra pozitive dhe negative. Isaia ishte një vëzhgues i mprehtë i natyrës dhe sjelljes njerëzore, një fakt që kontribuon për bukurinë dhe forcën e profecisë së tij. Malet dhe Pemët

Siç vihet re në studimin e personifikimit, malet dhe pemët ishin lëndët më të preferuara të Isaisë. Pyjet e Libanit janë një simbol për ushtritë e Asirisë (10,18.34; krh. 29,17), dhe kedrat e lartë të Libanit mund të përfaqësojnë sundimtarët krenarë (krh. 2.13). Malet simbolizojnë kombet (2,14; 41,15) dhe tokën e Judës (65,9). Lisat e Bashanit përfaqësojnë sundimtarë të lartësuar (2,13), dhe “lisat e drejtësisë” janë individë në Judë me besim dhe qëndrueshmëri të fortë (61,3). Përkundrazi, idhujtari u krahasua me “një lis me gjethe të venitura” (1,30). Pemët e plepave simbolizojnë ata që janë të bekuar nga Zoti (44,4), dhe një tokë e rivendosur dhe pjellore do të zotërojë pishën dhe mërsinën, bredhin dhe selvi (41,19; 55,13). Në qiejtë e rinj dhe në tokën e re, njerëzit do të gëzojnë jetëgjatësi për aq kohë sa “ditët e një peme” (65,22).

Isaia përdori gjithashtu terma si syth dhe degë për t’iu referuar Mesisë që po vinte. Mesia ishte do të ishte një xhungë nga trungu i Isaisë (11,1), “një kërcell i butë” (53,2), “një degë” që do të jepte fruta dhe do të ishte i bukur (4,2; 11,1). Një term tjetër i rëndësishëm është “Pinjolli i Davidit”, një titull i aplikuar për Krishtin në Ap. 5,5 dhe 22,16 (krh. Is. 11,10). Në 14.29 rrënja u referohet pasardhësve. Dega e palmave është një simbol për pleqtë dhe udhëheqësit e tjerë të Izraelit (9,14) dhe të Egjiptit (19,15).

Bimët dhe bari

Bimët dhe barërat gjithashtu përfaqësojnë njerëz dhe kombe, zakonisht tërheqin vëmendjen për dobësinë e tyre. Për shembull, dy rrethet që përmenden degën e palmës e

kundërshtojnë atë me kallamin, një simbol për udhëheqësit më pak domethënës (krh. 9,14-15). Mungesa e besueshmërisë së Egjiptit si aleat krahasohet me përkuljen në një “kallam të copëtuar të një shkopi” në 36,6. Një kallam me këpucë është një simbol i dobësisë dhe përlësisë në 42,3 (krh. 58,5).

Bari përfaqëson atë që është kalimtare dhe zbehet shpejt. Burrat janë të vdekshëm; ata janë këtu sot dhe kanë shkuar nesër. Ata e humbin lulëzimin e tyre aq shpejt sa edhe lulet (37,27; 40,6-8; 51,12). Megjithatë, dy pasazhe flasin për bar në mënyrë pozitive. Ata mbi të cilët Perëndia do të derdhë Shpirtin e Tij “do të burojnë si bari në një livadh” – të lumtur me ujë dhe të frytshëm (44,3-4; kh. 35,7).

Një simbol i lidhur ngushtë është ai i bykut ose kungujve. Ushtritë armiqësore-ndoshta forcat e Asirisë-përmenden si ata që janë “të shtyrë para erës si byk në kodra” (17,13; kh. 29,5). Sunduesit e kombeve marrin detyrën, por Zoti ndonjëherë dërgon një vorbull për t’i hequr ato si byk (40,24). Perëndia e ngriti mbretin Kir për të shpërndarë sundimtarët si bykët e erës (41,2), dhe madje Izraeli do t’i prishë një ditë kombet dhe do t’i zvogëlojë në shkop (41,15). Isaia premtoi gjithashtu se astrologët e Babilonisë dhe gjithë këshillat e tyre të padobishme do të digjen përfundimisht si kunguj.

Pengesat dhe gjembaçat ndonjëherë përdoren fjalë për fjalë (krh. 7,23-25) dhe nganjëherë në mënyrë simbolike. Në 9,18 ligësia e Izraelit krahasohet me një zjarr të madh që përpin tokën me pengesat dhe gjemba. Kapitulli tjetër, përshkruan zjarrin e Zotit që shkatërron ushtrinë asiriane, të përmendur nën simbolizmin e pyjeve, gjembave dhe

pengesave (10,17-18). Kur Zoti të rikthejë Izraelin dhe ta bëjë atë një vresht të frytshëm, nuk do të ketë pengesa dhe gjemba, pa asnjë të keq dhe asnjë armiq që të dëmtojë vreshtin (27,2-5).

Uji dhe stuhitë

Në një pjesë të botës ku uji është relativisht i pakët, është e lehtë të shpjegosh referencat e shumta të Isaisë për përrënjtë, pusët dhe lumenjtë. Sidoqoftë, nuk është gjithmonë e lehtë të dimë nëse një referencë e dhënë është fjalë për fjalë ose figurative. Shpesh aspektet fizike dhe shpirtërore janë ndërthurur, si në frazën që thotë: “Do të nxjerrë ujë nga pusët e shpëtimit” (12,3). Perëndia e shpëtoi Izraelin nga armiku dhe gjithashtu siguroi ujë për ta në shkretëtirë. “Rrjedhat e ujit në shkretëtirë” tregojnë se Zoti do t’i plotësojë nevojat fizike, si dhe ato shpirtërore (krh. 32,2; 35,67). Në 44,3, derdhja e ujit në tokë të etur krahasohet me derdhjen e Shpirtit të Perëndisë në mes të bekimeve të mëdha (krh. 32,15). Aq e bollshme do të jetë dispozita e Zotit që përrënjtë do të rrjedhin edhe në male dhe kodra (30,25; 41,18).

Dhe në 58,11 besimtarëve u jepet forcë e vazhdueshme, “si një pranverë ujërat e së cilës kurrë nuk dështojnë”.

Isaia 8,6 përmend “ujërat që rrjedhin butësisht nga Shiloahu” që u hodhën poshtë nga Juda. Këto ujëra ndoshta i referohen burimit Gihon, burimit kryesor të ujit për Jeruzalemin, një simbol i forcës së qëndrueshme të Zotit. Për shkak se kombi kishte refuzuar ujërat e buta, Zoti do të dërgojë kundër saj ujërat e fuqishme të përmbytjes së lumit

Euftrat. Ai do ta dërgonte mbretin e Asirisë dhe ushtrinë e tij (8,7). Në 28,17-19 ujërat e tejmbushur përfaqësojnë edhe ushtritë armike. Megjithatë, në dy pasazhe të tjera, 48.18 dhe 66,12, një lum është simbolik i paqes dhe lulëzimit.

Përmbytjet dhe stuhitë lidhen zakonisht me gjykimin e Zotit. Zoti do të vinte kundër Izraelit “si një stuhi breshri ... si një shi shoferi dhe një përmbytje e përmbytur” (28,2). Shiu, breshri dhe një stuhi do të mposhtnin Asirinë kur Zoti ktheu dorën e tij kundër ushtrive të veriut (30,30; krh. 32,19). Jeruzalemi së shpejti do të shkatërrohet nga Babilonia, por stuhitë do të përfundonin dhe ajo do të ngushëllohej dhe rindërtohej (54,11). Zoti “do të vijë si një përmbytje e mbyllur” për të larguar armikun dhe për të shpenguar popullin e Tij (59,18-19).

Dritë dhe errësirë

Simbolet e kundërta të dritës dhe errësirës ndodhin vazhdimisht tek Isaia. Drita shoqërohet me gëzim, shërim dhe shpëtim dhe errësira lidhet me zymtësinë, shqetësimin dhe gjykimin. Në 2,5 Izraeli nxitet të “ecë në dritën e Zotit” dhe nga 60,19-20 Zoti përshkruhet si drita e përhershme për popullin e Tij. Drita është e lidhur me personin e Mesisë (9,2; krhs. rr. 6), dhe Shërbëtori i Zotit quhet “një dritë për jo-hebrenjtë” (42,6; 49,6). Sipas 49,6, kjo dritë do të sjellë shpëtimin në skajet e tokës. Drita është paralele me shërimin në 58,8, një pasazh që flet për sigurinë dhe bekimin e Zotit për ata që ndihmojnë të varfërit dhe të shtypurit (krh. 58,10-11). “Drita e jetës” (53,11) mund të jetë një aludim për ringjalljen e Krishtit. Në 14,12, mbreti i rënë i Babilonisë quhet “ylli i mëngjesit”.

Errësira është pasojë e mëkatit dhe është e lidhur me retë kërcënuese të pushtimit të armikut. Sulmi asirian kundër Izraelit dhe Judës në gjysmën e fundit të shekullit të tetë para Kr. është portretizuar qartë si një ditë shqetësimi, errësire dhe dëshpërimi (5,30; 8,22). Izraeli nuk arriti t’i përgjigjej fjalës së Zotit dhe u shkëput nga drita e agimit (8,19-20). Në pamundësi të zbatimit të drejtësisë, Izraeli u zhyt në errësirën e skllavërisë dhe pafuqisë. Sipas 60,2, toka do të jetë e mbuluar me errësirën e mëkatit dhe shtypjes, por drita e lavdishme e Perëndisë do të shkëlqejë në Cion.

Errësira fiton një konotacion të mirë kur i referohet hijes së dorës së Zotit. Zoti “mbulon” ose “fshih” të Tijët në mbrojtjen e dorës së Tij (49,2; 51,16), dhe Ai përsëri do të sigurojë një re dhe tendë për të mbrojtur Jeruzalemin nga nxehtësia e ditës (4,5-6). Por nëse Juda do të shikonte hijen e Egjiptit për mbrojtje, faraoni do ta zhgënjëjë atë (30,2-3).

Zjarr

Zjarri qëndron si për pastrimin ashtu edhe për gjykimin. E para përfaqësohet dy herë nga procesi i rafinimit larg papastërtive në një furre (1,25; 48,10). “Furra e pikëllimit” (48.10) mund t’i referohet robërisë babilonase. Jeruzalemi do të pastrohej nga “një frymë zjarri” (4,4), por jo para se të bëhej vatër e vërtetë e altarit, ose “Ariel” (29,1-2). Pastrimi ka të bëjë me gjykimin dhe ne na thuhet se “zemërimi i Zotit digjet kundër popullit të tij” (5,25), kryesisht në “dhunën e luftës” (42,25). Të pabesët në fakt vunë zjarrin, duke hartuar skema që sjellin shkatërrimin e tyre (1,31; 50,11). Shpirti i tyre është një zjarr që i përpin ato (33,11).

Vetë Zoti është një zjarr që përpin (33,14), dhe fryma e Tij është një rrjedhë e squfurit të djegur që shkatërron të pabesët (30,33). Kur Zoti vjen për të gjykuar Asirinë, Ai quhet “Drita e Izraelit” (10,17). Gjykimi i fundit portretizon gjithashtu Zotin si “duke ardhur me zjarr” dhe duke ndezur flakë kundër armiqve të Tij (66,15-16).

Zjarret e gjykimit nuk mund të shuhen. Tymi nga Edomi “do të ngrihet përgjithmonë” (34,9-10) dhe zjarri që përpin të gjithë ata që rebelohen kundër Zotit nuk mund të shuhet (66,24). Përvoja e shpenguar do të jetë e ndryshme; ata do të ecin nëpër zjarr dhe nuk do të digjen (43,2)!

Gurë dhe shkëmbinj

Një gur ose gurthemeli tregon për stabilitetin dhe një themel të fortë. Vetë Zoti quhet “Shkëmbi” disa herë. Ai është kështjella (17,10), Shkëmbi i përjetshëm (26,4), Zoti i vetëm dhe Mbreti (44,8). Në 28,16 Zoti është “gurthemeli i çmuar” i hedhur në Cion i cili meriton besimin e njerëzve. Në 19,13 shumica e “gurthemeleve” u referohet udhëheqësve të Egjiptit. Por udhëheqësit politikë dhe fetarë të Egjiptit nuk ishin në gjendje ta shpëtonin kombin në Ditën e Gjykimit. Shkëmbi ose gurore nga të cilat ishte prerë Izraeli ndoshta i referohet Abrahamit (51,1-2).

Gurët dhe shkëmbinj gjithashtu simbolizojnë pengesat në rrugën e dikujt. Zoti do të dëshmonte se do të jetë një pengesë për Izraelin dhe Judën sepse ata nuk pranuan ta nderonin Atë (8,13-14). Pas mërgimit, sidoqoftë, teprica do të mund të kthehej në Jeruzalem. Asnjë pengesë nuk do të

qëndronte në rrugën e tyre sepse të gjitha gurët që bllokuan rrugën do të hiqeshin (57,14; 62,10).

Rruga

Tema e rrugës ka një rëndësi të mirëfilltë dhe metaforike. Isaia ishte veçanërisht i shqetësuar për ndërtimin e një udhe të drejtë, në mënyrë që mërgimtarët të ktheheshin në Jeruzalem (krh. 11,16). Pengesat fizike – si malet, shkëmbinj të dhe mungesa e ujit – mund të kishin bllokuar rrugën, por problemet e vërteta ishin të një natyre politike dhe shpirtërore. Kështu kur Isaia theksoi rrugën e lëmuar përmes shkretëtirës (40,3-4; 42,16; 49,11; 57,14; dhe 62.10), ai kishte në mendje zinxhirin e ngjarjeve që do të rezultonin në dekretin e Kirit që lejonte të ktheheshin mërgimtarët. Në të vërtetë Zoti do t’i bënte të gjitha rrugët e Kirit drejt (45,13). Zoti do ta mundësonte atë të arrinte qëllimet e tij të pushtimit dhe të lirimit të mërgimtarëve (krh. 45,2).

Më parë në libër, Isaia vuri në dukje se Zoti e bën rrugën e nivelit të drejtë dhe të qetë (26,7). Ata që ecin “në rrugën e ligjeve tuaja” (26,8) mund të shmangin grackat e mëkatit dhe të bëjnë jetë prodhuese dhe të lumtur.

Kafshët dhe Zogjtë

Dy shembujt më të njohur të simbolizmit të kafshëve janë gjithashtu më të vështirat për t’u interpretuar. Leviatani quhet “gjarpri rrëshqitës ... përbindësh i detit” (27,1). Në Is. 41,1 Leviatani duket se do të barazohet me krokodilin. Është e qartë, Leviatani përfaqëson një fuqi të keqe; mbase Egjipti.

Një tjetër përbindësh i fuqishëm i quajtur Rahav përmendet në 30,7 dhe në 51,9. Këtë herë identifikimi me Egjiptin është më i qartë, por natyra e kafshës është më e paqartë. Mbase i referohet krokodili ose një krijesë deti.

Ushtritë e fuqive të huaja quhen “bishat e fushës” në 56,9. “Qetë e egër” që gjykohen në 34,7 mund të jenë udhëheqësit e Edomit. Kiri është “zogu i preve” i thirrur nga Zoti për të ndëshkuar Babiloninë (46,11). Simbolika e një zogu të fuqishëm gjendet gjithashtu në 8,8, ku “krahët e përhapur” të ushtrive të Asirisë mbulojnë tokën e Judës.

Rojet e Izraelit krahasohen me qentë memecë që kanë oreks të pangopur (56,10-11). Mëkatarrët janë si dele që janë humbur (53,6), dhe planet e tyre janë aq vdekjeprurëse sa vezët e vipave (59,5). Sipas 53,7, Shërbëtori i Zotit “u çua si qengji për therje” dhe heshti para mashtruesve të tij. Të rinjtë e Jeruzalemit u zbehën në betejë dhe u shtrinë rrugëve “si antilopë e kapur në rrjetë” (51,20).

Pjesët e trupit

Duke filluar me kapitullin e parë (ku Izraeli portretizohet si një person plot plagë dhe ngjitet nga koka te këmbët-1.6), Isaia përdori trupin për të ilustruar gjendjen morale dhe shpirtërore të njeriut. Veçanërisht theksohen sytë, veshët dhe zemra. Ata që janë të verbër janë duke ecur në errësirën e mëkatit (6,10; 29,18; 59,10). Të shurdhët nuk kanë pranuar t’i përgjigjen Fjalës së Zotit (29,18; 48,8), dhe ata me zemër të thirrur nuk i kuptojnë rrugët e Tij (6,10). “Zemra” (*lev*) është përkthyer ndonjëherë “mendje”, sepse një zemër e ngurtësuar ndoshta është dhënë më së miri në gjuhën shqipe

si një “mendje e mbyllur” (krh. 44,18). Sidoqoftë, në epokën mesianike, përgjegjësia shpirtërore pasqyrohet në shikimin dhe dëgjimin e rivendosur (krh. 32,3-4; 35,5).

Goja e Mesisë është krahasuar me një shpatë (49,2) ose një shufër (11,4) për shkak të autoritetit të fjalës së Tij. Përcaktimi i tij pasqyrohet në thënien se Ai e vendosi fytyrën e Tij si flakë (50,7). Sidoqoftë, një ballë bronzi dhe një qafë hekuri simbolizonin kokëfortësinë e Izraelit (48,4).

Ishte shpatulla e Izraelit që mbante zgjedhën e shtypjes asiriane, por ajo zgjedhë e rëndë do të prishej (9,4; 10,27). Shpatulla nënkuptonte mbartjen e përgjegjësisë qeveritare për Këshilltarin e Mrekullueshëm dhe për Eliakim (9,6; 22,22).

Një tjetër simbol i rëndësishëm është dora, apo krahu i Zotit. Perëndia u zemërua me Izraelin, kështu që dora e tij u ngrit

godisni ata (5,25). Nga 9,12 në 10,4 ka katër referenca për dorën e ngritur të Zotit (krh. 9,17/ 21). Ishte krahu i fuqishëm i Zotit që shkatërroi Egjiptin kur Ai shpengoi popullin e Tij (50,2; 51,9; krh. Ligj. 4,34), dhe Isaia premtoi se kjo krah i njëjtë do të shpëtonte pjesën e mbetur nga Babilonia (52,10; 59,1). Në mëshirën e Tij Zoti e mbron Shërbëtorin “nën hijen e dorës” (49,2), dhe Izraeli në tërësi forcohet dhe mbështetet nga “dora e djathtë e drejtë” e Zotit (41,10).

Martesa dhe lindja e fëmijëve

Marrëdhënia e besëlidhjes midis Zotit dhe Izraelit ishte si një martesë, kështu që jobesnikëria e Izraelit përshkruhet si

tradhti bashkëshortore. Ajo i donte “burrat” e tjerë idhujt e kombeve përreth dhe ajo digjej me epsh dhe i adhuronte ata (57,3. 5-6). Jeruzalemi, qyteti dikur besnik, ishte “bërë prostitutë” (1,21). Marrëdhënia përkeqësuese midis Zotit dhe Izraelit u krahasua me divorcin (50,1). Robëria babilonase ishte si një ndarje ose divorc; Zoti e dërgoi popullin e Tij larg Judës, ashtu si ai e kishte dërguar mbretërinë veriore në robëri në Asiri (krh. Jer. 3.8). Gjatë atyre viteve në robëri, Juda ishte si një e ve, e vetme dhe e poshtëruar (54,4; krh. 47,8-9), por rivendosja e tokës do të rinovonte martesën. Zoti do të ishte burri i Judës (54,5), dhe kombi do të quhej tokë “Beulah”, një tokë e martuar (6,4). Rangeuditërisht, Isaia 62,5 shprehet se djemtë e Judës do të martoheshin me të. Kjo ndoshta do të thotë që njerëzit do të ktheheshin nga mërgimi dhe do të merrnin në tokë tokën dikur të shkretë.

Ashtu si lindja e fëmijëve sjell gëzim në martesë, ashtu edhe Cioni, qyteti i Jeruzalemit, do të gëzohej për shumë fëmijë që papritmas do të zotëronte. Mërgimi e kishte bërë Jeruzalemin një grua shterpë, por kthimi nga Babilonia do të shtonte familjen e saj në një shkallë kaq të habitshme sa që Jeruzalemi nuk do të kujtonte se ishte në punë. Ajo do të kishte aq shumë fëmijë sa do të kishin nevojë për kufijtë e saj, do të shtrihen (49,20-21; 54,1-2). Në 66,7-8 shpërthimi i popullsisë në Jeruzalem krahasohet me një nënë që lind para se të fillojnë dhimbjet e saj të punës! Ata që gëzohen për Jeruzalemin janë në gjendje të tërheqin burime prej saj si një foshnjë që ushqehet në gjoksin e saj (66,10-11). Kjo simbolikë kthehet në 60,16. Aty Jeruzalemi pi qumështin e kombeve; pasuritë e kombeve do t’i sillen asaj (60,5).

Shpesh në Isaia dhimbja e lidhur me lindjen e fëmijëve është një simbol i shqetësimit të madh. Kur gjykimi i Zotit godet kombet, burrat janë të mbushur me dhimbje dhe ankth dhe “shkruajnë si një grua në prag të lindjes” (13,8). Vetë Isaia u tërhoq me dhimbje kur dëgjoi për rrëzimin e Babilonisë (21,3). Dilema me të cilën përballet mbreti Hizkija gjatë përparimit të Senacheribit kundër Jeruzalemit në 701 para Kr. krahasohet me krizën e një gruaje kur fillojnë dhimbjet e lindjes e cila nuk ka forcë të dorëzojë (37,3).

Veshjet dhe zbukurimet

Rrobat zakonisht pasqyrojnë statusin dhe mendjen e dikujt. Në rrobat e thasë Isaia nënkupton zi dhe shqetësim, dhe rrobat e bukura tregojnë gëzim dhe lulëzim. Ndonjëherë, stoli mund të tregonte krenari, si në rastin e grave fodulle të Cionit, rrobat e bukura të të cilave dhe bizhuteritë e shtrenjta do të zëvendësoheshin me thasë dhe tullac (krh. 3,16-24). Qyteti i bukur i Samarisë ishte si një kurorë me lule që do të veniteshin dhe do të shkelleshin nën të (28,1-4). Rrobat gjithashtu ishin veshur ose janë ngrënë nga molekët, dhe madje “toka do të veshë si një robe” (51,6). Të ashtuquajturat “vepra të drejta”, të cilat ishin me të vërtetë hipokrite, krahasohen me lecka të ndyra – me siguri lecka menstruale – sepse ishin të papastra (64,6). Vlera më e rëndësishme simbolike e rrobave është forca. Zoti e veshi veten me “rrobat e hakmarrjes” ndërsa marshoi për të mposhtur armikun (59,17). Në ditën e fitores Zoti “do të jetë një kurorë e lavdishme ... për tepricën e popullit të tij” dhe “një burim fuqie” për luftëtarët në Izrael (28,5-6). Isaia 52,1

e thekson çështjen më qartë. Jeruzalemit të robëruar i thuhet. “Vishuni me forcë. Vishni rrobat tuaja të shkëlqimit”. Ashtu si një prift me kokën e tij ose si një nuse e zbukuruar me xhevahiret e saj, Izraeli do të gëzohej në shpëtimin e saj nga Babilonia (61,10). I njëjti rresht përmend “rrobat e shpëtimit” dhe “mantelin e drejtësisë” (krh. 61,3). Hebrenjtë e kthyer do të ishin si zbukurime (49,18), dhe madje qyteti i rivendosur i Jeruzalemit do të ketë “porta me xhevahire me gaz” dhe “mure prej gurësh të çmuar” (54,12). Në të njëjtën mënyrë Jeruzalemi do të jetë “një kurorë shkëlqimi në dorën e Zotit” (62,3). Një bukuri e tillë do të simbolizojë shpëtimin dhe drejtësinë që do të karakterizojë tokën në atë ditë.

Vreshta dhe Verë

Izraeli ishte një vend plot vreshta dhe Isaia bëri shumë aludime për vreshtat dhe produktet e tyre. Në 3,14 dhe në 5,1-7, kombi i Izraelit është portretizuar si vreshti i Zotit i kujdesur mirë, por i shkatërruar nga mëkati dhe korrupsioni. Imazhi ndryshon në 27,2-6, ku Izraeli bëhet një vresht i frytshëm që do të “mbushë tërë botën me fruta” (rr. 6).

Përzierja e verës ishte normalisht një kohë e gëzueshme në korrjen e rrushit (krh. 16,10), por në 63,2-6 Zoti shkel kombet në gjykim. Rrushi paraqet gjakun që shpërndahet në rrobat e Tij. Gjykimi i Zotit është i lidhur edhe me verën që Zoti i jep Izraelit dhe kombeve për t’i bërë të dehur. Ata që pinë nga kjo “kupë e zemërimit” bien (51,17, 22). Më 19,14 “një frymë marramendjeje” i bën udhëheqësit e Egjiptit të bien në sy si pijanecët, dhe në 29,9 profetët e Judës kapërcehen nga një trulllosje shpirtërore. Toka vetë

“rrotullohet si një pijanec” pasi gjykimi i Zotit është çliruar (24,20; krh. 63,6).

Vera gjithashtu shfaqet si një simbol i bekimit të thellë shpirtëror. Banketi i madh mesianik do të shfaqë “më të mirët e mishit dhe verërat më të mira” (25,6), dhe ata që janë të etur shpirtërisht mund të shijojnë verë dhe qumësht dhe “kënaqen me më të pasurit e unshqimeve” (55,1-2). Kur Zoti krijon qiejt e rinj dhe tokën e re, gëzimi dhe lulëzimi do të pasqyrohen në mbjelljen e vreshtave dhe në ngrënien e frutave të tyre (65.21).

Zanatat dhe veglat

Ashtu si Libri i Psalmeve, Libri i Isaisë shpesh i referohet bariut dhe veprës së tij. Perëndia është bariu që pret kopenë e Izraelit dhe i çon ata përsëri në shtëpi (40,11). Gjatë Daljes së parë, Moisiu e solli Izraelin nëpër det si “bariu i kopesë së tij” (63,11). Sundimtari jo-hebre që do të ishte instrumenti i shpëtimit i Zotit në Daljen e Re ishte Kiri, Mbreti i Persisë (44,28). Por simboli i bariut mund të përdoret negativisht për t’iu referuar profetëve të rremë të Izraelit, roje të verbër që quheshin “barinj që nuk kanë mirëkuptim” (56,11).

Meqenëse sundimtarët quheshin zakonisht barinj (krh. Jr. 23,24), shufra e bariut mund të quhej si shtabi i sundimtarit, një simbol i fuqisë. Gjashtë herë fjalët “shufër” dhe “skeptër” (gjithashtu të përkthyer si “shkop” ose “bar”), *shevet* dhe *matte*, ndodhin në paralelizëm. Zoti e përdori Asirinë si shufër ose shkop për të ndëshkuar kombet (10,5. 24), por skeptri i Zotit përfundimisht do ta shkatërronte atë komb (9,4; 10,15; 30,31-32). Babilonia do të ndiqte Asirinë

dhe do të shkatërronte shumë kombe, por Zoti do të thyejë edhe shufrën e saj (14,5). Autoriteti i sundimtarit të Izraelit përfaqësohet gjithashtu nga “çelësi i shtëpisë së Davidit”, i përmendur vetëm në 22,22.

Disa pasazhe i referohen çadrës së bariut. Si Krijues, Zoti shtriu qiejt si një tendë (40,22; krh. 42,5; 44,24; 45,12; 48,13; 51,13), dhe ardhja e Tij krahasohet me marrjen e perdeve të qiellit (64,1). Trupi i njeriut quhet “çadra e bariut” (38,12), dhe dy herë Jeruzalemi përshkruhet për sa i përket një tende (33,20; 54,2). “Tenda” e Davidit në 16.5 i referohet familjes së tij, e cila do të prodhonte një pasardhës për të vazhduar dinastinë e tij (krh. 7,2, 13; 22,22).

Puna e Zotit si krijues lidhet gjithashtu me punën e një poçari. Ai është poçari dhe njeriu është argjila, një vazo e thjeshtë që nuk mund të ankohet për mënyrën se si u bë ai ose demton reputacionin e poçarit (29,16; 45,9; 64,8).

Jeta e fermerit pasqyrohet në imazhet e lëmshit në kohën e korrjes. Dënimi i Izraelit krahasohet do të “shtypet në lëmin” (21,10), dhe rindërtimi i saj përfshin një gjykim kundër kombeve (27,12). Sido që të jetë niveli i ndëshkimit, Zoti do të pritët në kohën e duhur në kohën e duhur (28,27-28). Në të ardhmen, Izraeli do të bëhet një rrëmujë e fuqishme që do të shtypë kombet dhe do t’i zvogëlojë ato në shkopinjë (41,15).

I njëjti rreth që përshkruan vdekjen si zbritja e çadrës së një bariu (38,12) gjithashtu flet për atë si të shkëputur nga barku. Jeta është si një leckë që një endës rrokulliset dhe pastaj shkëputet nga hedhja. Hizkia kishte frikë se fijet e fundit ishin endur në rrobat e jetës së tij.

Qytetet dhe vendet

Disa emra në Isaia duket se përfaqësojnë më shumë sesa entitetet e tyre të zakonshme gjeografike. Më e lehtë për tu identifikuar janë Sodoma dhe Gomora, të përdorura për të sinjalizuar Jeruzalemin në 1,10. Fatkeqësisht, mëkati i Jeruzalemit ishte aq i dobët sa ai i Sodomës (3,9) dhe dënimi i saj do të ishte po aq i ashpër. Dy nga fqinjët më të afërt të Izraelit luajnë gjithashtu një rol simbolik tek Isaia. Moab dhe Edomi ishin armiq të hidhur të Izraelit dhe Judës, një fakt që ndihmoi për ta sjellë gjykimin e Zotit mbi ta (krh. 15,1 – 16,14). Në seksionet më apokaliptike, Moabi dhe Edomi përfaqësojnë një sistem botëror të kundërshtuar ndaj Perëndisë. Qyteti që është shkatërruar (krh. 24,10.12; 25,2) nuk është një qytet i mirëfilltë në Moab (krh. 25,10), dhe gjykimi që shkatërron Edomin dhe Bocrën (krh. 34,5-10; 63,16) është gjykim kundër të gjitha kombet.

Një kuptim më i qartë simbolik i është bashkuar vendit të Babilonisë. Mbretëria babilonase e Nebukadnetsarit sundoi botën nga 605-539 para Kr., por rrëzimi i saj nuk do të thoshte fundi i Babilonisë si armik i Zotit. Ap. 17 dhe 18 përshkruajnë shkatërrimin e Babilonisë së Re, një komb ose perandori, që do të ngrihet për të kundërshtuar Perëndinë kur Krishti do të kthehet.

Luftim

Kur shpërtheu lufta, trupat ndonjëherë thirreshin duke ngritur një flamur në një kodër (krh. 5,26; 13,2; 18,3). Përdorimi i flamurit si një pikë grumbullimi zbatohet nga

Isaia në mbledhjen e mërgimtarëve. Në 11,10 Mesia, “Rrënja e Jisaisë”, shërben si një flamur për popujt, dhe Isaia i referohet këtij flamuri për kombet edhe tre herë (11,12; 49,22; 62,10). Jo-hebrenjtë do t’i ndihmonin hebrenjtë të ktheheshin në Jeruzalem. Një sinjal tjetër, i përdorur herë pas here në lidhje me flamurin, ishte boria (krh. 18,3). Sipas 27,13, “do të tingëllojë një borë e shkëlqyeshme” dhe do t’i thërras hebrenjtë përsëri në shtëpi.

Kuaj dhe karrocet i dhanë ushtrisë lëvizje dhe fuqi goditëse, kështu që shpejtësia dhe efektiviteti i gjykimit të Zotit krahasohet me karrocet që vijnë si shakull (66,15; kh. 19,1). Kamxhiku që nxitej mbi kuajt ndoshta qëndron prapa simbolizmit të “rrëmujës dërrmuese” (“kamxhik”, “shumë” që goditi Jeruzalemin (28,15. 18; krh. Nah. 3,2)). Ushtritë e Asirisë dhe të Babilonisë e ndëshkuan Izraelin. Sidoqoftë, Zoti do ta godiste Asirinë me një kamxhik dhe fuqia e saj do të prishej (10,26).

Ushtritë fitimtare ndanë plaçkitjen e armikut dhe u gëzuan për triumfin e tyre. Fitorja e madhe e Shërbëtorit të Zotit mbi mëkatin dhe Satanin krahasohet me plaçkat ndarëse midis të fortëve (53,12).